

GALA Sεvεi Ma Wuyeiti

Sεvεi lɔɔzeizuue ma woo mɔungiti

Sεvεi nii ḡa ga guye zεvεi ta GALA maanεεnε zεvεi. Ebulu wooi zu, daaseigi ḡa ga «Maamuse wuyeiti». Tama guye mɔinmɔin ka su, niiti ti GALA maamusezu ti zu, kεlε guyei ma zii giligaa ta su balaa. Tanigaa ta ga GALA falii, GALA ná-kpɔbai maaloli fai zu, tanigaa ma ti ga golɔ wooiti niiti ti ziibɔlɔ wolai Ɂulazu kεlema. Guyei tanigaa ta Izilayele masagi maamusezu, tanigaa ti da nuiti kala ga Ɂimalai ta GALA ziimai, naa vεε faa giligaa va. Nu mɔinmɔin ka é guye zεvεi nii zεvεai, gaaleba vai kona un mɔinmɔin sejεvε. Guyei tanigaa ta guye wɔlɔma wɔlɔmagiti niiti ti zεvεai masagi Davide ná-yeegfjalai zu. Tama GALA daawooi bɔɔjɔi ḡe Davide ma guyei ma mɔinmɔin sεvεvε. Tanigaa zεvεvε siegi zu Zuifuiti ti Ɂaleni la ma, ti Ɂula duɔlai zu Babilone. Faagwε nu wolaiti ti ḡe guye zεvεi zeelini kwεgi ma kona unnaanigɔiti zɔgɔzuvε ta unfelegɔi (400-200), aisa Yesu Kilista va zεlɔ. Kεvele Ɂaabbelagi naa zu guye ungila puulɔɔlugɔi (150) naati gaagfwεvε su ga guye zεvε vεlevele dɔɔlugo. E jεni ga guye baa GALA falii, ti pε ti zεvεvε kidafaawui jεvelei zu.

Guye zεvεi nii ḡa sεvεi naati saama, niiti ti wola gwεegai ta ti lɔgɔ wola Ɂulaai GALA Daawoo Zεvεi zu. Ti jεni sεvεi nii wola galasu gaalebaiti su, GALA sei vεlei wu Zeluzalemε. Guyeiti ta ade galasu ga velei nu a GALA fali ḡεε la, ta é GALA

maamuse. Guyei puufelego maazu savagoi (23) nu moinmoin ijedea, niiti saa loai ti ma. Guyei puuləəlugə maazu əfilagi (51) bəga ma moinmoin ba, ti lo zoga ga ta-gotoiti GALA gaazu. Guyei ungila puugoi (110) ʃa ijedəəi ta kitogi veezu é lo Mesi vaa vai va, nii é ʃeezu ga masagi ta zalaga ʃula nui.

Unsosuvə

1. Sevə məungi zu wuyeiti ta ga 1 é li 41.
2. Sevei velesiei zu wuyeiti ta ga 42 é li 72.
3. Sevei zavasiei zu wuyeiti ta ga 73 é li 89.
4. Sevei naanisiei zu wuyeiti ta ga 90 é li 106.
5. Sevei ləəlusiei zu wuyeiti ta ga 107 é li 150.

Sevə Məungi

1

(Guyeiti 1–41)

Undaane ʃitei

¹ Undaane nu ʃa ga ga naa, nii é la zieu ga faa ʃou ʃe
nuiti ta-ləne goo,
é la zieu ga kotoba nuiti sie velei,
é la zieu ʃeeʃulasu nuiti ta-bəkpəgi ma.

² Kəle ziima vai ʃa ga ga Gəogə GALAGI ná-təgi,
é da ʃize ná-təgi zu, folo vəe kpidi va.

³ Kəevə eʃe gului nii siingai zielavə,
é gwaai wosu ga gwaa yeeʃəʃalai,
gaalaagi la vooloa,
nii kpein é kəezu, ta da zoloo.

⁴ E la ʃana ga faa ʃou ʃe nuiti,
ti ʃeevə eʃe molo ʃalai filei liizu la.

⁵ Naa ja é ba, faa jəu ḡe nuiti ti la losu zələoga tukpəgaaleve voloi.

Kotoba nuiti balaa, ti la zeizu zələoga telebo nuiti saama.

⁶ Mazələ Gəoḡə GALAGI ḡaazu ja telebo nuiti ta-velei va.

Kelə kotoba nuiti ta-velei ja liizu ga tiye un-daaviligi zu.

2

Masagi zei vai

¹ Leeni vaa zu zii ḡiligiti ti ḡeezu unga wuulee?

Leeni vaa zu ziiti pə ti kisiə jnakaati bosu?

² Zou masagiti ta kəəi bətezə, kundiḡiiti ti da yaavai bəte Gəoḡə GALAGI laaləgəma,

ta ná-zunui nii é gulə jnadegai ziaai ma.

³ Ti ḡe ma: «Ade galui vie bəğə ma, nii de ḡiliai la, de ta-yələğəti pili ya, maagooza de va!»

⁴ Kelə Maliqii GALA ka zeini ná-masa kpəkpəgi ja, geegələgi zu,

é da jnezi wo, é da jnequla ti zu.

⁵ Toja bəəzu ti və, ná-ziiqəawananai zu, é ti maalua ná-ziiqulagi zu, é ḡe ma:

⁶ «Nà ja gè nà-masagi zeidai Siyən, nà-gize jnadegai ma, gè gulə jnadegai zie ma.»

⁷ Nà devei naa lə adavə pə, nii Gəoḡə GALAGI boni.

E ḡeni mà: «Da ga dòun zunui, za, gè è ḡea ga dòin.

⁸ Zii ḡiligiti fali mà, nà ti ve è ya ga dənə,

da zooi zələo ga dəno, é li zou ɓela ga,
⁹ da ti maajolo ga kəlu lukpɔi,
 da ti wolowolo egee pələ ligii.»

¹⁰ Niizu, masagiti à kidafaawui ƒε!
 A ƒigi zələo, wəi wo zeini eteai unda.
¹¹ A Gooѓo GALAGI lebi dualuagi zu,
 à ƒoozune, wo zasu da bali gaazu.
¹² A ɓəѓo unmaayei GALA doun zunui vε, nii a kε é
 mina yiigaawana,
 wo undaa a va vili, wəi kpein wo ziezu ga pelei naa.
 Mazələo ná-ziiğaawanai zuvilvε.
 Undaane nu ƒa ga naati kpein, niiti ti voluzeizu ba,
 ti ləoѓu pə bε.

3

Kizogi zegeve Gooѓo GALAGI və

¹ Davide ná-guye, sięgi zu é ƒeni velazu la ná-doun
 zunui Aбasaləme va.*

² Ee, Gooѓo GALAGI, sili nuiti məinvε gola!
 Ungo, sili nuiti məinvε gola, ti wuzegefai
 dàaləѓoma!
³ Nuiti məinvε ti ƒeezu ma nà-faa zu:
 «Ná-kpɔba nəpe ge la mə zələoga GALA zea!»

Lo![†]

---

* **3:1 3:1** Wεle vε: 2Sa 15:13–18:18. † **3:3 3:3** Lo!: Niima wooi
 wo daa ƒeeve ga puuləfela maazu ƒila (71) guye zεvei zu. Eɓulu
 wooi nii é ga «sela», naa ƒa tatifai ƒana. Poluvε ɓooћoggi la ƒwεenι.
 Poluvε tanigaa ta ga niiti: *tago looѓogi guyei zu, ɓaa ta siɛposui, ɓaa
 maamusei ma voogi.*

⁴ Kelə dəoun da, Gəoḡə GALAGI, da ja è bè ga kəoḡə zəpegi,
da ga mà zaalai, da nəungi wuzeğe zu.

⁵ Nà woogulazu Gəoḡə GALAGI ma ga kpeei,
toja yesu ná-gize ḥadegai ma, é gòogħaaavote.

Lo!

⁶ Gè la, gè ni,

gè wuzeğe, mazələw Gəoḡə GALAGI ja màkesu.

⁷ Gè la lua nu waa məinməingiti ba,
niiti ti dàaləğħma mini-o-mini.

⁸ Wuzeğe, Gəoḡə GALAGI!

Kizo, nà-GALAGI!

Təəzei da sħili nūti kpein dogazu ti-woizuvu,
da faa jnou ġe nūti jiigaiti galegħalezu.

⁹ Gəoḡə GALAGI, da ja da nu ġizo.

Da-luyai ġe da-nubusejti ba.

Lo!

4

Gəoḡə GALAGI ja ziilejgi veezu

¹ Guye loo ġundigji nənɔi ve. E loozu ga kənigit. Davide ná-guyeit.

² Siegi zu gè woogulazu la è ma, gòogħaaavote,
GALAGI nii é ga nà-telebodai.

Kidaaviligi zu, da ħnejda zu.

Zaalai la mà, è woilo nà-fali wooiti ma.

³ Wəi wo ga nūti,

wa yesu nà-lebħiyai maaboozu, eyesu yeel?

Wa yesu faa ḥakai neezu ve,

wo ða zeei ðaizie, eyesu yeelε?

Lo!

4 A suðwεε ga Gooðø GALAGI yiimazegevε ga zunu
gila, nii é ga woogεgila nu toun bε,

toda da góomeni, siegi zu gè tolisu da.

5 Wa yiigaawanana, à mina koto ßε.

A kisiεi wo wa-vetei zu, wo maaðε kpo.

Lo!

6 A zalagaiti kula, niiti ti zoloogai tøgi ma,
à bøðø ðaliva Gooðø GALAGI ma.

7 Naati moinvε, niiti ti gaazaðagi wosu ga: «Mini ña
gá-undaaneei vaazu, é zege ná?»

Ee, Gooðø GALAGI, è-ðaazu vε ma wozakalagi lo gi
va!

8 Da koozuneei vuuzu zliimavε,
é leve ta-molo leve ziegi zu va, ta ta-løø niinei vu
ziegi zu va.

9 Nà laana nò feya, nà ñi ziileigi zu.

Mazøø ða gila kpe, Gooðø GALAGI,
ða sèizu ziileigi zu.

5

Lo tuðø pelei zu

1 Guye loo gundiñii nonoi ve. E loozu ga kooleiti.
Davide ná-guyeit.

2 Gooðø GALAGI, woilo góoi ma!

Kpalagi gè bosu gaaga!

3 Gida nà-kpee loligi wu, nà-masagi, nà-GALAGI,
mazøø ða ña gè è valizu.

⁴ Goođo GALAGI, gosui, da da góoi məni,
sobui, nà da va è və bε, gè da è maaňəun.

⁵ Mazələo è la ga GALAGI, nii faa jəi nəai bε.
Faa jəi la zeizu zələəga è ǵobaue.

⁶ Gimalala nuiti ti la zooga ti va lo è ǵaazu,
naati wəin la è ma, niiti ti faa jəi ǵeezu.

⁷ Da zee wo nuiti kpein undaavili.

Nu vaa nuiti ta yaava nuiti wəin la Goođo GALAGI
ma.

⁸ Da-woogęfilada wolai və, nii kpela ge la ba,
nà zoo gè lε da-velei wu,
è ǵaazuluabai é zəa,
nà nəko è wu, è zei vəle jadegai wu.

⁹ Goođo GALAGI, lo tūđo da-lelebodai zu, sili nuiti
maavele ma.
Da-velei gaa ǵe səli tūđo.

¹⁰ Mazələo nu nəpe ge la laa ti-wooiti da,
ti ǵoozu fisiiei kpein ka ga faa ǵologologi,
ti-ǵədayegei ǵeevə eđe kabayegei daalaogai,
ti-nəgi ja ga yaava anii.

¹¹ Ee, GALA, ti leve ga faa jəu ǵe nuiti, è ti zo ǵana!
Ti ǵoozu fisiiei ǵe ga ti loo zabui.
Ti vili ya ta-lə kologologiti maavele ma, nii gaa la
luga.

Mazələo ta wuzegəzu è laaləğəma.

¹² Kelə niiti kpein ti ləğfuzu è və bε, ta ǵoozunə è və.
Ta ǵoozunə eyesu ǵo, dā baa ti maazu,
ta ǵoozunə è və,
niiti è-laaseigi nəai ti və.

13 Mazələə dəun da, Gəoğə GALAGI, da tuyə loo telebo nui və.
Da baa maazu ga da-nubəğəlai, eğə kəoğə zəpəgi.

6

Kpəbai faizie vai

1 Guye loo gundigii nənəi və. E looni ga kənigit, niiti galu ləsavai ti ga. Davide ná-guyei.

2 Gəoğə GALAGI, mina dəğə da-yiığaawanai zu, mina kəlo da-yiığulagi zu.

3 Gəoğə GALAGI, məawəingə, mazələə zəbe nəpə ge la mə bà!

Gəoğə GALAGI, bəlo, mazələə səsu ga əalizu,

4 zii da wola bali.

Yeelə ga è vaazu la Gəoğə GALAGI, nə-kpəba vai ma?

5 Üa bə məno, Gəoğə GALAGI, è ûnməə, kəzo da-woogəfiladai maavele ma.

6 Mazələə niiti ti zaai, naati ti la zooga ti va əisie è zu!

Be ga a zoo é è maamusə gəvəalaazu?

7 Gə yəga kpəlagi wola wosu, gaabaai əula sù, nə laani nə-betei zu, kpidii kpein gə da wələ, dəazzu və yəbea, é leilei ga gəazzudei.

8 Gəazzudezeiti ti wələzağaga ga ziizolei, ta wələzağasu, təzei sili nuiti ta-vaa zu.

9 A maajooza bà, faa jəu bətə nuiti, mazələə Gəoğə GALAGI nə-gələ wooiti mənini.

10 Gəoğə GALAGI yeezeini nə-maaneenə wooiti bu.

Goođo GALAGI vaani nà-maanεεnε wooi wu.

¹¹ Sili nuiti kpein ta unfe, ti zasuđali,
ti gula volu gaamanɔ, ti pε ti unfe.

7

Goođo GALAGI potokulai wo bè

¹ Davide ná-maawɔin wuyei, é tooni Goođo GALAGI vε, é vile Kuse va, Benzamen nui.

² Goođo GALAGI, nà-GALAGI, nà lɔđfuzu ɟaiziezù è
vɔ bε,
kǐzo wìnzeđe nuiti kpein ma, ùnmɔɔ,
³ nii a kε ti mina bàli ga eđe zalai,
nii a dà li ga anii, nu la kula zea.

⁴ Ee, Goođo GALAGI, ná-GALAGI, ni gè naa ɟeevε,
eđevelej ti pèelalazu la, ni gè ñamaba vaa ɟeevε,
⁵ ni gè ɓaađogε bòłlai ta ma,
ni gè sili nui ta maavoogε, un ge la ba,
⁶ naazu sili nui vile pòlu, é sò,
é ɟɔđelo mà,
é nà-ləbiyai ɓokpo fufiligi zu.

Lo!

⁷ Wuzeđe, Goođo GALAGI, da-yiigulagi zu,
wɔinzeđe nuiti ta-yiigulagi laalɔđoma, ɟaađa mà,
dεi è faa zəle fai leveai!
⁸ Ziiti ti maabɔ è-maagħoolii zu,
dəun da zei ti unda, è ye zeini naa maazuvε, da-
masa kpɔkpɔgi ɟa.
⁹ Ee, Goođo GALAGI, dεi è ga ziiti pε tukpɔđaaleve
nui,
tukpɔi lo bɛ, kε eđevelej nà-səledai la.

E g̊e b̊è egevelei nà-sobalalai la.

10 Pele besa faa j̊ou g̊e nuiti ta-vaa j̊oi lug̊o,
telebo nui g̊oḡo losu ƅet̊e,
dei è nuiti ziimav̊e v̊etesu, ta ta-g̊isiei,
telebo GALAGI.

11 GALA ka é ga nà-kooḡo zep̊egi.

Nii zii z̊legai, toga naa g̊izo.

12 GALA ka ga tukp̊oḡaaalev̊e nui nii s̊olegai,
nii a da ná-ziiſaawanai g̊ula kel̊ema voloi
faag̊aazag̊i a g̊e la,

13 nui naa laalōḡoma, nii é la vaazu p̊o.

GALA ka da ná-boja z̊okp̊oi g̊aali,
é ná-meein zumeeen, é kevele ƅet̊e.

14 Toga kooḡo z̊oḡlaiti kp̊etezu nu vaa vai ma,
é meeinti kp̊ete niiti abui ti va.

15 Wel̊e, faa j̊ou g̊e nui g̊a telebotalai g̊evele ƅet̊ezu,
toga kogi zegezu ga faa j̊oi, é s̊ol̊o ga z̊ee vai.

16 Toga zegei ẘozu, é b̊o,
é loo zegei zu, nii é b̊oai.

17 Ná-faa j̊oi g̊a loozu t̊o ƅoḡoi unma.

Ná-suŋ̊oulai g̊a loozu tovalav̊e.

18 Nà G̊oḡo GALAGI maamus̊e ná-telebodai
maavele ma,

nà guyei loo G̊oḡo GALAGI laaseigi lebi vai ma,
GALAGI nii é Anii-P̊e-Unda geezuůe.

8

*GALA bəəlo velei,
ta nubusei balaa losuve*

¹ Guye loo gundigii nonoi ve. Davide ná-guyei. E loozu kənigi ḫa, nii é zegezu Gate taazuue.

² Goojō GALAGI, gi-Maligii!

E-laaseigi maayikiue, eteai zu ná pε!
Da-maayikii é volozu, è naa zeida geeđələgi
maazuue.

³ E lebiyai ləa doungoiti daave, ta jniimiđəlegiti,
è wəinzeđe nuiti ta-vaa zu,
è è zili nuiti gaalei, ta potokula nuiti.

⁴ Siegi zu nà geeđələgiti pətəna da, ti ga dənəiti, è-
yeei ti bəteai,

alugi ta somidegaiti, è ti jnəkpəai:

⁵ Nubusei ḫa ga leeni, è va ḡigaizie su?
Nui ḫa ga leeni, è va yiizoolə la?

⁶ Anee naa ve, è kəeve ga GALA ná-seikobai nə,
è lebiyai ta unfemai veeve bε, ti ḡε unma ga masa
bəələgi.

⁷ E zobogi veeve bε, ga é masadai ḡε anii kpein
unda, è-yeei ti bəteai,

è ti pε puuni kəđəwu,

⁸ toganiiti pε, ma wolaiti ta ma goiti,
anee dəbə zuaiti balaa,

⁹ ta wəniiti, ta kaleiti,
ta niiti kpein ti ziezu zieiti bu.

¹⁰ Goojō GALAGI, gi-Maligii!

E-laaseigi maayikiue, eteai zu ná pε!

9

GALA sɔlegɛ

¹ Guye loo ʃundigii nənɔi ve. Nii é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Zunu loin ná-saai». Davide ná-guyei.

²*Nà Goojɔ GALAGI maamuse ga z̄limavε pε,
nà da-vaa vagoi kpein bo.

³ Nà joozunε è vɔ, gè joozunε gola,
nà guyei loo è-laaseigi lebi vai ma,
GALA nii é Anii-Pε-Unda!

⁴ Siɛgi zu sili nūti ti ʃulazu la volu,
ti-ʃɔjɔi ja da zigɔ, ti undaavili è jakala.

⁵ Mazɔlɔ è māaloboga, è bà vai ʃaaʃula ba,
da zeizu da-masa kpɔkpɔgi ja, ga tukpɔʃaaleve nui
sɔlegai.

⁶ Da baazagazu zii ʃiligit i ma, è faa jnou ʃε nui
undaavili,
è ti-laaseigi bale eyɛsu ʃɔ.

⁷ Sili nu nɔpε ge la mɔ ná.
Ti ʃologologa eyɛsu ʃɔ, mazɔlɔ è ta-laa wolai lok-
aga,
zeemai woga ti ma.

⁸ Kεle Goojɔ GALAGI ja sei wosu yeenɔpε,
é ná-masa kpɔkpɔgi vilɛni tukpɔʃaaleve vai ma.

⁹ To ja é zeini eteai unda ga telebodai,

---

* **9:2 9:2** Guyei tanigaa zu, guyei laaʃulazuueti tɔɔzeivε ga Eñulu
zεvε ʃae puufelegɔ maazu felegai gila, é zoloo ti-jnεkpe velei ma. Ti
laasei pεvε ga sevε ʃae wuyeti. Guyei 9 ta 10 ta-zεvε ʃaeiti ta ga faa
gila.

é ða ziiti pe tukpøgaaleve ga søledai.

10 Gøoðø GALAGI ðø ga sigigi maanøðø nui vø kae,
é ðø be ga sigigi kidaavili siëgi zu.

11 Niiti ti è gwæe, naati ti la è la.

Mazøø ðøun da, Gøoðø GALAGI, è la gølea nu va, nii
é gøavotesu è ma.

12 A Siyon masagi Gøoðø GALAGI lebi ga guyeiti,
faa wolaiti é ti gøai, à naati bo zii gøligiti saama!

13 Mazøø toða ða ñama vui votokula, ki ge la gøla
su,

é la yeema maawøin nuiti ta-þee wooi ma.

14 Ee, Gøoðø GALAGI, màawøinga!

Kpøløi vøte, nii wøinzeje nuiti ti døai su.

Da gø è leezu ga ze, è kùla saai ma zigidavø,

15 nii a ke è maamusø wooi wo Zeluzaleme taa
zigidavøti,

gø gø koozunøei zu, tøøzei gø è zøloøga ga nà-kizo
nui.

16 Zii gøligiti ta loozu zegei zu, nii ti bøai ga ti-yeeiti,
ti-ðøgøiti ta løozu tumøi zu, nii ti seini døøfuzu.

17 Gøoðø GALAGI gø bøðø leezu, é søledai gø.

Toða faa ñøu gø nui zosu, ga naa bøðøi ná-balii.

Lo!

18 Faa ñøu gø nuiti, ta zii gøligiti, ti la yiizooløzu ga
GALA ná-faa,
naati ta li gøvealaazu.

19 Køle GALA ge la yeema pe maanøðø nuiti ma,
eyesu gø,
maawøin nuiti ta-ðitogi la gølogologa eyesu gø.

20 Wuzegef, Gœogœ GALAGI, nui mina pile sœlœ!

Zii giligit to gaaazu, è ta-lukpoi gaaaleve.

21 Ee, Gœogœ GALAGI, dualuagi lœ ti zu!

Nubusei naati ti kwœe ga ta ga nuiti no.

Lo!

10

Màligii, lee vaa zu?

1* Lee vaa zu Gœogœ GALAGI, è losu goozama?

Lee vaa zu, kidaavili foloiti, è lœgfuzu?

2 Faa nœu ße nuiti ta-wasogi zu, ta da vile maanœgœ
nuiti polu, ti da ti bœlo,

ti yee ßa zeelizu ti ma, ga ti goozu gïsiie nœiti bogai.

3 Mazœlœ faa nœu ße nui ßa bœgœ leezu su, ná-
gaazußulapœiti su.

Nui nii kpalaai ga é ßula za nœ zu,
naa ßa Gœogœ GALAGI gïtozu, è nœeßula su.

4 Faa nœu ße nui ná-wasogi zu, toßa ßeezu ma: «GALA
ge la ná!»†

Kisu vai kpein kana, é la wœlezsu goozama.

5 Yeenœpe ná-faiti su ßa da bœte,
da-leveiti bœlœvœ, ti bude ná-faadfaajai maazu,
toßa yeelaavilisu ga wœinzege nuiti kpein.

6 Toßa ßeezu ma yiimavœ: «Gè la niikpiga eyœsu pœ!
Dœðuvœ, maanœgœ la zeelia mà, eyœsu ßœ, nà yœ loni
kpaan.»

* **10:1 10:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaqulazuœti tœzeivœ ga Ebulu
zœvœ ßae puufelegœ maazu felegœ gila, è zoloo ti-jiekpe velei ma. Ti
laasei pœvœ ga seve ßae wuyeiti. Guyei 9 ta 10 ta-zœvœ ßaeiti ta ga faa
gila. † **10:4 10:4** *GALA ge la ná:* Tati pelei tagili balaa ka ga nii:
Zobo ge la GALA be

7 Daavue laavege ga foovooi, yaava wooiti ka ti da,
ta ziifula vaiti.

Sujou vaiti, ta nu maawana vaiti ka ti negi wu.

8 Toja da loegu taa loave,
é səbalala nui vaa, ada maaləəgjua.

Gaazuue la zegea zobotala nui va.

9 Toja laazu ná-dəəgju wosuvue, ege zalai nii é laani
pəezuvue.

Toja ləəguzu, é va gula maanəəgə nui viliba,
toja gulazu maanəəgə nui viliba, é pili ná-tumoi zu.

10 E bili, é maavue,
maanəəgə nuiti ti loo zeezu.

11 E ge ma ziimavue: «GALA ka da yeema!

Toja da gaazuue loegu, é la da ga wele pe!»

12 Wuzege, Gəogə GALAGI! GALA yeei wuzege!
Mina yeema maawəin nuiti ma.

13 Leeni vaa zu, faa jəou ge nui jneefulazu GALA su?
Lee vaa zu, é bosu ziimavue ga: «É la màagjoloa»?

14 Anee naa ve, dəun da, da kpələi ta maanəəgəi
vetesu,
da gaabaaazu, è ti pe sege ya!

Zəbesulala nui ga bəəgə veezu è ya jneglein,
da bəəsu podoin va.

15 Faa jəou ge nui yeei galegale,
ná-faa jəoiti sala, é jneelə è gaazu.

16 Gəogə GALAGI ja é ga masagi eyesu gə.
Zii giligit ma zuwu gaaleve ná-zooi zu.

17 Gəogə GALAGI, è maawəin nuiti wəinma vaiti
meniga.

Da zəbei veezu ti və, è woilo ti-wooi ma.

¹⁸ E sole fai ḡe podoin vε, ta maawɔin nui,
nii a kε, nu vului tanɔpε ge mina bɔɔla maalua.

11

Nu lɔɔgūzu vagɔi

¹ Guye loo ḡundiñii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

Dɔɔguzuvε ḡa ga Gɔɔgɔ GALAGI vɔ bε.

Wa zoo ḡale ḡeezu mà:

«Uela è li gizeiti ma, eጀe wɔni»?

² Mazɔlɔɔ faa jɔu ḡe nuiti ta mεein ḡaaleezu,
ti mεen ḡaei ḡevele bεtε galui ma,

ti va pili naati ma kpidii zu, niiti ti-yii zɔlegai.

³ Siegi zu ma bogiti ti lokasu da,
leeni ḡa telebo nui a kε?

⁴ Gɔɔgɔ GALAGI ḡa sei vεle nadegai wu.

Gɔɔgɔ GALAGI ná-masa kpɔkpɔgi ḡa geegɔlɔgi zu,
gaazuuvε ḡa wozagaazu,
tojɑ welezu ga gaaazuuvε, é dà nubuseiti sumɔ.

⁵ Gɔɔgɔ GALAGI ḡa telebo nui ta faa jɔu ḡe nuiti ta-
vai wuuwetεsu.

Tojɑ naama nui wɔinzegfezu, nii toomai nεai bε.

⁶ E abulekai vυ kae faa jɔu ḡe nuiti ma, nii é galazu
ga timinigi.

Fiile badii nii é galai wosu, naa ḡa é ga ta-
gulanumai.

⁷ Mazɔlɔɔ Gɔɔgɔ GALAGI zɔlegε, telebo faiti nεεvε
bε.

Nuiti ti zɔlegai, naati ta gaazuuvε vεtε.

12

GALA ka da nd-minazegejegiti daazeeli

¹ Guye loo ḡfundigii nənɔi ve. E looni ga kənigi, nii galu ləsavai ga. Davide ná-guyei.

² Ee, Gəoḡo GALAGI, kpəbai ḡε!

Woogęfila nu nəpe ge la mə nuňuseiti saama,
nu la mə laa nu nəpe da.

³ Ese ka seiŋəgəi yaavazu,
ti da ńəe ńəgə vo ga yaava lakələgiti, ta wooveledai
ti-yyimaveti.

⁴ Gəoḡo GALAGI yaava lakələgiti ma zuwu ǵaaleve,
ta naama nəgi nii é waso kpəeiti bosu.

⁵ E naati ma zuwu ǵaaleve, niiti ti ǵeezu ma:
«Ade-nəgi ḡa é ga ada-zobogi é zəbəi veezu ade və.
Ade-lakələgiti ka ti ńəsu ade va.
Be ḡa a zei ade unda?»

⁶ Kelə Gəoḡo GALAGI ḡe ma:

«Bala nūiti maauele ma ti ti maanoḡozu, ta
maawəin nūiti ti liizu ga kpəlagi woga,
nà ga wuzede gè ti maalobo,
gè kizogi ve naati zea, niiti ti ti vəlevilisu.»

⁷ Gəoḡo GALAGI laawooiti ta ga wooiti ti jaadegai,
ti ǵeevə ege walii puai anijakai zu, é zei abui ḡa,
é jaade ná zeizu ǵe ləfela.

⁸ Gəoḡo GALAGI, da ńaazu è-laawooi maaazu,
da gi makə, è gi ǵizo naama nui ǵilagilagi ma.

⁹ Faa jəu ǵe nūiti ta levesu mini-o-mini,
faa zugologologi ḡa masadai ǵeezu nuňuseiti
saama.

13

Inεinεgi ta ladalaï

¹ Guye loo gundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

² Ee, Gɔɔgɔ GALAGI, eyεsu yeelε? E yeemazu mà kenein?

Da maajoozazu bà, eyεsu yeelε?

³ Ziizool ei ɔa yεsu mà, zl̩imavε eyεsu yeelε?

Folo-o-folo, ziibɔlɔi zl̩imavε?

Sili nui ɔa yεsu wuzejεzu dàalɔgɔma, eyεsu yeelε?

⁴ Welε, gòogfaavote, Gɔɔgɔ GALAGI, nà-GALAGI!

Gàazavε zege ma, naa ɔa a kε, gè mina ni saai zu.

⁵ Sili nui mina ɔe ma: «Gè vɔniga ma!»

Wòinzejε nuiti ti mina goožunε, ni nà niikpina.

⁶ Nòun nà, dàavε da-woogεfiladai la.

Koozunεei ɔa zl̩imavε laavesu, da-ɔizo faa wolai vaa zu.

Nà pɔ gè guyei loo è lεbi vai ma,

ee, Gɔɔgɔ GALAGI, è màalatigε ga da-vaanεeiti.

14

Telebotala eteai

¹ Guye loo gundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

Gimalala nui ɔa da bo yiimavε ga:

«GALA ge la ná!»*

Ti ɔakage, ti telebotala nɔi ɔea, ta maajeeba vaiti.

Gila kpala ge la ná, nii é faa vagɔ ɔeezu.

² Gɔɔgɔ GALAGI yeni geejɔlɔgi ungavε,

---

* **14:1 14:1** *GALA ge la ná*: Tati pelei taɔili ɔalaa ka ga nii: *Zobo ge la GALA be*

é unpile, é nuñuseiti pεte zooi ma,
 é pεte, ni nu gila kpala ka ná, nii gí pagø ma,
 é GALA gaiziez.

³ Ti pε ti gakaga, ti kpein ti gεa ga yaava nuiti
^{vcoema,}
 tañila kpala ge la ná, nii é faa vagø gεezu, anee gila
 kpala.

⁴ Nii kpein é telebotala vai gεezu, ti la faa gaañaaazu
^{baa?}

Tei ti ná-nuñuseiti numasu, eñevelei nu a da bului
 numa da,

ti la woogulazu Goojø GALAGI ma.

⁵ Naa ja ti zasuñalizu la ga duai,
 mazølø GALA ka telebo nuiti ba.

⁶ Wa pø wo maanoñø nuiti kisu vaa vagøti falibo ti
 unfe.

Kelø Goojø GALAGI ja ga ti-løañuzuñue.

⁷ Nòun wòinue ga gè Izilayele ná-kizo fai ja, nii é
 vaazu Siyøn gizei ma!

Siëgi zu Goojø GALAGI ná-nuñuseiti ta-vai valibosu
 da,

Zakøñe mavofodai ja goozunø, Izilayele ja gε
 koozuneei zu!

15

Be ja a zoo é zenvui wo GALA ba?

¹ Davide ná-guye.

Goojø GALAGI, bε ja a le è zei vεle ñadegai wu?
 Be ja degemu a ye da-gize ñadegai ma?

² Zoi é ziezu sñledai zu, é da telebodai gε,

é ða gaamai wo ga yiimavε pε.

³ È la maaðoo vaa woga ga negi,
é la faa ñou ðea ga seijnøðjí,
é la unfetala vaa ðea ga koba nuiti.

⁴ Toga naama nui laavili, nii é la vani GALA gaazu,
kélé toða unfe naati ma, niiti ti luazu Gøoðø
GALAGI va.

Toða ye ná-minazege gooi volu, é so kpaan,
anee ni naa ða ðe ga toun kpølo vaa.

⁵ È la ná-walii vea nu ya ga talama vaa.
È la lobéani zoga sôbalala nu laaløðøma.

Zoi é ziezu ðana, naa la ñiikpiga eyεsu pε!

16

Zenvu velei

¹ Davide ná-guyeï.

Ee, GALA, màke! Mazøloø nà lœðfuzu è uø bε.

² Nà ða ðe Gøoðø GALAGI ma: «Da ga Måligii,
ða ga nà-undaanεei, tagili nøpe ge la ná, a
ùndaanε!»

³ Nu ñadegaiti ti zooi zu,
tiya bøðøi, ti ga nu wolaiti, naati ka nà ða unfe ti ma.

⁴ Tagiligaa ta undaanεei ñaiziezu gala kiligití zea,
ta ta-bøloøi møinzu bøðø ma.

Gè la ta-vuya zalaga ñula, nii é ga ñamai,
gè la ti-laasei boga ga dàkøløgiti.

⁵ Gøoðø GALAGI ða é ga nà-kulanumai, ta nà-
undaanεei,

poganii nii gè søløgai, ða ða è baazu maazu.

⁶ Gè nòno ma voganii zøløga, nii fizøgai,

togá bè ga poganii, é kòozunεεzu.

⁷ Nà Goođo GALAGI mamasu, nii é tènesu.
Zii bəđoi ga da gāaneené kpidii.

⁸ Gàazu loge Goođo GALAGI va yeenəpε, mazələo
toga kòbaue,

nii a ke gè mina niikpi eyesu pε.

⁹ Naa ga é ba, zii gaanea, zènvui da goozune,
kpùsei bəđoi ga loogosu, makəgai kitogi zu.

¹⁰ Mazələo è la gəleə bà, gè va yε gəvealaazu,
è la vaa bu da-wotige nui, é ga woogəfila nui, é va
yei zegei zu.

¹¹ Da zenvu velei le ga ze,
koozune wolai ga è gakalauε,
ta goođo undaanεei è yeezazuε.

17

Ti da kpè, un ge la ba

¹ Davide ná-GALA falii.

Goođo GALAGI, woilo màavai ma, nii səlegai.
Woilo ná-kpee wooiti ma.

Woiyegei laalao ná-maanεené wooi lugđo,
nii gè kεezu ga dakələgi, nii yaava la ba.

² E ná-telebodai gəula kəlema,
è-gaazuveti ti telebodai wuuzumə.

³ Zii zumə, è wεle mà kpidii,
da pòlugula, è la faa nəpε kaa.

Gè devevε ga gè mina koto gε kpəezugəlai zu.

⁴ Nuňuseiti ti gε va faa nəpε kεezu,
ná bəđo zosu ga è-laawooiti,

gè mina zιε ga faa jəu gε nuiti ta-veleiti.

⁵ Gè ziəni da-veleiti su,

kògɔ̄iti ti la niikpini.

6 Ee, GALA, nà woogulazu è ma, mazolɔ̄ da gòogaavote!

Woii lati dε̄e mà, è woilo gòoi ma!

7 Da-woogfìladai gula kéléma bɛ̄, dε̄i è naati kizosu toosu nuiti ma, niiti ti lɔ̄gsuzu ʃaiziezù è ʃobavε.

8 Makε mà ga nu ʃaaazuleegi ʃevèle, dò̄gsu è-ʃovegiti ma niinigi wu,

9 màaʃooza sili nuiti ba, ti wò̄inzeʃezu, màaʃooza faaʃnou ʃe nuiti ba, ti latisu mà.

10 Maawɔ̄ingʃa la ti-yiimavε, ti-laavε da waso kpɔ̄ei wo,

11 ta kògɔ̄vo ba, ti ʃoolia mà, ta ʃaaazulosu bà, ti va gàavalà zooi ma,

12 eʃe zalai nii pului ma, è anii zosu è bali ga, eʃe zala yivoi nii dɔ̄ɔʃuai makεsuvε.

13 Gooʃ GAGALI wuzefé, è li è ti laagomi, è ti ʃaavalà!

Kizo, è kùla faaʃnou ʃe nuiti zea, ga da-woʃa zɔ̄kpɔ̄i.

14 Doun kizo niima nuiti ma, è-zε̄bei vɔ̄, ee, Gooʃ GAGALI!

Kùla etea nubuseiti zea.

Ta-ʃulanumai ʃwε̄e ge ʃe ga eteai zu nɔ̄!

Ungo, ti yigo, tiya-o, ti-lointi-yo, ga naa, nii è makεsu ti vε.

Ti yigo la, ti mɔ̄tai yε̄, ti-mavofodai ya!

15 Nɔ̄un nà, nà-telebodai vɔ̄, nà è-ʃaaazuvε ʃa, nà wuzefena feya, è-maaniinigi ʃa zì̄go!

18

*E mama da-unməə fai zu
(2 Samiyele 22:1-51)*

¹ Guye loo ḡfundigii nənɔi ve. Goojɔ GALAGI ná-botige nui Davide ná-guyei. E niima wuyei looni Goojɔ GALAGI vε, siɛgi zu naa unməəni da, é kula sili nuiti kpein zeezu, ma un ge la ma mεε ga Sayile.

² E ḡeni ma: «È nεeuε bɛ, Goojɔ GALAGI, nà-zobogi!

³ «Goojɔ GALAGI ḡa ga nà-fasai, nà-sigigi, ùnməə nui, nà-GALAGI, nà-fasai, vε gè lɔɔfuzu ná, nà-kɔɔjɔ zepegi, zobogi nii é kizosu, nà-sigí gaađoozagi!

⁴ Mamagi ḡa Goojɔ GALAGI vε!
Siɛgi zu gè tolini da, gè vieni, gè ḡula sili nuiti kpein zea.

⁵ «Saai ḡilini ga ná-galuiti, é da màalua, eጀevelei kɔtudεi la, é faa zugologologi ḡeezu.

⁶ Gɔvəalaazu galuiti ti veleveni mà, saai ná-tumɔiti ti ḡe tùjɔ, ti da màalua.

⁷ Nà-kidaaviligi zu, gè woofulani Goojɔ GALAGI ma, gè ɓainni nà-GALAGI woizu, é yεni ná-masa pelei wu, é gòomεni, nà-kpee wooi looni goizu.

⁸ «Naazu, zooi ɓalini, é ḡiikpi, gizeiti ma wuulaagiti ti ɓalini, ti ḡiikpi ná-ziigaawanai maavele ma.

9 Duului ḡa ḡulazu sokpayeጀeiti su,
abui nii é galai wosu, naa da ḡula daavue,
ga tiጀilekai é da gala.

10 E geegjeləgi ziጀni su, é yei,
tonabiin gaagjiligai kəjəi wu.

11 E leጀni seelubuein ḡoma, é da ḡove,
é va fiilei ḡovegiti koma.

12 E kpidii latini ɓəjə ma, é lɔɔju ma ɓiligi zu,
file wolai ma ɓidii zu, tonabiin gaagjiligai zu.

13 Wozakalagi é ḡeni volozu tuጀo,
sakətui ta abulekai niiti ti ḡeni ḡulazu su,
naati ti ḡeni levesu tonabiingi zaama.

14 Goojə GALAGI ḡa zikɔzu geegjeləgi zu,
GALA nii é Anii-Pe-Unda, naa wooi ḡa ḡulazu.*

15 E ná-mεinti pilini ga é sili nuiti suvaza,
é mainmainti pilini, nii a ke ti voluazo.

16 Kpolodəi bomaue ḡulani kəlema,
eteai ma wuulaagiti maa ḡe kala,
Goojə GALAGI ná-kpaazaጀai vɔ,
ta sokpayeጀeiti su viilei vɔ!

17 «É yeemaaleni, é ye geezuvue, é nɔun so,
é mèen, é kùla ziጀ wolaiti ga.

18 E kùlani sili nu wolai ya,
niiti ti wɔinzeጀezu, tama ti zuɓaai nɔun ba.

19 Ti wuzeጀeni dàaləjəma nà-kidaavili foloi,
kəle Goojə GALAGI ḡa é loni pòlu.

20 E kùlani faabaagi zu,
é kùlani, mazəlɔ nèeuve be.

* **18:14 18:14** Eɓulu woo zeue wləmai zu, niima wooi ueeuve ba:
sakətui ta abulekai, nii ḡulazu 13 zu.

- 21 «Ḡooḡo GALAGI vaani bu, é sò eጀevelei nà-telebodai la,
é ke bè, eጀevelei zèeiti ñade pelei la,
22 mazələo gè Ḡooḡo GALAGI nà-peleiti sogε,
gè la maagoozani nà-GALAGI va, ga faa ñou ãee vaa
maavele.
- 23 Gàazu ãa nà-tɔgiti ba yeenɔpε,
gè la ña ga nà-deveiti daa ãoba.
24 Gè ãeni ga ziimai ãe nui,
gè bəḡo zoni ga gè mina faaqaaaza gola ãe.
25 Ḡooḡo GALAGI sàlani nà-telebo fai maavele ma,
eጀevelei zèeiti ti ñadeni da tɔun gaazu.
- 26 «Zɔi é è ve ga wooḡeḡila nui, ña ãe naa ve ga
wooḡeḡila GALAGI,
zɔi peelalazu la ba, peelalazu la è va naa letema.
27 Zɔi ñadegai, ña ñadegai lεezu ga naa,
niiti ti ga yaava nuiti, ña ña-çimalai lεezu ga naati.
28 Mazələo ña ãa è maanəḡo nuiti kizosu,
è gaazulee nuiti gaazumaayei.
29 Ña ãa è nà-wozakalagi volozu,
ee, Ḡooḡo GALAGI, nà-GALAGI, ña nà-kpidii zu
ãeezu kala.
30 Ni ña bà, nà vili salavusu ɓulugi zaama,
ni nà-GALAGI ãa bà, nà vili gè ɓude sigigi maazu.
- 31 «GALA nà-peleiti daazeelivε,
Ḡooḡo GALAGI laawooi ãolevε.
GALA ka ga kəaç̄o zep̄egi naati kpein bε, niiti ti
ləøj̄uzu tɔun polu.
32 Mazələo ɓε ãa è ga GALA, ni Ḡooḡo GALAGI laade?
Bε ãa è ga fasai, ni gá-GALAGI laade?

33 GALA ka é sàamagilizu ga zεbei,
é nà-pelei bεtε ga pagø.

34 Tøga kòdjøiti kεezu, eðε dopai ñødjøiti,
é tò ada gaañoozagiti.

35 Tø ga é māalelezø ga køøjø vai,
mεein é ga kølu bøigi kpili fai baaí, zèeiti ta mεen
gæ vilisu ga naa.

36 Unmøøgi è bosu ga ze, naa ga é ga nà-køøjø zεpegi,
da yeezeizu bù ga è-yeezai.

Da-bøbaiti ta sèbeløøzu.

37 E-zaalai zu, nà ziεzu valafala,
kòdjøiti ti la liizu ga.

38 «Nà vilesu sìli nuiti polu, gè yeezeeli ti ma,
gè la galega ma, ni gè la ti-ma zuwu gaañøveni.

39 Nà ti valizu ga, ti la zooga ti va wuzege,
ti loo kòøjø wu.

40 Da sàamagilizu ga zεbei køøjø vai ma,
da sìli nuiti toozu bu bè.

41 Da sìli nuiti kpeεzu tøøjø,
nà wøinzege nuiti kolosjolo.

42 Ta kpee loozu ga ti kpøba zøløø, ti la søløøni,
ni ta Gøøjø GALAGI lolina, naa la ti woogøaavotesu!

43 Nà ti gøεzu ga fuñligi, nii filei liizu la,
gè ti bale eðε pele zu valavalagi.

44 «È kùla nà-nubuseiti ta-baka fai laawu,
è seïda zii gøligiti unda ga kundigii.

Nubuseiti gè la ti gwεε, naati ta botii gøεzu bè.

45 Nà ti levena nø feya, ti golo bè gaamanø.
Wøeinti ta vaazu, ti da tè su.

46 Wøeinti ta iñøtevei zu,
ti zasu da bali, ta gøna gøulaa ta-zigfigi zu.

47 «Goođo GALAGI ga vulua! Mamagi ga bε, tɔ ga é ga nà-fasai!

ɛse pe ge nà-kizo GALAGI maamusε,

48 GALAGI é zobo feezu bɛ, gè nònɔ votokula,
é ziiti kolozu bɛ,

49 da kùlazu sili nuiti zea.

Da sēizu wòinzeđe nuiti unda,
è kùla nu jɔiti zea!

50 Naa ga é ba, nà è maamusε zii ɔiligiti saama, ee,
Goođo GALAGI!

Nà guyei loo è-laaseigi lebi vaa ma.

51 Goođo GALAGI unmɔɔ faa wolai ɟea ná-masagi
vε.

Tođa woofegiladai ɟεuzu naa vε, nii gulɔ jađegai
ziaai ma,
nii é ga Davide, ta mavofodai, eyesu ɟɔ!»

19

GALA ná-kulakεlema felegɔiti

1 Guye loo ɔundigii nɔnɔi vε. Davide ná-guyei.

2 Geedjoləgiti kpein ta GALA ná-lebiyai lεεzu,
somidesgaiti ti geezuvε, naati ta zeei ná-botii lεεzu.

3 Folo ɔilagi ga zođma voloi galasu ga naa,
kpidi ɔilagi faagwεgi ve zođma bidii ya ga naa.

4 Naa la ɟεuzu ga wooiti ɓaa kpɔεzugulaiti,
nii nu a zoo ménisu.

5 Kεle ti-ma wooi ga laazeelizu eteai zu ná pε.
Ti-wooí da zeeli zou bela ga.

GALA ge foloi ná-seđe ɔotai ɓetεvε geedjoləgi zu.

6 Kεεvε eđe anzazini niinei, nii é ɔulazu daa vεlei
wu,

eጀe pile sጀlጀ nui, é liizu lugጀ, koozunጀai ga é kpizei
lጀzei!

⁷ Toጀa gጀlazu geegጀlጀgi gwጀgi,
é ná-kpizei gጀaabela zጀla velei,
ani nጀpe ge la lጀgua ná-diegi va.

⁸ Gጀoጀo GALAGI ná-tጀgi laazeelivጀ,
toጀa da nu yii niinጀ.

Gጀoጀo GALAGI ná-zeele wooi ja ga gaamai,
toጀa da gጀimalai ve gጀimalala nui vጀ.

⁹ Gጀoጀo GALAGI ná-deveiti sጀlegጀ,
ta da nu gጀoozunጀ.

Gጀoጀo GALAGI ná-deveiti suጀalagጀ,
ta da nu gaazuzege ma.

¹⁰ Gጀoጀo GALAGI gጀaazungabai solevጀ,
toጀa ye kevele ma eyesu jጀ.

Gጀoጀo GALAGI ná-deveiti ta ga gaamai,
ti zጀlegጀ gola.

¹¹ Ti vizogጀ zanugi va, anee zanu mጀinmጀingiti,
niiti ti-ma nጀgጀi gጀulaai ti va.

Ti jጀemigጀ kጀin gulጀi va,
anee kጀin gulጀi nii é gጀulazu bጀgጀ vጀ ma zepagi va.

¹² Gጀoጀo GALAGI, da-lጀgiti ti da-wotigጀ nui loa gጀisu,
é ná-kulanuma wola zጀlጀage ti zu.

¹³ Be ja é tጀ bጀgጀi ná-gaagfimatalala vaagaazagi
gwጀeesu?

Mጀavaaye ga nà-kotoiti, ti lጀguaai, gጀ la ti gwጀee.

¹⁴ Nà ga da-wotigጀ nui, màke, gጀ mina gaagfima
goto jጀ!

Ti mina pile sጀlጀ mà ga tago balaa!
Nà jጀ ga telebo nu,

gè gε ga səbalala nu, tɔ kologologiti faa zu.

¹⁵ Yeezei dàawooiti bu ga pagɔ,
ta kòozu gisiεiti è gakala,
ee, Goođo GALAGI, nà-fasai, ùnmɔɔ nui!

20

Gá-Masagi zobo səlɔɔ!

¹ Guye loo ḡundigii nɔnɔi ue. Davide ná-guyeit.

² Goođo GALAGI è woogaaavote è gidaavili foloi!
Zakɔbe ná-GALAGI laaseigi è makε!

³ E da-bəbai leve è ma, é zege seizu ḡadegai,
é ye Siyɔn é yeezei è wu.

⁴ E gize da-vebəanii kpein su.
E yeezei da-zalagaiti bu ti galazu.

Lo!

⁵ E è yiima vai gε è ue,
é naati daazeeli, niiti è pɔ è ti gε!

⁶ Gá woogula ga koozunεei da-zobo səlɔɔ fai zu,
gá gá-GALAGI ná-dalapoi le geezu,
Goođo GALAGI ga naa kpein kε, nii è falizu ma.

⁷ Gè kwεε niina, ga Goođo GALAGI zee ga ná-masagi
va, nii é gulɔ ḡadegai ziεni ma,
tɔgɔa ye ná-ada ḡadegai geezuue, é googaaavote,
é unmɔɔ, zeezazu bəba wolai vɔ.

⁸ Tanigaani zee ga ta-đəađo wotoloiti ma,
tanigaani zee ga ta-zooiti ma,
gɔun gá, gá-ğitogi ga ga de, Goođo GALAGI, gá-
GALAGI.

⁹ Tiya mu ta ɓilisu ti loo,

goun, gá yesu loni, gi lo kpaan.

10 Goođo GALAGI, zobogi ve gá-masagi ve!
E zoo é gi woogaaavote, siegi zu gi woogulazu ma la,
ga é bø gi va!

21

Zobo sələə fai ma mamagi

1 Guye loo fundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

2 Ee, Goođo GALAGI, masagi ja goožuneezu è-zebɛi
zu.

Da-zobo sələə fai ja gola laavesu ga koozuneei.

3 E ziima anii veeni zea,
è la g̊eni g̊eleni, è va be naa veezu zea, nii é g̊eni
falizu è ma.

Lo!

4 E vaani be ga tuyu vagɔiti.

E masa bəəlogi lə unba nii é ga zanu kitei.

5 E zenvui valini è ma, è feeni zea,
è sii sugooza, eyesu g̊o.

6 Ná-ləbiyai wəələa, tɔɔzei da-zobogi vɔ, nii è feeni
zea,
è maayikia, é da volo.

7 E kεeuε ga tuyu dεungi eyesu g̊o,
è daavege ga koozuneei è g̊aazu.

8 Masagi ja bəđo g̊alivaazu Goođo GALAGI ma,
nii é Anii-Pε-Unda, naa ná-woogegiladai vɔ, è la
jiikpiga eyesu pε.

9 Da yeeue è zili nuiti kpein ma,
è-yeezai ja zeeli è wəinzeje nuiti kpein ma.

10 Da ti g̊e ga abuzulugi, siegi zu è g̊ulazu la kεlema.

Gooѓo GALAGI ga ti maaబole ná-ziigaawanai zu,
abui ga ti gala.

11 Da ti-mavofodai undaavili, é gula eteai zu,
ti-ma zuwu gula fulu nuiti saama.

12 Ta faa joи b̄etezu è laalоѓoma,
ti kisiء joитi bo, kelء ti la zobo sclоѓga.

13 Mazelо да ti бε, ti voluazo,
da da-meein vili ti ma.

14 Wuzeџe, Gooѓo GALAGI, ga è-zεbeи!
Goun гá, гá po gi guyei loo, gi da-vile sclоѓdai
maamuse.

22

*Nà-GALAGI, nà-GALAGI,
leeni vaa zu è ḡeleai bā?*

1 Guye loo gundigii nөnɔi ve. Nii é loozu é zoloo
guye wooi ma, nii daa ga: «Sobuzobu lopai». Davide
ná-guyei.

2 Nà-GALAGI, nà-GALAGI, lee vaa zu è ḡelea bā?
E loni goozaма, è la vaazu, è va бo bā, anee ni nà
kpalaгiti bosu?

3 Nà-GALAGI, nà kpeeи loozu foloi, è la
gòogjaavotesu,
gè la maaѓesu kpɔ kpidii.

4 Anee naa ve, da ga GALAGI, Nadegai,
da zeini Izilayele ná-maamusei zaama.

5 Da ga gi-memewolani ti ƒeni ƒalivaazu è ma,
ti ƒeni ƒalivaazu è ma, è da ti unmоo.

6 Ti ƒeni woogulazu è ma, ti da vie,
ti ƒeni ƒalivaazu è ma, ti la ƒeni unfeni pe.

⁷ Kelε nàun nà, gè ḡea ga kpeinŋagagi, gè la mɔ ga nu,
k̄eni fulu nuiti ta-ŋeeŋulasu anii, wɔinzeŋea
nubuseiti ma.

⁸ Nii kpein é p̄etesu, naati ta ŋeeŋulazu sù,
ti da laabεelu, ti da ɖ̄mɔɔni, ti da ɖ̄e ma:

⁹ «É ʃitoni Ḡooḡo GALAGI va,
deŋemu niizu, Ḡooḡo GALAGI fie niina!

Tɔɔzei neevue be, é kizo na mu!»

¹⁰ Ungo, da ga è kùlaa dèe ɖ̄oozu,
da ga è kàlivaani dèe ná-jiimiiti ma.

¹¹ Gè zələɔni nɔ feya, ti kàliva è ma,
kùlaai ma dèe ɖ̄oozu nɔ feya, è ʃeni ga nà-GALAGI.

¹² Mina maaŋfooza bà, mazəlɔɔ kidaaviligi
maaňuga bà,
tɔɔzei nu la vaazu, é va ñɔ bà!

¹³ Sili nuiti tatige mà, eʃe nikε zinε bulugi,
Basan nikε zinε bulugi ɖ̄oolivε mà.

¹⁴ Ta laalaosu dàaləḡɔma eʃe zalai,
nii é anii valizu ga, é da zikɔ.

¹⁵ Gè ḡea eʃe ziei é yeizu,
kàeiti kpein ti ʃula ga,
zli ḡea eʃe kedoi,
gaa ga wuunsu, kòozu zɔɔlaiti saama.

¹⁶ Sùvikεi vɔa, é valivali eʃe penεi,
nègi da gata dàa ɖ̄oozuve va.
E dàa saai ma vufiligi zu.

¹⁷ Mazəlɔɔ gileiti ti màaŋfoolivε,
faa jnou ʃe nuiti ma bulugi màaŋfoolivε,
ti zèeiti bɔɔvε ta kòḡɔiti.

¹⁸ Nà mà ʃaeiti kpein gaalusu.
Ta naa v̄etesu, ti ʃaaazulo bà.

19 Ta nà-segeiti gaafwεεzu ɓəg̊o va,
ti kpakutoomai ȣe ga màazegeiti.

20 Kelé doun, Gooj̊o GALAGI, mina maaj̊ooza bà!
Da ȣa è ga sùvik̊ei, va fala è ɓo bà!

21 Zii ȣula bog̊a zəkp̊oi ȣa,
è zənvui ȣula gileiti zea!

22 Kízo zalai laav̊e ma,
ta teg̊ui mineiti!

E gòog̊aa voteni!

23 Nà zeze ga è-laaseigi kèeleaiti saama.
Nà è maamuse maañ̊ogi zaama.

24 Wəti wo luazu Gooj̊o GALAGI va, à maamuse!
Zak̊òbe mavofodaiti kpein à dəbi!
Wo zasubali tuj̊o, Izilayele mavofodaiti kpein!

25 E la bala nui vəlevilini, naa ná-maanəj̊o ziegi zu,
é la ȣaazuzegeni ba, é va maaj̊ooza ba.
Kelé é woiloni, siegi zu naa ɓainni da, é woog̊ula
ma.

26 E-zaalai zu, nà è maamuse maañ̊o golai zu.
Gè nà-minazegeiti daazeeli naati gaazu, niiti ti
luazu è va.

27 Maawɔin nuiti ti daami wo, ti yig̊o.
Naati ti Gooj̊o GALAGI maamuse, niiti ti eteai ziezu
tɔun b̊e,
wo-zii zug̊ooza eyesu j̊ɔ!

28 Zou ɓela ga negelein, ta ȣize Gooj̊o GALAGI zu, ti
lati tɔun ma.

Zii ȣiligit̊i ta-vəleyegeiti kpein, ta nək̊o tɔun bu.

29 Mazəlɔɔ masadai ȣa ȣe ga Gooj̊o GALAGI nənɔ,
tɔj̊a masadai ȣeezu zii ȣiligit̊i unda.

30 Etea zu zobobε nuiti kpein, ta daami wo, ti nəkə bu,
niiti kpein ti yeizu kabai zu, naati ta maayei bε,
niiti ti la zooga ti va ti-yεnvui makε.

31 Ti-mavofodai ḡa Malisjii ləbi,
ta ná-fai wo yamanii naazu nuiti ma, niiti ti wuzeg̊ezu.

32 Mavofodai naa ḡa Gəoḡə GALAGI ná-telebodai lε adave pε,
é naa laazeeli nubuquerque ma, ti vaaazu zələəsu,
nii Gəoḡə GALAGI kəa ná-nuiti ta-ḡizo fai zu.

23

*Nà ga baalagi,
Gəoḡə GALAGI ḡa é ga màkε nui
1 Davide ná-guyeit.*

Nà ga baalagi, Gəoḡə GALAGI ḡa é ga màkε nui,
gè la valaga ani nəpε ma.

2 Toja nà-doog̊o bosuue ḡeezu ga tufa lenugi zu,
toja losu tūḡə, é li ga ze zię leileigiti pə bε.

3 Toja niiñezu,
é lo tūḡə, é li ga ze telebo peleiti su,
daaseigi wəəlo vai zu.

4 Sięgi zu gè ziez u la faafaaagi ma vətugi zu,
gè la lua faa jəu nəpε ba, mazələ da bə,
da-lukpəi, ta da-bakəi, naati ka ti ziileizu.

5 Da feti laamii ḡevele ɓetəzu bə s̊ili nuiti gaazu,
è guləi zię nəbungi ma*,

---

* **23:5 23:5 è guləi zię nəbungi ma:** Ti-ḡee vaa wəlo i ta ḡeni ga naa, nii a kε ti unfemai ve nui vε, niiti toligai feti ḡula vai ma. Wεle vε: Luk 7:46.

nà-ziawɔi laavegɛ, é dà vu ya.

⁶ Ungo, undaanɛei ta nɛebɛi ta yɛ bà, nà-eteai pɛ su,
nà gale ma, gè yɛ Gɔođo GALAGI ná-pelɛi wu, eyɛsu
sǐi ma voloi pɛ.

24

Gɔođo GALAGI ḥa lɛɛzu ná-ada nadegai

¹ Davide ná-guyei.

Zooi ta gaa ḡaniiti ta ga Gɔođo GALAGI nɔnɔ,
eteai ta nii kpein é zeini su!

² Mazɔlɔɔ tɔ ḥa é zooi zeida kpolodɛiti gaavɛ,
é suvie zię wolaiti maazu.

³ Be ḥa a zoo é le Gɔođo GALAGI ná-gizei ma?
Be ḥa a zoo é wuzegɛ, eyɛsu é lo ná-ada nadegai?

⁴ Nii zeeiti ti la ḡɔzɔni, ziimavɛ ḡoleai,
nii é la ɓəđɔ lɔɔzu faa ḥakaiti su,*
é la ḡonazu ga é va nu yaava.

⁵ Tɔṣa Gɔođo GALAGI ná-tuyai zɔlɔɔ,
ná-kizo GALAGI ḥa deve ga telebo nu.

⁶ Pele ḡana niiti ti gaiziezú, naati ta-nubusɛiti ti la,
ti ɔ̄lizu Zakɔbe ná-GALAGI va.

Lo!

⁷ Kpogiti, à wa-ɓofalagiti buzege,
à ti wuzegɛ, ḡɔođo sigidaveti,
naa ḥa a ke, lεbiya Masagi le ná!

⁸ Be ḥa é ga lεbiya Masagi?

Gɔođo GALAGI ve, sologai, kɔɔğuluñai,

---

* **24:4 24:4** nii é la ɓəđɔ lɔɔzu faa ḥakaiti su: Tati pelei tağili ɓalaa ka
ga nii: nii é la ḡaavotesu zee ḡalagiti ma

Goođo GALAGI, kəəđuluňai.

⁹ Kpogiti, à wa-đofalagiti buzeđe,
à tì wuzede, gđoođo sigđidaveti,
naa ḥa a ke, ləbiya Masagi le ná!

¹⁰ Be ḥa é ga ləbiya Masagi?

Goođo GALAGI ve, Fai-Pe-Malijii,
tɔ ḥa é ga ləbiya Masagi!

Lo!

25

*Pelei le ga ze,
nii è po ga gè zιε la*

¹ Davide ná-guyei.

*Goođo GALAGI, è vo pelei ḥa gè ḥaavotesu ná.

² Nà-GALAGI, da ḥa gè ḥalivaai è ma,
mina va bu gè va lɔ unfegi zu,
sili nuiti ti va da ḥoozuné nà-faa zu.

³ Nii kpein kitogai è va, tanɔpɛ ge la lɔa unfegi zu.
Kelə niiti ti yaavai ḥeezu fuun, naati ta unfe.

⁴ Goođo GALAGI da-veleiti dɛɛ ga ze!
Kala ga da-veleiti.

⁵ Lo tùđo gè zιε ga da-đaamai, è kàla.
Mazolɔɔ da ḥa è ga nà-kizo GALAGI,
da ḥa kitogai è va folo-o-folo.

⁶ Goođo GALAGI, ḥize da-maawɔingai zu, ta da-
woogđegiladai,
mazolɔɔ ta ḥevele ma eyesu ḥo!

---

* **25:1 25:1** Guyei tanigaa zu, guyei laajulazuveti tɔɔzeivɛ ga Ebulu
zɛvɛ ḥae puufelego maazu felegai gila, é zoloo ti-jie kpe velei ma. Ti
laasei pɛvɛ ga sevɛ ḥae wuyeiti.

⁷ Mina gize nà-douango zieg i ma fotoiti su, baa nà-tɔ kologologiti ti levegai, glze sù da-woogēfiladai maavele ma, tɔɔzei, ee, Goođo GALAGI, è vagε!

⁸ Goođo GALAGI vagε, é zole, naa ga é ba, é pelei leezu la ga kotoba nuiti, ga ti zie la.

⁹ Toga da bɔđomaayei nuiti pilε telebo pelei va, toga da bɔđomaayei nuiti kala ga ná-pelei.

¹⁰ Goođo GALAGI ná-peleiti ta ga nubɔđelai, ta woogēfiladai, naati be, niiti ti ga woogēfila nu, ná-minazeđegiti su, ta ná-deveiti.

¹¹ Goođo GALAGI, nà-faađaaza golaiti suvaaye è-laaseigi ná-ləbiyai vε, mazələo ti wola wɔđləvε.

¹² Nui nii é luazu Goođo GALAGI va, Goođo GALAGI ga pelei lε ga naa, nii maaneai é yiimazeđe la.

¹³ Toga zenvui wo undaanεei zu, mavofodai zooi zələo ga nənə.

¹⁴ Goođo GALAGI ja da koozu vaiti dεe ga naati, niiti ti luazu ba.

E ti gala ga ná-minazeđegi.

¹⁵ Gàazu logε Goođo GALAGI va yeenəpε, mazələo tɔ ja é kòđoi g̊ulazu tumɔi zu.

¹⁶ Gaavote mà, è kulafiliba vaanεei jε bɛ, mazələo nà gjila be, màawɔinvε.

¹⁷ Ziizoolεi zii laavega, k̊izo nà-ziiđələ vaiti ma.

¹⁸ Nà-maanəđoi vεtε, ta nà-kpələi,

nà-kotoiti kpein suvaayε bè.

¹⁹ Wεle velei sili nuiti mɔindai la,
ta wɔinzegefema wolai, ti wɔinzegezu la.

²⁰ Zènvui make, è ùnmɔø!

Gè mina lɔ unfegi zu, tɔɔzei nà lɔøguzu è vɔ bε.

²¹ Telebodaiti ta soledai ta màke,
mazølɔø kitogε è va!

²² Ee, GALA, Izilayεle gula ná-kidaavili faiti pε su!

26

Tukpoi lo bè

¹ Davide ná-guyei.

Ee, Goođo GALAGI, tukpoi lo bè!

Mazølɔø nà nà-eteai ziezù peelalazu nɔpε ge la bà.
Nà galivaazu Goođo GALAGI ma, gè la niikpiga
eyesu pe.

² Fèđelefèđele, Goođo GALAGI, pòluđula,
è zili vete, ta nà-kisiëiti.

³ Mazølɔø gàazu ḫa da-nubøđelai va,
nà nà-eteai ziezù, eđevelei da-woogđefiladai la.

⁴ Gè la liizu gè va zei yaava nuiti koba,
gè la woovele nuiti seizeisu.

⁵ Niiti ti faa jøi géezu, naati ta-maaňøgi wɔinzegefε
mà.

Gè la zeizu sujøu nuiti koba.

⁶ Nà zèeiti gaagbazu sɔbalalai zu,
ee, Goođo GALAGI, nà latisu da-zalađa g

f
ulazuve ma,

⁷ gè mama gooiti bo,
gè da-vaaneeiti kpein bo.

⁸ Ee, Goođo GALAGI, è-zeizuvε neevε bè,
ve da-lebiyai zeini ná!

⁹ Mina sò ga nu joiti kevèle,
mina zènvui zege ga nu vaa nuiti kevèle!
¹⁰ Ti-yeeiti dòovue faa joi zu.
Ti bòdgò yegena ti ti geyga ga lobèanii.
¹¹ Nòun, nà ziezu nà-telebodai zu,
ùnmòo, è zaalai la mà!
¹² Kòdgò jà loni sòledai zu,
nà Gòogò GALAGI mamasu maabògi zu.

27

GALA pò bè jà é ga nu lògfuzuvè

¹ Davide nà-guyei.

Gòogò GALAGI jà é ga nà-wozakalagi, ta nà-kizogi.
Bè jà nà lua ba?

Gòogò GALAGI jà é ga zènvui makè nui.
Bè jà nà ineine ba?

² Siègi zu niiti ti faa joi gèezu,
ti maabugàzu la bà, ga ti kpùsèi mi,
wòinzege nuiti ta sìli nuiti,
tiya jà naazu, ti-gòdgò zigàzu, ti loo.

³ Ni kòdgò nua ta wuzegena dàalògòma,
gè la lua ziimavè ga tago balaa,
ni kòa a wuzegena dàalògòma,
anee naa ve, dàavegè ga kitogi.

⁴ Ani gìla kpe ka gè falizu Gòogò GALAGI ma,
gè gaizièzu gola,
gè zei Gòogò GALAGI nà-pèlei wu,
sìli ma voloi pè su,
gè da Gòogò GALAGI nà-maayikii vètè,
gè jaaba gè tòun kwèe sei vèlei wu.
⁵ Mazelò toga màkè nà-sege vèlei wu,

kpəlɔi ma voloi zu.

Togə dòɔfù ná-sejé vəlei wu,
toga bùzegé, é gáalɔ fasai ma.

6 Nòungi wuzedjeue na, gáagooza sili nuiti ba, ti
gooliai mà.

Nà zalaṣaiti kula ná-sejé vəlei wu, mama zalaṣaiti,
nà guyei loo, gè guyei loo Goođo GALAGI ləbi vai
ma.

7 Ee, Goođo GALAGI, woilo gòoi ma, nà woogulazu
è ma,
gòogaavote è-zaalai uo!

8 Kigi ja da-vai wosu ma ga: «Gàizie, è lati mà!»

Ee, Goođo GALAGI, nà è gaiziezú!

9 Mina ɟaaazuue lɔɔfù bà,
nà ga dà-wotijé nui, mina dàavili ga ziijaawanai,
da ga nà-kpɔba nui!

Mina yeebe bà, mina ɟele bà,
nà-kizo GALAGI!

10 Kèe ta dèe ti ɟeləni bà,
kəle Goođo GALAGI yeezeini bù.

11 Pelei le ga ze, nii è pɔ ga gè zię la,
ee, Goođo GALAGI, lo tùđo telebo pelei zu,
tɔɔzei sili nuiti ta gaiziezú.

12 Mina dò sili nuiti ziimal zu,
mazələə zee zeeleiti ti wuzejéa dàalɔđoma,
toomai ja ti bosu.

13 Nà la ɟe ga leeni, ni kitø ge la ɟenì bè,
gè va Goođo GALAGI ná-neebei ɟwεε,
niima eteai zu fulu nuiti saama?

14 Gito Goođo GALAGI va!
Zebezegé, è yiiləə!

Gito Gœogœ GALAGI va!

28

Gœogœ GALAGI ná-goofaaavotegi

¹ Davide ná-guyei.

Gœogœ GALAGI, da ḡa gè woogulazu è ma.
Nà-fasai, mina woizubələ tùgœ.

Ni da laaguluna, nà ḡe ga naati kεvele,
niiti ti yeizu kabai zu.

² Woilo nà-maaneeené wooiti ma,
siegi zu gè woogulazu la è ma,
siegi zu gè zéeiti teezu la
è-yeizu jaadegai və pelei, è zeini ná!

³ Mina faa jəou ḡe nuiti ta-vaa jəou ḡasəi ta la ùnma,
faa jəou ḡe nui naati, ti ziilei kpəei wosu ti-zeijəgəi
ma,

kεle faa jəoi ti-yiimavə, ga yaavai.

⁴ Ti zala, eጀevelei ta-ጀeewotiiti ti la,
eጀevelei ta-yaava ḡeeewotiiti ti la.

Ti zala é zoloo ti-yeee ná-kεewotii ma.
Nii soloogai ti ma, naa la ti unma.

⁵ Mazələo ti la Gœogœ GALAGI ná-kεewotii deveni,
anee zeei ná-kεewotii.
Gœogœ GALAGI ti golosolo!
Ti mina mo wuzegə eyəsu pε!

⁶ Mamagi ḡa Gœogœ GALAGI vε!

Mazələo toṣa woilosu nà-maaneeené wooiti ma.

⁷ Gœogœ GALAGI ḡa é ga sùvikəi ta nà-kəoḡə zəpegi.
Gè ḡalivaavə ma, toṣa bəsu bə.

Ziimavə laavegə ga koozuneei.

Nà maamusezu ga nà-guye wooiti.

⁸ Goođo GALAGI ja é ga ná-nuiti kpein suvikei,
ta ja é ga sigigi, ve masagi nii é gulɔ nadegai ziaai
ma, naa a da unməəgi zələə ná.

⁹ Goođo GALAGI, da-nubuséiti kizo, è tuya loo ti ve,
ta ga dənəiti!

Gε ga ti makε nui, è yeezei ti wu, eyεsu gō!

29

Goođo GALAGI laawooi

¹ Davide ná-guyei.

GALA ná-geezugeelaiti, à Goođo GALAGI maa-muse,
wo ná-zəbei ta ná-ləbiyai gula kelema!

² Ungo, à Goođo GALAGI laaseigi ma ləbiyai maa-muse,
wo nəkə təun bu, maafiliai ga seđe nadegai!

³ Goođo GALAGI wooo ja gülazu zieiti maazu,
ləbiya GALAGI ja tonə bunə tugi gülazu.

Goođo GALAGI wooo ja budezu zie wolaiti gooī maazu!

⁴ Goođo GALAGI wooo ja gülazu ga keđaařa!

Goođo GALAGI wooo ja gülazu ga masa gooī!

⁵ Goođo GALAGI wooo ja seđele guluiti galeđalezu,
Goođo GALAGI ja Liban seđele guluiti kolođolosu,

⁶ toga Liban gizeiti kpizəzu eđe nikε bokpagiti,
ta Siliyən gizei eđe tegu bokpagi.

⁷ Goođo GALAGI wooo ja mainmain gülazu.

⁸ Goođo GALAGI wooo ja da tevebai zujiikpi.

Goođo GALAGI ja da Kadəse tevebai zujiikpi.

9 Gœogœ GALAGI wooi ḡa da ḡe ga zañui dopaiti ti
yivoi vu.

Toña da ñœboi zuwolo.

Ná-masa pelei wu ti pε ta da woogfula, ti ḡe ma:
«Lebiyai ḡa bε!»

10 Gœogœ GALAGI ḡeni masadai ḡeezu, zieve golai
vaa zieggi zu.

Gœogœ GALAGI ḡa masadai ḡeezu eyεsu ḡo.

11 Gœogœ GALAGI ḡa zobogi ve ná-nubuseiti bε.

Gœogœ GALAGI ḡa tuyā loo ná-nubuseiti bε, é ziileigi
ve ti vε.

30

E zènvui vea zèa volu

1 GALA sei uelei laalao guyei. Davide ná-guyei.

2 Ee, Gœogœ GALAGI, nà è maamusezu,
mazøloa è kùlaa zege bokulagi zu.

È la vaani bu, sili nuiti ti va da neεgfula sù.

3 Gœogœ GALAGI, nà-GALAGI, gè è lolige ga è ño bà,
da ma, è bålove.

4 Gœogœ GALAGI, è mèennni, è kùla saai ya,
è zènvui vu sù, siegi zu gè ḡeni liizu la kabayegei vo
pelei.

5 A guyei loo Gœogœ GALAGI vε, woiti wo bε ga
woogfila nuiti.

A maamusε, wo ná-nadedai gula kεlema.

6 Mazøloa ná-ziiñawananai la da ga lebiga,
kεle ná-nubøjølai ḡa ná nu zii ma voloi pε su.
Ni kpøkøi gøloí ḡa é ná,
geelaa ḡa laosu ga koozunεei.

⁷ Gè ëeni bøðø ñaaazu ga nà ziilei su, gè ða ñe ma:

«Gè la niikpiga eyësu pe.»

⁸ Ee, Gøoðø GALAGI, ða-nuñøðølai vø, è sèbeløoni sèi
gízei ma.

Kelè è voluavega bà, gaamanø kitevei zeelia mà.

⁹ Ee, Gøoðø GALAGI, gè woogulaa è ma,
ee, Måligii, gè è maanæenæ, gè ñe ma:

¹⁰ «Ni nà zaana, ni nà yeina kabayejei zu,
ða-ñulanumai ña naazu ga leeni?

Zoi é niina ga fufiligi nø, naa ña zoo ñale è maa-
musezu?

Toða zoo ñale ða-woogøñiladai ñulazu kelëma?

¹¹ Ee, Gøoðø GALAGI, woilo, gàazumaawøingø,
va è bø bà, Gøoðø GALAGI.»

¹² È nà-gølo wooiti faliboga ga kua wogai koozunæi
zu,

è saa wølo wo sefeiti kula kòba, è ti maavalibo ga
feti ñula zegeiti,

¹³ naa ña a ke gè è maamuse ga zìimavø pe, gè mina
bølc.

Ee, Gøoðø GALAGI, nà-GALAGI, nà è maamuse
eyësu ñø.

31

Dàave Gøoðø GALAGI la

¹ Guye loo ñundifii nønøi ve. Davide ná-guyei.

² Ee, Gøoðø GALAGI, ña ña gè løøfuzu è voluvø,
màke eyësu pe, gè mina lø unfegi zu!

Unmøø ða-lelebodai zu!

³ Woilo gòoi ma, zuvile è ùnmøø!

GeV bè ga dəəguzu vasai, ta sigigi, nii a kε gè ǵizo!

⁴ Mazələo da ǵa è ga nà-fasai, ta nà-sigigi,
è-laaseigi lebi vai ma, da lo tùǵo, è 6o bà.

⁵ Da kùla tuməi zu, nii ti seidai tÙǵo,
mazələo da ǵa è ga sigigi é màkəsu.

⁶ Nà zènvui ǵalivaazu è ma,

dei è ûnməəni, Gooǵo GALAGI, gaama GALAGI.

⁷ Gè naati wəinzegea, niiti ti ǵilizu zee zaleiti ba.

Nà ǵalivaazu Gooǵo GALAGI ma.

⁸ Nà ǵe wuulee ga koozuneei, da-wooǵəǵiladai
maavele ma,

təɔzei è nà-maanəǵo vətəga,

è ǵida nà-kidaavili fai wu.

⁹ E la dòozu sili nuiti zeezu,
è p̄ləga 6əǵəyeemai zu.

¹⁰ Màawəjində Gooǵo GALAGI!

Mazələo nà kidaaviligi zu, ziizooləi gàazuve
maavooloa,

ta zli ta kpùsei kpein.

¹¹ Nà-eteai 6ega tabai zu,

nà-konagiti 6alaa ti ǵea kpalagi zu,

sùvikəi 6ula sù, təɔzei nà-faaǵaaza golai va,

mà gaeiti sumiive.

¹² Wəinzege nuiti kpein ta jneegulazu sù,

s̄lənəǵəti ti da ta 6o ba,

kwèe nuiti ti da lua bà.

Niiti ti kàazu eteave, naati ti da 6ize, ti da maagooza
bà.

¹³ Nà-fai yeema nuiti bε ti-yiimave, eǵe nà za.

Gè ǵea eǵe anii nii toai ya.

14 Nà naama woo ñøiti ménisu, niiti ti wosu dàaløgøma:
 «Maðoolivø ga maalua vai.»
 Ti zoloogø ma dàaløgøma,
 ti yaavai gili ga ti zènvui gula zèa.

15 Kelø nòun nà, nà galivaazu è ma, ee, Gøoøø GALAGI!

Gè ñø ma: «Da ga nà-GALAGI!»

16 Nà-eteai ña è yeezu,
 kùla sili nuiti zea, niiti ti wòinzegezu!

17 Yeezei bù ga pagø, nà ga da-wotigø nui!
 Kizo da-woogøfiladai maavele ma!

18 Ee, Gøoøø GALAGI, gè mina lø unfegi zu,
 siegi zu gè woogulazu la è ma.

Faa ñøu ñø nuiti ti yø unfegi zu,
 ti yø maaðøkpøgi zu, ti yei govealaazu!

19 Ti ñø ga bøboiti,
 naama lakøløgiti ti bøezu ga gaazumaanøi telebo
 nui laaløgøma,
 ta wasogi, ta wøinzegemai.

20 Da-nubøgølai wøøløvø gola,
 nii è makøgøi naati bø, niiti ti luazu è va,
 ta naati ti løøgøsuai è volu,
 nii è vaazu keezyu ti vø, nubusei kpein gaazu.

21 Da ti løøgøzu è-ðaaazu ma,
 ti maagooza nubusei ta-ðøsiø ñøiti ba,
 døøgøsuuøe miná ña è ti ñøzøsu ná,
 nuiti ti-nøgøti ma, niiti ti laaleezu ti wø.

22 Mamagi ña Gøoøø GALAGI vø!
 Mazøloø è ná-woogøfiladai gøløvø kelema bø,
 nèi gè ñøni eøø taa wolai seidai kelø su.

²³ Kìgi zupuni, eyesu gè ñε ma:
 «É la mə yiizoolεzu ga ze!»
 Kelε è nà-maanεenε wooiti mεnini,
 siegi zu gè woogulani la è ma.

²⁴ Wɔiti wo ga Goojɔ GALAGI ná-woogεjila nuiti, à
 neeuε wo pe!
 Goojɔ GALAGI ja da kidaaleve nuiti makε.
 Kelε toga waso nuiti sala ga jnouða.
²⁵ A zεbzεzege, wo zulo,
 wɔiti wo gitogai Goojɔ GALAGI va!

32

Maavaayεgi ma foozunεei

¹ Davide ná-kidafaawui.

Undaane nu ja ga naama nui, nii ná-tɔ kologologiti
 maavaayεgai,
 ná-kotoiti suvaayεgai!

² Undaane nu ja ga naama nui, nii Goojɔ GALAGI
 la ná-faagfaaza golai levezu unma,
 nii yaava vaa la ziimavε!

³ Siegi zu gè maagεni la kpɔ nà-kotoi ma, mà ñaeiti
 ti ñεni galazu.

Gè ñεni kpeei loozu foloi laawu jneglein.

⁴ Mazəlɔ è-yeee ja wuizu mà, folo vee kpidi va,
 sùvikεi vɔɔni eñε foñoi.

Lo!

⁵ Gè nà-kotoi leeni ga ñe,
 gè la nà-faagfaaza golai maalɔɔfuni.

Gè ñεni ma: «Nà laazu zo ga Goojɔ GALAGI vε, ga
 ná-tɔ kologologiti.»

Doun da, è nà-kotoi ma gassoi zegeni ùnma.

Lo!

⁶ Woogjila nubus ei kpein ge è vali jana, yeegjala vagoi zu.

Ni zieve golaiti ta gulana, ti la zeelia ma pε.

⁷ Da ga dòoguzuue,
da màkesu kidaauili foloi.

Nà woogjula ga koozuneei, tɔɔzei è màagjoolia ga da-
baamaazui.

Lo!

⁸ È jéni ma: «Nà è jolasu, gè pelei lε ga de, nii da zie
la.

Nà è lenε, gáazu ja ye è va.

⁹ A mina jε ga sooi jεvèle, baa soovale fuului nii jí
ge la ma,
nii nu a da ti gili ga galui, baa kalafei, ti maagfilizu
la,
nii a ke ti maañuða è va..»

¹⁰ Tab a mɔinmɔin ka da zeeli faa jəou jε nui ma,
kεlε nuiti ti dfigi logai Gɔoðø GALAGI va,
naati maagjoolive ga ná-woogjiladai.

¹¹ Telebo nuiti, à joozunε Gɔoðø GALAGI vɔ!
A woogjula ga koozuneei, wɔiti wo yiimavε zælegai.

33

Aniiti kpεtε GALAGI, kizo GALAGI

¹ Telebo nuiti, à joozunε Gɔoðø GALAGI ná-faa zu!
Mazəloø soloogε sole nuiti ma ga ti maamusei wo.

² A Gɔoðø GALAGI maamuse ga kɔnigi,
à guyei loo debi vai ma, ga kɔnigi nii galu puugɔi
ga!

3 A guye niinei loo dəbi vai ma!
A wa-ɟeingein ganiiti gein ga pagə dəbi vai ma.

4 Mazələo Gəoǵə GALAGI laawooi zəlegə,
ná-kəewotiiti kpein ta ná-woogəgiladai ləezu.

5 Telebodai neeuə GALA bə ta səledai.
Gəoǵə GALAGI ná-woogəgiladai eteai laavegə.

6 Gəoǵə GALAGI laawooi ja é geeǵələgi bətəni la,
ta su aniiti kpein ga daa viilei.

7 Toja da kpolodei ǵaalə ba, é sigito,
é kpolodei zo, é pu anijaka wolaiti su.

8 Eteai kpein ge lua Gəoǵə GALAGI va!
Etea nuiti kpein ti bali təun tuǵə!

9 Nii nəpə a bona, naama vai ja a də ǵε,
a devei wona, naa ja a ǵε.

10 Gəoǵə GALAGI ja da zii ǵiligiti ta-ləne gooiti pu
ya,
toja da ziiti pə ti ǵoozu ǵisisieiti sugologolo.

11 Gəoǵə GALAGI ná-təne gooiti ta da ye ná yeenəpə,
ta koozu ǵaagisieiti ta ye ná ǵo.

12 Undaanee ja zii naati bə, niiti Gəoǵə GALAGI ga
ta-GALAGI,
ta nubusieiti é yiimazegeai ga tiye, ga ti ǵε ga
nənəiti!

13 Gəoǵə GALAGI yəni geeǵələgi ungaue,
é wəle, é nubusieiti kpein ka.

14 E yəni zeini zeizuue,
é eteai zu nuiti kpein pətə.

15 Təungi é ti kpein zii bətəai,
é ti-ǵee vaiti kpein kwəe.

16 Masa ge la ná, nii a gjzo ná-koođo zoolai moin vai
võ,

koođuluňa nöpe ge la ná, nii a gjzo ná-zebə wolai və.

17 Ni pile solə̄ fai ve, sooi ja ga kito gani nõ,
suvikei kpein ge bəsu, naa la nu unmə̄ga.

18 Welə, Goođo GALAGI jaazuđezel ja naati ba, niiti
ti luazu təun ba,

ta niiti ti gitogai ná-woogđefiladai va.

19 Naa ja a ke, é ti gula saai ya,

é ti-yenvui make pulu loo zięgi zu.

20 Ungo, gi gitogə Goođo GALAGI va,
toja ga gá-bəba nui ta gá-đəođo zepəgi.

21 Mazələ̄ gi-yii ja joozuneezu ga təun maavele,
mazələ̄ gi laave daasei nadegai la.

22 Ee, Goođo GALAGI, da-woogđefiladai jə̄ gi və,
ejvelej gi è maabəunsu da kitogi zu.

34

*Màligii unmə̄ni,
é kùla maalua vaiti su*

1 Davide ná-guyei, siegi zu é bəđo đeeeni la ga titi nui
Abimelke jaazu, naa kpə, é vela, é li.

2 *Ungo, yeenəpe nà ye Goođo GALAGI mamasu jə̄,
ná-maamusei ja jə̄ dàave eyəsu jə̄.

3 Nà-bəđo maamusei ma ungi ja é ga Goođo GALAGI.
Bəđomaayei nuiti ti woilo, ti joozunə.

4 A va wo bə̄ bə̄, ade Goođo GALAGI maamuse
ućma!

---

* **34:2 34:2** Guyei tanigaa zu, guyei laajulazuueti təzeivə ga Eñulu
zəvə jae puufeleđo maazu felegi gila, é zoloo ti-jie kpe velei ma. Ti
laasei pēvə ga seve jae wuyeiti.

Ade daaseigi lebi uooma!

5 Gè Goođo GALAGI ǵaizieni, é gòogaaavote,
tođa da kùla fai kpein su, nii é màaluazu.

6 Siegi zu nu welzu la toun ba, da da volo ga
koozuneei,
unfe ge la loa nu ǵaazu.

7 Maanəđo nui kpee looni, Goođo GALAGI
goomenini,
é kizo ná-kidaavili fai pε ma.

8 Goođo GALAGI ná-geezugeelai ǵa naati maađoolii
zu,
niiti ti ziezu ga GALA ziimai, é ti ǵizo.

9 A koođo, wo pεte, velegi Goođo GALAGI vagai la!
Undaane nu ǵa ga zunui naa, nii é loođuzu pø bε!

10 A lua Goođo GALAGI va, wøi wo ga ná-nu
nadegaiti!

Mazøo ani nøpe ge la valaga naati zea, niiti ti
luazu ba.

11 Zala yiwoiti ta da vala ani ma, ti yε pului zu,
kεlε niiti ti Goođo GALAGI ǵaiziez, naati ti la
valaga ani vagø nøpe ma.

12 A va, dòun zunuiti, wo woilo gòoi ma!
Nà wo ǵalasu ga Goođo GALAGI ǵaazuluabai.

13 Zunui 6ε ǵa é wøinni ga zenvui,
é wøinni ga sii zugooza, é undaaneei zølo?

14 E-negi make, é mina faa jøu ǵε,
è-lakølogiti ti mina yaava 6ø wo.

15 Voluave faa jøi va, è faa vagø ǵε,
ziileigi ǵaizie, è vilε polu.

16 Goođo GALAGI ḡaazuue ḡa telebo nuiti ba,
goiloge gola ti ɓain gooiti ma.

17 Goođo GALAGI ḡa da ḡaazuue lati naati
daaləđəma, niiti ti faa jəoi ḡeezu,
nii a ke é ti ḡaaleve, nu mina ḡisię ti zu eteai zu.

18 Siegi zu telebo nuiti ti kpeei loozu la, Goođo
GALAGI ḡa da woilo,
toga da ti ḡula ta-ğidaaviligit kpein su.

19 Goođo GALAGI ḡa ziigolođolo nuiti koba,
toga naati kizo, niiti ti ziibələi zu.

20 Maanəđə məinməin ka da zeeli telebo nui ma,
kəle Goođo GALAGI ḡa da unməo, é kula ti pə su.

21 Toga ma ḡaeiti pə make,
tançpə ge la ḡalea.

22 Maanəđəi ḡa faa jəou ḡe nui vaa,
telebo nui zili nuiti ta ti-zalai zələo,

23 kəle Goođo GALAGI ḡa da ná-botiğe nuiti kpein
zenvui ḡizo,
ta niiti ti təun keai ga ti-łəğfuzuue, naati ti la
veelala.

35

Goođo GALAGI ḡa da maawəin nuiti make

1 Davide ná-guyeı.

Goođo GALAGI, naati sakpe, niiti ti sàkpесу,
kəoři laale naati bu, niiti ti kəoři laaleezeu bù!

2 Kəořo zəpə koi ta ma wolaiti seğe,
è wuzeğe, è ɓo bə!

3 Kpeen goiti ta kəořo yoovəiti seğe,
è te ga naati daaləđəma niiti ti wəinzeğezeu!

È ëe zènvui ma:
«Nà ña gè ga è gizo nui!»

- ⁴ Naati ti unfe, 6aañula ti ma,
niiti ti wɔindai ga ti zènvui ñula zèa!
Ti ñula volu, ti unfe,
teiti ti ñisiëzu nà-maanøjø vai zu!
- ⁵ Ti ëe ga daazaqagi ñevele, nii filei liizu la,
Goojø GALAGI ná-geezuñfeelai ti bë!
- ⁶ Ta-velei ti ziezu la subidi, suña,
Goojø GALAGI ná-geezuñfeelai vilë ti volu ga ti bëa!
- ⁷ Mazøloø ti zegei wɔɔvë, ti tumøi zei su,
ma un ge la ba, ti naa wɔɔvë nòun bë.
- ⁸ Ziizoolæi zeeli ti ma, ti yeemazu,
ta-lumøi ti døøñuai tùñjø, naa ti zo,
ti loo naama undaaviligi zu!
- ⁹ Koozuneei ña ëe zìimave Goojø GALAGI vø,
toda ñoozuné ná-kizo fai zu.
- ¹⁰ Må ñaeiti kpein ta ëe ma:
«Ee, Goojø GALAGI, bë ña é ga è ñevele?
Da maanøjø nui unmøøsu, è kula naa yeezu, nii
søbeï wøøløai tøun nønøi va.
Maanøjø nui ta bala nui balaa, ña ti ñulazu tooma
nui ya.»
- ¹¹ Zëe zeeleiti ta wuzeñezu,
ti va, ti ña gàazañga faiti ma, niiti gè la ti zuñwëe.
¹² Nà-faa vagøi gè keeni,
ti ña naa zala mà ga faa ñøi.
Ti zè gilelai zu.
- ¹³ Nòun nà, siëgi zu ti ñeni zeeñezu la,
gè bëna saa wøø wo segei loo ñøba,
gè ñaalæi, gè bøømaayei, gè zugi zo.

Gè la g̊eni ɓeni GALA falii va ti ue g̊o,
14 eጀe nà g̊e k̊eezu b̊oɔla ue, ɓaa k̊eɛloun.

Gè maavue, gè dà zie gaazuğ̊liai,
 g̊aalei, eጀe nu dee a za.

15 Naa volu, siegi zu gè niikpisu da,
 ta gaaleezu ba, ti dà j̊eeğ̊ula sù,
 gè la dòğ̊a nuiti kẘee, ti gaaleezu ba dàaləğ̊oma,
 ti da dàazuğ̊oli, ti la loođ̊osu.

16 Eጀe nuiti ti j̊eeğ̊ulazu neεvuzu ba nuiti su,
 ta j̊iigai ziezu ga dàaləğ̊oma.

17 Mâliğii, da yesu niima vaiti p̊etesu n̊o ɓaa?
 Zènvui ȝula ta-wɔinzeğ̊emai laawu,
 zènvui wola vizəg̊e, é mina ye zalaiti zea.

18 Nà è maamuse maaɓo golai zu,
 nà è mama nubuse m̊oinm̊ingiti saama.

19 Niiti ti ga s̊ili nuiti, ti ɓaağ̊osu mà, naati ti mina
 j̊eeğ̊ula sù.

Niiti ti wɔinzeğ̊ezu un ge la ba, naati ti mina
 p̊oomu ga gaazuğ̊ezi.

20 Mazəłoɔ ti la ziilei kp̊oe wosu,
 yaavai ga ti kp̊etezu nu vag̊oiti daaləğ̊oma,
 ti zeini zooi zu.

21 Ta laalaosu dàaləğ̊oma,
 ti da g̊e ma: «Ee, gi-gaazuğ̊ezei ga wozagaazu!»

22 G̊ooğ̊o GALAGI, da wozagaazu, mina maag̊e kp̊o!
 Mâliğii, mina maag̊ooza bâ!

23 Wuzeg̊e, gaazuzeğ̊e ma, è m̊aalobo!
 Nà-GALAGI, Mâliğii, lo b̊e!

24 Tukp̊oi lo b̊e, eጀevelei da-zəledai la, G̊ooğ̊o
 GALAGI, nà-GALAGI!

Ti mina goozune, ti va j̊eeğ̊ula sù!

25 Ti mina g̊e ma ti-yiimave:

«Ee, nii ḡa ade ḡea pɔ!»

Ti mina ḡe ma: «Ade kpolea!»

26 Ti pε ti unfe wəəma, ti vəlevvelə bəğə ma,
teiti ti ḡoozunεεzu nà-maanəğə vai zu!

Unfegi loo ti ḡeba ta faazupui,
niiti dəin ti bəğə wəələzu dàaləğəma!

27 Naati ti maamusei wo, ti ḡoozunε,
niiti ti yiileidai nà-telebo fai zu,
ti da ḡe ma yeenəpε: «Lebiyai ḡa Gəoğə GALAGI ve,
nii é ná-botigə nui ná-ziileigi vɔ!»

28 Nègi ḡa da-lelebo fai wo,
ta da-maamusei, folo-o-folo.

36

Maligii nd-nubəğəlai

1 Guye loo ḡundigii nənəi ve. Gəoğə GALAGI ná-botigə nui Davide ná-gyei.

2 Nà da ḡisié zlimavε naa zu,
nii faa jnəi ḡe nui bosu ná-tə kologologi zu,
GALA gaazuluabai la gaazu ga faa nəpε.

3 Mazələə daavε bəğə la gola ná-səle fai zu,
é la zooga é va ná-faagaaza golai ḡwεε, é va
wəinzeğe.

4 Kpəei niiti ti ḡulazu daavε, ta ga zεεi ta yaavai nə.
Togə ḡelezu faa yəğəzuğaa vai va ta faa vagɔi.

5 Togə da ḡisié yaavai zu, a ḡena laani ná-betei zu,
toga ziezu pelei zu nii é la vani,
é la faa jnɔi vilisu ya.

6 Gəoğə GALAGI, da-nubəğəlai wəələvε geeğələgi va,
da-woğəgələdai zeeli tonabiingiti ma.

- ⁷ Da-lelebodai ḡaaḡoozavε, eጀevelei gize
       ḡaaḡoozagiti ti la,
  da-leveiti kpoma ḡoozavε, eጀevelei kpolodεiti bu-
       uzeidai la,
  ee, Gəoḡə GALAGI, da 6aazu nuiti maazu ta suaiti.
⁸ Ee, GALA, da-woɔጀegiladai wola vage!
  Nuňuseiti ta lɔጀjuzu è-ḡoovegit i ma niinigi wu.
⁹ Da da-velei wu vaabəgjɪ ḡeezu ti vε, ta sələo é voova
       ti ma,
  ti 6aoole ga da-nubəgjelai ma dε wola vagɔi.
¹⁰ Mazələo zenuv dεung i ḡa è ḡobavε nə,
  da-wozakalagi və, gá wozakalagi ḡaazu.
- ¹¹ Da-woɔጀegiladai make è ḡwεε nuiti bε,
  ta da-lelebodai 6ala naati bε niiti ti-yii zəlegai!
¹² Waso nuiti ti mina ḡəgjolo mà,
  faa jəu ḡe nuiti ti mina kpɛ ga ti-yeei!
¹³ Welε, niizu niiti ti telebotala vai ḡeezu, ti loa,
  ti loka, ti la zooga ti va wuzege.

37

Kalagi é zələoſu faiti su, ti levegai

¹ Davide ná-guyeit.

Mina yiigaawana naati ma, niiti ti faa jəi ḡeezu,
  mina ḡaazuſula naati ba, niiti ti kakama vaiti
       keεzu.

² Mazələo ta voolozu, eጀe tufai,
  ti və, eጀe tufa lenugi.

³ Galiva Gəoḡə GALAGI ma, è da faa vagɔi ḡε,
  da zei zoot zu, ziileigi zu.

⁴ Da-undaanεi ḡaizie Gəoḡə GALAGI ya,

togà è yiima vai ñe è ue.

⁵ E-maavaiti kpein ze Goođo GALAGI yeezu,
galiva toun ma, toga ti gaagula ba.

⁶ Toja da-zoledai gula kelema ege wozakalagi,
ta da-gaamai ege folo gaalogai.

⁷ Maađe kpo Goođo GALAGI gaazu, toun maañoun,
mina yiigaawana naati ma, niiti ti bęđo zələəsu,
baa nui naati daalođoma, niiti ti ḡisu vaa ñoiti
suňetezu.

⁸ Be ziigaawanai va, è ziigulagi ye ná,
mina yiigaawana, toga ñe ga faa ñou ñee vaa.

⁹ Mazələo niiti ti faa ñoi ñeezu, naati ta levezu ga,
kəle niiti ti gitogai Goođo GALAGI va, naati ta zooi
zələə ga tənə.

¹⁰ Ná tago nə ve na, faa ñou ñe nui la mo gaa!

Ue é ñea ná, da naa vəte, nu nəpe ge la ná!

¹¹ Bəđomaayei nuiti ta zooi zələə ga tənə,
ti joozune ziilei golai zu.

¹² Faa ñou ñe nui ña da kisië ñoiti kpətə telebo nui
laalođoma,

é da ñiigai zię ga naa laalođoma.

¹³ Anee naa ve, Maligii ña ñeeđulazu su,
təozei é kwee ga naa ná-foloi ña na zeeli.

¹⁴ Faa ñou ñe nuiti ta da bogà zəkpəi gula su,
ti ta-meein ñaale,

nii a ke ti maanođo nui ta bala nui loo bu,
ti va naati kədaaleve niiti ta-velei zəlegai.

15 Tiya ɓoঢ়ি ta-woga zokpoi ga ti yiibota,
ta-meeinti ta galeঢালে.

16 Nii goi é telebo nui ya naa vizogé,
é leve faa jnou g̊e nuiti t̊ono m̊ainm̊ain golai va.

17 T̊ozzei faa jnou g̊e nuiti ta-zobogi zu ga gologolo,
kele G̊oঢ়o GALAGI ga baa sole nuiti maazu.

18 G̊oঢ়o GALAGI s̊abalala nuiti ta-eteai gẘee,
ta-voganii ga ye ná g̊o.

19 Ti la unfega maanɔঢ়o zieg̊i zu,
pului ma zieg̊i zu, ta laami, m̊otai ye.

20 Faa jnou g̊e nuiti undaa ga vili,
G̊oঢ়o GALAGI zili nuiti
ta g̊e eg̊e tufa lenugi,
ti jneel̊e, ti jneel̊e duului zu.

21 Nu jnōi ga da kuyei zege, kele é la kulaa volu.
Telebo nui ga da maawɔing̊ai wo, é fe zea.

22 Mazol̊o niiti G̊oঢ়o GALAGI tuya loozu ti ve,
naati ta zooi zel̊o ga t̊ono,
niiti é ti voovoozu, naati ta leve ga.

23 Siegi zu nui zie velei neezu la G̊oঢ়o GALAGI ve,
toja naa g̊oঢ়o losu b̊ete ná-eteai zu.

24 Ni a loona, é la vezeg̊el̊ega,
mazol̊o G̊oঢ়o GALAGI ga sosu zeei va.

25 Gè j̊eni ga doungoi, gè ẘol̊zađaga,
gè la d̊e nu gaani nii salegai, kelebai va wo da,
baa mavofodai va da daamianigi vali.

26 Toja da maawɔing̊ai g̊e, é kuye ve nu ma,

mavofodai ḡa tuyai zələo.

²⁷ Uoluave faa jəoi va, è faa vagɔi ḡε,
zei zooi zu, yε ná ḡo.

²⁸ Mazələo səlegi nεeuε Gəoḡə GALAGI uε,
é la ḡeləa ná-woosəgfila nuiti ba.

Toğə wəlezə ti ma siənəpə su,
kələ faa jəou ḡe nuiti mavofodai ḡa leve ga.

²⁹ Telebo nuiti ta zooi zələo ga tənə,
ti yε zeini ná ḡo.

³⁰ Telebo nuiti ta də ḡıma bəeiti bo,
ti-nəgi ḡa də səledai ḡe.

³¹ Ta-GALAGI ná-təgi ḡa ti-yiimauε,
ti-ğəğəi la bunega.

³² Faa jəou ḡe nui ḡa da telebo nui maayaava,
é gaizie ga é paa.

³³ Kəle Gəoḡə GALAGI la yeebega ba, è va zε zeezu,
é la zəga naa, ti va peelala, siegi zu ti tukpəzu la.

³⁴ Gito Gəoḡə GALAGI va,
è zιε ga ná-pelei,
toğə è wuzeğe, è zooi zələo ga dənə,
da faa jəou ḡe nuiti ka, ti leve ga.

³⁵ Gè nu jəoi ḡaa, è ná-zobodai kpein su,
é də wəəlo, eğe gulu wolai nii kpəvəai.

³⁶ È leveni, wələ, è la mə ná.
Gè gaiziəni, kələ è la ḡaani.

³⁷ Gida GALA gaazuluaba nui ná-fai wu, nui naa
vete nii səlegai,
ziilei nui ɟa bədə zələo ná-eteai zu.

³⁸ Kele kpaka nuiti kpein ta ɟologolo,
faa jnou ɟe nuiti ta-eteai ɟa ɟologolo.

³⁹ Telebo nuiti ta-ɟizogi ɟa vaazu, é zegé Gəoɟə
GALAGI və bə.
Tə ɟa é ga ti-ləəfuzuvə, kidaavili foloi.

⁴⁰ Gəoɟə GALAGI ɟa bə ti va, é ti unməo.
Toɟa ti unməo, é ti ɟula faa jnou ɟe nuiti zea, é ti ɟizo,
təɔzei naati ta ləɔfuzu pə bə.

38

*Seebə nui ná-GALA falii,
təɔzei ná-kotoi va*
¹ Davide ná-guyeit, é ɟe ga ɟizesui.

² Ee, Gəoɟə GALAGI, mina fàla, da-yiigaawanai zu,
mina dòɟa, da-yiigfulagi zu.

³ Mazələo da-meeinti ti nəun soga,
è-yeei wuiue mà.

⁴ Fai tanɔpe ge la mə ɟevele ma kpùsei zu, da-
yiigaawanai maavele ma.

Kedeya la mà ɟaeiti zea, nà-kotoi maavele ma.

⁵ Mazələo nà-faaqaaza golaiti kpudevə nà-kisiəi
maazu,

eɟe kasə wuigi, ti wuiue mà gola.

⁶ Nà-palaiti ti jnoudu, ti-ɟugi da ɟula
nà-ɟimalalai maavele ma.

⁷ Kpìlige, gè bələ fə da ge leve,
folo-o-folo, nà ziezu ziizoolei zu.

⁸ Mazələo abui ɟa é sàamaaveti galazu,

fai tanəpe ge la mɔ ɟevele ma kpùsei zu.

9 Zεbe la mɔ bà, sùfalegalea,
nà kpalagi wosu, təɔzei nà-ziiɓəlɔi va.

10 Màligii, wɔinma vaiti kpein ta è ɟakalavε,
kpàla gooiti ti la lɔɔfuni è va.

11 Zii ɟa doғazu gola, sèbei da ɟula zèa,
gàazuve la mɔ wozagaazu.

12 Nà-kpɔlɔi maavele ma, bɔɔlaiti ta s̊iɛpoluŋɔfɔiti
ti maagooza bà,
sèjŋɔfɔiti balaa ti maagooza bà.

13 Niiti ti pɔ ti pàa, naati ta baliiti tεezu tùfɔ,
niiti ti ɟeezu maanɔfɔi zeeli mà, naati ta kpɔeiti
bosu, nii a ke gè ɟologolo,

ti da unsuyelii lo folo-o-folo yaavai zu.

14 Nòun nà, gè ɟea eʃe goizubəlɔ nui, gè la ta menisu.
Nòun daaqfuluge eʃe boboi.

15 Kèeue eʃe zunui nii é la faa menisu,
é la ta zuloozu.

16 Da ɟa gè è maabɔunsu, Gooʃɔ GALAGI,
da ɟa da googaaavotegi wo, Màligii, nà-GALAGI!

17 Mazəlɔo nà bosu è ma ga: «Ti mina ɲeeɡula nòun
su,

ti va wuzeʃe dàalɔfɔma siɛgi zu kòfɔi balizu la!»

18 Mazəlɔo sàsu ɟa na va balizu,
taɓai ɟa kòlɔ su yeenəpe.

19 Ungo, gè nà-faagaaza golai ɟwεε,
zli ɟa zoolezu ga nà-kotoi vaa.

20 Tama sili nuiti ta vulua, zεbei ɟa ti va.
Niiti ti wɔinzeʃezu fuun, naati mɔinuε.

21 Niiti ti nà-faanεi zuloozu ga faa jɔi,
ti da wuzeʃe dàalɔfɔma, təɔzei faa vagɔi ɟa gè
gaiziεzu.

²² Ee, Ḡooḡo GALAGI, mina ḡele bà.
Nà-GALAGI, mina maaḡooza bà.
²³ Ua fala, è b̄o bà,
Màligii, nà-kizogi!

39

Saai sakala

¹ Guye loo ḡundiḡii Yedutun n̄on̄oi ve. Davide ná-guyei.

² Gè ḡeni ḡeezu ma: «Nà daazu ma kp̄e ga s̄iε veleiti,
gè va koto ḡe kp̄òe wooiti su.

Nà yeev̄eezu la,
ni n̄o de faa j̄ou ḡe nui ḡa t̄ùḡo.»

³ Gè b̄oḡo l̄oni maađe kp̄o golai zu,
gè la woo ḡila kpalaan boni.

Nà-tabai wola zuw̄ələni.

⁴ Z̄ii ḡeni zoolezu kòozu,
z̄eḡe kpalagi wosu, abui da zo,
wooi uaani k̄is̄u, gè b̄oε, gè ḡe ma:

⁵ «Ḡooḡo GALAGI, nà-eteai ḡaabəlagi le ga ze,
s̄i ma voloi liegoi,

naa ḡa a ke gè kw̄ee velei s̄i zubuḡaaai la.

⁶ Welε, nà-foloiti kw̄etev̄ev̄e, ta ga zeelo gilagi liegoi.
Sii zuḡooza velei la è ḡaazu ga ani n̄ope.

Ungo, nui kpein é loni, toga è ḡaazu ga filei n̄o.

Lo!

⁷ Unḡo, nui ḡa z̄iezu eđe niinigi,

é da b̄oḡo niikpi, kele toga ga fiilei.

Toga ani vaḡoiti gaaleezu ba,

kele é la kw̄eni, b̄e ḡa é vaazu ti yεvezu.

⁸ «Niizu, Màligii, leeni ḡa nà ḡito ba niina?

Nà-kitogi g̊a da n̊o è va.

⁹ Unm̊o, è kùla nà-to kologologi kpein su!

Mina va bu, g̊imalala nuiti ti va dò baañulamai zu!

¹⁰ Nà maag̊esu kpo, g̊e la laalaosu,
mazələ̥ da g̊a è tii g̊eezu.

¹¹ Da-fakɔ̥ti maag̊ooza bà.

E-yeei a g̊ena dòg̊aa, nà loozu.

¹² Ni a kε è nuiti maag̊olo, da ti loñazu ta-vaagaaza
golaiti faa zu,

è ti n̊eebe aniiti kologolo eñe f̊of̊oi.

Ungo, nui kpein ka ga filei.

Lo!

¹³ «Ee, G̊oog̊o GALAGI, woilo nà-maaneeñe woori ma,
woilo nà-kpee woori ma!

Mina woizubələ nà-gələ wooiti tuñ̊!

Mazələ̥ nà ga ẘeen è v̊o be,

g̊e g̊e ga seikɔ̥joma nu,
eg̊evelel m̊em̊ewolani ti g̊eni la.

¹⁴ Gaazu lati, è sej̊e bà, ga g̊e undaanee zələ̥,
aisa g̊e va li, g̊e j̊eele!»

40

GALA ná-kizo fai ta ná-botig̊e nui ná-fai

¹ Guye loo g̊undig̊ii n̊on̊oi ve. Davide ná-guyei.

² G̊e gitoni G̊oog̊o GALAGI va,
é ungi maayeini p̊o pelei,
é woilo nà-maaneeñe woori ma.

³ È m̊enni, è kùla zeñ̊ezaga n̊oi zu, palavalai
gomav̊e.

È kòñ̊jiti to fasai ma, é kòñ̊jiti topele ñ̊ete.

⁴ E guye niine l̊o dà, da-GALAGI maamuse vai ma,

ma mɔinmɔin ka pɛtɛ, ti lua tɔun ba,
ta ɔaliva Gɔođɔ GALAGI ma.

5 Undaanɛ nu ɔa ga naama nui, nii é gitosu Gɔođɔ
GALAGI va,

é la ɔaavotesu waso nuiti ma,
niiti ti zee wo maařɔgi zu!*

6 Gɔođɔ GALAGI, ná-GALAGI, è da-vaa vagɔiti ta è
gisu vaiti mɔinve su gi letegi,

è-vokɔđɔma la ná,
ná pɔ gè naa wo, gè zeze la,
ti wola mɔinve gola, ti ɔaa la luga.

7 È la zalařai vɔ, 6aa vebɛanii,
è gòiyegɔiti daalaogɛ,
è la gala zalařai maajaaazagaboni,
6aa koto gba zalařai.

8 Gè ɔeni ma naazu:
«Welɛ, gè va ga sevɛi nii keai nà-faa zu,

9 z̄imma vai ɔa ga gè è-yiimai ɔɛ, ná-GALAGI!
Da-lɔgi ɔa z̄imave.»

10 Nà unmɔɔ fai ma woo niine vagɔi laazeelizu
maařɔ golai zu,
welɛ, gè la laaqfulusu,
Gɔođɔ GALAGI, è naa zuqfwɛɛ!

11 Gè la unmɔɔ fai zulɔřua z̄imave, nii è keai bɛ.
Nà zezezu ga da-woogfɔiladai ma vai, ta da-đizɔ
fai,
gè la da-nubɔřelai lɔřua, ta da-đaamai maařɔ golai
zu.

---

* **40:5 40:5** niiti ti zee wo maařɔgi zu: Tati pelei tařili 6alaa ka ga nii:
niiti ti ɔaavotesu zee ɔalagiti ma

12 Da, Goođo GALAGI, è la ḡeləa, è va ɓe da-maawəingai veezu bè.

Da-woođefiladai ta da-đaamai, ta màkə eyəsu ḡo.

13 Maanəđo məinməin ka màađoolii zu, nà-faađaaza golaiti ti pile sələoga mà, gè la zooga gè va wozaga.

Ti məinuε, ti leve nòundegjai va, sùvikəi ḡulaa sù.

14 Ee, Goođo GALAGI, soma è ùnməo!

Goođo GALAGI, suvile, è ɓo bà!

15 Ti pε ti unfe uođoma, ti wooi zupu, teiti ti pø ti zènvui ḡula zèa!

Ti li ga voluvelei, ti unfe, teiti kpein ti wəindai ga màanəđo!

16 Ti laavə ta-unfegi ma ḡasəi wu, niiti ti ḡeeđulazu nòun su!

17 Niiti dəin ti è ḡaiziez, ti ḡaazuđalakala, ti ḡoozunε è uo, niiti da-đizo fai neai ti ue,

ti ḡe ma yeenəpε: «Lebiyai ḡa Goođo GALAGI ue!»

18 Nòun nà, màanəđo, gè ḡe ga bala nu, kəle Màligii ḡa ḡisiez su.

Da ga nà-kpəba nui, ta ùnməo nui, nà-GALAGI, mina neke!

41

Seebə nui, ti wəinzeđezu

1 Guye loo ḡundigii nənəi ue. Davide ná-guyei.

2 Undaane nu ḡa ga naama nui, nii é daazu ma ga bala nui ná-fai!

Maanəđo voloi, Goođo GALAGI unməo tə balaa.

³ Goođo GALAGI ḡa make, é zenvui wo,
undaa ḡa ne ná-zooi zu,
é la døa sili nuiti ziimai zu.

⁴ Goođo GALAGI ḡa yeeyε ba, a ḡena laani betei zu
tařai ba.

Tođa pile koođoiti ga, sięgi zu é zeebεzu la.

⁵ Gè ḡeni ma: «Ee, Goođo GALAGI, màawɔinga!
Kedeyai ve bè, gè kotoi ḡea è laalɔđoma!»

⁶ Wòinzege nuiti ta bøezu dàalɔđoma ga nɔuda,
ti da ḡe ma: «Sięgi bøegele zu ḡa é zaazu la?
Daaseigi ḡa za sięgi bøegele zu?»

⁷ Ni nui ta a vaana é wεlε bà,
tođa kpøe wafuongiti bosu,
zii ḡa telebotala vaiti gaaleezu ba,
é ḡula, é li, é bøe eteave.

⁸ Niiti kpein ti wòinzegezu, ta bøezu laa wu bøđo
zāama ga ze,
ti da ḡisię maanøđo vaiti su dàalɔđoma.

⁹ «Niima zeebεi é sogai, faa nɔu wola ḡa!
E laa betei ḡa, é la mɔ wuzegea eyesu pε!»

¹⁰ Anεε bòøla vagøi nii gè laani da,
gi ḡa nà-daamianigi mi gá tø, naa wuzegøa
dàalɔđoma.

¹¹ Kelø døun ḡa, ee, Goođo GALAGI, màawɔinga, è va
è bùzege,

nà naa ve ti ya, nii maaneai ti søloø.

¹² Wεlε, nii gè kwεegai la ga è wøinve ga ze,
tođa ga sili nui la zobo søloøsu mà.

¹³ Da makesu mà nà-søbalalai zu,
da màke è ḡakalavø eyesu ḡø.

¹⁴ Mamagi ḡa Gəoḡə GALAGI və,
Izilayele ná-GALAGI, ḡəoḡə!
Amina! Amina!

Sεvεi Velesiεi

42

(Guyeiti 42–72)

Eğe dopai nii kpoole wəin ma

¹* Guye loo ḡundigii nənəi və. Kolé mavofodaiti ta-
ḡidafaawui.

² Uelei kpoole wəin a ḡena dopai ma, a da ziei ḡaizie
la, nii é yeizu,

vele ḡana zii è magalasu da, ee, GALA!

³ GALA wəin ḡa zii ma, eğe kpoole wəin, zənvu su
GALAGI.

Siegi ḡegele ḡa nà lii la, gè ḡula keləma,
gè lo GALA gaazu ná-pelei wu?

⁴ Gàazudeiti ti ḡea ga kònɔgi, folo vəe kpidi va,
siegi zu ti ḡeezu mà la yeenəpe:

«Mini ḡa da-GALAGI ná?»

⁵ Anee naa və, nii gè ḡisiez su, zii da bali kòozu:
Gè ḡeni bebei lugɔ, gi da li GALA pelei və pelei,
koozunə wolai zu, ta faanee wuuqswəegai,
nußusei kpein be, niiti ti ḡeni fetii zu.

⁶ Leeni vaa zu, zii, è ḡiikpisu,
è da kpalagi wo kòozu?

Gito GALA ba, mazələo nà maamusezu volu də,
toga ga nà-kizogi ta nà-GALAGI.

* **42:1 42:1** Ebulu woo zəvə wələmai ma məinməin su, Guyeiti 42 ta
43 kpəgə su, ti ḡe ga guyei ḡila.

⁷ Zii ja ɓalizu nà-faa zu,
naa ja é ba, nà ɗisiɛzu è zu,
Zuluden yooi zu, gè su,
Geelemeñ gizei, ta Miseyaal gizei vɔ bɛ.

⁸ Zie zulugi ja da tañili toli,
da-ɟotudeiti gooiti ma.
Da-veinfeingiti ta da-dé lakpatakpagiti
ti yeini nòun ma.

⁹ Foloi, Goojɔ GALAGI ja ná-woogʃefiladai ɟeezu bɛ,
kpidii, ná-guyeji ja da vile pòlu.
Nà nà-maaneeñ wooi laazeelizu GALAGI ma, nii é
ga zènvui.

¹⁰ Nà da ɟe GALA ma, nii é ga nà-fasai:
«Lee vaa zu è yeemaai mà?
Lee vaa zu keni gè zie gaazuʃili zu,
sili nuiti ta-wòinzegejsemai zu?»

¹¹ Welɛ, gè ɟologologa negelein ga ta-voomugiti,
siegi zu wòinzegejsemai zu?
Ta ɟena ɟea mà yeenɔpe:
«Mini ja da-GALAGI ná?»

¹² Leeni vaa zu, zii, è niikpisu,
è da kpali wo kòozu?
Gito GALA ba, mazəlɔ nà maamusezu volu dɛ,
toja ga nà-kizogi, ta nà-GALAGI.

43

Gito GALA ba

¹*Ee, GALA, tukpɔi lo bɛ!
Màalobo ladalala nuñuseiti daaloʃɔma!

---

* **43:1 43:1** Eñulu woo zεvε wɔlɔmai ma mɔinmɔin su, Guyeiti 42 ta
43 kpɔgɛ su, ti ɟe ga guyeji ɟila.

Unmɔɔ, è kùla keleŋele jnɔu nuiti zea, ti ga yaava
nuiti!

² Da ga è ga nà-GALAGI, màkε nui.

Leeni vaa zu è pilihya ya?

Leeni vaa zu nà nà-eteai ziε gaazugfilii zu,
sili nuiti ta-wɔinzejemai zu?

³ Da-wozakalagi leve ta da-ðaamai!

Ti lo tūgɔ,

ti li ga ze da-ðize nadegai ma, è-zeizuve!

⁴ Nà liizu GALA ná-zalaga ƒulazuve,

GALA pɔ bε, nii è ga nà-koozune wolai.

Nà è maamuse ga kɔnigi woori,

ee, GALA, nà-GALAGI!

⁵ Leeni vaa zu, zli, è jniikpisu,

è da kpalagi wo kòozu?

Gito GALA ba, mazɔlɔ nà maamusezu volu dε,
toja ga nà-kizogi, ta nà-GALAGI.

44

Nii GALA ge piligai ya

¹ Guye loo ƒundigii nɔnɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-
gidaawaoui.

² Ee, GALA, gi menini ga gi-woiyeyeiti,
gi-memewolani ti boni gi ma,
keewotii nii kpein è keeni ta-ziegi zu,
wɔlwɔlɔi ma voloiti su.

³ E-yeei ja è zii ƒiligit i kpeeni la, è gi-memewolani
seizu ve,

è ziiti doðani, nii a kε ti ðaawɔlɔ.

⁴ Mazɔlɔ ta-wɔða zɔkpɔi laade, ti va zooi zɔlɔ da
ga tɔnɔ.

Ti-yeelokoi laade, é va ti gjizo.
 Kelé keni è-yeezai, è-yeelokoi, è-gaazuue ma woza-kalagi,
 tɔɔzei è gjeni ga ti-voluzeigi, da-GALA pagɔlai vɔ.

- ⁵ Ee, GALA, da ja è ga nà-masagi,
 devei ve Zakɔbe nà-kizo fai zu!
⁶ Gá gjeni è volu, gá gi zili nuiti toka,
 è-zaalai zu, gá gjøgølo naati ma, niiti ti wuzegezu gi laaløgøma.
⁷ Mazøo gè la galivaani nà-meein ma,
 nà-boja zøkpøi laade, é va gø kízosu.
⁸ Kele da ja è gi gjosu gi zili nuiti ma,
 niiti ti gi maayosegezu, è unfegi lø naati gaazu.
⁹ Gá-GALAGI, gá è maamusøzu folo-o-folo,
 gá yε è-laaseigi lëbizu eyøsu gø.

Lo!

- ¹⁰ Anεε naa ve, è gi viliga ya, è unfegi yei ga giye,
 è la mø yesu gá-zalaøusuiti ba kɔømaue.
¹¹ Da vaazu bu gi zili nuiti ti gi bε,
 gi wɔinzege nuiti ti loo gi ma ga ti-yiimai.
¹² E gi løoni ti yeezu ege baalagiti ti liizu ti vaazu,
 da gi vazasu zii gjiliti saama.
¹³ E da-nubuseiti pødini ga daanεai,
 è la tønø nøpe søløoni su.
¹⁴ E gi gjenni ga zøngøzelø ba anii, gi-zeijnøgøiti zea,
 gi gjøa ga gi-maaøoolii zu nuiti ta-jøeøulasu anii, nii
 ti zøngøzu ma.
¹⁵ E gi gjøa ga jøeøulasu anii zii gjiliti zea,
 nuiti ta gjømøønizu ga giye zii gjiliti saama.
¹⁶ Nà-ñaagulamai ja tøgø yeenøpe,
 unfegi gøazuuue bidia,

17 si^εgi zu gè z^əng^əzel^ε ba nui wooi m^ənisu da,
é da faiti gaaval^a ba, sili nui é ga potokula nui.

18 Naa kpein ka zeelizu gi ma,
an^εe naa ve, gi la yeemani è ma,
gi la da-minaze^əgi golosoloni.

19 Gi la voluaveni da gi-yiimav^ε,

gi-^əg^əj^əiti ti la maagoozani da-velei va,

20 an^εe naa ve, è gi wolowoloni koveiti p^εezuv^ε,
è gi maab^əlega ga kpidi b^əii.

21 Ni gi yeemani gá-GALAGI laaseigi ma,
ni gi yeezeini gala kili b^ε,

22 GALA ge la b^əna naa volu^əfula b^{aa},
t^əungi é d^əo^əg^əzu vaiti kw^εe nu yiimav^ε?

23 K^əle è maavele ja é k^εezu, ti gi l^əozu la saai zu
folo-o-folo,
ti da gi leve ga baalagiti, ti liizu ga tiye ti-vaazu^ε.

24 Wuze^ə! Leeni vaa zu è niizu, M^əligii?

Wuun! Mina gi vili ya negelein!

25 Leeni vaa zu è jaaazu^ε l^əog^əzu?

Leeni vaa zu è yeemazu gá-maan^əg^əi ma, ta gá-
w^əinze^əgema^ε?

26 Maz^əlo^o gá laani fufiligi zu, zii^əb^əlo^o zu,
gi laauv^εe^εvee^ε zooi ma, ungo, p^əlo^o b^əg^əo^o ma.

27 Wuze^ə! E b^ə gi va!

Gi unm^əo^o da-woog^əgfiladai maavele ma!

45

Masagi ná-vulu f^εee vai

1 Guye loo gundi^əgii n^ən^əi ve. Nii é loozu é zoloo
guye wooi ma, nii daa ga: «Bulegi ma vuaiti». Kolé
mavofodaiti ta-g^əidafaawui, ta ta-n^εeb^ε wuyei.

² Zli ja niikpisu ga woo vagɔiti,
nà-kɛewotiti ta ga masagi nəno!
Nà pɔ ga nègi ʃe ga seeli kpaɔfai, é səvə ʃe nui yeezu
nii ʃigi ma.

³ Nubuseiti kpein saama, è vage ti pɛ ba,
è bɔe veleiti page,
GALA ge tuyaloo və eyεsu ʃɔ.
⁴ Da-woga zəkpɔi ʃili zaama, kɔɔʃɔ nu wolai,
da-maayikii ta da-lebiyai nii é volozu.
⁵ Da-lebiyai zu, zobo sələo!
Lo da-ʃəɔʃə wotoloi luʃɔ,
è gaamai maalobo, naa vəe bədəmaayeii va ta tele-
bodai!
E-yeezai ja pile sələo, è faa wolaiti dəe ga de!
⁶ Da-mɛɛinti gaazobavə, nubuseiti ta loo bu è
ʃakalavə,
da-mɛɛinti ta lɔ masagi zili nuiti ziiti su.

⁷ Ee, GALA, da-masa kpɔkpɔgi ja ná yeenɔpɛ, eyεsu
ʃɔ,*
da-masa tukpɔi ja ga telebo tukpɔi.
⁸ Telebodai nɛvə è və, è faa jɔi wɔinzeʃe.
Naa ja é ba, GALA, da-GALAGI gulɔi zieni è ma,
koozune wulɔi,
é yiimazeʃe ga de è ʃɛgalaiti saama.
⁹ Miilegi, ta kanɛlegi, naa vəe alɔwɛgi va ta da-zeʃei
makugi nɛvə.
Da-masa peleiti buubetevə ga see niigai,
miná ja ti kɔnigi ʃeinsu ná, ti da è ʃoozunə.

---

* **45:7 45:7** *Ee, GALA, da-masa kpɔkpɔgi ja ná yeenɔpɛ, eyεsu ʃɔ:* Tati
pelei tagili balaa ka ga nii: *Da-masadai GALA ge fea è ya, toʃa ná ʃooʃo
ta ʃooʃo*

10 Wεlε, masa anzanuiti ka ti ga è-ziepoluŋøjøiti, masa anzanui ḡa è yeezazuŋε, maagiliai ga zanugi nii seጀeai Wofil yooi zu.

11 Woilo dòun anzana, wεlε, è woilo, yeema da-nubuseiti ma, ta è-জee ná-peleyegei.

12 Da-vadai nea masagi vε, tøjzei tø ga é ga è-maligii, nøkø tøun bu.

13 Tiil yooi zu nuiti, nubuseiti ti wola bøtcaí, naati ta da-bøbai ḡaizie, faaneei vø ta ke è vε.

14 Anzanu loin maazogai masagi vε, toጀa volozu masa pelei wu,

ma zeጀei zuvuŋε ga zanugi.

15 Ta liizu la masagi vø, è seጀe zuvuai zu.

Anzalopo bulugi vølegai polu, ti vø ga tiye è vø.

16 Ti lø masagi ná-pelei wu, ga feti wuyeiti, koozuneei zaama.

17 È-loun zunuiti ta zei, ti ḡε ga masagi, è ḡeeni potogi zu.

Da ti zei ga kundiŋiiti zooi zu ná pε.

18 Nà è-laaseigi ḡula kelema, gè bo yeeጀegjalai pε su nuiti ma,

naa ḡa a ke, nubuseiti ti è maamusε eyεsu ḡø.

46

GALA ka ade ma ga siጀigi

1 Guye loo ḡundigii nønɔi vε. Kolé mavofodaiti ta-wuyei. Too velei ḡaaabaingai.

2 GALA ka ade vε ga ade-løaጀuzuŋε, ta siጀigi è ade ma,

kpəbai é nu yeema yeenɔpε kidaavili foloi zu.

³ Naa ḥa é ba, maagili la ade ma, siεgi zu eteai
niikpisu da,

gizeiti ti ɓuse, ti vu kpoloɗeiti saamavε,

⁴ siεgi zu ma dεiti ti zəngɔzu la, ti da vuŋe,
ti da gizeiti niikpi, ti da ti wuzeŋe.

Lo!

⁵ Zie wolai ḥa ná, nii ma lobaiti ti GALA ná-taai
goozunεezu,

nii é Anii-Pε-Unda, naa zeizu ḥadega wolai
zaamavε.

⁶ GALA ka zeini saama, é la niikpiga eyεsu pε,
GALA ka ɓosu ba, é ləozei folo lie kulazuŋe ma.

⁷ Zii giliti ta zəngɔzu, masadaiti ti da niikpi.

Kelε GALA ga ɓəena, eteai ḥa lua.

⁸ Goojɔ GALAGI, Fai-Pε-Maligii ḥa ade və,
Zakəbe ná-GALAGI ḥa é ade və ga sigi gaagoozagi.

Lo!

⁹ A və lεε, wo Goojɔ GALAGI ná-kεεwotiiti ka,
laavɔɔ vaa wolaiti é ti ɗεai eteai zu!

¹⁰ Tə ḥa é kɔɔi begai eyεsu é zeeli zou ɓela ga.
Toŋa mεεin ɗaledalezu, é kpεεin zugaledale,
é kɔɔjɔ wotoloiti* gala ga abui.

¹¹ «À lo! A suŋwεε ga nà ḥa gè ga GALA.
Nà zeini ziiti pe unda, nà zeini eteai unda.»

¹² Goojɔ GALAGI, Fai-Pε-Maligii ḥa ade və,
Zakəbe ná-GALAGI ḥa é ade və ga sigi gaagoozagi.

Lo!

---

* **46:10 46:10** kɔɔjɔ wotoloiti: Ebulu woo zεvε wələmai zu, naa ḥa
ga: kɔɔjɔ zεpεgiti.

47

A yealoſa GALA bε

¹ Guye loo Ɂundigi nənɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² Nuñuseiti, wo kpein à yealoſa!

A Ɂoozune wo woogula GALA ma!

³ Mazələ Gəođə GALAGI maayikivε, nii é Anii-Pε-Unda,

tə ga é ga eteai kpein su masa golai.

⁴ E nuñuseiti koloa gi wu,
é ziiti kolo gi-đəđəi wu.

⁵ E yiimazegea ga gá-yooi gi vε,
é Ɉe ga neebε nui Zakəbe mavofodai ná-ləbiyai.

Lo!

⁶ GALA ka lεezu seizu vε pile sələo goo zaama.

Gəođə GALAGI ja liizu Ɂakala velei puvu fεε wooi
vɔ.

⁷ A guyei loo GALA dəbi vai ma, à guyei loo!
A guyei loo gá-masagi lebi vai ma, à guyei loo!

⁸ Mazələ GALA ka ga eteai ma masagi,
à kidafaawu wuyei loo bε!

⁹ GALA ka masadai Ɉeezu ziiti unda,
GALA ka masadai Ɉeezu ná-masa kpəkpə nadegai
ja.

¹⁰ Ziiti ta-Ɂundigiiti ta ɓəsu su,
ta Abalaame ná-GALAGI ná-nuñuseiti!
Mazələ eteai ma wəlema nuiti* kpein ta GALA
zeezu.
Tə ga é zeini eteai pε unda.

* **47:10 47:10 wəlema nuiti:** Tati pelei tağili ɓalaa ka ga nii: *zobobε nuiti*

48

GALA ná-taazuue

¹ Guyei. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² Ungo, Goođo GALAGI wəələvə, tođa maamusei
kpein soloogai ma,

gá-GALAGI ná-taazuue, ná-gize jaadegai ma.

³ Gize maaneegi, nii é eteai pε koozuneezu,
Siyən gizei, nii é ga GALA seizuue,
masa golai ná-taai!

⁴ GALA ka bəđo ləezu, eđe sigi gaagoozagī,
Siyən masa pelei wu.

⁵ Mazələo wəle, masagiti ti bəđo ḫaani,
ti liini vəəma Siyən laaləđəma.

⁶ Ti weleni, ti laavə,
ti ḫoozuviili ti vela.

⁷ Ti zasubalini návə nə,
eđe tabai nii a da anzauui zo a ḫena doin zələəga.

⁸ Eđe folo ḫulazu vele viilei,
é Taalasise bato wolaiti kologolosu.

⁹ Nii gi menini, gi naa ḫa gá bəđoi
Goođo GALAGI ná-taazuue, Fai-Pε-Maligii, gá-
GALAGI ná-taazuue,
GALA ka sasulə eyesu ḫo.

¹⁰ Ee, GALA, gá ḫisięzu da-woogđiladai zu,
è zei vəle i wu.

¹¹ Ee, GALA, è ləđəđulaa,
da-maamusei zeelia zou bela ga,
è-yeezai laavege ga telebodai.

¹² Koozuneei ḫa Siyən gizei ma,
Zuda yooi zu laaiti ta ḫoozuneezu,

da-lukpøðfaaleve vaiti maavele ma.
13 A Siyøn maalati, wo zie koozuue,
 wo ná-pele ñaañoozagiti gaalu,
14 à ná-sigigití pëte,
 wo wéle ñaøfuzuue ma veleiti ba,
 wo va bo yamanii zu nuiti ma, ti vaazu.
15 Welena GALAGI va,
 nii é ga gá-GALAGI eyësu ñø.
 Toðja ñë ga gá-lotuñji eyësu saai.

49

Gøvø la lia ga ani nøpe

1 Guye loo ñundigii nønøi ve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

2 A woilo dëe nii ma, wo kpein nuñuseiti,
 à woilo dëe, nuñuseiti wøi kpein wo zeini eteai zu,
3 ñolomadøñjiti ta nu wolaiti,
 wo pe kpëte nuiti ta bala nuiti!
4 Gima ñøeiti ta ñulazu dàavø.
 Nà-kigaizieiti daavege ga kisië vagøiti.
5 Gòilogë ñima vaalaaliiti ma,
 nà faalaaliiti poluwosu kñnigi ña.

6 Leeni vaa zu nà lua maanøø voloiti ba,
 siëgi zu sili nuiti ta-vaagñaaza golai màañoolizu la?
7 Ta-zøløegi ña ti laai da,
 ti da waso da, ta-naavolo wolai zaama.
8 Nu nøpe ge la zooga é va bøøla unmøø.
 Tanøpe ge la zooga é va zenvui unmøø salai ve
     GALA zea.
9 Mazøø ti-yenvui unmøø salai wola ñaavø.
 Kení ti yeema ma ñisiei ma vøø ñegeltein.

10 Ta g̊isiεzu ga ta yε vulua eyεsu ʃɔ,
ti l̊oɔʃu saai va?

11 Da g̊ima nui ʃaaazu, é za,
titi nui ta g̊imalala nui naati undaa ʃa vilisu ʃana
nɔ,
ti ti-yeaʃɔligiti ze taʃiligaani zea.

12 Anεε ni ti-laaseigiti pεεvε ta-yooiti ba,
ta-ʃabaiti ta ʃeezu ga ta-vele ʃaabbelagiti, eyεsu ʃɔ,
ti-zeizuue ti yesu ná, yeeʃεʃalaiti pε su.

13 Kεle nui nii unfema wolai bε, naa zii zu la ʃooza
ʃnegεlein,
kulavε ga suaiti ti undaavilisu.

14 Wεle fai va, seidai naati tuʃɔ, niiti ti laazu ti la,
ta-litigi zu,
naati ta-velela vele vai ʃana, niiti ti ʃitosu ta-
b̊εεzuʃulaiti ba.

Lo!

15 Ta ti laavilisu ʃovεalaazu eʃε baala kpulugi,
saai lo ti luʃɔ, é li ga tiye.

Su la ʃooza telebo nuiti ti ʃəʃlo ti ma,
pagi ti ʃeni su, naa ʃneelε,
g̊ovεalaazu ʃa ʃε ga ti-zeizuue.

16 Kεle GALA ka zènvui unmɔɔ, é kùla ʃovεalaazu,
mazəlɔɔ toʃa sèʃε.

Lo!

17 Mina yiizoolε, siegi zu nui ta ʃetεzu la,
siegi zu ná-pele wu zəɔlai ʃaaωɔlɔzu la,

18 mazəlɔɔ é la lia ga tanɔpe a ʃena zaa,
səlɔɔ ganiiti ti la vilega polu.

19 Toʃa b̊ɔʃɔ leve ga undaanεvε ná-eteai zu.
Ta maamuse tɔɔzei é undaanεei zəlɔɔni.

20 Kεni é vile memewolani polu, ti zaai,

niiti ti la mə wozakalagi ḡa é va volo eyεsu pε.

²¹ Nui nii unfemai bε, kεlε ḡi ge la ma,
kulavε ga suaiti ti undaavilisu.

50

*GALA ka vaazu
ná-nubuseiti tukpøsaalevezu*

¹ Azafe ná-guyei.

GALA, GALA, Gøogø GALAGI ḡa bøezu, é da eteai loli,
é zo folo g

ü
lazu, é li folo liizu.

² E zo Siyøn, taai naa fizøgai pagi zu,
miná ḡa GALA ge volozu ná, é da ḡula kεlεma adavε pε.

³ Gá-GALAGI ḡa vaazu, é la yøga maagøkøogi zu,
abui ḡa tuøø, é da galai wo,
maagøolive ga tøngølø fiilei.

⁴ GALA ka geeøølogiti tolisu ti maazu velei,
ta zooi, ga ti va ná-nubuseiti tukpøsaaleve.

⁵ «À nà-lada nuiti gaale ba bø,
ti minazeøe bø ga zalaøfai!»

⁶ Geeøølogiti ta ná-telebodai le,
mazølø GALA ka é ga tukpøsaaleve nui.

Lo!

⁷ «Nà-nubusei woilo, nà bøezu è vo,
Izilayøle, nà zeele wooi wosu è laaloøma,
nèi gè ga GALA, da-GALAGI.

⁸ Da-zalaøfaiti faa laade, gè va ñø zeliiti tosu da è ma,
da-øala zalaøfaiti ta gáazu yeenøpe.

⁹ Gè la nikø zine zegezu da-vølei wu,
anøø bolia da-logani makesuvø.

10 Mazələo dəbə zuaiti kpein ta ga nònə,
ta sua məinməingiti ti gizeiti ma.

11 Gè wəniiti kpein kwəε, ti gizeiti ma,
ta nii kpein é niikpisu dəbəiti su ta ga nònə.

12 Ni pulu ʃəni ma, gè la ʃəna bo è ma,
mazələo eteai ʃa ga nònə, ta nii dəin é vuuni su.

13 Nà da nikə zinei ma zuaiti mi ʃaa?
Nà da boli ʃnamaiti kpəle ʃaa?

14 Nii da ke ga zalaʃai bè, nèi gè ga GALA, naa ʃa ga
faanəε wuuʃwəεgai.
È da-minazeʃegiti daazeeli bè, nèi gè Anii-Pε-Unda.

15 Woogula mà kidaavili foloi,
nà è unməo, da lebiyai ve bè.»

16 GALA ge ʃe faa ʃəu ʃe nui ma:
«Leeni ve mu! Da nà-deveiti bosu ʃisu nə,
nà-minazeʃe gooʃ ʃe è-laave,

17 dəi è kalagi woinzeʃezu,
è dàawooiti pilisu ya è voluvelei!

18 Da unma nui ʃaana, da ʃeezu ga naa ná-kpəba
nui,
wa bəsu faa ʃilagi ma wa wəenzo nuiti,

19 da è-laave ləɔzu faa ʃəi zu,
è-nəgi ʃa yaavai ʃetəzu.

20 Siegi zu wo zeizu la wa zəiti,
da vaazu è-ʃeeeloin ma,
da è-leeloin maaboozu.

21 «Wələna, naa ʃa è kəeni, gè maagʃe kpə,
è ʃisieni ga nà ga è ʃevele,
kələ nà zeliiti tosu è ma, gè ti pε deε è ʃaazu.

22 A naa ʃaaga, wəi wo yeemazu mà, nèi gè ga
GALA,

à dama, gè mina wo vali ga, nu nɔpε ge la wo unmɔɔga.

²³Zɔi a ãε zalaʃa g

f
ulazu, é kε ga faanεε wuuʃwεεgai, naama nui ãa dèbizu, zɔi é ãaaʃaaazu sie velei ma, nà, GALA, nà nà-kizo fai lεε la.»

51

Maavaayε gaiziε GALA falii

¹Guye loo ʃundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei.

²Siɛgi zu GALA goo wo nui Natan liini la Davide vɔ bε, pilegai ma Bate-Seba volu.

³Ee, GALA, màawɔinga da-woogʃgiladai maavele ma,

da-maawɔingaa wolai vɔ, nà-tɔ kologologiti gaaa.

⁴Gbà ga pagɔ, è kùla nà-faaʃaaaza golaiti su, nàde, è nà-kotoi zege bà.

⁵Mazɔlɔɔ gè nà-tɔ kologologiti kwεε, nà-kotoi ma ãisiei ãa kpɔlɔzu yeenɔpε.

⁶Da ãa gè kotoi ãεai è laalɔʃɔma, da gila kpe è laalɔʃɔma,

nii ñɔudai è ãaazu, gè naa ãεeni,

naa ãa a ke, è ãε ga sole nu ãa-vaawogi zu,

zelii mina lo è ma, da ãena tùkpɔʃaaalevea.

⁷Welε, sòlɔɔge faaʃaaaza golai zu, kaite zègε dèe ãoozu, gè ãε ga kotoba nu.

⁸Kelε, gaamai é nui yiimavε, naa ãa nεai è vε, ãimalai le ga ze zìimavε, vε ná lɔɔʃuai.

⁹Nàde ga ãizɔɔpe tufa ãifɔgi,* nà ãole naazu, gbà, nà ãole kobe kolegi va.

---

* **51:9 51:9** Nàde ga ãizɔɔpe tufa ãifɔgi: Welε vε: Lev 14:4.

10 Koozuneei ta ziilei fai wo mà,
kpùsei è subòlòkpolòni, naa ja gooziunε.

11 Gaazuzegé nà-kotoiti ba,
nà-faaşaaza golaiti gaava.

12 Ee, GALA, zii vagɔi bëte kòozu,
kiги niine, è sei vele bëte sù.

13 Mina pili ya, è va màagooza,
mina da-Yεnvu Nadegai gula zèa.

14 Da-gizo fai ma gooziunεi ve zèa,
GALA, è-yiimağe gi pagɔi yeezei bù, é màkε.

15 Niiti ti ga tɔ kologolo nuiti, nà naati kala ga da-
veleiti,

kotoba nuiti ta va volu è vɔ.

16 Ee, GALA, nà-kizo GALAGI!

Unmoo, è kùla jnama vuu vai nii zu,
nà guyei loo, gè da-lelebodai gula kεlεma.

17 Màligii, dàkòlègiti buzege,
dàavε è maamuse.

18 Mazələo zalagai la ga è yiilei gani,
ni naa laade, nà la ta gula.
Gala zalagai la ga è yiilei gani.

19 Zalaga gila kpegi soloogai GALA ma,
naa ja è ga bøgħmaayei gigi,
zɔi nimizaai, ziiħo,
ee, GALA, è la għelxa naa va.

20 Da-nubøgħlai zu, faa vagɔiti kε Siyɔn taa wolai vε,
Zeluzalεme ná-sigħigit to.

21 Naazu, è yiima zalagħaiti ta gula,
ta gala zalagħaiti, nii kpusei kpein ge galazu.

Naazu, nikke zinejti ta gula ga zalagħai, da-zalagħa
għulazu vε.

52

Naavolo nu joi ná-eteai gaaabelagi

¹ Guye loo gundigii nonoi ve. Davide ná-kidafaawui.

² Siëgi zu Edome nui Dowege liini la, é ge Sayile ma, Davide liive Ayimelke ná-pelei wu.

³ Dei è zubaai, leeni vaa zu è wasosu da-zuñoi zu? Wele, GALA ná-woogegladai ga gulazu kelema folo-o-folo.

⁴ Yaavai no ga è-negi kpetezu, kpeka gaaaligi, da ga yaava nui!

⁵ Faa joi neeue è vue, é leve faa vagoi va, zee vai ne è vue, é leve sole kpoei va.

Lo!

⁶ Nu gologolo gooiti neeue è vue, è-negi yaavave!

⁷ Naa ga è ba, GALA ka è lokasu eyesu go. Toga è zosu da-zege gotai wu, é è log

- g
- u
- la, é è-ma zapei log
  - g
  - u
  - la fulu nuiti ta-yooi ga.

Lo!

⁸ Telebo nuiti ta naa ga, dualuagi ti zo, ti neegula è zu, ti ge ma:

⁹ «Wele zunui va, nii è la geni GALA keeni ga make nui, kele è bogo galivaani ná-naavolo wolai ma, é da baa bogo maazu ga ná-kelegele joi!»

¹⁰ Noun nà, nà GALA ná-pelei wu ege wolve wului ma wundui, ge bogo galivaave GALA ná-woogegladai ma eyesu go.

¹¹ Nà è maamuse eyesu go, è-gee vai vo, nii è keai.

Nà gjitosu è-laaseigi va, taozei è vagε da-woogεfila
nuiti bε.

53

Eteai ná-kaka faa wolai

¹ Guye loo gjundigii nɔnɔi ve. È loozu koolei zu.
Davide ná-kidafaawui.

² Gimalala nui g̊a da bo yiimavε ga:
«GALA ge la ná!»

Ti gjakagε, ti faagfaaza golai g̊ea.
Gila kpalaa ge la ná, nii é faa vagɔ gjeezu.

³ GALA ge yenī geeğłɔgi ungavε,
é unpile, é nuğuseiti pɛtɛ zooi ma,
é pɛtɛ, ni nu gila kpalaa ka ná, nii g̊i pagɔ ma,
é GALA gaiziez.

⁴ Ti pɛ ti maagooza, ti kpein ti g̊ea ga yaava nuiti
vɔɔma,
tađila kpalaa ge la ná, nii é faa vagɔ gjeezu, anee gila
kpalaa.

⁵ Niiti ti telebotala vai gjeezu,
ti la faa g̊aagfaazu baa?
Tei ti ná-nuğuseiti numasu, eğevelei nu a da bului
numa da.

Ti la woogulazu GALA ma.

⁶ Miná g̊a ti zasubalizu ná ga duai,
anee dua un taade.

GALA ka naati ma gaei vaza niiti ti laaleezu è wu,
da ti unfe, mazɔłɔɔ GALA ge ti vilini ya.

⁷ Nòun wɔinve ga g̊e Izilayele ná-kizo fai g̊a, nii é
vaazu Siyɔn gizei ma!

Siegi zu GALA ge ná-nuğuseiti ta-vai valibosu da,

Zakəbe mavofodai ja goozunε, Izilayele ja gε koozunεi zu!

54

GALA ge ùnməoni

- ¹ Guye loo gundigii nənəi ve. E loozu ga kənigit. Davide ná-kidafaawui.
² Siegi zu Zife nuiti ti vaani la, ti gε Sayile ma:
 «Davide ləɔgħuue gi zaama.»

³ Ee, GALA, kīzo è-laaseigi və,
 telebo fai gε bɛ, dā-zobogi və!

⁴ Ee, GALA, nà-maanεεnε wooi məni,
 woilo dàawooiti ma!

⁵ Mazələo wεinti ti wuzejja dàaləfjoma,
 sujjuun zunuiti ta pə ti zènvui għula zèa,
 ti la għisiezu GALA su ga tago balaa.

Lo!

⁶ Kelle wεle, GALA ka ē ga nà-kpəba nui!
 Maligii għila kpe ka ē ga pōluzeigi.

⁷ Togħi sili nuiti ta-vaa jnōi loo ti ma volu.
 Da-woođegħiladai və, ti laaqfulu, eyesu għo!

⁸ Nà zalagħaiti kula è və ga z̥iimavε pε,
 nà è-laaseigi maamuse, Għoġo GALAGI, tħażżei pagħ-

⁹ Mazələo ē ùnməoni, ē kūla kidaaviligit su,
 niizu, nà zoosu għiex wεle sili nuiti ba, ti maa da nəgħo.

55

Nui ti yaavaai, ná-GALA falii

- ¹ Guye loo gundigii nənəi ve. E loozu ga kənigit. Davide ná-kidafaawui.

² Ee, GALA, woilo nà-maaneeënë wooi ma,
mina lɔɔgju nà-maaneeënë wooi va!

³ Gida nà-faiti bu, è gòogaaavote!
Mazələo nà kpalagi wosu, gè da kpeei loo.
Zii ga kpələzu,

⁴ sili nuiti daawooi maauele ma,
kpəidai uo nu jøiti ti bosu.
Mazələo ta màanəgəzu,
ti da vile pòlu ta-yiigulagi zu.

⁵ Zii ga balizu kòozu,
saai va luabai ga lɔɔzu ùnga.

⁶ Dualuagi ta sasubalii naati ta kpələzu,
maalua vai màabəlega.

⁷ Gè ñe ma: «Nà pɔ ga gè kove sələo, ga poopogi
gəvele,
gè ñove, gè li gè doogo bosu vagɔ zələo.

⁸ Welɛ, nà vela gè li ñoozama,
gè li gè zei teuebai zu.

Lo!

⁹ Nà velazu vagɔ zələo ga suvilɛ,
gè lɔɔgju filei va, anee file wolai.»

¹⁰ Faazupui lɔ ti zaama, Màligii,
ti laawooi zupu,
mazələo nà toomai ta zeeqaaqfweei ñaazu taazuue,
¹¹ ti ziezu kpidii ta foloi siñfigiti ga,
telebotalai ta faa jøi ga taazuue.

¹² Faa zugologologi nò ña é ñeezu siñfigi naa zu,
yaavai ta zeei la zegezu ta-maabə bosuveti.

¹³ Mazələo sili nu laade, é va ñe baaqulazu mà,
nà la va naa wu,
wɔinze ñe nui laade, é va ñe wuzeñeni dàaloñoma,

nà la lɔɔgu ba.

¹⁴ Kele dà ve, è ga zunui ga nòun kεvεle,
bòɔlai, nèɛŋɔɔjɔ!

¹⁵ Dei de ɟea bɔni dɔɔfuzu vaiti ma,
siegi zu de ɟeni liizu la uɔɔma, ada bεbeɪ GALA pεlei
wu!

¹⁶ Saai ɟula ti viliba!

Ti ma vului yei gɔvεalaazu!

Mazɔlɔɔ faa jɔi ɟa ti-zeizuvε, ta ti-yiimavε.

¹⁷ Nòun nà, nà kpee loozu GALA goizu,
Gɔɔjɔ GALAGI ɟa kizo.

¹⁸ Kpɔkɔ, sobu ta folo gaalɔgai,
zili ɟa bɔlzu, gè da bala,
toɟa gðoi mεni.

¹⁹ Toɟa ziileigi veezu bè, é zènvui unmɔɔ,
é kùla kɔɔi ya, nii ti daalea bù.

Mazɔlɔɔ niiti ti kpèezu, ti wola mɔinuvε.

²⁰ GALA ka gðomεni é ti ɟaayeι.

Toɟa masadai ɟeezu yeenɔpε!

Lo!

Mazɔlɔɔ ti la valibosu ɲegelεin,
ti la luazu GALA ba.

²¹ Zunui naa ɟa laaleezu seijnɔɔjiti kpein bu,
é ná-minazeʃegi ɟaavala ba.

²² Daave vage nɔnɔ vukɔi va,
kele kɔɔi ɟa é ziimavε,
daawooiti neevε gulɔi va,
anee naa ve, ta ga boga zəkpɔjiti niiti ti ɟulaai ti-
maalaʃagiti su.

²³ E-maavaiti ze Gɔɔjɔ GALAGI ya,

toda è zesebo,
é la telebo nui yega ná, é va jniikpi, eyesu gô.
²⁴ Ee, GALA, da ti yei zegfenzañfai bomavë,
jama vuu nuiti, yaava nuiti,
ti la ti-zii ma voloi ma gaagwësui zoløga eteai zu,
kelè nòun nà, nà galivaazu è ma.

56

Ni GALA ka nu va, dualuagi bega

¹ Guye loo gundiñji nònøi ve. Nii é loozu é zoloog
guye woor ma, nii daa ga: «Poopogi, gaayeidai, é lo
zooiti ba, ti maagoozaai». Davide ná-guyei. Siegi
zu Filisiti nuiti ti soni da Gate.

² Ee, GALA, màawɔingfa, mazoløo nuiti ta kpøløzu.
Foloi kpein daawu ta sàkpesu, ti da dàavili.

³ Yeenøpe sili nuiti ta vilesu pòlu,
ti mɔinve gola, ta kɔɔi veezu bà, GALA é Anii-Pè-
Unda!

⁴ Voloi nà ñe luazu la,
da ña nà da galiva è ma.

⁵ Nà GALA maamusezu daawooi vaa zu.
Nà galivaazu GALA ma, gè la lua ani nøpë ba.
Leeni ña nuiti ta zoo ti ke ga ze?

⁶ Yeenøpe, ta gòoi maavalibosu,
kisiè ñoi nò ña é ti ñisu nòun tetema.

⁷ Ta yaavai ñeezu, ti maaueenègi wo,
ti da kògøvo gaizie,
tɔɔzei ti wɔinve ga ti zènvui gula zèa.

⁸ Telebotalai naati kpein poluma, ta gula su neï?
Ee, GALA, nuñusei naati pu ya zooi ma, da-
yiijaawanai zu!

⁹ E kòjø vilesuvø liegi gaalugø nà-eteai zu, gè kæi sieziegi zu.

Gàazudei gaale ba, è pu da-jølo woolei zu.

Ti zevøve døa-zevøi zu.

¹⁰ Naazu nòun sili nuiti ta gulazu volu,
voloi gè kpee loozu la,
gè kweni ga GALA ka bè.

¹¹ Nà GALA maamusezu daawooi vaa zu.
Nà Gøøjø GALAGI musezu daawooi vaa zu.

¹² Nà galivaazu GALA ma,

gè la lua ani nøpe ba.

Leeni ja nuiti ta zoo ti kε ga ze?

¹³ Ee, GALA, maanøeve gè minazeøegiti daazeeli,
niiti gè ti woni.

Nà mama zalaøaiti kula è vø.

¹⁴ Mazøloø è zènvui gjizoga, è kùla saai ya,
kòøjøiti ti voola tooi va,
naa ja a ke, gè zie è gaazu, ee, GALA,
zenvui ma wozakalagi ja.

57

Nui ziileidai sili nuiti saama

¹ Guyei loo jfundigii nønøi ve. Nii é loozu é zolooguyé wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Davide ná-guyeit. Siegi zu é velani la, Sayile da kpe, é li é løøju pugi zu.

² Måawøinga, ee, GALA, måawøinga!
Mazøloø zènvui ja løøfuzu è voluvø,
è-øuelegiti ma niinigi ja gè løøfuzu bu,
eyesu maanøøjøiti ti leve.

³ Nà woofulazu GALA ma, nii é Anii-Pε-Unda,

GALA nii é fai pε kεεzu bè, eyεsu gaabεla ga pagø.

⁴ Tosa ná-kizogi leve mà, é zege geegøløgi zu!

E zelii lo naati ma, niiti ti kpøløzu.

Lo!

GALA ka ná-woogøgiladai ta ná-gaamai leve mà.

⁵ Nà zalaiti saama,
nà laani nu mii nuiti kakala,
ti-jiigaiti ta ga kpeein ta mæinti,
ti-nøgi ñaalivø eðø bogø zøkpøi.

⁶ Ee, GALA, è wøølo velei le geegøløgi maazuø!
Da-løbiyai volo eteai zu ná pε!

⁷ Ti tumøi laani nà-pelei zu,
ti pølevøleni,
ti zegei wø tøøø,
køle tiya ñøøøi nø ña ti loai zegei naa zu.

Lo!

⁸ Ladalai ña zlimavø, ee, GALA!

Nà guyei loo, gè è maamuse.

⁹ Wuzege, zii, wuzege!

A wuzege, nà-kønigi ta nà-papai!

Nà geelaalaosuø maalogø!

¹⁰ Nà è maamuse ziiti pε saama, ee, Måligii!

Nà guyei loo è vø zii ñiligitø saama.

¹¹ Mazøloø da-nubøøølai wøøloø geegøløgi va,
da-woogøgiladai ñudevø tonabiingiti maazu.

¹² Ee, GALA, è wøølo velei le geegøløgi maazuø!
Da-løbiyai volo eteai zu ná pε!

58

*GALA ka ná,
nii é eteai lukpøsaalevezu*

¹ Guye loo ḡundigii nɔnɔi ve. Nii é loozu é zoloɔ
guye wooi ma, nii daa ga: «Mina koloʃolo!» Davide
ná-guyei.

- ² Gaamazu, wa tukpɔi ḡaaleve ga maagɛkpɔgi?*
Wa nuiti tukpøsaalevezu nei ga sɔledai?
- ³ Naa li poun! Wa telebotalai ḡeezu ga keeʒeei!
Zooi zu, toomai ḡa wo fazasu ga wo-yeeiti.
- ⁴ Faa nɔu ḡe nuiti ta yesu ti-lee goozi ti ḡaka,
zɛe nuiti ta ɓøgø ḡakasu, é zo ta ḡena zøløga ti va
ḡula ti-lee goozi,
- ⁵ ma wanai ḡa ti va eጀe kaaliiti,
ta woiyeጀei laaqulusu eጀe pɛeጀaalii goizuɓøløai,
⁶ é la woiloga pote nuiti ta-wuye wooi ma,
anee nii gola ḡelegelegai.
- ⁷ GALA, ti-niigaiti galefale ti-laavɛ!
Gøogø GALAGI, zala yivoiti kpaloጀaeiti gale!
- ⁸ Niima nuiti ti nɛelɛ, eጀe zieiti ti yeizu!
E ná-meeinti pili, ti mina faa vaa.
- ⁹ Eጀe koe goi é voolozu, a ḡena lia luጀø,
eጀe doin saai é va lega zølø, ti la ḡaazulaani foloi
ma.
- ¹⁰ Aisa wa-laagoli lijiiti ti va badi ga døbø ḡaingiti
ma abui,

---

* ^{58:2 58:2} *Gaamazu, wa tukpɔi ḡaaleve ga maagɛkpɔgi?:* Tati pelei
tagili galaa ka ga nii: *Gaama ve baa ga wɔi wo ga totuʃɔti, wa*
telebodai ziezu?

ti ma lənugi, ɓaa abui ti va, GALA ka təngələ filei
zei faa jəou ɡe nui wu, é lii la!†

11 Togə ga koozunə telebo nui və, a faa jəou ɡe nuiti
kaana ti da zalai zələo.

Togə ɡəgəiti maagba ti-ma namai zu.

12 Nuñuseiti ta ɡe ma naazu:

«Ungo, telebo nui zalai ɬa ná.

Ungo, GALA gila kana nii é tukpoi ɬaalevezu eteai
zu!»

59

Nà-GALAGI, ùnməo!

1 Guye loo ɬundigii nənɔi ve. Nii é loozu é zoloo
guye wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Davide
ná-guyei. Siegi zu Sayile ná-pelEI maalatini da ga é
va paa.

2 Nà-GALAGI, ùnməo, è kùla sili nuiti zea,
bùzege, gàagjooza naati ba, niiti ti wuzegezu
dàaləgəma!

3 Unməo, è kùla naati zea, niiti ti telebotala vai
ɡeezu,

kízo jnama vuu nuiti ma!

4 Mazələo ti vəte, ti ləøsuai zènvui ɬologolo fai ma,
zobobe nuiti ta yaavai gilizu mà,
anee ni gè la ga tə kologolo nu,

anee ni gè la koto ɡee ni, Goojə GALAGI!

5 Anee ni gè la faagaaza gola ɡee ni, ta bizezu, ti da
ɡevele bəte.

Wuzede, va è dàaqomi, gweli wo!

---

† 58:10 58:10 Eñulu woo zəvəi zu, puuzu 10 wola la soleni.

6 Goođo GALAGI, Fai-Pe-Maligii, Izilayele ná-GALAGI,
doun wuzege, è zii giliti sakpe!
Mina nu vaa nui teiti, telebotala nuiti maawoingſa!
Lo!

7 Ta vaana volu kpokoi, ti bozo eje gileiti,
ti taai maalati.
8 Welé, poomugi ja ti-laavé, ti-lakoléjiti ta ga bogá
zékpóiti,
ta géezu báđo ma: «Bé ja a woilo ade-woo ma?»
9 Kele doun da, Goođo GALAGI, da ti jeezu,
da jeeđulazu zii giliti kpein su.
10 Dei è ga sèbeí, è vo pelei ja gè wélézu ná.
Ungo, GALA ka é mà ga sifigi.
11 Nà-woogéjila GALAGI ja va pò.
Nà-GALAGI ja sili nuiti kpein deé ga ze, pilegi
zéloégai na ti ma.
12 Mina ti va, nà-nubuseiti ta va yeema naa ma,
kélé è-zébeí vo, ti gé ga teveteve nu, è ti loka,
dei è ga gá-géođo zépegi, Maligii!
13 Ti-laawooi kpein ka ga kotoi nò.
Ti gó ga tiya báđoi ta-waso balii,
ta-yééiti kpein faa zu ta ta-voovooiti kpein.
14 Ti-ma zuwu gaaleve, da-yijulagi zu,
ti-ma zuwu gaaleve, ti mina mó géna!
Toga gwéé naazu ga GALA ka masadai géezu
Izilayele unda,
eyésu é zeeli eteai bela ga.

Lo!

15 Ta vaana volu kpokoi, ti bozo eje gileiti,
ti taai maalati,

16 ti ziezie, ti da ti-laamianigi ǵaiziε.
 Ni ti la sələoni, ti yε ná eyεsu geelaalao.
17 Nòun nà, nà è-zebεi maawuye,
 sobui, gè da-wooǵεfiladai maamuse.
 Mazələo da bè ga sifigi,
 ve gè ləoǵfuzu ná kidaavili foloi.
18 Ee, nà-zobogi, nà guyei loo è-laaseigi lebi vai ma,
 mazələo GALA ka ga nà-sifigí,
 nà-GALAGI nii é woofεfiladai ǵεai bè.

60

*GALA sebei zu,
 gá pile sələo nə fai pe su*

1 Guye loo ǵundigii nənəi ve. Nii é loozu é zolooguyé wooi ma, nii daa ga: «Bulegi ma vuaiti». Zeele wooi. Davide ná-guyei, kalagi wosu da.
2 Siεgi zu é kɔɔi vεenì la Sili yooi zu nuiti ba, niiti ti Mezopotami, ta Soba. Zoabé ǵalesuvε ma, é Edəme nu waapuugó maazu felegó (12.000) vaani Kpolo Vεtugi zu.

3 Ee, GALA, è ǵelea gi va, è gá-ǵəoi ǵologologa.
 È da-yiigaawanai ǵula kəlema, niizu, gi bətəna volu.
4 E eteai ńiikpiga, è bali ga.
 Galegalezuueti kpεtε, mazələo tofá ńiikpisu.
5 È voluǵula vaa ńaa golaiti seida da-nubusεiti ma,
 è gaazulati dəoi loga gi-la.
6 È poo gila fea nuiti zeá, niiti ti luazu è va,
 ti va vela ti zili nuiti ta-ǵəoǵoi va.*

Lo!

---

* **60:6 60:6** *ti va vela ti zili nuiti ta-ǵəoǵoi va:* Tati pelei taǵili ńalaa ka ga nii: é ǵε ga gaamai ná-kulanumai

7 Gi unmɔ̄o ga è-yeezai, gi woogaaavote,
naa ja a ke è nεεbe nuiti ti unmɔ̄o.

8 GALA ge bɔ̄eni seizu nadegai,[†] é ñe ma: «Pile sɔ̄lɔ̄o
nui ja é ga ze!

Nà Sikɛme gaagwé su, gè Sukɔte nemei gaagwé.

9 Galaade ja ga nònɔ̄, Manasé ja ga nònɔ̄,
Efelayime ja ga kɔ̄ɔgɔ̄ wɔ̄olɔ̄gi ûnba,
Zuda ja ga nà-masa tukpɔ̄i.

10 Moabe ja ga kokoi, nii gè maagbazu su,
nà-savala pilisuve ja ga Edɔme yooi.

Nà pile sɔ̄lɔ̄o kppei loozu Filisiti nuiti ta-yooi
laalɔ̄gɔ̄ma.»‡

11 Be ja a li ga ze taa wolai zu, nii sigigi ma?

Be ja a li ga ze Edɔme?

12 Ee, GALA, da laade baa, è ñea ñeleni gi va?

Ee, GALA, siëgi zu gá-ðɔ̄ɔgɔ̄ nuiti ti ñeni ñulazu la, è
la mɔ̄ ñeni vilësu ti volu.

13 Bɔ̄ gi va gi zili nuiti daalɔ̄gɔ̄ma,
mazɔ̄lɔ̄o nubuseiti ta-bɔ̄bai ja nɔ̄ ga wafuun faa.

14 Ni GALA ka ade va, ada pile sɔ̄lɔ̄o,
mazɔ̄lɔ̄o tɔ̄ ja é ade zili nuiti dεεvezu.

61

Dòɔgu è-govegiti bu

1 Guye loo ñundigii nññoi ve. E loozu ga kɔnigit. Davide ná-guyei.

[†] **60:8 60:8** seizu nadegai: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: ná-nadegai zu   [‡] **60:10 60:10** Nà pile sɔ̄lɔ̄o kppei loozu Filisiti nuiti ta-yooi laalɔ̄gɔ̄ma: Tati pelei tagili balaa ka ga nii: Filisiti nuiti ta-zɔ̄ngɔ̄zu mà

² Ee, GALA, woilo nà-kpee wooi ma,
gida nà-maaneeñe wooi wu!

³ Eteai gwemauë ga gè woofulazu ná è ma, ziliñelovë.
Le ga ze fasa gaafoozagi ma, nii gè la zooga gè va
zeeli ma bøgø ve!

⁴ Mazolø ða ga nòun ðøøfuzuñe,
pøle gaafoozagi sigigi ma, sili nui gaaazu.

⁵ Nà pø gè zei ða-zege vølei wu, gè ye ná gø,
gè løøgu è-gøvegitu bu.

⁶ Mazolø GALA, ða ga è woilosu nà-minazege
gootti ma,
è poganii ve zèa, nii è feezu naati zea, niiti ti luazu
è va.

Lo!

⁷ Gá-masagi zii ma voloiti sujooza, è ta bø ti va,
ná-konagiti sujooza yeegøjalaiti pø su!

⁸ E ye zeini GALA kakala, eyøsu gø.
Va bu, ða-woodøfiladai ta ða-gaamai, naati ti 6aa
tøun maazu.

⁹ Ungo, nà guyei loozu yeenøpø è-laaseigi løbi vai
zu,
gè nà-minazegegiti daazeeli folo-o-folo.

62

Ni nà GALA zea, ziliñive

¹ Guye loo gundigii nønøi ve. Egøvelei Yedutun la.
Davide nà-guyei.

² GALA gila kpegi vø bø ga nà ziileigi zølø ná,
tø ga nà-kizo fai zea.

³ Tø gila kpegi ga é bø ga fasai ta kizogi,
nà-sigigi, gè la jniikpiga eyøsu pø.

4 Yeegęgala lielego ḡa wo kεεzu, wo da ḡili ńęgę va
zunu ǵilagi laalę́joma,
nii a kε wo golo,

egę sigigi maalaai na, ńaa egę sasai é loozu niina?

5 Ti deveiti boga ga ti too, ti kula tosu wolai.

Zεei nεevε ti vε,

ta tuyai loozu ga ti-laavε,

ti da foovooi loo ti-ǵoozuvε.

Lo!

6 GALA gila kpegi və bε ḡa nà ziileigi zələo ná,
mazələo tə ḡa é ga nà-kitogi.

7 Tə ḡila kpegi ḡa é bè ga fasai ta kizogi,
nà-sigigi, gè la bunega pε.

8 Nà-kizogi, nà-lebiyai, ti kpein selegę GALA ba.

Nà-fasai é màkəsu, dèęguzuvε, toğa ga GALA.

9 Nuńuseiti, à galiva təun ma yeenəpε!

A wo-yiiti daalao təun bε!

GALA ka é ga ade-lęęguzuvε.

Lo!

10 Ungo, Adama leaiti ta nō ga filei é levesu.

Nuiti kpein ti ńo su, ta nō ga gaavε nua.

Da ti pε seina kiloi ḡa,

filei wuivε ti va.

11 Mina vilę toomai volu.

Mina ǵito naavoloiti ba, niiti ti zələo pelei ńouđai.

Ni è-zəlęęgi ḡaa a wəələna,

mina ke ga da-ǵitogi.

12 GALA ge faa gila boni,

é lati, é bo volu, gè mənini, é ǵε ma:

«Zobogi ḡa ga GALA nənə.»

13 Da ǵalaagi, Màligii, woogęfiladai ḡa ga dənə,

mazələo da ḡa è εsε gilagilagi zalai veezu zea,
eg̊euelei ná-kεewotiiti ti la.

63

Da-nubəğəlai vizəgə zənvui va

¹ Davide ná-guyei. Sięgi zu é ḡəni la Zuda yooi zu tevebai zu.

² Ee, GALA, da ga nà-GALAGI!

Nà è ḡaiziezu,
è wəin ḡa zli ma eğe kpɔɔle wəin,
kpùsei ḡa balasu ga da-vaa,
eğe zou vooi, ná vooi, zię la ná.

³ Zekana gè è ḡaaazu la è-zeizu jaadegai,
gè da wəle è-zəbei ta da-ləbiyai va.

⁴ Mazələo da-woogəñiladai vizəgə zənvui va,
dàkələgiti ta è maamuse.

⁵ Naa ḡa é ba, nà è mama sii ma voloi pε su,
gè zéeiti tε geezu è-laaseigi zu.

⁶ Nà anii pε sələo é kula ḡε, eğe ma wuloi ta ma
bələgi,

nà woogula ga koozuneei, gè guyeiti too, gè è
maamuse la.

⁷ Sięgi zu k̊igi loozu la è zu, dàazuve,
nà da ḡfigaizie è zu kpidii ma yeeğəñalai kpein su.

⁸ Mazələo da ga nà-kpəba nui,
nà guyei loozu ga koozuneei, è-ğovegiti ma niinigi
wu.

⁹ Giliñe è va ga zliimavε pε,
è-yeezai ḡa é baazu màazu.

¹⁰ Kəle niiti wəin ti ma ga ti zənvui ḡologolo,
naati ta yei zooi ma yeğezəğai bomaue.

11 Ta ti vaa ga boḡa z̄kp̄oi,
ti Ȣ ga koveiti daamianigi,
12 masagi Ȣa ḡoozun̄ ga GALA maavele,
nu-o-nu nii a minazej̄e ná-faa zu, naa Ȣa b̄oḡo
maamuse naazu.
K̄el̄e naazu z̄ee wo nuiti gaa Ȣa lei, ti laagfulu.

64

Mak̄e m̄a!

1 Guye loo Ȣundigii n̄en̄oi ve. Davide ná-guyei.

2 Ee, GALA, woilo ḡòoi ma, sīgi zu ḡè kp̄alagi wosu
da!

Z̄envui make s̄ili nuiti daaløj̄oma, ḡè luazu ti va!

3 K̄izo nu j̄oiti daayaavai ma,
ta naati ta-woya vaiti ma, niiti ti faa j̄oi Ȣeezu.

4 Ta ti-n̄egi Ȣaalizu eጀe boḡa z̄kp̄oi,
ta nu maawana b̄œiti bosu, eጀe m̄eεinti ti vilisu,

5 é vilisu d̄œgfuzu telebo nui ma.

Ta pilisu ma ga kulafilibai, inεine ge la ti va.

6 Ta b̄oḡo zasuløozu kp̄œ j̄ou wogaiti su,
ta bosu ga ti baliiti da, ti maaløøfū,

ti da Ȣe ma: «B̄e Ȣa a ti Ȣa?»

7 Ti da yaavaiti kp̄ete, ti Ȣe ma:

«W̄el̄e, ade Ȣevele b̄et̄ea, ada-vaa b̄et̄ei zolooga su!»

Ungo, kigaiziei, nu zii Ȣa ga zegezagai.

8 K̄el̄e GALA ka m̄eεin vilisu ti ma ga kulafilibai,
tiya Ȣana ti zulogfaai.

9 Ti-n̄egi Ȣa é ti bunegai.

Nuiti ta ti v̄et̄ena, ti da Ȣømøoni ga tiye.

10 Dualuagi nubuseiti kpein soḡe,
ta GALA ná-k̄eεwotii Ȣulazu k̄el̄ema,

ti ná-kεεwotiiti gaag̊a.

¹¹ Telebo nui ja foozunεεzu G̊oog̊o GALAGI ná-fai zu, é lɔɔg̊u pɔ bε.

Niiti dɔin ti-yii zɔlegai, naati ta bɔg̊o maamuse.

65

GALA ka anii pe feezu ade ya ga bɔɔlaa

¹ Guye loo gundigii nənəi ve. Davide ná-guyei. Guyei.

² Gá-maaʃɛkpɔgi gi bosu maabɔungi zu, dɔun è letemazu,

naa ja ga maamusei, gi feezu è vε, * ee, GALA, Siyən taazuvε.

Gɔun, gá gá-minazeʃegiti daazeeli, nii gi kεeni è vε.

³ Dei è maaneeñe wooi mənisu, nuiti kpein ta va è vɔ.

⁴ Kotoi ma ʃasɔi wuivε mà, gola wuivε,

kɛle da gá-lɔ kologɔlogi kpein gbazu, è ti zuvaayε.

⁵ Undaane nu ja ga naama nui, nii è yiimazeʃεzu la, è maabuʃa bɔg̊o va,

ga é yε è zei vεlei ma foizuvεti.

Gá yigo ga ða-vεlwuvε ma undaanei, ta ða-vεlei ná-ŋadedai.

⁶ GALA gi Gizo Nui, ða-lelebodai zu,

ða gi woofaavotesu ga laavɔɔ ʃεewotiiti,

dei è ga nubuseiti kpein ta-ʃitogi zou bela ga,

zιε zaama yooiti su, ti maajoozaai.

⁷ E gizeiti togε kpaan ga ná-zεbeí,

---

* **65:2 65:2** Gá-maaʃɛkpɔgi gi bosu maabɔungi zu, dɔun è letemazu, naa ja ga maamusei, gi feezu è vε: Tati pelei taʃili balaa ka ga nii: *E letema, maajoozaai ja ga maamusei*

é bəjə maaqiliue ga zobogi.

⁸ Toga kpolodəiti sulu gooiti gaabəezu,
ta ti-ma lakpatakpagiti tugi,
ta nubuseiti səngə wooiti.

⁹ Niiti ti zeini zou bela ga, naati daavəvə, ti da lua,
ga da-vooigit kaa vai,
da folo gulazu ta folo liizu laavesu ga koozunə
wooiti.

¹⁰ Da eteai zəsebosu, è kə ga bəələa,
è sulaave ga kulanumai,
GALA ná-laasamagi laavegə ga ziei.

Da moloi ʃevele bətəzu nuiti bə, zooti ʃevele bətəai və.

¹¹ Da ziei vuuzu ma babiiti su ga bəələa.

E pələ buiti golowolo, gaanəmə,
è zəbə ga tonaiti,
è tuyaloo pənə ganiiti ma.

¹² E konagi maagiliue ga da-vaaneiti,
və dəin è leveni ná, zooti wuləvə ná pə.

¹³ Anəe dəbə zaama lufaiti ta ziei wola zələəsu,
gizeiti ti zaamaqilia ga koozunəei.

¹⁴ Toganiiti ta vəeni tufa lənugi zu məe,
molo lufai nəməiti subidia,
ti pə ta guyei loozu, ti ta-goozunəei ʃula kəlema.

66

Mamagi ja GALA bə, nii é gi unməəni

¹ Guye loo ʃundiğli nənəi və. Guyei.

A woofula GALA ma ga koozunəi, wo kpein, wo
wo zeini eteai zu!

² A daaseigi ná-ləbiyai maamuse!
A ləbiyai və bə ga wa-maamuseiti!

³ A gε GALA ma: «Da-gεewotiiti maayikiυε!
Da-zobogi nii bela ge la ba, naa maavele ma, è zili
nuiti ta nəkə è wu.
⁴ Eteai pε ka nəkə è wu,
ti guyei loo è lεbi vai ma, ga ti da-lεbiyai maamusε.»
Lo!

⁵ A va wo GALA ná-kεewotiiti pεtε!
Ti maayikiυε niiti é ti gεezu nubuseiti saama.
⁶ E kpolodei valiboni, é kε ga zou vɔɔi,
ti zιε wolai budenι gəgəa, kpaagə la maazu.
Miná ja gi goozunεeni ná ga tɔun maavele.
⁷ Toga masadai gεezu eyesu gó ná-zεbeι vɔ,
gaazuυε ja wεlezu ziiti ma,
kololala nuiti ti mina mɔ wuzege pε.

⁸ Nubuseiti, à gá-GALAGI mama,
à woogula ga maamuse vai!
⁹ Gá vulua tɔun saalai zu,
é gi make, gi mina loo.
¹⁰ Ee, GALA, è gi volugulani!
E gi volugulani, ejevelei ta da walii volugula la.
¹¹ Gi jεni è ya tumɔi zu, è da va ga giye,
è kasə wuigi laani gi-bokpozuυε,
¹² è zobogi veeni gi zili nui υε, è zei gi unda,
gi leveni abui zu ta zιεi,
kelε è gi gulani ti zu, è kulagaanεεzui ve gi ya.

¹³ Nà liizu da-υεlei wu ga gala zalağaiti,
nà nà-minazeğegiti daazeeli è υε,
¹⁴ niiti dàkələgiti ti ti woni,
dàavε boni nà-kidaaviligit su.
¹⁵ Nà gala zalağaiti kula è υε, ti wulɔai,

baala sine wolaiti ta ti gala luului.
Nà nikε zineiti kula ga zalaŋai, é bø boliiti ba.

Lo!

¹⁶ A va wo woilo, wɔ̄iti kpein wo luazu GALA ba,
nà naa wosu wo ma, nii é kεa nòun bε.

¹⁷ Gè woogſulani ma,
ná-maamusei ḡeni dàavε nègi ma.

¹⁸ Ni gè ḡeni faa jøi makεni zlimavε,
Màligii la ḡeni woiloga gòo ma.

¹⁹ Kelε wεlε, GALA ge woiloni gòoi ma,
é woiloni nà-maanεεnε wooi ma.

²⁰ Mamagi ja GALA bε,
mazøløo é la ḡeleni nà-maanεεnε wooi va,
é la ná-woogſegiladai maagoozani bà!

67

Nubuseiti pε ti GALA maamuse

¹ Guye loo ḡundiŋii nønøi ve. E loozu ga kɔ̄nigit. Guyei.

² GALA ge undaanεei ḡε ade vε, é tuyā loo ade vε,
é yeezei ade wu ga pagø.

Lo!

³ Naa ja a kε, ti da-velei gwεε eteai zu,
ta da-ḡizo fai ziiti kpein saama.

⁴ Nubuseiti ti è maamuse, ee, GALA!
Nubuseiti kpein ti è maamuse.

⁵ Ziiti ti ta-ɟoozunε wuyεiti too è vε,
mazøløo da nubuseiti tukpøgaaalevezu ga søledai,
da losu ziiti untoŋø eteai zu.

Lo!

⁶ Nubuseiti ti è maamuse, ee, GALA!
Nubuseiti kpein ti è maamuse.

- ⁷ Zooi ná-kulanumaiti feeni,
GALAGI, ada-GALAGI ḡa tuya loozu ade vε.
⁸ GALA ge tuya loo ade vε,
zou bela ga ḡneglein ti lua é va.

68

Pile sələə GALAGI ná-maamusei

¹ Guye loo ḡfundigii nənəi ve. Davide ná-guyei.
Guyei.

- ² GALA ge wuzegé, sili nuiti ti vaza,
niiti ti maayosegezu, naati ti vela ba.
³ Velei abu luului a da ḡneelé la, da ti ḡneelé ḡana,
egevelei kedoi ḡaa a da wuun da abui ḡa,
vele ḡana faa ḡəu ḡe nuiti undaavilisu da GALA
gaazu.
⁴ Naazu telebo nuiti ta ḡoozunε,
ti wola ḡoozunε gola GALA gaazu,
ta kpeei loozu ga koozunεei.

⁵ A guyei loo GALA bε! A maamuse ga wa-wuye
wooit!
A pelei la naa vε, nii é zeini tonabiingi ḡəma ege
sooi, é da zie la!
Daasei ka ga «Goođo GALAGI». A ḡoozunε toun
gaazu!
⁶ Tə ḡa é ga podointi ti-gee, poanzaiti maalobo nui,
tə ḡa é ga GALA, ná-ada ḡadegai.
⁷ GALA ka da peleyegei ve gile nuiti bε,
é ḡəjyeemalai ma ḡoozunεei ve kasoga nuiti zea.
Kεlε kololala nuiti nə ḡa, ta da yε ada vooiti.

⁸ GALA, siegi zu è ḡeni losu da da-nubuseiti untugó,

siegi zu è ɡeni ziezu la tevebai zu,

⁹ **zooi** balini, geegjølogi ɡaaawuunni, é ɡε ga ziei,
GALA gaazu,

Sinayi gizei ná-GALAGI, GALAGI ɡakala, Izilayele
ná-GALAGI.

¹⁰ Ee, GALA, è da-vaanee lonai vuuni.

Da-yooi nii gaavalani ba, è naa ɡevele bëte volu.

¹¹ Da-nubuseiti ta zeini ná, ue è ti zeini ná da-
nuþøjølai ue,
ee, GALA, è naa bëtëni maanøjø nui ue.

¹² Malijii woo ɡila boni,
gaamago nə, woo niine vagøi ma ɡeelaiti ti ɡeni ga
køøvøbe wolai,

¹³ køøvøbeiti ta-masagiti ti vela, ti vela,
anzanuiti ti yeni taazuue, naati ka ti aniiti
gaagjwæni, niiti ti zogai køøi zu.

¹⁴ Wa yesu nə laani togani ɡotai wu,* wo da loofo?
Poopogi ɡovegiti ti golea ga walii,
maalegjai é ga bazii, naa ɡea ga zanugi.

¹⁵ Siegi zu GALA Zebëi-Pë-Malijii masagiti su-
vazani da,
køølø vukøi ueeni Salamon gizei ma.

¹⁶ Basan gizei, ga ga maajeeba gizei.

Gizei nii nɔungi mɔindai, Basan gizei,

¹⁷ leeni vaa zu, gizei, dei dɔungiti mɔindai, è toloi
gulazu ga gizei,

nii neai GALA bë ga é zei ma?

Goojø GALAGI ja keezu ga seizuue, eyesu ɡø.

* **68:14 68:14** togani ɡotai wu: Tati pelei tagili galaa ka ga nii:
køølaafai zu

18 GALA ná-kɔɔgɔ wotoloiti ta ga waa
mɔinmɔingiti, nu la zooga é va ti gaalu,
Maligii ja ti zaama.

Sinayi GALAGI ja seizu jaadegai.[†]

19 E leeni naa maazuue,
è va ná g̊e ga è-zeizuuε, G̊oogɔ GALAGI!
E liini ga kɔ luɔiti,
è vebəaniiti seđe nubuseiti saama,
anee kololala nuiti saama.

20 Mamagi ja Maligii ue,
toga gi zeđezu ga g̊asɔ, folo-o-folo.
Naama GALAGI tɔna ka é ga gá-g̊izogi.

Lo!

21 Naama GALAGI ja é gi ue ga kizo GALAGI,
mazəlɔ G̊oogɔ GALAGI, Maligii, toga zobogi bɛ é gi
g̊izo saai ma.

22 GALA ka sili nuiti tɔungi wolowolo,
zɔi sie velei nɔudai, toga naa nɔundegai yε
nɔunkalagi ma é golowolo.

23 Maligii j̊eni ma: «Nà vaazu ga tiye, g̊e zeg̊e ga tiye
Basan,

g̊e va ga tiye ti zeg̊e kpolodei wuue,

24 naa ja a ke, è è-đeg̊ɔi maagba namai zu,

da-đileiti ta tɔnɔ zəlɔɔ, è zili nuiti ma namai zu.»

25 Nuiti ta da-v̊eb̊ei ziezuv̊e g̊aazu, ee, GALA,
nà-GALAGI, da-v̊eb̊ei ziezuv̊e, nà-masagi, da-v̊eb̊ei
da z̊ie, è da li seizu jaadegai.

† **68:18** **68:18** *Maligii ja ti zaama. Sinayi GALAGI ja seizu jaadegai:*
Tati pelei tagiligaa balaa ka ga niiti: *Maligii ja ti zaama, Sinayi g̊izei
ma, seizu jaadegai zu baa Maligii ja ti zaama, Sinayi g̊izei g̊e seizu
jaadegai zu*

26 Guye loo nuiti ta loni ti untugø, naa volu, niiti ti
geingein ganigiti geinsu,
zaamazuue ga anzalopoiti ti loni ná, tamadegiti ti
ti ya, ti da gein.

27 Ti da ge ma: «À GALA mama wa-gsaalbaiti su,
à Gøøgø GALAGI mama, wøiti wo gøulaai Izilayele
ma zuwui zu!»

28 Welé Benzamen va, nii døidai ti zaama, é loni ti
untugø,
naa voluma Zuda wolodamai ma gundigiiti, ti
maaqfiliat azege zuvuaiti su,
naa voluma Zaguløn nønø ma gundigiiti, é bø
Nefetali nønøiti ba.

29 Da-GALAGI devea ga é zobogi ve è ue.

E zebci naa wøølø, nii è kæa gi ue, ee, GALA!

30 E zei uelei nii é zeleni Zeluzaleme maazu,
masagiti ta va miná ga vebæaniiti è uø.

31 Zelii lo seeligi zu zuai ma,
ta nikø zine bulugi, é bø nuðuseiti ta-nikø yivoiti ba.
Ta vaazu ti nøkø è wu ga ta-wali jæeiti.
Va è niima nuðuseiti suvaza, tøiti kpein køø vai nøai
ti ue!

32 Nu wolaiti ta vaazu, ti zege Ezipete yooi zu,
Etiyopi nuiti ta bizezu, ti va GALA pø bø, ti
yeemaale tøun ma.

33 Etea masadai zu nuðuseiti kpein, à guyei loo
GALA bø,
à guyei loo Maligii wøølø vaa ma.

34 A guyei loo naa ue, nii é zeini geegøløgi gøma ege
sooi, é da ziø geegølø pølømai maazuue!
Welé, toøa woogulazu, gooi jaaøaingai.

Lo!

35 A GALA ná-zobodai zugwεε!
 Ná-bɔɔlɔlai ja volozu Izilayele maazu,
 ná-zobogi ja gulazu kelema tonabiingi zu.
36 Ee, GALA, è maayikivε è-zeizu ñadegai.
 Tɔ ga é ga Izilayele ná-GALAGI,
 é zebɛi ta zobogi veezu nubusεiti zea.
 Mamagi ja GALA bε!

69

Màabɔlea, kizo

1 Guye loo gundigii nɔnɔi ve. Davide ná-guyei. Nii
 é loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Bulegi
 ma vuaiti».

2 Kizo, ee, GALA!
 Ziei sɔga kɔdaue.
3 Gè gataga palavalai zu,
 kɔdɔ losu nɔpe ge la bɛ.
 Welε, nɔun gè yeida ziei somauε,
 ziei veinfeingi màabɔlega.

4 Gè bɔlɔa ga kpee looi,
 kɔda yejei ãawana,
 gãazuñezεiti ti bɔlɔa,
 ga nà-GALAGI maañɔun fai.

5 Mazelɔ niiti ti wɔinzeñezu un ge la ba,
 naati mɔinuε, ti leve ùnma undεgai liegɔi va.
 Ti-zebɛi wɔɔlɔuε, teiti ti pɔ ga ti kɔlogolo,
 ti ga sili nuiti un ge la ba,
 nii gè la unmani, keni gè naa votogi ve.

6 Ee, GALA, è nà-gimalalai gwεε,
 ta nà-kεεwoti ñɔiti ti la lɔɔjuni è va.

- ⁷ Niiti ti gitogai è va, naati ti mina unfe nòun maavele ma,
Goojø GALAGI, Fai-Pε-Maligii!
Niiti ti è gaiziezú, naati ti mina unfe nòun maavele ma,
Izilayele ná-GALAGI!
- ⁸ Da-vaa ja é kεezu gè baagfulamai zuzosu,
ta unfegi løuzu gàazu.
- ⁹ Gè gεa ga ween kεeleaiti gaazu,
gè gε ga nui é la gwεeni pεleyegei wu.
- ¹⁰ Mazølø da-vølei ma wøinlai ja galazu eøe abui.
E voomu nuiti ta-voomugiti ti zeelia mà.
- ¹¹ Gè wøloni ga ziimavø pε, gè zugi zo,
naa gεa zèa ga baagfulamai.
- ¹² Gè saa wølø wo segei loa gøba,
gè gεa tiya ga jneøulasu anii.
- ¹³ Ta zeizu kpøgi zu, ti da sùgula,
døø bøle nuiti ti da dàaløø guyei zu.
- ¹⁴ Kelø nòun nà, nà nà-maanεεnε wooi laazeelizu è
ma, ee, Goojø GALAGI!
E gε ga siegi nii soloogai,
ee, GALA, gøogaaavote da-woogøfilada wolai zu,
è kízo da-woogøfiladai maavele ma!
- ¹⁵ Unmøø, è kùla palavalai zu, gè mina mø yei su
volu!
Unmøø, è kùla naati zea, niiti ti wøinzegøzu,
kùla pali bømavø!
- ¹⁶ Zìε veinfeingi mina màabøle,
zegezaøa gøkulagi mina màaløøøfø!
Kabayøjei laa mina gøulu mà!
- ¹⁷ Gøogaaavote, Goojø GALAGI, mazølø è vagø da-
woogøfiladai zu.

Da-maawɔingaa wolai zu, lati nòun ma.

18 Mina voluave bà, nà ga ða-wotige zunui.

Nà-kidaaviligi zu, gðoøjaavote fala!

19 Maabuða bà, è ùnmøø.

Nòun fie, sìli nuiti maavele ma.

20 È nà-baaðulamai gwëë, ta nà-unfegi, ta nà-beleüiligi,

niiti ti wðinzegezu, ta loni è gakala.

21 Baagulamai ña zii bøløzu, gè la ziezu bu,
kitogë maawɔingai va tètema, kélé nà-maaðbungi
gëa ga wafuun!

Nà gaaneëne nu ñaiziezù, kélé gè la nu zøløsu.

22 Ta anivebeï vuuzu nà-daamianigi zu,
kpoole wøin a gëna mà, ti døø bødai ve, è lo dà.

23 Ta-laami maabøgi gë ti ue ga balii, ti gøø la,
ti-zøløø ganii gë ti ue ga balii!

24 Ti-ðaaazuue bidi, ti mina wozaga,
è ti-zaamavue bili eyësu gø.

25 Da-yiigulagi yei ti ma,
da-yiigaawana wolai ti mazøløø.

26 Ti-vuuzuue gologolo,
ti vala nubuseiti ma ti-zeizuue.

27 Mazøløø ta vilesu naa volu, nii da bøgøi è doðsaii
na,
ta naati ta-maanøø vai zugulazu, niiti è ti
maawanaai niina.

28 Ta-vaadaaza golai ma ñasoi la ti unma,
ti mina løøzu zøløø ða-lelebodai zu.

29 Ti-laaseigi bale, è gula zënvu zëvëi zu,
ti-laaseigi mina zëvë uøøma ta telebo nuiti.

30 Nòun, màanøøue, gè ða zoolë ga bøgø,

ee, GALA, dà-gízo fai bùzege!

³¹ Nà GALA daaseigi mama ga guyei,
nà bəələ, nà gəna maamusə,

³² naa neevə Gəoḡə GALAGI və, é leve nikə zinei va,
anee nikə zine wolai nii mineiti ti ba, ta polokagiti.

³³ Bəğəmaayei nuiti ta naa ǵa, ti ǵoozunə.

Ungo, wəi wo GALA gaiziez, zənvui ve wo ya.

³⁴ Mazələo Gəoḡə GALAGI ǵa də woilo bala nuiti
gooi ma,
woogəfila nuiti ti ga ná-nuiti, é la də ga naati ta-vai
vəlevəleġa, ni ta gəna kasoi ǵa.

³⁵ Geegələgi ta zooi ti maamusə,
ta kpolodəi ta niiti kpein ti bu.

³⁶ Mazələo GALA ka vaazu é Siyən taai ǵizo,
toǵa Zuda laa wolaiti to volu.

Ná-nubusəiti ta zei ná, ná ǵe ga tənə,

³⁷ Gəoḡə GALAGI ná-botigə nuiti ti-mavofodai ǵa
ná zələo ga tənə,
niiti neai ti və, naati ta ná ǵe ga ti-zeizuve.

70

GALA, və è 6ə bə

¹ Guye loo ǵundigii nənəi ve. Davide ná-guyei, é ǵe
ga ǵizəsui.

² Ee, GALA, soma è ùnməə!

Gəoḡə GALAGI, suvile, è 6ə bə!

³ Unfegi ti maabəle, ti wooi zupu,
teiti ti pə ti zənvui ǵula zəa!

Ti li ga voluvelei, ti unfe,
teiti kpein ti wəindai ga màanəǵə!

⁴ Niiti ti ńeεgulazu nəun su,

ti ƒula volu, ta-unfe kasɔi la ti unma!

⁵ Niiti dɔin ti è ƒaiziezù,
ti ƒaazuðfalakala, ti ƒoozunε è vɔ!
Niiti da-gizo fai neai ti vε,
ti ƒε ma yeenɔpε: «Lebiyai ƒa GALA bε!»
⁶ Nòun nà, màanɔðvε, gè ƒε ga bala nu,
ee, GALA, va kòba fala,
da ga nà-kpɔba nui, ta ùnmɔɔ nui,
Gooð GALAGI, mina neke!

71

Mina yeeþe nàun ba pølzaga siègi zu

¹ Ee, Gooð GALAGI, da ƒa gè lɔɔfuzu è voluvε,
màkε eyεsu pe, gè mina lɔ unfegi zu.

² Da-lelebodai zu, ùnmɔɔ, è fie!
Woilo gòoi ma, è kïzo!

³ Gε bè ga fasai, nii é bè ga dòɔfuzuuvε,
è devei veeni zèa, ga gè va nà yeenɔpε, nii a kε gè
gizo,

mazøløɔ da ƒa è ga nà-fasai ta nà-sigigi.

⁴ Ee, nà-GALAGI, kïzo nu ñɔi yeei ma,
ta telebotala nui, nii zii ñɔudai.

⁵ Mazøløɔ Màligii, Gooð GALAGI, da ƒa è ga nà-
kitogi!

Nà-kitogi ƒa ga de, é zo nà-doungo ziègi zu ma,

⁶ kaite dèe ƒoozu gè voluzeini è va,
kaipa gè zøløoni, da makesu mà,
yeenɔpε nà-maamusei ma ungi ƒa ga de.

⁷ Nà nui ma mɔinmɔin gaazu ga laavɔɔ anii,
døɔfuzu ƒitei ƒa è ga de.

⁸ Dàave laave ga da-maamusei,
folo-o-folo è da da-lebiyai ƒula kelëma.

- ⁹ Mina p̄ili ya p̄olozaga sīgi zu,
sīgi zu s̄eb̄eiti ti ȁulazu la z̄ea, mina ȁele b̄à!
¹⁰ Maz̄el̄o n̄oun sili nuiti ta s̄ugulazu,
ta n̄oun gaauueenesu z̄envui vaa zu, ta b̄ođo ȁaazu,
¹¹ ti ȁe ma: «GALA ge ȁelea ba,
à vile polu, à so!
Nu n̄ope ge la fiega.»
- ¹² Ee, GALA, mina maađooza n̄oun ba!
Nà-GALAGI, va ga suvile, è b̄o b̄à!
- ¹³ Ti unfé, ti zuwujaaleve,
niiti ti p̄eelalazu!
Baagulamai ta unfegi ti maaňole,
teiti ti w̄indai ga nà-maanđo vai!
- ¹⁴ N̄oun nà, k̄igi loge è va yeen̄ope.
Nà ye è lebizu yeen̄ope n̄o.
- ¹⁵ Dàave ȁa da-lelebo fai wo,
ta da-ȝizo fai folo-o-folo,
maz̄el̄o gè la ti-liego ȝwee.
- ¹⁶ Nà liizu ga luđovelei, da-v̄onifaamai vo,
Màligii, Goođo GALAGI!
Nà da-lelebodai ȁila kpe n̄o ȁula kel̄ema.
- ¹⁷ Ee, GALA, è kàlani, è zo nà-douango zīgi zu ma,
eyesu niizu, nà da-vaa maaneeenegiti bosu.
- ¹⁸ Anee balaa gè w̄olozaga pa, n̄ungi ȁole,
ee, GALA, mina ȁele b̄à,
naa ȁa a ke gè è-z̄eb̄ei ma vaiti bo niima zīgi zu
nubuseiti ma,
gè da-ȝaabaaai le ȁa naati kpein, niiti ti vaazu.
- ¹⁹ Ee, GALA, da-lelebogi ȝwee ge la ba,
è faa vago wolaiti keeni!
Ee, GALA, b̄e ȁa é ȁa è ȝevele?

20 E volugulai zeivε gi ma, ga kidaaviligit i ta maanəʃɔiti.

Kelε da zenvui veezu gi ya volu,
da mèen, è kùla zejezagai bomaue.

21 Da nà-unfemai ve zèa mənə,
è gāaneeñe mənə.

22 Nòun, nà lati niina, gè è maamuse ga kənigi wooi,
da-woogəgiladai maavele ma, nà-GALAGI.

Nà da-lebiyai maamuse ga papai,
Izilayele ná-GALA Nadegai!

23 Dàkələgiti ta è maamuse,
siègi zu gè guyei loozu la è lebi vai zu,
ga z̄imave pe, nei è ùnməøgai.

24 Folo-o-folo, nègi ja ḡe da-lelebo fai wosu,
mazələo ti-ḡigi zupua, ti maabəle ga unfegi, teiti
wɔin ḡeni ti ma ga ti màanəʃ̄o.

72

GALA maaneeñe i é wosu masagi ve

1 Salomən ná-guyeit.

Ee, GALA, fe masagi ve, é tukpɔi ḡaaaleve ga è ḡevele,
da-lelebodai ma ḡigi ve masagi tei zea.

2 Toja da-nubuseiti tukpɔḡaaaleve ga telebodai,
ta səledai maanəʃ̄o nuiti tetema.

3 Ziileigi yei è zeḡe gizeiti ma,
ta telebodai gize goiti ma,
ti ḡe ga nubuseiti pe tənə.

4 E sole fai ḡe maanəʃ̄o nuiti be,
é bala nuiti ti-lointi kizo,
é naati kpələ nui wolowolo!

⁵ Ni nɔ foloi ḡa dɛ toozu, toga yɛ vulua,*
 ni nɔ alugi ḡa dɛ volozu,
 eyɛsu yeegɛgalaiti ti be.

⁶ Masagi ḡa gɛ ege tonai é vuuzu wozawoliai zu,
 ege dubui é zooi yebɛzu.

⁷ Ná-foloiti su, telebodai ḡaa ḡa wɔɔlo,
 ziileigi zu ḡa wɔɔlo, ni nɔ dɛ alugi ḡa volozu.

⁸ Toja masadai gɛ é zo kpolodei va, é zei kpolodei
 va,
 é zo zie wolai Efelate ma, é li zou bela ga.

⁹ Nuiti ti zeini tevebai zu, naati ta viles niibiga, ti
 nɔkɔ bu,
 sili nuiti ta fufiligi gɔmɔ.

¹⁰ Taalasise masagiti ta zie zaama yooiti ma
 masagiti ta va pɔ be ga maazoloo ganiiti,
 Saña yooi ta Seña yooi ma masagiti ta va pɔ be ga
 ta-vebɛaniiti.

¹¹ Masagiti kpein ta nɔkɔ bu, ti debi,
 ziiti kpein ta gɛ ga ná-botigɛ nuiti.

¹² Mazəlɔɔ toga bala nui unmɔɔ, nii é kpɔba
 ḡaiziez, ta maanɔgɔ nui, nii kpɔba nu la be.

¹³ Toja zebesulala nuiti maawɔinga ta bala nuiti,
 toga bala nuiti zenvui gizo.

¹⁴ Toja ti unmɔɔ, é ti gula toomai ta maanɔgɔi zu,
 mazəlɔɔ ti-yenvui ḡa vizɔ gaazu gola.

¹⁵ Masagi yenvui zugooza!

Toga zanugi zəlɔɔ, nii é ga Saña yooi zu gelei.
 Nuiti ti GALA maanɛɛnɛ be yeenɔpɛ,
 ti da tuyai lo be yeenɔpɛ su.

¹⁶ Moloi ḡa voova zooi zu,

---

* **72:5 72:5 toga yɛ vulua:** Ebulu woo zedɛ wələmai zu, naa ḡa ga: *ta lua* é *va*.

moloi ḡa vee mee gizeiti ma,
su ḡa wəələ ege Liban gizeiti ma,
nuiti ta məin ege zooi zu lufaiti.

17 Daaseigi ḡa ye ná ḡo!

Ni nə de foloi ḡa toozu, təgəi ḡa gula, maawoo ziə
adave pe!

Sięgi zu nuiti ti tuyu loozu la 6əğə və ti ǵilagilagi, ta
daaseigi wo.

Ziiti kpein eteai zu ta ǵe ma undaane nui!

18 Mamagi ḡa Gəoğə GALAGI və,

Izilayele ná-GALAGI,

tə ǵila kpe ka a da laavə vaiti ke!

19 Eyəsu ḡo, mamagi ḡa GALAGI və,

é volozu, ná-ləbiyai ma voloi eteai kpein sulaave!
Amina! Amina!

20 Uə ḡa Izayi ná-doun zunui, Davide ná-
maaneeñeiti kwəgai ná.

SEUEİ ZAVASIEİ

73

(Guyeiti 73–89)

*Leeni vaa zu
faa nau ḡe nuiti ti 6əğə zələəsu?*

¹ Azafe ná-guyei.

Ungo, GALA page Izilayele və,
page naati be, niiti ti-yiimavə goleai.

2 Anee naa ve, nəun nà, ná tago nə kəğəiti ti ǵenina
bunesu,

ná tago nə te, gə va loo,

3 mazələə gə ǵəni toloi ǵulazu ga waso nui,

gè nu jøiti ta-zøløogi vøtegai ma.

⁴ Mazøløo kpølo la zeelizu ti ma, eyøsu ti zaa voloi
zeeli,
kødøyai ña ti ya, ti løtøai.

⁵ Kpøløi nii é zeizu nubuseiti ma, naa tanøpe ge la
zeizu ti ma,
nimizai nu vuluiti ti søløøsu, naa ta la zeizu ti ma.

⁶ Naa ña é ba, ta bøðø maagilizu ga wasogi, é ñø
gøbu ga yøløðøi,
ti maagilivø ga toomai, eðø tookøbai køðøgai ti ma.

⁷ Ti-ðaazuue ña volozu ga ti-ma wuløi,
ti ñoozu gisie ñøi bela ge la ba.

⁸ Ta jøeegfulasui ñøezu, ti da bøø ga jøuda,
nu nimiza vai zu, ta bøøzu ga gaazuleei.

⁹ Ta laalosu geegføløgi bøðøi va,
ti-laa la levesu faa nøpe ba eteai zu.

¹⁰ Naa ña é ba, nubuseiti ta viløsu ti volu,
ti bøøle ga ti-laawooiti eðø zie,

¹¹ ti da ñø ma: «Leeni ña GALA ge kwøø?
Zøi é Anii-Pø-Unda, naa ña kwøø ñøale?»

¹² Uele ñana faa jøu ñø nudit ti la,
ti yiileidai yeenøpe nø, ti da naavoloi ñøale ba.

¹³ Degøemu fuun faa ña gè keenøi ga gè bøðø make
ladalai zu,
gè bøðø make søbalalai zu nø fuun.

¹⁴ Nà kpøløi zøløøsu folo-o-folo,
nà maafoloi laawu sobu-o-sobu.

¹⁵ Kelø ni gè devenøi ga gè bøø ga ti ñøvele,
nà la da-nubuseiti yaava.

¹⁶ Gè tøøzeini ga gøgaizie, gè gødaani bu, ga gè
gaaða,

é ñeni gàazu ga faabaa gola.

¹⁷ Eyesu naama voloi, yeei gè lëeni la GALA seizu
ñadegai,
miná ña gè ñidaanina faa ñou ñe nuiti gaabelazuue
wu.

¹⁸ Gaamazu, da ti vilesu pele zunagiti su,
da ti laavilisu ti-undaavilisuue.

¹⁹ Ee, wële, yeeñegala go ño laawu, é ñea ga nimizai,
ti loa ya,

saaí ma luabai ti ñologologa.

²⁰ Eñevelei maaniinigit i la, niiti ti ñaazu segi zu,
da wuunna ti ñeelë,
ee, Måligii, siëgi zu è wuzeñezu la, da ti kpein ñeelë.

²¹ Siëgi zu zëigaawanani la gola,
gè da ñoló zëimaue,

²² gè ñeni ga ñimalala nui,
gè da zie è volu, eñe suai nii ñoungi la ná.

²³ Anëe naa ve, nà è va yeenope,
è sòge zëezai va.

²⁴ Da losu tûñø è-yiimai zu,
naa voluma, da sège, è li ga ze da-lëbiyai zu.

²⁵ Be ñili ka è zëema geegolëgi zu?

E ñula ñoun è volu, zëima vaa ñili ñope ge la ná eteai
zu.

²⁶ Anëe ni kpùsei ña ñoló, zëi balaa,
kële GALA ka ga nà-fasai, zëi voluzeidai ba, é ñe ga
ñòno.

²⁷ Mazoløo wële, niiti ti maajoozazu è va, ti undaa
ñä vilisu.

Da naati pe kologolo, niiti ti la ga woogëjila nu è ue.

²⁸ Nòun nà, nà-undaanei ña è ga gè ñe GALA
kobave yeenope.

Ungo, gè dəɔðuzu ɖiteʃitegi ɓetevə, Màligii Gəoðə
GALAGI və bə,
naa ʃa a ke, nii kpein é kea, gè da naati bo.

74

Kpee wooi é lo
GALA sei vəle nadegai ʃologolo fai va
¹ Azafe ná-kidafaawui.

Leeni vaa zu, ee, GALA, è ʃeləa gi va ʃo?
Leeni vaa zu, è yesu yiigaawanazu gi ma, gəi gi ga
baalagiti, è ga ti make nui?
² Gize da-nubuseiti su, niiti è ti zedjeni və kaite,
è ti unməo bəðə və, bolodai və é ga ðənə,
gize Siyən gizei zu, və è ʃəni ná ʃeezu ga è-zeizu və!
³ Va ləe, è adaveti pəte, ti ʃologologai mətu.
È zili nuiti ti anii pə kologologa è-zeizu nadegai wu.
⁴ È zili nuiti ti zəngəni da-ada nadegai ma,
ti poogi viləni ná, ga ta-vənifaamai ma voogi.
⁵ Ti pəgi woni ga ta-yooveiti,
eʃə pə bea goyai zu.
⁶ Aniiti ti velupelugai pəlei wu, ti naati kologologa,
ga zoovəi, ta maadalagiti.
⁷ Ti abui viliga è-zeizu nadegai va,
ti pu ya zooi ma, ti è-zeizu və bəðəi ʃəzə.
⁸ Ti ʃəni ʃisiezə, ti da ʃə ma: «Ada ti pə kologolosu
vəɔma!»
Ti ada nadegaiti pə galaa zooi zu.
⁹ Da-gulakələmai ma voo ge la mə ná,
GALA goo wo nu la mə ná.
Nu nəpə ge la gi zaama, nii é kwəe ga niima vaiti ta
yesu ʃeezu, eyesu yeelə.

10 Ee, GALA, tooma nui ḡa yesu maajeeba bœi wosu, eyesu yeel?

È zili nui ḡa yesu neegfulazu è-laaseigi zu, doođo ge la ba?

11 Leeni vaa zu è bœđo zuzosu?

Mina ye loni ḡana no, va è ti-ma zuwu ḡaaleve!

12 Anee naa ve, ee, GALA, nà-Masagi, kaite wɔ́ləwɔ́lɔ,

da ḡa è unmœogi wosu eteai zu.

13 Da ḡa è zieiti zeegaagwéen su ga è-zëbei, è kpolodé wu zua wolai nœungiti golowoloni, ziei wu.

14 Da ḡa è ziei wu zua maayikiai naa nœungiti golowoloni.

È kε ga daamianigi, è teve tevebai zu zuaiti po.

15 Da ḡa è pelei ḡulazu zieungiti be, ta kœtudéiti.

Da ḡa è zieiti fœzu kpaankpaan ti-laazuveti, niiti ti la ḡea vœzu kpaan.

16 Foloi ḡa ga dœno, ta kpidii balaa,

da ḡa è alugi bœte, ta foloi.

17 Da ḡa è zooi ḡwegiti kpein daai,

è fogoi bœte, ta samai.

18 Gize nii zu, Gœđo GALAGI, ga è zili nui ḡa è è voomuni,

gimalala nubuseiti ta è-laaseigi velevilisu.

19 Da-nubuseiti ti wola neai è ve, mina naati zœnvui ve dœbœ zuaiti zea,

mina yeema negelein maawœin nuiti zœnvui ma, ti ga da-nuiti.

20 Gize da-minazegégi zu!

Mazələo, zooi zu ǵoozamaveti ka ti ga toomai zeizuveti.

²¹ Nuiti, ti ti zopele jəou zu, mina va bu, naati ti va gale ma volu unfegi zu.

Maawəin nui ta bala nui, ti è-laaseigi ləbi.

²² Ee, GALA, wuzeđe, bəğə maalobo!

Gize è voomu gooı zu, nii ǵimalala nui bosu folo-ofolo.

²³ Mina yeema è zili nuiti ta-bee wooi ma, ti zəngə wooi, è wəələzu yeenəpe, ti bosu è laaləğəma.

75

GALA ka eteai lukpəfaaleve

¹ Guye loo ǵundigii nənəi ve. Nii è loozu é zoloo guye wooi ma, nii daa ga: «Mina kologolo!» Azafe ná-guyei. Guyei.

² Gá è maamusezu, ee, GALA!

Gá è maamusezu.

Gá zezezu ga è-ləğəi.

Èse pe ka da-ǵeeewoti maayikiaiti ta-vaa wosu.

³ Gəoğə GALAGI ǵe ma: «Siegi gè teveai ba, naa a zeelina,

nà tukpoi faaleve ga səledai.

⁴ Eteai ǵa jiikpi, ta nii kpein è zeini su, nà ǵa nà ze loni kpaan kpədəgiti ga.

Lo!

⁵ «Nà bosu naati ma, niiti ti wasosu ga: «A mina waso pa!»

Gè ǵe faa jəou ǵe nuiti ma: «A mina lovalauə wuzeđe!

⁶ A mina gaazule ǵula ga GALA!

A ɓe ɟɔgi losu ga, wo va da gaazulee ɓoεiti bo!»

⁷ A sujwε ga nui ná-bœoləlai la zejezu folo ɟulazu
velei,

ɓaa folo liizu velei, ɓaa tevebai zu.

⁸ Mazələo GALA ka é tukpɔi ɟaalevezu,
toɟa ta wuzege, é ta ɟaayei.

⁹ Ziawɔi ɟa zoni Ɂooɟo GALAGI ya,
daavegai ga ná-ziiqaawana lɔɔi, nii sɔgai é zupu.
Toɟa puuzu faa jəu ɟe nuiti bɛ eteai zu,
ta kpɔle, ti ziawɔi naa zuwo eyɛsu é zeeli kpogi zu.

¹⁰ Nɔun nà, gè la loojoga bo fai va ɟɔ,
nà Zakɔbe ná-GALAGI maamuse yeenɔpɛ ga guyei.

¹¹ Toɟa faa jəu ɟe nuiti ta-wasogi zugaledale,
kɛlɛ tɔun, telebo nui ɟa ɟe ziezu nəungi wuzegeai.

76

GALA ka é ga zobo sələo nui

¹ Guyei loo ɟundigii nənɔi ve. E loozu ga kɔnigit. Azafe ná-guyei. Guyei.

² GALA ge ɓoɟo leeni Zuda yooi zu,
daaseigi wəələvə Izilayele yooi zu.

³ Ná-sejɛ velei ɟa Saleme,
seizuve ɟe Siyən.

⁴ Miná ɟa é kɔɔɟo zəəlaiti galeğaleni ná,
mɛəinti, ta kɔɔɟo zəpəgiti, ta bɔsa zəkpɔiti.

Lo!

⁵ Ee, GALA, da volozu,
é maayiki, é leve gizeiti ba, vəti è è zili nuiti
kolɔgoloni ná.

⁶ Ti salavusu ḡezegzegiti maavooni,
ti loa bu niimənii zu, ta-niiməni ḡaabəlagi.
Naama ḡoḍjə nu ḡezegzegiti, ti la zooni ti va ḡoḍjə
maalobo.

⁷ Zakəbe ná-GALAGI, sięgi zu è zelii loni da ti ma,
kəoḍjə wotoloiti kpizə nuiti ta sooiti ti navalani.

⁸ E maayiki!

Bε ḡa a zoo losu è ḡakala, da-yiijaawanai va ziegī
zu?

⁹ E yəni geegələgi ungaue, è da-lukpəṛaaaleve vai lε,
eteai ḡaaluanī, è zei kpe,

¹⁰ sięgi zu, ee, GALA, è wuzəgeni la, è faawogi wo,
è va ga kizogi naati kpein po, niiti ti maawəindai
eteai zu.

Lo!

¹¹ Anεε nuñuseiti ta-yiigulagi ḡa da valibo, è ḡe ga
maamuse vai è uε,
niiti da-yiigulagi voolazu ti va, naati ta fetii ḡula
dəun è uε.

¹² A minazeğegiti bo ḡoḍjə GALAGI wa-GALAGI uε,
wo ti laazeeli.

Niiti kpein ti maagoołii zu, naati ti va ga vebəaniiti
maayiki GALAGI vo bε.

¹³ Mazələo toğə kundigii ta-waso fiilei ḡula ti zu,
maayiki uε, etea masagiti zea.

77

GALA ge valiboga 6aa?

¹ Guye loo ḡundigii nənəi uε. Egəvelei Yedutun la.
Azafe ná-guyei.

² Nà 6ainsu, gè woogula GALA ma,

GALA ka gè woogulazu ma, goilogε pò pelei.

³ Nà ɡēna kidaaviligi zu, nà da woogula Màligii ma.
Kpidii laawu ɂegeltein, zèe lœvœ tœun pø pelei,
nà da ɡele gaaneenæ vai va.

⁴ Nà ɡisiëna GALA su feya, nà da tœzei ga kpali
woga.

Siegi zu nà ɡigaiziëna la, ɻno ka da leve.

Lo!

⁵ Da gàazu ɬaazu, gè la pœa ma mœe.
Ziibøløni, gè la ɡeni kwœe, nii nà bo.

⁶ Nà ɡisiëzu wølwøløi ma voloiti su,
ta konagiti su ti levegai na kaite.

⁷ Kigi loo nà-guyeï zu kpidii,
gè ɡisië zliimavœ, zlii gaazaqagi wo ga:

⁸ «Maligii ɡa ɡele bà eyœsu ɡø baa?
E la mœ yeezeïda bù eyœsu pe baa?

⁹ Nà-woogøfiladai ɬela kana baa?

Nii é bosu, naa ɡologologa eyœsu ɡø baa?

¹⁰ GALA ge yeema gi maawøingaa vai ma baa?
Nà-ziigaawanai zu, é yiilaaguluga gi luø?»

Lo!

¹¹ Welε, nii gè bosu: «Nii ɡa é ga nà-kpøløi ma ungi:
GALA nii é Anii-Pœ-Unda, é la mœ faiti kœzu ga
mœungi ɡevele.»

¹² Nà ɡitoo Gœøø GALAGI ɡee vaiti su.

Ungo, gè da ɡize laavœ vaiti su, ti levegai.

¹³ Nà ɡisiëzu da-ɡœwotiiti su.

Gè ɡida da-vaa wolaiti bu.

¹⁴ Ee, GALA, da-vaiti ɂadegε!

Galagi ɬegele ɡa bœløai ga GALA kœvele?

¹⁵ Da ɡa è ga GALAGI nii é laavœ vaiti kœzu.

E da-zobogi ɡulani kœlema zii ɡiligit saama.

16 E yeelokoi ḡa è da-nubuseti unməɔni da,
Zakōbe mavofodai ta Zozefe mavofodai.

Lo!

17 Ee, GALA, ziεiti ti è ḡaani!

Ziεiti ti è ḡaani, ti zasubali.

Ungo, paliiti ti jiikpini.

18 Tonaɓiingiti ti tonai vuuni,

tonai kpuneni, tona togai ma viilei zu,
da-meeεinti ti ḡeni ǵovesu mini-o-mini geezuue.

19 Da-lona bune tugi vɔ, təngələ filei zu,
mainmainti ti eteai zu ḡεεni kala,
eteai jiikpini, é bali.

20 Da-velej ḡeni kpolodei wu,

da-vele goiti ti ḡe zie wolaiti bu,
nu nɔpε ge la è-ǵoǵo vogiti kaani.

21 E loni da-nubuseti untuǵo eǵe baala kpulugi,
ga Moize ta Aalən maavele.

78

GALA zee ḡafai pε su

1 Azafe ná-kidafaawui.

Nà-nubuseti, à woilo nà-kala gooiti ma,
wo ǵida dàawooiti bu!

2 Nà 6ɔεzu faalaalii zu,

gè kidafaawu vaiti dεε, niiti ti levegai wələwələi.

3 Nii ade mənini, ade kwεε,

nii ade-ǵewolani ti boni ade ma,

4 ade la dəəfua ade-lointi ba,

ada bo naati kpein ma, niiti ti vilesu ade volu,

Googó GALAGI ná-kεεwoti maayikia wolaiti,

ná-zobogi ta ná-laavɔ vaa mɔinmɔingiti.

- ⁵ E devei veeni Zakəbe mavofodaiti zea,
 é tō feeni Izilayele nuiti zea,
 é ade-memewolani deveni, ga ti ti-lointi kala da,
- ⁶ naa ga a kε, niiti ti wuzegезу,
 doungoiti ti vaazu zələəsu, ti ғala da,
 tiya balaa ti ti-lointi kala da,
- ⁷ naa ga a kε, ti la GALA da,
 ti mina yeema kεε vaiti ma,
 ti ná-deveiti so, ti da zie ga tiye,
- ⁸ ti mina gula ga ti-memewolani,
 niiti tənə ma zieg zu, ti ғəni ga kololala nuiti ti
 ғakagai,
 yamanii zu nuiti ti ғikpaai gola,
 ti-ғigи la ga woogғila nu GALA bε.
- ⁹ Efelayime ná-bolodama nuiti, kəəjə zəəlai ғəni ti
 ya ga mεein,
 ti voluaveni kəəjə voloi.
- ¹⁰ Ti la ғəni GALA ná-minazeғegi zoni,
 ti ғəleni, ti la zieni ga ná-təgi.
- ¹¹ Ti yeemanı ná-faa wolaiti ma, é ti ғεenı,
 ta ná-laavə vaa wolaiti é ti ғεenı ti ғaazu.
- ¹² E maabəle vai ғεenı ti-memewolani gaazu,
 Ezipete yooi zu, Soan ғalaғai zu.
- ¹³ E kpolodei valini su, é ti leueni,
 é ziei ғaaleenı ba, é siғi to.
- ¹⁴ E ғəni losu ti lugə foloi ga tonabiingi,
 é lo ti lugə kpidii ga abu zezei.
- ¹⁵ E fasaiti daavalini tevebai zu,
 é zie wolai ғulani, ti ғəole la.
- ¹⁶ E zie wolai ғulani fasai va,
 kətudəi zuluni eғε zie wola.

17 Kelé ti ḡeni nō kotoi ḡeezu toun daalɔጀoma,
nii é Anii-Pe-Unda, ti wuzegeni naa laalɔጀoma
tevebai zu.

18 Ti GALA suጀgeni ti-yiimaue,
nii nō é ga ti yiima laamianigi, ti naa vali ma.

19 Ti bœni GALA daalɔጀoma, ti ḡe ma:
«GALA ka zoo nei é daamiani fe gi ya tevebai zu ɓaa?

20 Pele ḡana é fasai logani la, ziei ǵulani,
kɔtudei zuluni, é vaza,
toǵa zoo nei balaa, é daamianigi ve gi ya ɓaa?
Baa é suai ve ná-nubuseiti zea?»

21 Gaoጀ GALAGI naama wooiti ménini, é
yiijaawana,

ná-zijiwaawana abui soni ná-nubuseiti daalɔጀoma,
ná-zijiwaawanai vukani Izilayele laalɔጀoma,

22 mazələo ti la ḡeni laani GALA da,
tɔjzei ti la laani ná-kizo fai la.

23 E devei veeni tonabiingiti zea geezuvue,
é geegələgi ma vəlelaveti daalaoni,

24 é manegi vuuni ti və ga ti-laamianigi,
é geegələgi zu moloi veeni ti ya.

25 Ese ge nənə miini nu wolaiti ta-ɓului zu,
é daamianigi leveni ti ma, ti yijo.

26 GALA ge folo ǵulazu vəle viilei yeini, é zegə
geezuvue,

é bɔini ləkpemavə nu yeezazu viilei la, é lokolevə.

27 E suai vuuni ti ma, é mɔin eጀe fufiligi,
é wɔni bulugi vuuni, ti mɔin eጀevelei kpolodəiti
koba naǵaegi la.

28 E ti vuuni ti-zeizuvue zaamavue,
ti-zeizuvue maagoolii zu.

29 Ti daamii woni, ti yijo ga pagɔ,

nii wəin ḡəni ti ma, GALA ge vaani ga naa ti və.

³⁰ Kəle ti yiima vai laa la ḡəni də əbeni ga zeeli,
suai ḡəni də ti-laavə,

³¹ Siegi zu GALA ná-ziiqaawanai wuzəgeni la ti
laaləgəma,
é zeeqaaaba geleiti paani,
é zunu loungoiti too bu Izilayəle nuiti saama.

³² Anəə naa ve, ti kotoi ḡəeni volu mənə,
ti la ḡəni laani ná-laavə vaiti da.

³³ Ta-eteai əbeni eṣe filei,
ta-eteai pə ge əbeni maanəgəi zu.

³⁴ Siegi zu GALA ga la tanigaani paana la, ti əbenia
gaiziə, ti va pə,

ti əbenia əgale ma, ti GALA gaiziə gola.

³⁵ Ti-đigi əbenia loo su ga GALA ka é ga ta-vasai,
ga GALA nii é Anii-Pə-Unda, naa ja é ga ti unməo
nui.

³⁶ Kəle ti la ḡəni ga səbelama nu,
nii ti ḡəni bosu GALA ma, naa la ḡəni ga gaamai.

³⁷ Mazələo ti-yii la ḡəni zəleni təun bə,
ti la ḡəni ga woofəgila nua ná-minazəfəgi və.

³⁸ Anəə naa ve, təun ná-maawəingaa wolai zu,
é ḡəni ti zuvaayəsu, a va li ti-ma zuwu əaalevezu,
sie məinməin su, é ḡəni ná-ziiqaawanai yesu ná,
é la ḡəni ná-ziiqaawanai pə kulani kəlema.

³⁹ GALA ge əzəgeni su ga ta ga nu vuluiti nə,
filei nii é levesu, é la mə va volu.

⁴⁰ Sie məinməin su, ti ḡəni wuzeṣəzu daaləgəma
tevebai zu!

Sie məinməin su, ti ḡəni gaazugili vai ḡəezu zou vəo
zu!

- 41** Ti tœzeini mœnœ ga GALA sujøgøga,
ti da Izilayele ná-GALA Nadegai laazuøeli.
- 42** Ti yeemani naa ma, nii é kœeni ti vœ:
E ti unmœnœ, é ti gjula ti zili nui ya,
- 43** é laavœø vaiti kœeni Ezipete yooi zu,
é maabøle vaiti ke Soan yooi zu.
- 44** E zieungiti ta zie wolaiti faliboni ga jnamai,
Ezipete nuiti ti la mœ gjeni zoosu, ti va ta bøle.
- 45** E dëgiti teveni ti ma, ti da ti wo,
ta zølegiti, naati ti da faa zugologogi ëe zooi zu.
- 46** E ta-molo mœotti feeni kpazinegiti zea,
é ti-bøløzuue ma lñnøgi ve kotogiti zea.
- 47** Sakøtui ta-beleiti kologfoloni,
ta-zikømœøl guluiti ti gjologfoloni ga kœlei.
- 48** E ta-loganiiti feeni sakøtui ya,
é ta-logani bulugiti fe geebadøi ya.
- 49** E ná-ziigaawana wolai yeini ti ma,
ta ná-ziimalevei, ta ná-ziigulagi, ta kidaavili fai,
egø geezugeela bulugiti, ti va ti vœ ga maanøgøi.
- 50** E pelei vieni ná-ziigaawanai lugø,
é la gjeni saai budøni ti maazu,
køle tœun é ti lœni døfø zeebøi zu.
- 51** E doun zunu mœungiti kpein paani Ezipete yooi
zu,
Same mavofodaiti ta-zegø gøtaiti bu, ti-zuvikøi ma
mœungiti.
- 52** E liini ga ná-nubuseiti, egø togani go nœ,
é loni ti lugø tevebai zu, egøvelei baala makø nui a
da lo da ná-baala kpulugiti tuøø.
- 53** E loni ti lugø, é baa ti maazu, ti la gjeni jniikpini,
kpolodøi ti zili nuiti maabøleni.
- 54** E liini ga tiye ná-zou nadegai zu,
gizei naa ma, nii é soni ga ná-zobogi.

55 E zii ḡiligit i kp̄εeni ti luḡo,
é zooi gaaḡwe ti ḡilagilagi va ga t̄nō,
é Izilayele wolodamaiti seini Kanaan nuiti seizuue.

56 Kelē ti GALA suḡəj̄əni, nii é Anii-P̄e-Unda,
ti wuzej̄əni daaləj̄əma,
ti la j̄əni ná-deveiti soni.

57 Ti ḡakani ga ti-m̄em̄ewolani k̄evele, ti j̄e ga
woovalada nuiti,
ti ḡakani ej̄e kilegi nii subiligai.

58 Ti Ḡooḡo GALAGI yiigaawanani,
t̄oɔzei ti j̄əni zalaḡai ḡulazu zii ḡiligit i ta-zalağa
ḡula adaveti,
ti ziigaawanani ga ta-vololibaiti, ta ta-ḡala kiligit
ti j̄əni ti ya.

59 GALA ge miná ḡaai ma, ziigaawanani,
Izilayele wɔinzej̄əni ma ga gola.

60 E j̄eləni seizuue va naa ga Silo,
sej̄e v̄elei nii é j̄əni zeizu bu nubus̄eiti saama.

61 Ná-minazej̄e kesui, nii é ga ná-zobogi ta ná-
lebiyai, ma v̄oogi,
é naa ȳenī na, é l̄o zii ḡiligit i zeezu.

62 E yiigaawanani ná-nubus̄eiti ma,
é ná-nuiti z̄enī saai laawu.

63 Abui zunu loungoiti galani,
vulu j̄ee wuye la m̄o j̄əni loozu anzalopoiti b̄e.

64 Ti ná-zalağa ḡula nuiti undaavilini ga boğ̄a
z̄əkp̄ɔi,
poanzaiti ti la j̄əni saa w̄olɔi wosu f̄ɔn.

65 Kelē Maliḡii wuunni, ej̄e zunui é j̄ea niizu,
ej̄e k̄oɔj̄o nu j̄ez̄ez̄egi nii d̄oɔi gaazuleai.

66 E vil̄enī sili nuiti polu, é ti zuloḡa,

nii a kε é zəngɔi zəle ti va eyεsu ʃɔ.

⁶⁷ E Zozεfe ná-peleyeʃei likpini,
é la ʃəni yiimazegeni ga Efelayime mavofodai.

⁶⁸ Kεlε é yiimazegeni ga Zuda mavofodai,
Siyɔn gizei, nii é nεenι bε.

⁶⁹ Miná ʃa é seizu jaadegai logai ná, é lo kpaan eʃε
geefʃələgi ta zooi,
niiti é ti bεteai, ti ná eyεsu ʃɔ.

⁷⁰ E yiimazegeni ga ná-botiʃε nui Davide,
é seʃeni, é kula ná-baalagiti makεsuue.

⁷¹ E seʃeni baalagiti saama, é kε ga Izilayεle makε
nui,
ná-nubuseiti ti ga nənɔi.

⁷² Davide ʃəni ga ti makε nui, nii səlegai,
kelegelegi ʃəni zea, naa ʃa é loni la ti luʃɔ.

79

Yeelε ʃa è vaazu la è bɔ gi va?

¹ Azafe ná-guyei.

Ee, GALA, zii ʃiligit i va ti da-yooi zo,

ti è zei vεlε jaadegai ʃɔzɔa,

ti Zeluzalεme zoga, ti naa ʃε ga kɔtu ziʃigit.

² Ti da-wotiʃε nuiti paa, ti ti-ma voomaiti fe wəniiti
zea ga daamianigi.

Niiti ti ga woogʃila nuiti è vε, ti naati ma zuaiti fea
dəbɔ zuaiti zea.

³ Ti ti-ma nama boigi vua Zeluzalεme maagʃoolii zu,
é lati ma,

nu nɔpe ge la zəloɔni, nii a ti-ma voomaiti maagʃulu.

⁴ Gi-zeijədʒɔiti ta gi voomusu,

gi g̊ea ga j̊eeğulasu ani naati zea, niiti ti gi-maağoolii zu, ti da j̊ee gi ma.

⁵ Ee, G̊oog̊o GALAGI, da yesu ziigaawanai laawu
yeenəpε, eẙesu yeelε?

Da-yiigaawana wolai ga sosu, eg̊e abui?

⁶ Da-yiığulagi yei zii ǵiligit i ma, niiti ti la è ǵwεε,
ta masadaiti ma, niiti ti la woog̊ulazu è ma!

⁷ Mazələo ti Izilayele mia,
ti seizuue zuwoga, naa zunakai ye.

⁸ Mina gi-memewolani ta-vaagaaza golai la gi unma!

Da-maawɔingfai va gi vɔ fala, è mina lebi!

Mazələo gi maanəğja gola.

⁹ Gá-ǵizo GALAGI, b̊o gi va, è-laaseigi ma lebiyai
maavele ma.

Gi unmɔɔ, è gá-ǵotoiti gba, è-laaseigi wɔɔlɔ vai zu.

¹⁰ Leeni vaa zu, zii ǵiligit i ta ǵe ma:

«Mini ja ta-GALAGI ná?»

Dεε ga tiye gi ǵaazu, ga da-wotifε nuiti ma jnamai
puai, da potokulazu!

¹¹ Kasoğfa nuiti kpala gooi zeeli è ma!

E-yeelokoi ná-zεbei vɔ, naati kizo, niiti ti saai ma
vaabaagi laawu.

¹² Baag̊ulamai gi-zeiŋəğjiti ti kεai ga dε, Maligii,
naa ǵeg̊alai zei ti ma, ga dɔfela!

¹³ G̊oun gá, da-nubuseiti, baala kpulugi nii è ga
makε nui,
gá è maamuse eẙesu ǵo, gá zeze ga è maamuse vai,
yeeğəğlaiti pε su nuiti saama.

80

Eyεsu yeelε, Malifii?

¹ Guye loo gundigii nənəi ve. Nii é loozu é zoloo guye woori ma, nii daa ga: «Bulegi ma vuaiti». Zeele woori. Azafe ná-guyei.

² Baala kpulugi Izilayele make nui, woilo gòoi ma, dei è losu Zozefe mavofodaiti untugø, ejε baala kpulugi.

Dei da-masa kpøkpøgi zeini seeluþeinti unda, è-ma zezei gula kεlema,

³ Efelayime wolodamaiti tugø, ta Benzamen, ta Manasé.

E-zεbεi gula kεlema, è va è gi gízo!

⁴ Ee, GALA, gi zei vele bεtε volu, yeezei gi wu ga pagø, gá gízo.

⁵ Ee, Gøøgø GALAGI, Fai-Pε-Malifii!

Da yesu ziisaawanai zu, da-nubuseiti ta-GALA falii laaløgøma, eyεsu yeelε?

⁶ Da ti-ønøgi gεεzu ga ziizoolεi, da ti bøøle dei gεεzu ga ti-gaaazudei, kwε ge la ba.

⁷ Da gi gεεzu ga sakpe ganii gi-zeinøgøiti bε, gi zili nuiti ti da nεεgula gi zu.

⁸ Ee, GALA, Fai-Pε-Malifii, gi zei vele bεtε volu, yeezei gi wu ga pagø, gá gízo!

⁹ E leezεn ansaqøgi løøkulani Ezipete yooi zu, è zii giliti kpεeni, è siinni volu.

¹⁰ E zooi gaaþetεni tugø.

E ma zapeiti dəoni zooi wu, naa volu é zooi zu-laave.

11 Ná-niinigi ueeni gizeiti ma,
ma bekegiti ti gulani ga sədele gulu wolaiti.

12 Ma bekegiti ti zeelini eyεsu kpolodεi ma,
ma vənəgiti ti zeelini eyεsu zιε wolai Efelate ma.

13 Leeni vaa zu è zegei wɔai ná-sasaiti ba,
teve nuiti kpein ti da va, ti da ma waai gula?

14 Boigi ʃa gulazu dəbəi zu, é va é da kologolo,
dəbə zuaiti ta vaazu ti da mi.

15 Ee, GALA, Fai-Pε-Maligii, va volu kae!

Yε geeʃələgi maazuue geezuue, è wεlε!

Leezen vənəgi tei maalobo!

16 Nii make, nii da bəgəi è siingai,
zunu loin tei, nii da bəgəi è zobogi veeni bε.

17 Leezen vənəgi tei ge ʃalaa, é levea ga.
Ti pε undaavili da-yiigaawanai zu!

18 E-yeei yε zunui naa va, nii é zeini è yeezazuue,
nii da bəgəi è zobogi veeni bε.

19 Gi la mɔ zegea è va eyεsu pε.

Gi vulu su volu, gá woofula è ma.

20 Ee, Gəoʃə GALAGI, Fai-Pε-Maligii, gi zei vele ʃete
volu,
yeezei gi wu ga pago, gá ʃizo!

81

Ee, ni nà-nubuseti ti woiloni gðo ma!

1 Guye loo ʃundigii nənəi ve. E loozu kənigi ʃa, nii
é zegezu Gate taazuue. Azafe ná-guyeit.

² A guyei loo ga koozunεei GALA bε, tɔ ʃa é ga de-
zεbei!

A woogula ga koozunεei Zakɔ̄be ná-GALAGI vε!

³ A guyei loo vɔ̄oma, wo tamadegi ʃein,
wo kɔ̄nigi ʃein gooloo ma, wo papai ʃein!

⁴ A puugui vε alu toga niinci ma,
ta à zeina gize la, ada-veti volo wolai!

⁵ Mazələo toga ga tɔ̄gi Izilayele vε,
Zakɔ̄be ná-GALAGI ná-devei vε.

⁶ Tɔ̄gi vε, GALA ge seini Zozεfe ná-pεleyeʃei ma,
siegi zu é laalεeni la Ezipete yooi wu.

Nà wooi ta mənisu, nii gè la kwεε, é ʃεεzu ma:

⁷ «Gè kasɔ̄i zegea wo ʃɔ̄ma,
wo-yeeiti ti viega, ti be kpələgiti ba.

⁸ Siegi zu wo ʃəni la kidaaviligi zu, wo tòlini, gè
vaañi, gè wo unmɔ̄o,
gè wo woogfaavoteni tonavifigi zu,
gè wo voluʃulani Meliba dei ʃobavε.

Lo!

⁹ «Nà-nubusεiti, à woilo gòo ma, nà wo lənεsu.
Ee, ni nɔ wo ʃəni woilosu gòo ma, Izilayele!

¹⁰ Gala kili ge mina ʃe wo yeema,
à mina nɔ̄kɔ gala kiligiti tagila kpala bu!

¹¹ Nà ga Gooðɔ GALAGI, wa-GALAGI, nii é wo ʃulani
Ezipete yooi zu.

A laalao gola, nà ti laave.

¹² Kεle nà-nubusεiti ti la woiloni gòo ma,
Izilayele la nòun pɔ.

¹³ Gè ti yεgε ti yiima vaiti polu,
ti vilegε ti bəgɔ̄yiima vaiti nɔ volu.

¹⁴ Ni nɔ nà-nubusεiti ta woilo gòo ma,

ni Izilayele ḡa zie ga pelei gè dεεzu la,
¹⁵ gaamago nɔ, nà ti zili nuiti da ti ḡoḡowu,
 nà ti nimiza nuiti doḡa.

¹⁶ Niiti ti Gooḡ GALAGI wɔinzegezu, naati ta
 lebiyai ve tɔun bε,
 naa ḡa deveai ti ma eyεsu ḡo.
¹⁷ Nà Izilayele ḡonokula ga molo vagɔi,
 gè dəbə ḡoingi ma wulɔi ve ti ya, ti yigo la.»

82

GALA ka gala kiligit tukpɔṣaaleve

¹ Azafe ná-guyezi.

GALA ná-tukpɔṣaalevezuvε, GALA ka loni gala
 kiligit saama,
 é da tukpɔi ḡaaleve.

² E ḡε ma: «Wa yεsu tukpɔi ḡaalevezu ga telebotalai,
 eyεsu yeelε,
 wo da lo faa nɔu ḡε nuiti polu? Lo!

³ A zεbesulala nuiti maalobo, podointi,
 wo ḡε ga sole nu bala nuiti bε, ta maawɔin nuiti,
⁴ à zεbesulala nuiti fie, ta maawɔin nuiti,
 à ti vie, wo ti ḡula faa nɔu ḡε nuiti zea.

⁵ «Kεle ti la faa nɔpε gaaḡaazu, ti la faa nɔpε kwεε,
 ta liizu ga yeevεa mεmε kpidii zu,
 eteai ma wuulaagiti ti niikpiga eteai zu ná pε.

⁶ Gè ḡeni ma: «Wa ga galagiti,
 wo pε wa ga nii é Anii-Pε-Unda naa ná-doun zu-
 nuiti!»

⁷ Anεε naa ve, wa zaazu ga nubuseiti kεvεle,
 wa loo bu, eḡεvεlei nɔ kundiſiiti ta da loo bu la.»

⁸ Ee, GALA, wuzeg̊e, è eteai lukpɔ̄gaaleve!
Mazələo ziiti pε ta ga dənəi.

83

*Mina ye wəlez̊u è zili nūti ba,
ti va pile sələo*
¹ Guyei. Azafe ná-guyeit.

² Ee, GALA, mina ye maağe kpōgi zu!
Mina maag̊e kpō, mina zei kpε, ee, GALA!
³ Mazələo è zili nūti ti bəkaga,
niiti ti è wəinzegezu, ti təungiti buzegea.
⁴ Ta bəğə gəaazu da-nubuseiti daaləğəma,
ti da yaavai bəte dənəiti daaləğəma, niiti è ti
makəsu.
⁵ Ti da g̊e ma: «Ade ti-ma zuwu g̊aaleve, ti-ma zii
j̊eełę,
naa g̊a a kε, Izilayęle laaseigi loo ya, zeemai wo ma
eyesu g̊o!»

⁶ Ta unpilesu, ti zoloo ma g̊i gilagi zu,
ti minazeđegi wo è laaləğəma.
⁷ Tiya g̊a ti ga, Edəme nūti, ta Isemayęle nūti,
ta Gagaał nūti, ta Moaße nūti,
⁸ ta Gebale nūti, ta Amən nūti, ta Amalęke nūti,
Filisiti nūti, ta Til nūti,
⁹ Asiili nūti balaă ti bəni ti va,
ti yeeveeni Lote mavofodai vε.

Lo!

¹⁰ Ee, GALA, ti zo, eğevelei è Madiyan nūti soni da,
ta Sisela, ta Yařin, Kison kətudəi və bε!
¹¹ Ti gologoloni En-Dəəl,

ti ðəni ga kpoða pələi zooli və.

¹² Ta-zeizumaanegiti so, eðevelei è Woləþe ta Zeebeni soni da.

Ta-ðundiðiti so, eðevelei è Zeþa ta Salamunani soni da,

¹³ teiti ti ðəni ðeezu ma: «Ade GALA ná-zooiti so, ti ðə ga adənə!»

¹⁴ Nà-GALAGI, ti ðə ga təngələ filei ðevele, ti ðə ga daazaðagi, nii filei liizu la.

¹⁵ Pelei abui dəþəi galazu la,

pelei abuzogi sosu da gizei va,

¹⁶ vile ti volu ðana ga da-viile wolai, da-viile wolai ti maalua ðana!

¹⁷ Ee, Gəoðə GALAGI, unfegi lə ti-ðaaazuve, naa ða a ke, ti è ðaizie.

¹⁸ Unfegi lə ti-ðaaazuve, ti zasubali eyəsu ðə, ti undaavili 6aaðula ti ma.

¹⁹ Ti ðə kwəe ga, da ðila kpe, ðei è-laaseigi ga Gəoðə GALAGI, da ga è Anii-Pe-Unda, eteai zu ná pe!

84

E zei velei wəin ða bəizu nəun da

¹ Guye loo ðundiðii nənəi ve. E loozu kənigi ða, nii è zejezu Gate taazuve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

² Ee, Gəoðə GALAGI, Fai-Pe-Maligii, è-zeizuve neevə bë gola!

³ Nà balasu, zii da zoolə, da-goi ma vaa zu, Gəoðə GALAGI,

nà woogula ga koozuneei zənvu su GALAGI və.

⁴ Soologi ða laðagi losu zələəsu,

sevəzevəgoi lağagi losu zələo, və é ma yivoiti puuzu
ná,
da-zalaga ǵulazuveti kobaue,
Goođo GALAGI, Fai-Pe-Maligii,
ná-masagi, ná-GALAGI.

⁵ Undaane nu ǵa ga naati, niiti ti zeizu da-vəlei wu,
mazələo ta yə è maamusezu eyəsu ǵo.

Lo!

⁶ Undaane nu ǵa ga naati, niiti è ga ti-zəbei,
pelei ǵa ti-yiimavə, ta zie la, ti li da-vəlei wu.

⁷ Siegi zu ti levesu da Baka nəmei zu (nii poluvə ga
«gələ nəmei zu»),

GALA ka falibo, é ke ga koozunə adavə,
tona məungiti ta vu naa ma, ga tuyai.

⁸ Ti-zuvikei ǵa li ga wəələo,
ta 6əđə le ga GALA Siyən.

⁹ Goođo GALAGI, Fai-Pe-Maligii, woilo ná-
maaneeñe wooi ma!

Woilo, Zakəbe ná-GALAGI!

Lo!

¹⁰ Ee, GALA, dəi è gi makəsu,

yeezei naa wu ga pagə, nii è guləi ziaai ma, è sei.

¹¹ Mazələo nu folo ǵila ke da-ǵoizuvə, naa zoloogə é
leve folo waagilagi (1.000) va nu a ke ada ǵili.

Fizəgə nu ye ná-GALAGI ná-peləlavə,
é va li yəsu faa ɲəu ǵe nūti ta-vəlei wu.

¹² Mazələo Goođo GALAGI ǵa gi və eǵə foloi, ta kođo
zəpegi,

Goođo GALAGI ǵa zaalai veezu ta ləbiyai,
é la ǵeləa undaanee veezu naati bə, niiti ti ziezu
səledai zu.

13 Goođo GALAGI, Fai-Pe-Maliđii,
undaane nu ga ga naama nui, nii é galivaazu è ma!

85

Goođo GALAGI ga undaaneei ve gi ve

1 Guye loo gundigii nənɔi ve. Kolé mavofodaiti ta-wuyei.

2 Goođo GALAGI, è undaane vaa ḡeeni da-yooi ve.

È Zakəbe mavofodai zei vele bətəni volu.

3 È da-nubuseiti ta-vaagħaaza golaiti seğeni ti unma,
è ta-đotoiti kpein suvaayenī.

Lo!

4 È da-yiigaawana vai zegeni ga,
è yeebeni da-yiimalevei va.

5 Gi zei vele bəte volu, ee, GALA, gi gizo nui!
Be yiigaawanazu gi ma!

6 Da yesu yiigaawanazu gi ma, eyesu ḡo baa?
Da-yiigaawanaila besu ḡo, eyesu yeeġęgalaiti pəsu?

7 È la kəa, è va zenvui ve gi ya volu baa,
nii a ke da-nubuseiti gi goozunè è və?

8 Ee, Goođo GALAGI, da-woogħegħiladai le ga giye!
Da-ġizo fai ve gi ve.

9 Nà pə gè woilo naa ma, nii GALA ge bosu, Goođo
GALAGI.

Mazələo toġa ziilei kpəei wosu ná-nubuseiti ma, ta
niiti ti bə ga woogħegħila nuiti.

Kelə ti mina għal-ej ja minn tħalli.

10 Ungo, nágo ve na, è va naati kizo, niiti ti luazu
ba,
naa ga a ke, ləbiyai zei gá-yooi zu.

11 Woogſegiladai ta gaamai ta ſomi,
telebodai ta ziileigi ta yeezo.

12 Gaamai ja vɔnɔ zooi va,
telebodai ja yei, é zeſe geezuue.

13 Gooſo GALAGI bəg̊oi ja undaaneei ve,
gá-yooi ja kulanumai ve.

14 Telebogi ja zie tɔun kakalaue,
é pelei la tuſo.

86

Nà-kidaavili zu, nà woogſulazu è ma

1 Davide ná-GALA falii.

Woilo gòoi ma, Gooſo GALAGI, è gòogſaaavote,
mazələo māawəinda, gè ſe ga bala nu.

2 Va è zènvui make, mazələo gillive è va.

Doun da ga nà-GALAGI, nà ga da-wotige nui, é
galivaazu è ma, va è kízo.

3 Ee, Màligii, zaalai la mà,
yeenəpe nà woogſulazu è ma.

4 Da-wotige nui gooſune,
mazələo è va pelei ja, Màligii, gè ſaaavotegai ná.

5 Ungo, Màligii, è vase, da da maavaayegi wo fala,
é bəteue woogſegiladai zu naati kpein tetema, niiti ti
woogſulazu è ma.

6 Woilo nà-maaneené woori ma, ee, Gooſo GALAGI!
Woilo, siegi zu gè è valizu la!

7 Nà-kidaavili foloi zu, da ja nà da woogſula è ma,
mazələo da ja da gòogſaaavote.

8 Màligii, galagi tanəpe ge la ga è ſevele,
tanəpe ge la zooga, é va naa ſe, niï è kea.

⁹ Da ḡa è ziiti kpein kpεtεai, ta va, ti nɔkɔ è ǵøǵøwu,
Màligii,
ti lεbiyai ve è vε.

¹⁰ Mazøløo è wøølwøe, da laavøo vaiti kεεzu,
da ḡa è ga GALA kite ǵila kpegi.

¹¹ Ee, Gøogø GALAGI, pelei le ga ze, nii è pø ga gè zιε
la!

Nà zιε da-ǵaamai zu.

Naama ǵi gila kpegi ve bø, gè jolo da-zobogi vε.

¹² Nà è maamusezu ga zlimavø pε, Màligii, nà-
GALAGI!

Nà è-laaseigi lebi yeenøpε.

¹³ Mazøløo da-wooǵøgiladai zuwøølwøe nòun
tetema,
da zènvui unmøøsu, è kula gøvøalaazu bomavø.

¹⁴ Ee, GALA, waso nuiti ti wuzeSEA dàaløgøma,
zunu bulugiti ta gaiziezø ga ti pàa.

Ti la seizu veezu è vε ta-ǵisiëti su.

¹⁵ Kelø, døun Màligii, da ga maawøingø GALAGI, nii
é zaalai veezu,
zii la ǵula fala, kpεtεai nuþøgølai ta woogøgiladai
zu.

¹⁶ Gaavote nòun ma, è zaalai la mà!

E-zebeí ve bø, nèi gè ga da-wotigø nui.

Va è da-wotigø anzauui ná-doun zunui ǵizo.

¹⁷ Da-nuþøgølai ma voogi ta ve bø,
niiti ti wøinzegezu, ti ka, ti lø unfegi zu.

Mazøløo da ḡa Gøogø GALAGI, è bøsu bø, è gàaneeñe.

Zeluzalëme ëa loni gize ñadegaiti ma.

² Siyòn taa wolai nœue Goojø GALAGI ue,
é leve Zakòbe mavofodai zɔiti seizuveti ba.
³ Ee, GALA ná-taai, nii ti bosu da-vaa zu,
naa zu vai kpein ka ga lebiyai.

Lo!

⁴ «Niiti kpein ti kwèe, naati saama nà Ezipete nuiti
ta-vai wo, ta Bañiløne nuiti.
Gè Filisiti nuiti daaseigi zœue, ta Tiil nuiti, ta Etiyopi
nuiti, eje ta zələo ue no.»

⁵ Tosa wo Siyòn ná-faa zu ga:

«Nui pe sələøge ue,
GALA, é Anii-Pe-Unda, naa ëa zee ná va.»

⁶ Goojø GALAGI nuñuseiti kpein tɔjøi zœueue,
é seve esë gilagilagi ná-faa zu ga:
«Nii zələosuuue bəəñøgi ëa ga ue.»

Lo!

⁷ Niiti ti guyei loozu, ta niiti ti kuai wosu,
naati ta ñeezu ma:
«Nà-sələøgi kpein ka dəun è ue be..»

88

Nui nii é saa yejei la, naa ná-GALA falii

¹ Kolé mavofodaiti ta-wuyei. Guye loo ñfundigii
nənɔji ue. Nii é loozu koolei bu. Ezela nui Geman
ná-kidafaawui.

² Goojø GALAGI, ná-kizo GALAGI!

Nà kpeei loozu foloi ta kpidii è ñaazu.

³ Nà-maanëenë woori le, é zeeli è ma.
Woilo ná-kpee woori ma.

⁴ Ungo, maanøjøi kula ñea ga ze,
gè maabugña saai va gola.

⁵ Nòun gàaluge niina naati saama, niiti ti yeizu kabayegei zu,

gè ḡea ege zunui, nii zeb̄e nōpe ge la m̄ ba.

⁶ Nà niina laani goveiti saama, eḡe poomaiti ti laani kabayegei zu.

E yeemaai ti ma, è-ḡi ge la m̄ ti zu, è la m̄ faa nōpe k̄ezu ti v̄e.

⁷ E dà zegei bomav̄e,

saaí bomav̄e ma bidii zu.

⁸ Da-yiigulagi zeelia mà,

da-yiigaawanai zeelia mà eḡe zieḡe lakpatakpagiti.

Lo!

⁹ E màafooza s̄ienj̄ojeti ba, gè ḡea ti v̄e eḡe maalua ani,

nà-maanj̄oi daaguluga mà, gè la zooga gè va ḡula su.

¹⁰ Gàazujezei b̄oida su ga ziizoolei.

Ee, Ḡooḡo GALAGI, nà woogulazu è ma, yeenope!

Nà zéeiti teezu è ma.

¹¹ Goveiti ka da laav̄o vaiti ke ti v̄e?

Goveiti ka ta wuzege, ti da è lebi?

Lo!

¹² Da-nub̄oḡelai ja wo neí kabayegei zu,

ta da-wooḡeḡiladai undaavili zegezađai zu?

¹³ Da-laav̄o vaiti kw̄eege neí kpidii zu,

ta da-lelebodai zooi zu, v̄e zeemai wogai ná ma?

¹⁴ Nòun nà, ee, Ḡooḡo GALAGI, da ja gè è lolisu ga è b̄o bâ.

Nà nà-maaneeene wooi laazeelizu è ma, sobu-o-sobu.

¹⁵ Leeni vaa zu, ee, Ḡooḡo GALAGI, è p̄ilisu ya?

Leeni vaa zu è ḡaazuloḡuzu ga è mina kâ?

¹⁶ Mazloó màawɔinv̄e, nà niina saai ḡoba,

é tɔɔzei nà-doungo ziɛgi zu ma, eyɛsu niizu,
nà lɔɔzu maalua vai zu, nii è seizu mà,
sàsubałia gola.

¹⁷ Da-yiigaawana abui soga nɔun ba,
gè ʃologologa ga ziizoolɛi, nii è zeelizu mà, é zegɛ
è vɔ bɛ.

¹⁸ Egɛ ziɛiti ti màaabɛlesu folo-o-folo,
ta latisu mà mini-o-mini.

¹⁹ E gàazuʃwɛegiti ta bɔɔlaiti maaʃooza bà.
Kpidii ʃila kpe nɔ ga é ga s̄iɛpoluŋəʃɔi niina.

89

*Minazeʃegiti ta mini,
niiti ti ʃɛen i Davide vɛ?*

¹ Ezela nui Etan ná-kidafaawui.

² Nà Ḡoɔḡɔ GALAGI ná-nubɔḡɔlai maawuyezu,
dàave ʃa da-wooḡeḡiladai ʃula kelema yeeʃeḡalaiti
pɛ su nuiti bɛ.

³ Nà zoo gè bo, gè ʃɛ ma:

«Da-nubɔḡɔlai ʃa loni eyɛsu ʃɔ.

E da-wooḡeḡiladai zeivɛ kpaan geeḡɔlɔgi zu.»

⁴ E boni, è ʃɛ ma: «Gè minazeʃegi woni nà-nui vɛ,
gè yiimazeʃeai la,

Davide vɛ, nii è ga nà-botisɛ nui, gè niima mi-
nazeʃegi woni ga:

⁵ «Nà yɛ è-mavofodai zeizu masadai zu eyɛsu ʃɔ, da
zeḡena ná,

gè baa da-masa kpɔkpɔgi maazu, yeeʃeḡalai pɛ su
nuiti saama.» »

Lo!

- 6** Geejoləgiti su aniiti kpein ta da-ɟeeuwoti maayiki-
aiti dəbizu, Goojə GALAGI!
Da-nu jaadegaiti ta-maabəgi ja da-woofejiladai
maamusezu.
- 7** Be ja é ga è ɟevele, geejoləgi zu, ee, Goojə
GALAGI?
Be ja é ga è ɟevele, geezu aniiti saama?
- 8** GALA maayikiue gola, nu jaadegaiti ta-maabəgi
zu,
maayikiue naati kpein gaazu, niiti ti maagoolii zu.
- 9** Goojə GALAGI, Fai-Pe-Maligii!
Be ja zobogi be ga dəun è ɟevele, Goojə GALAGI?
Da-woofejiladai è maagoolive.
- 10** Ungo, da ɟila kpe ka da da kpolodei ná-wasogi
ɟaayei.
Siegi zu é wuzedjezu la jniikpigi ma, da ja da da
gaayei.
- 11** Da ja è zię wu zua joi Lagabé* ləevəni, é za,
è zili nuiti suvazani ga da-zəbesu yeei.
- 12** Geegələgi ja ga dənə, zooi balaagi ja ga dənə,
ta eteai, é bə su aniiti kpein ba, da ja è ti bəteni.
- 13** Da ja è lekpemaveti kpetea, nu ɟəvezu velei, ta nu
yeezazu velei,
Tabəəl gizei ta Geelemon gizei, ta woofula ga
koozuneei è-laaseigi ue.
- 14** E-yeei maadjiliue ga zəbe, i
è yeezuňaaue,
è-yeezai wuzedjeue.
- 15** Da-masa kpəkpəgi ma wuulaagi ja ga telebodai
ta səledai.
Woofejiladai ta gaamai, ta zięzu è ɟakalauue.

---

* **89:11 89:11 zua joi Lagabé:** Tanisu daaseigi naa ja bəezu é vilə
Ezipete va baa kpolodei.

- 16** Ee, undaane nuñuse ña ga naati, niiti ti zoogai è maamusezu!
Goojø GALAGI, ta zie ña-wozakalagi ña è ñaazu.
- 17** Ta ñoozunè yeenope, tøøzei ña ga ta-GALAGI.
Da-lelebodai zañui zu ña ta wuzegé la.
- 18** Mazølo ña ña è ti-zëbeí ñulazu kelëma, è volo,
è-zaalai zu ña gi pile ñoløosu ña.
- 19** Gi make nui ña Goojø GALAGI yeezu,
gá-masagi ña Izilayele ná-GALA Nadegai yeezu.
- 20** Møungi, è bøeni kulakelëmai zu, è ñe ña-
woogëfila nuiti ma:
«Gè kpøba veeni kœñuluñai tañila bø,
gè zunu loungoi ta wuzegéni nuñuseiti saama,
- 21** gè Davide ñaani, gè ñe è ñe ga nà-botisë nui,
gè nà-gulo ñadegai ziñi ma.
- 22** Nà yeeyø ba,
nà ijødo.
- 23** Sili nuiti ti la ñula filiba eyøsu pe,
faa ñøu ñe nui la zeida unda.
- 24** Nà sili nuiti kpein døeve tuñø,
gè maayosege nuiti koloñolo.
- 25** Nà-woogëfiladai ta nà-nuñøjølaiti ta ñe tøun ba,
nà-zobogi zu ña woñlo, dàaseigi vø.
- 26** Nà kpolodøi lo zeezu, è zei unda,
toñja masadai ñe zie wolaiti unda.
- 27** Toñja woogüla mà, è ñe mà:
«Da ña è ga Kèø, nà-GALAGI, nà-kizo fasai!»
- 28** Nøun nà, nà tøun ke ga døun zunu møungi,
nii bøøløai è leve masagiti kpein ba eteai zu nà pe.
- 29** Nà nà-woogëfiladai make bø eyøsu ñø,

nà-minazejegi gè boni toun bε, naa la valiboga
eyesu ḡo.

³⁰ Nà mavofodai makε eyesu ḡo,
ná-masa kpəkpəgi ḡa ləbi, ege geefəlogi.

³¹ «Ni tanisu mavofodaiti ta ḡelena nà-tɔgi va,

ti la ziəni ga nà-deveiti,

³² ti nà-deveiti kologolo,

ti la ǵoloni nà-tɔgiti bε,

³³ nà tukpɔi zeje, gè ta-lo kologologi maagolo,

nà ta-vaagaaza golai zale ga dogai.

³⁴ Kεle gè la ɓega nà-nubədəlai va toun bε.

Gè la zejea nà-woogəfīlādai volu, eyesu ḡo.

³⁵ Gè la nà-minazejegi ǵolosologa,

gè la ǵalaa naa maavaliboga negelein, nii kulaai
dàavε.

³⁶ Gè ǵonani, ná ǵe ǵila nà-nadēdai ma,

6a-o, gè la zee woga Davide ma.

³⁷ Mavofodai ḡa ye ná ḡo,

ná-masa kpəkpəgi ḡa ye gáazu ege foloi,

³⁸ toǵa zei eyesu ḡo ege alugi,

nii é ga woogəfīla zeelei tonabiingi volu.»

Lo!

³⁹ Anee naa ve, è masagi yəni na, è ḡelε ba,

nii è gulə nadebai zieni ma, è yiisaawanani ma!

⁴⁰ È da-minazejegi ǵolosologa, nii è sejəni da-
wotijε nui ve,

è ná-masa bɔɔləgi ḡozəa, è pili zooi ma.

⁴¹ È zejei wəa ná-sifigit i kpein ba,

è ná-sifigit i kologologa.

⁴² Teve nuiti kpein ti loa su,

sejŋəgəiti ti da neegula su.

43 E sili nuiti ijədəoni,

è wəinzege nuiti daave ga koozuneei.

44 E ná-bogə zəkpəoi zedjeni pelei va, pilisuve,

è la loni polu kəəgə ziegi zu.

45 Uelei é gəa volozu la, è naa gaaava,

è ná-masa kpəkpəgi viliga ya zooi ma.

46 E ná-nu niinelai ma voloiti subugaa,

è maabəlega ga unfegi.

Lo!

47 Gəođə GALAGI, da yesu dəəgui zu, eyesu yeelə,
da-yiijsawanai da so, eđe abui?

48 Gize su ga nà-eteai zu la goozi,

è nubuseiti kpətəvə wafuun baa?

49 Nui ɓegele ja a zoo é zenvui wo, é la saai jaa?

Bə ja a zenvui ɣula gəvealaazu ná-zobogi ya?

Lo!

50 Maligii, mini ja da-nubəjəlai ná, è ti gəeni
məungi zu?

Da-woofəjiladai zu, è ma minazejegi woni è gona
Davide və.

51 Maligii, gize da-wotige nuiti ta-unfegi zu,
gize nubuse məinməingiti su, ti-ma gəssi laani
ùnma.[†]

52 Gəođə GALAGI, gize su ga è zili nuiti ta
baaqulamai gəezu,
ta baaqulazu zunui naa ma, nii è guləjnadebai ziaai
ma!

53 Mamagi ja Gəođə GALAGI və eyesu jə!

[†] **89:51** **89:51** *Maligii, gize da-wotige nuiti ta-unfegi zu, gize nubuse məinməingiti su, ti-ma gəssi laani ùnma:* Tati pelei tañili balaa ka ga nii: *Maligii, unfegi ma zii vətə, nii nubuse məinməingiti ti da-wotige nuiti gaazugilizu la, ta soolei ti seizu mā*

Amina! Amina!

Sευει Naanisiει

90

(Guyeiti 90–106)

Gigi ve gi ve, gi gá-voloiti gaalu

¹ GALA nui Moize, ná-GALA falii.

Malifii, è vø bε ḡa ná ḡeni ga gi-zeizuvε,
yeegεsalaiti pε su.

² Aisa gizeiti ti va zələo,
è va zooi ta eteai ƅetε,
da ga GALA, ḡəoḡə.

³ Da nui ḡaagalesu ma fufiligi zu,
da ḡeezu nubuseiti ma:

«À ḡale ma návε!»

⁴ Mazələo kona waagilagi (1.000) ḡa è ḡaazu,
eጀe wogi voloi nii tevegai na,
eጀe lelei tanigaani ti ḡeai kpidii.

⁵ Da nubuseiti zεvεzu, eጀe niimeni goi nə,
ti ḡeevε eጀe tufa lenugi, nii é levesu.

⁶ E vuazu sobui, é leve,
kpəkəi, é vooł, é vø.

⁷ Da-yiigaawanai gi galaa,
da-yiigulagi ḡa gi maaluazu.

⁸ E gá-vaadhaaza golaiti kpein pua ḡakala,
niiti kpein gi ḡea ti ləoḡfuzu, è naati pua da-
wozakalagi ḡa è ḡaazu.

⁹ Mazələo gá-voloiti ta neeləzu ga da-yiigaawanai,
gá-ȝonagiti ta levesu fala eጀe nu bala goo ȝilagi.

¹⁰ Gá-ȝonagi liegoi ḡa ga kona vuuləfela (70),

ni zɔi sulogai, kon a vuuləsava (80).

Kelə naati ta ziezū kpələi zu, ta nimizai,
yeegefəgalai ja levesu gaamanə, ta gá govesu, gi da li
saai və pelei.

11 Be ja a da-yiigaawanai zuzəligi gwəe?

Be ja é è ləbizu gola, é gize da-yiigulagi zu?

12 Gi jala ga gi gá-voloiti gaalu ga pagə,
naa ja a ke gi gjimalai zələo.

13 Ee, Gəoḡə GALAGI, gale ma gi və. Da yesu nəkesu,
eyesu yeelə?

Gi maawɔinga, gei gi ga da-wotifə nuiti!

14 Geelaa ja laona nə feya, da-woogəfəladai le ga
giye,

naazu gá guyei loo ga koozunəei gi-zii ma voloi pə
su.

15 Koozunə voloiti fe gi ya, gá-volugula voloiti po-
togi zu,

koozunə gənagiti fe gi ya, gá-maanəgə gənagiti
potogi zu.

16 Da-ğeeuwotii ջula keləma gi və, gei gi ga da-wotifə
nuiti,

gi-mavofodaiti ti è wəəlo velei ja.

17 Maligii gá-GALAGI ná-wəinlai ȝe gi pə ba!

Kulanuma ȝe gá-wotiiti ba, nii a yə ná,
ungo, kulanuma ȝe gá-wotiiti ba, nii a yə ná.

91

Nu ləəfuzu vagəi

1 Zɔi é zeini, nii é Anii-Pə-Unda, naa ná-dooḡo
bosuvə,
naa ja looḡosu Zəbeɪ-Pə-Maligii ná-niinigi wu.

² Gè ñε ma: «Goođo GALAGI, da ña è ga dòođuzuuvε, ta
nà-sigigi,
nà-GALAGI nii gè ñalivaai ma!»

³ Ungo, tɔ ña é è unmawusu, é è ñula balii ña tεai è
luđo,

ta ñøfø zeebεi, ta ná-faa zugologologiti.

⁴ Toſa è maaløđu kovegitu bu, da løđu kpeđabuvε,
ná-gaamai ña ga koođo zepεgi, koođo zođlai è è
makesu.

⁵ È la lua ani nøpe ba, anee kpidii zu maalua vai,
baa mεεin nii è ñovesu ga foloi,

⁶ anee ñøfø zeebεi, nii è ziezsu kpidii zu,
baa pili ma zeebεi, nii è nuiti dođazu foloi a
gaaløna.

⁷ Waagila ka loo è ñobavε,
waapuugø (10.000) è yeezazuuvε,
kεle tanøpe ge la zeelia è ma.

⁸ Da ñaazulaalao nɔ,
è zoo è faa ñøu ñε nuiti salai ña.

⁹ Ungo, Goođo GALAGI, da ga dòođuzuuvε!
Nii è Anii-Pε-Unda, è naa ñea ga è-voluzeigi.

¹⁰ Faa ñøu nøpe ge la zeelia è ma,
maanođo nøpe ge la zeelia da-vlelei ma.

¹¹ Mazøloč toga devei ve ná-geezuđeelaiti zea da-
vaa zu,

ga ti baa è maazu da-vleleiti kpein su.

¹² Ta è la yeezu,
nii a ke è-đøđoi mina zigå kɔtu va.

¹³ Da zie zalai ta pεεđaalii ma, faa nøpe ge la ñea ga
đe,
da ñøđølo zala yivoi ta kaali ñøi ma.

¹⁴ Maligii ḡε ma: «Tɔɔzei giliue nòun ba,
nà kizosu, gè make ma, mazələo é kwɛɛ.

¹⁵ Toga woogula mà, nà googaaavote,
ungo, nà ḡe toun ba, kidaaviligi ma ziɛgi zu,
nà unməo, gè bəəlo.

¹⁶ Nà sii zugooza, daazeeli,
gè dɛɛ la, ga nà ga ná-kizo nui.»

92

Page ga nu Gəoḡə GALAGI maamuse

¹ Guyei. Dooḡo foloi ma wuyei.

² Page ga nu Gəoḡə GALAGI maamuse,
nu è maamuse ga guye wooo, dɛi è Anii-Pɛ-Unda!

³ Page balaa ga nu da-nubəḍlai laazeeli vai lɔɔzei
sobui nɔ,

ta da-woogęgfiladai laazeeli kpɔkɔi,

⁴ geingein ganigi galu puugɔi ga,
ta papai, ta kɔnigi.

⁵ Ee, Gəoḡə GALAGI, da kòozuneezu naa vɔ, nii è
kɛɛzu!

Nà woogulazu ga koozuneei è-yeei ná-kpɛtəaniiti
faa zu.

⁶ Da-ğeewotiiti bəəluvɛ, ee, Gəoḡə GALAGI!

Da-ğisieiti polu ɟoozavɛ!

⁷ Nui ɔi ge la ma, é la kwɛɛ tago pa,
gimalala nui la ma gelegèle səlɔɔga.

⁸ Anee ni nu ɲɔiti ta vənəsu eጀe tufa lenugi,
faa ɲɔu ḡe nuiti ti da bəvɔ,

ti undaa ɟa vili eyesu ɟɔ.

⁹ Kelɛ, ee, Gəoḡə GALAGI,

da ja è masadai g̊eezu eẙesu g̊o.

10 Mazələo è zili nuiti p̊ete, ee, G̊oog̊o GALAGI!

Mazələo è zili nuiti p̊ete, ti undaa ja vilisu n̊eg̊elein, niiti kpein ti faa n̊oi g̊eezu, ta vazasu.

11 Da s̊eb̊ei wəələzu, eje tegui nənəi, gulə maku n̊eəne niinei ja ziezu mà.

12 Gàazu loge zobo sələo fai va s̊ili nuiti ma, g̊oilog̊e nu n̊oiti kpain gooí ma, niiti ti wuzej̊ezu dàaləg̊əma.

13 Telebo nuiti ta vənəsu ej̊e dəo wului, ti wuzej̊e ej̊e Liban s̊edele guluiti.

14 Ti ziing̊e G̊oog̊o GALAGI ná-p̊el̊ei wu, ti da wəələ gá-GALAGI ná-koizuv̊e.

15 Ta buj̊uzu ti wələza ja si̊eg̊i zu, ti laavege ga zeb̊ei, ti-ma wundui g̊e ti zu,

16 ta d̊ee ga G̊oog̊o GALAGI zəleg̊e, tə ja é ga ná-fasai, telebotala g̊ila kpala ge la təun su.

93

G̊oog̊o GALAGI ja masadai g̊eezu eẙesu g̊o!

1 G̊oog̊o GALAGI ja masadai g̊eezu, maag̊iliai ga maayikii,

maag̊iliv̊e, é zobogi g̊e ga saamag̊iligi.

Naa ja é ba, eteai ja loni kpaan, é la n̊iikpiga eẙesu p̊e.

2 Kaite da-masa kpəkpəgi ja loni kpaan, da ná kaite wələwəl̊o!

3 Ee, G̊oog̊o GALAGI, zieiti ta l̊eezu, zieiti ta woog̊ulazu,

ti zulu gooī ūa gūlazu.

⁴ E bude zie wolaiti gooī maazu,
é bude kpolodei ma lakpatakpagi maayikiaiti
maāzu,
Goođo GALAGI ūa zeini naati pe unda geezuvue, é
vizo ti va.

⁵ Da-leveiti sōlegē.

E zei uel ei maaneevve, é jaade,
Goođo GALAGI, eyesu gō!

94

GALA ka da telebotala vaiti potokula

¹ GALA nii é faa juu ūe nui zalazu, Goođo GALAGI,
GALA nii é faa juu ūe nui zalazu, ūula kelēma!

² Ee, wuzege, eteai lukpōjaaleve nui!

E fe waso nuiti zea, eđevalei ta-đeeewotiiti ti la!

³ Ee, Goođo GALAGI, faa juu ūe nuiti ta ná, eyesu
yeelē?

Ta pile sōlōsu mōnō, eyesu yeelē?

⁴ Ti da kpōei zugula, ti bōe ga wasogi gaazumaavoi
zū,

teiti kpein ti telebotalai ūeezu, ta bōđo lēezu su.

⁵ Ta da-nubuseiti nimizazu, Goođo GALAGI,
ti naati pelevelē, niiti ti ga da-nuiti.

⁶ Ta poanzai ta seikōđoma nu vaazu ga kēeđeei,
ti podointi paa.

⁷ Ti ūe ma: «Goođo GALAGI la kaazu,
Zakōbe ná-GALAGI la gidaazu bu!»

⁸ A dama, ūimalala nuiti,
nuiti ta-đisiei bugaai, yeelē ūa wa kisiē vagō zōlōo
da?

- 9** Zoí é nu woii bëteá, naa la faa mëniga baa?
 Zoí é nu gaazuðezei bëteá, naa la wozaga baa?
- 10** Tëungi é zii giliti maagfolozu, é la zooga é va salai wo baa?
 Tëungi é nuþuseiti kalasu, é la zooga é va kelegelegi Zeloo baa?
- 11** Gooðo GALAGI nuþuseiti ta-ðisieiti kwæe,
 ta nô ga faa þaka.
- 12** Undaane nu ða ga naama nui, nii è maagfolozu,
 ee, Gooðo GALAGI,
 è kalasu ga da-løgi,
- 13** è doosogi ve bë, siëgi zu maanøðoi a zeeli la ma,
 názu ma zeðei wða faa þou ðe nui luðo.
- 14** Mazøloø eyæsu pë, Gooðo GALAGI la ná-nuþuseiti pilega.
 E la ðelea nønøi ta va pë.
- 15** Mazøloø tukpøi ðaa ða vaazu levezu ga niine, ga telebodai,
 niiti kpein ti-yii zølegai, naati tosu ða bëte.
- 16** Be ða é wuzegeni bë faa þou ðe nuiti daaløðoma?
 Be ða é loni bë naati daaløðoma, niiti ti telebotala vai ðeezu?
- 17** Ni Gooðo GALAGI la ðeni bøni bå, é ga gë lia gaalei adavæ.
- 18** Siëgi zu gë ðeezu la ma: «Køðði ða na bune bù,» da-woogføiladai zu, Gooðo GALAGI, è ðeni ga pøluzeigi.
- 19** Siëgi zu ziizoolø møinmøingi wuzeguzu la zlimavæ, è gðaanænæni, è kðozunæ.

20 Kpøfaama ḡa nei wo yøgøzu, wa tukpøṣaaaleve
nuiti, niiti ti la leleboni,
ti maanøjøi bøtezu tøgi vølevøle vai zu?

21 Ta bøsu su, ti wuzege telebo nui yønvui
laaløjøma,
ti søbalala nui veelala, ti jø é za.

22 Køle Gøoḡø GALAGI ḡa é nøun ma ga siḡigi,
nà-GALAGI ḡa é ga fasai, nii gè løøfuzu bu.

23 Tøga ta-gotoiti kula ti zu,
tøga ti øologolo ta-zuñoi bøjøi nø zu.
Ungo, Gøoḡø GALAGI, ada-GALAGI ḡa ti pø kolosolo.

95

Eteai ḡa zeini GALA zeezaamavø

1 Ade li, de guyei loo Gøoḡø GALAGI vø!

Ade woogfula ga koozunøei ade gízo fasai vø.

2 Ade li, de lo gaazu, de mama,
de dëbi ga guyeiti.

3 Mazølø Gøoḡø GALAGI, ḡa ga GALAGI bøøløai,
tøga ga masa golai, nii é zeini galagiti unga.

4 Eteai ma yege bømavø pø ka zoni zea,
gizeiti sokpaiti ta ga nønø.

5 Kpolodøi ḡa ga nønø, to ḡa é kpøtea,
zooi balaagi, zeei ḡa é kpøteni.

6 A va, ade nøkø bu, ade maayei tøun bø,
ade vølø niibigø Gøoḡø GALAGI vø, nii é ade bøteø.

7 Mazølø tø ḡa ga da-GALAGI,
da ga ná-baalagiti é ti øønøkulazu,
baala kpulugi nii é losu tuḡø.

Ni wa gooī mënina za,

8 à mina wo-đigiti kpa, eđevelei é đeeeni la Meliba,*
eđevelei naama voloi é đeeeni Masa, tevebai zu,
9 ve wo-memewolani ti tèeni ga ná, ti sùgđođo,
anee ni ti nà-kewotiti kaani.
10 Kona vuunaanigɔ (40) laawu, niima yamanii
wɔinzeđeni mà,
eyesu gè đe ma: «Nuňusea ve, ti ñakage ti-yiimave,
ti la nà-peleiti kwɛe.»
11 Naa ja é keeni, nà-ziiđaawanai zu, gè ñonani ga:
«Ti la lɔa nà-doođogi zu!»

96

*Eteai Gđođo GALAGI lεbi,
nii é ga ná-masagi*

1 A guye niinei loo Gđođo GALAGI ve!
Eteai zu nuňuseiti kpein, à guyei loo Gđođo GALAGI
ve!
2 A guyei loo Gđođo GALAGI lεbi vai ma,
folo-o-folo, à ná-kizo fai ma woo niine vagɔi
laazeeli!
3 A ná-lεbiyai ñula kεlema ziiti saama,
ta keewoti maayikiaiti nuňuseiti saama!
4 Mazelo Gđođo GALAGI wɔelove, tɔ ja maamusεi
kpein soloogai ma,
maayikiue é leve gala kiligit ba.
5 Mazelo nuňuseiti ta-đalagiti pe ta ga zee ñalagiti,
kεle Gđođo GALAGI ja é geegđoləgi bεtəni.
6 Tɔga volozu ná-bɔəlɔi ta ná-maayikii zu,
zobogi ta padai ta seizu nadegai.

---

* **95:8 95:8** Wεle vεti: Egz 17:1-7; GLS 20:2-13.

⁷ Nuñuseiti kpein zooi ḡa, à G̊oog̊o GALAGI maa-musε,
wo ná-ləbiyai ta ná-zebci ḡula kəlema.

⁸ A ləbiyai ve G̊oog̊o GALAGI laasei golai vε!
A va ga vebeaniiti, wo le ná-koizuvε!

⁹ A vilε niibiga, wo nəkə G̊oog̊o GALAGI wu, ná-nadedai ma voloi zu.

Eteai zu nuñuseiti kpein, à bali gaazu.

¹⁰ A dεε ga zii g̊iligit pε ga G̊oog̊o GALAGI ḡa masadai ḡεεzu!

Eteai ḡa loni kpaan, é la niikpiga.

GALA ka etea nuñuseiti tukpøṣaaļevezu ga səledai.

¹¹ Geeg̊eləgiti ti ḡoozunε, eteai ḡe koozunε wolai zu,
kpolođei zikə, ta bu aniiiti kpein.

¹² Dəbəi ḡoozunε, ta su aniiiti kpein!

Dəbəzu wuluiti kpein ti woogula ga koozunεei

¹³ G̊oog̊o GALAGI ḡaazu!

Mazələo toſa vaazu,

toſa vaazu é eteai lukpøṣaaļeve.

Toſa eteai lukpøṣaaļeve ga telebodai,

toſa nuñuseiti tukpøṣaaļeve ga gaamai.

97

GALAGI nii é eteai pε unda

¹ G̊oog̊o GALAGI ḡa masadai ḡeεzu! Eteai ḡoozunε,
zie zaama yooiti ti ḡoozunε!

² Tonabiingiti ta kpidii ti ḡoolivε ma.

Telebodai ta səledaiti ka ti ga ná-masa kpøkpøgi
voluzeigi.

³ Abui ḡa ziezu kakalavε,
naa ḡa é sili nuiti galazu maagoolii zu.

⁴ Ná-mainmainti ta eteai zugalasu,
eteai kaani, é bali ga duai.

⁵ Gizeiti gaa ja wuunsu egé kedoi, Goođo GALAGI
gakala,
eteai kpein Maligii gakala.

⁶ Geeđoləgiti ta ná-telebodai lęzu,
nubuseti pe ta ná-lębiyai ja.

⁷ Ta gę unfegi zu, niiti kpein ti nökəsu vololibaiti
bu,

niiti ti wasosu zee ḡalagiti ta-vaa zu, ti ti ya.

Wəiti wo ga gala kiligit kpein, à nökə Maligii wu!

⁸ Ma woor ja meni Siyən, ti goozunę,
Zuda laaiti kpein ta gę koozunęi zu,
təżzei da-lukpəđsaaleveiti ba, ee, Goođo GALAGI!

⁹ Mazələo, Goođo GALAGI, da ja è Anii-Pe-Unda
eteai kpein maazu,
è-yee ja gala kiligit kpein maazu.

¹⁰ Wəiti Goođo GALAGI neai wo vę, à faa jəoi
wəinzege!

Togə naati zenvui makesu, niiti ti ga woogęfila
nuiti bę,

togə ti unməo, é ti gula faa jəou gę nuiti zea.

¹¹ Wozakalagi vazage telebo nui vę,
ta koozunęi naati bę, niiti ti-yii zəlegai.

¹² Telebo nuiti, à goozunę Goođo GALAGI ná-faa zu,
wo daasei jəadegai maamuse.

98

GALA ka vaazu é eteai lukpəđsaaleve

¹ Guyei.

A guye niinei loo Ḡoođo GALAGI vε,
 mazələo é laavəo vaiti k̄eeni.
 E kizogi woni ga ná-zobogi, ta ná-gaabaa nadegai.
² Ḡoođo GALAGI ḡa ná-kizo fai l̄ezu,
 é ná-telebodai le ga zii ḡiligit.
³ E ḡizeni ná-nubəjəlai zu, ta ná-woogəfiladai
 Izilayele ná-peleyegei vε.
 Eteai gw̄egi kpein ge ada-GALAGI ná-kizo fai ḡaani.

⁴ Eteai zu nuñuseiti kpein à woogſula ga koozuneei
 Ḡoođo GALAGI vε,
 wa-goozuneei zu, à guyei loo.
⁵ A Ḡoođo GALAGI maamuse ga papai wooi,
 à naa ḡe papai wooi və, ta guye wooiti.
⁶ A maamuse ga puvu gooi, ta baala mine vuvug
 wooi,
 à ḡoozuneei Ḡoođo GALAGI ḡakala, nii é ga Masagi!

⁷ Kpolođei zikə, ta bu aniiti kpein,
 eteai ta su aniiti kpein 6alaa.
⁸ Ziε wolaiti ti yealogə,
 gizeiti ti 6osu, ti guyei loo ga koozuneei
⁹ Ḡoođo GALAGI ḡakala,
 mazələo toşa vaazu é eteai lukp̄ođaaleve.
 Toşa eteai lukp̄ođaaleve ga telebodai,
 ta nuñuseiti ga səledai.

99

*A nəkə Ḡoođo GALAGI wu,
 mazələo nadegə*

¹ Ḡoođo GALAGI ḡa masadai ḡeezu,
 nuñuseiti sasu ḡa 6alizu.

Toſa ná-masa kpɔkpɔgi zeini seeluňeinti unda,
zooi ga niikpisu.

2 G̊oog̊o GALAGI wɔəlɔv̊e Siyɔn,
buzegev̊e gola, é zei nuňuseiti kpein unda.

3 Nuňuseiti p̊e ti maamuss̊e, t̊o ga é ga GALA golai,
maayikiai,
mazəlɔɔ ḥadeg̊e!

4 Ti è-zeb̊ei maamusse, masagi nii telebodai n̊eai b̊e!
Ungo, da ga è sole faiti seidai kpasu,
è telebogi ta faa zɔlegai zei Izilayele zaama.

5 A ada-GALAGI, G̊oog̊o GALAGI ná-bɔəlɔlai g̊ula
k̊el̊ema,
à n̊oko bu, ná-kɔg̊oloma anii g̊akala,
mazəlɔɔ ḥadeg̊e!

6 Moize ta Aalɔn, ti g̊eni ga ná-zalaſa g̊ula nuiti,
Samiyele g̊eni naati saama, niiti ti g̊eni woogſulazu
ma,

ti woogſulani G̊oog̊o GALAGI ma, é ti woogſaaavoteni.

7 E ẙeni tonabiingi zu, é b̊oε ti v̊o,
ti ná-t̊ogiti soni ta ná-deveiti, niiti é ti veeni ti ya.

8 Ee, G̊oog̊o GALAGI, gá-GALAGI, da ga è ti
woogſaaavoteni,
è g̊e ti v̊e ga maavaaẙe bo GALAGI,

k̊el̊ è ti loſjani ta-vaa ḥoiti faa zu.

9 A G̊oog̊o GALAGI ná-bɔəlɔlai g̊ula k̊el̊ema, ada-
GALAGI,
à n̊oko bu, ná-gize ḥadegai ma!
Mazəlɔɔ ḥadeg̊e, G̊oog̊o GALAGI, da-GALAGI!

100

G̊oog̊o GALAGI ná-nubuseiti ti maamuse

¹ Faanee wuuqfwee guyei.

A woofula ga koozuneei G̊oog̊o GALAGI ve, eteai kpein!

² A G̊oog̊o GALAGI lebi ga koozuneei,
à va pò bε ga koozune wuyeiti toa!

³ A suqfwee ga G̊oog̊o GALAGI gila ka é ga GALAGI!
Tɔ ga é de bεteā, da ga nənɔiti,
da ga ná-nubuseiti, ná-baala kpulugi é kɔnɔkulazu.

⁴ A lε ná-sigidaveti ga faanee wuuqfwee gaiti,
à lε ná-koizuveti ga maamusei!

A dεbi, wo mamagi ve bε!

⁵ Mazeloo G̊oog̊o GALAGI vagε, ná-nubøølai ja ná
eyεsu jø,
ta ná-woogøøfiladai bela ge la ba, yeegøøjalaiti pe su.

101

Minazegegi é lo faajøi zakpe fai va

¹ Davide ná-guyeit.

Nà wooføøfiladai ta telebodai ma wuyei loozu,
nà naa jøøzu è lebi vai ma ga guyei, ee, G̊oog̊o
GALAGI!

² Nà vile sole nuiti ta-velei ma.

Yeelo ja è vaazu la pò bε?

Nà zie ga zii vagølai
nà-pelei wu.

³ Gè la vøøpøøfaa jøøu jøøe vaa nøøpe ba.

Kidaalevelala luuai maayo ge la nøøun bε,

gè la yeezeida naa tanope bu.

⁴ Yaava gisisiei maagooza nòun ba,
gè la faa jnou gwëega.

⁵ Nui é vaazu seijnogjoi ma døøfuzu,
nà daagfulu,
nui nii gaazuleai, ziimavë laavegai ga wasogi,
gè la yeezeida naa wu.

⁶ Nà gaazulo sole nuiti ba, ti zooi zu,
gè ti zei jsoba.

Niiti ti ziezu ga sole nuiti kevele,
naati ta ñe nà-botii zu.

⁷ Yaava nu la zeizu zølooga nà-pelei wu,
zøi é ga zee wo nui, naa la losu zølooga gàazu.

⁸ Sobu-o-sobu, nà faa jnou ñe nuiti daagfulu ti zooi
zu,
naa ña a ke, gè ti beteve Goojø GALAGI ná-taai va,
teiti kpein ti telebotala vai ñeezu.

102

Maawɔin nui ná-GALA falii

¹ Maawɔin nui ná-GALA falii, siëgi zu suvikëi ɓegai
la, é ña ná-kpalai lë ga Goojø GALAGI.

² Ee, Goojø GALAGI, woilo nà-maanëene wooi ma,
nà-kpee wooiti ti zeeli è ma!

³ Mina ñaaazuløøfu bà, nà-kidaavili foloi!
Woilo gòoi ma, voloi nà kpee loo la!
Suvile ga gòogaaavotega!

⁴ Mazølo nà-eteai ña jneelëzu ege duului,
abui ña mà gaeiti ba, ege abulekai.

⁵ Këëvë ege tufai teveai ga, é la foloi ña,
zekana zii vøai la.

Nà yeemazu nà-daami wo fai ma.

6 Gè yega kpalagi wosu,
kòlògi jataga mà gaeiti ba.

7 Gè ñea ege tevebai zu ñogéi,
gè ñe ege buungi, nii é zeini ada zugologogaiti su.

8 Nà ñaazubaazu,
ege wɔni goi, nii tɔ ñila ge zeini pele ñomavε.

9 Foloi pe daawu, sili nuiti ta ñaañulazu mà,
ti ña ñeeñula nòun su, ti ña zɔiti foovo ga ti maanɔgɔ
ga kèvele.

10 Zuvui ña é ga dàamianigi, ɓului votogi zu.

Nà nà-kpɔole dei zupuzu ga ñàazudéi,

11 ña-yiimalevei maavele ma, ta ña-yiigulagi,
mazolɔ è sòga, è pili ya.

12 Sii ma voloiti maa ña yeizu ege kpɔkɔmavε ni-
inigi,

gè ñea ege tufai é vɔazu.

13 Kelé ñoun ña, Goojɔ GALAGI, ña masadai ñeezu
eyesu ñɔ,

è-lɔgɔi ña yesu ná, yeeñegjalaiti pe su.

14 Da wuzegé, è Siyɔn maawɔinga,
mazolɔ yeeñegjalai soloogai ga è zaalai la ma la,
yeeñegjalai teveai ba, naa zeelia.

15 Mazolɔ gei gi ga ña-wotigé nuiti, ná-kötuiti neevε
gi vε,

ma vuñligi maawɔin ña gi zosu.

16 Zii ñiligit i ta Goojɔ GALAGI lεbi,

eteai zu masagiti kpein ta ná-lεbiyai ñwεε,

17 siegi zu Goojɔ GALAGI Siyɔn losu da volu,
é ña bøjɔ le návε ná-lεbiyai zu.

18 Niiti ti maawɔindai, é la naati ta-maaneeñé wooi
væleviliga,
é la ðæleæ ta-GALA falii va.

19 Naama vaiti ti zævæ, é make yeeðægalai ma nuiti
tuðø ti vaazu,
nuðuseiti ti vaazu bætezu, naati ta Gæoðø GALAGI
maamuse.
20 Gæoðø GALAGI yæni zeini seizu ñadegai ungavæ, é
wæle buu velei,
é yæni geezuuæ, é ðaaazulo eteai va,
21 é kasoga nuiti kpala gooiti menini,
é va é ti undaavili galui vie ti ma, ti mina za,
22 naa ða a ke, nuiti ti Gæoðø GALAGI maawoo zie
Siyøn,
ta ná-maamuse wooi wo Zeluzaleme,
23 siëgi zu nuðuseiti ti ðaalæezu ba la návæ,
ta masadaiti ta ñøkø Gæoðø GALAGI wu ná.

24 E sèbeí zugologologa pele zu,
é sii levea kpasu.
25 Naa ða é ba, gè kpeei loozu la, gè ðæ ma:
«Nà-GALAGI, mina pàa, nà-eteai zaama,
dei è ná, yeeðægalaiti pe su!
26 Kaite è eteai løøbadøni,
geedølægi ða ga è-yeee ná-kpæteanii.
27 Ta ñeele, kæle ðæun da ná eyæsu ðø.
Ti pe ta wøløzaða eðæ seðei,
è tì maavalibo, eðæveleinu a ða seðei maavalibo da,
ta ñeele.
28 Kæle ðæun, da yesu ðævele ma,
da-ðonagiti ti la bæga ðø!
29 Da-wotigæ nuiti ti-lointi ta zeizu zølø,

da ɟaazuyε ti-mavofodaiti ba, ti zei kpaan.»

103

*Nà-nubusεlai pε
ge Goođo GALAGI maamuse
¹ Davide ná-guyei.*

Nà-nubuselai pε ge Goođo GALAGI maamuse!
Kèvelei pε ge daasei jaadegai mama!
 ² Nà-nubuselai pε ge Goođo GALAGI maamuse,
gè la yeemaa ná-faanεei gila kpala ma.
 ³ Mazələo tə ɟa é nà-faaǵaaza golaiti kpein su-
vaayesü,
tə ɟa é nà-seebεiti kpein kedεsu,
 ⁴ é kízoga kabayegei ma,
é ná-woođegfiladai ta ná-maawəingai ɟε ùnba ga
bəələgi,
 ⁵ tofə nà-eteai laave ga undaanεεiti kpein,
é niiñε eđε kođei.
 ⁶ Goođo GALAGI ɟa da faaǵaaza faiti sala,
é səle fai ɟε naati bε, niiti nuiti ti ti nimizazu.
 ⁷ E ná-peleiti dεenī ga Moize,
é ná-faa wolaiti dεenī ga Izilayele nubusεiti.
 ⁸ Goođo GALAGI ɟa é zaalai veezu, é ɟε ga
maawəingaa GALAGI,
zii la ɟula fala, kpεtεai woođegfiladai zu.
 ⁹ E la da ga zelii loga yeenəpε,
é la da ga faawana makεga ziimavε eyεsu ɟo.
 ¹⁰ E la de zosu ga da-ɟotoiti kεvele,
é la de zalazu ga da-vaagaaaza golaiti kεvele.

11 Uele geegjelogi maagooza la zooi va, é zeleni maažu,
zekana ná-woogjefiladai wóoljai la naati bε, niiti ti luazu ba.

12 Uelei folo gúlazu maagoozaai la folo liizuve va,
pele gana é da-ló kologologiti maagoozazu la de va.

13 Uelei doune keegei ná-dointi neai la bε,
Goođo GALAGI naati neevue ve gana no, niiti ti luazu ba.

14 Mazeloo é kwεε, nii de bεteai la,
ki ka su ga da ga fufili.

15 Nui! Ná-eteai vokogjoge tufai ma,
nii é vuazu dəbəi zu.

16 Siegi zu filei vuuzu la ma, é neelea,
adave é geni ná, miná la ma faa gwεε ná-fai zu.

17 Kélé Goođo GALAGI ná-woogjefiladai la valiboga
gjogđ, naati bε, niiti ti luazu ba,
ná-telebodai ga ná, naati ti-lounlointi bε.

18 Tođa ga naati tōno, niiti ti ziezu ga ná-minazeđe
gootti,
ti gjize ná-deveiti su, ti zie ga tiye.

19 Goođo GALAGI ná-masa kpəkpəgi ga zeini
geegjelogi zu,
tođa masadai g̊eezu anii pe unda.

20 A Goođo GALAGI mama, wo wo ga ná-
geezuđfeelaiti,
wo wo zulogai zobogi zu, wo golozu daawooi ve,
nii é bosu wo da kε!

21 A Goođo GALAGI mama, wo wo ga g̊eezu g̊oođagi,
wo wo ná-botii ma, wo ziima vaiti keeđu!

22 A Goođo GALAGI mama, ná-kpeteđaniiti kpein,

ve kpein nə é masadai ḡeezu ná!

Nà-nubuselai pε ge Goođo GALAGI maamuse!

104

Mamagi ja anii kpein kpete GALAGI ve

¹ Nà-nubuselai pε ge Goođo GALAGI maamuse!

Goođo GALAGI, nà-GALAGI, è wəolvə kwε ge la ba.
E maagſilivε, è da volo ga maayikii.

² E bəđo maagſilivε ga wozakalagi eđe seđei.
E geeđələgi zuvie eđe seđe vəleı.

³ E è-zeizuvε loni geezuvε zieiti maazuνε,
da da tonabiingiti kε ga da-đəđo wotoloiti,
è filei ḡoma, è da li ga de.

⁴ E filei ḡε ga da-đeelai,
è abuzogiti kε ga da-wotijε aniiti.

⁵ E eteai loni ma wuulaagiti maazu kpaan,
nii a kε é mina niikpi eyesu pε.

⁶ E maabəleni ga kpolodei, eđe seđei,
zieiti ti gizeiti maabəleni.

⁷ Siegi zu è zelii loni da zieiti ma, ti velani,
ti ɓizəni è-wooı va, nii é ḡeni eđe tona ɓunε tugi,

⁸ ti ləenι gizeiti ma, ti yei nəməiti su,
eyesu ti zeeli adavε, ve è ná leveni ti ve.

⁹ E zieiti kwəgilaavε, nii ti la ɓudea maazu eyesu pε,
naa ḡa a kε, ti mina va, ti va eteai maabəle məno.

¹⁰ Da ḡa è zieungiti ma dəiti zeizu pətugiti su,
ti da yei gizeiti zəđəzuvəti.

¹¹ Miná ḡa dəňo zuaiti kpein ta da va, ti ɓoole ná,
ná ḡa dəňo zu zoovalegit i ta da va, ti ɓoole ná.

12 Wəniiti ti laſagiti to ná ʃobaue,
ti da guyeiti too, ti vuuni guluiti su.

13 E-zeizuue geezuue, miná ʃa è tonai zejezu ná, é
vu gizeiti ma,
è eteai laave ga da-ʃulanumai, nii è ga è-yeei ná-
botii.

14 Da ʃa è tufai vənəsu toganiiti be, ta siinziin
ganigitu nuiti ti botii ʃeezu ga tiye.
Zekana ti-laamianigi zələəsu da zooi va,

15 ga dəɔi nii è nuiti koozuneezu,
ta gulɔi nii è ti-ʃaaazuue volozu ga pagɔ,
ta ʃului nii è ti-zuvikei niinezu.

16 Goojø GALAGI ná-guluiti ta ziei zələəsu ga pagɔ,
Liбан sədele guluiti è ti ziinni.

17 Wəni goiti ta vaazu ti laʃagi lo ti zu,
wəni è ga sigɔnegi, naa zeizuue ʃa ga gului naati su,
niiti ti ga sipelegiti.

18 Dəbə woliiti ta da ʃe gize ʃaagoozagiti ma,
fasaiti ti ʃe ga foervoegoiti dəɔgfuzeeti.

19 Da ʃa è alugi bətəa, è da yeegʃəgalaiti dəɛ,
foloi daa yeegʃəgalai ʃwɛɛ.

20 Da vaazu ga kpidii, wele kuai ʃa,
dəbəzu aniiti kpein ta da botii ʃee la,

21 zala ʃokpagiti ta da zikə niina ta-laamianigiti
polu,

ti da ti-laamianigi ʃaizie GALA zea.

22 Si̊gi zu foloi ʃulazu la, ta da ʃaagfale ma,
ti li ti la ta-yegeiti su.

23 Nui ʃa da ʃula, è li ná-tii ʃeezuue,
é yɛ ná-botii ma, eyɛsu kpɔkɔi zeeli.

24 Ee, Goojø GALAGI, da-ʃeeɛwotiiti wola mɔinue!

È ti pε kpeteve ga gimalai, eteai zulaavegε ga da-
bεteanii.

²⁵ Kpolode wolai vεte, nu la kpela kaa,
fuluaniiti ti bu, nu la ti-lie kwεega, ma wolaiti ta
ma goiti,

²⁶ Gatoiti ti da zιε ga,
ta zιε wu zua maayikiai,
nii è kpeteai ga é da gagø ná.

²⁷ Fuluanii naati kpein kitogε da nɔ è va,
ga è ti-laamianigi ve ti ya, ma yeegefjalai ma.

²⁸ Da feena ti ya, ta da sejε,
da yeaviena, ta da yigø ga ani vagøi naati.

²⁹ Kεle da voluavena ti va, ti zasu ʃa da bali,
da filei ʃulana ti ya, ta za,
ti ʃale ma, ti ʃε ga fufiligi.

³⁰ Da da-viilei levena, ta bεte,
è zooi ʃaave niine volu.

³¹ Gooʃø GALAGI ná-lebiyai yε ná ʃø!
È joozune ná-kεewotiiti saama!

³² A ʃaazulona eteai va, zooi ʃa bali,
a vɔɔʃuna gizeiti ba, ta ʃala.

³³ Nà pø gè da guyei loo Gooʃø GALAGI vε, nà-eteai
pε su,

nà guyei loo nà-GALAGI vε, sii ma voloi pε su.

³⁴ Nà-kidafaawu wuyei ne tɔun bε!

Nàun nà, nà ʃoozunεεzu Gooʃø GALAGI vø.

³⁵ Kotoba nuiti ti ʃula eteai va!

Faa jøu ʃε nu mina mø ʃε ná!

Nà-nubuselai pε ge Gooʃø GALAGI maamusε!

A G̊oog̊o GALAGI maamuse!

105

GALA nd-woog̊eg̊iladai

¹ A G̊oog̊o GALAGI maamuse, wo woog̊ula, wo d̊ee
ga toga ga GALA,

wo k̊ee vaa wolaiti d̊ee ziiti saama!

² A guyei loo t̊oun be, wo maamuse ga g̊eingain
ganigiti!

A k̊ewot i maayikiaiti kpein d̊ee!

³ A b̊og̊o maamuse ga GALA daasei jaadegai!

Niiti ti G̊oog̊o GALAGI jaiziez, naati ti joozun.

⁴ A G̊oog̊o GALAGI jaiziez ta ná-zeb̊ei,
wɔin g̊e wo ma ga wo g̊e gaazu yeenɔp̊e.

⁵ A g̊ize k̊ewot i maayikiaiti su, é ti g̊eeni,
maab̊ele vaiti, ta ná-tukp̊ojaaleveiti,

⁶ wɔiti wo ga ná-botig̊e nui Abalaame mavofodaiti,
wɔi wo ga Zak̊ob̊e ná-dointi, wɔi é yiimazegeai ga
woye!

⁷ Ada-GALAGI ja ga G̊oog̊o GALAGI,
toga deve eteai p̊e ma.

⁸ Ki ka ná-minazegegi zu yeenɔp̊e,
wooi nii é fea yamani waagila (1.000) su nubusiti
zea,

⁹ minazegegi é boni Abalaame v̊e,
ta ná-kona woori g̊e de Izaake v̊e.

¹⁰ E ke ga devei Zak̊ob̊e v̊e,
é g̊e ga g̊oog̊o minazegegi Izilayele v̊e.

¹¹ E g̊eni ma:

«Nà Kanaan yooi veezu è v̊e,
toga g̊e ga wɔnɔi wo sələəsu.»

- 12** Ti ləini gola,
ti goa nə ɻəni de, ti ná ga wəəinti ti seikəʃəmai zu,
13 ti ɻəni levetevesu, ziiti pə bəti,
ta masadaiti pə bəti.
- 14** Kəle GALA ge la ɻəni ti yəni na nu nəpe ge va ti
maanəʃə,
ti make vai ɻa é masagiti dogani la.
- 15** E ɻəni ti ma:
«À mina naati sopele ɻəu, niiti gə yiimazeʃəai ga
tiye,
à mina faa ɻəu ɻə ga dàawoo laazeeli nuiti.»
- 16** E pului looni zooi zu ná pε,
é daamiani fai ɻaaavalani ba ti ya.
- 17** E zunu ɻila teveni ti luʃə,
Zozəfe, nii é vədini, é ɻə ga duəi.
- 18** Ti daani kpeʃəi ɻa,
ti kəlu yələʃəi vili kəgi va,
- 19** eyəsu naama voloi zeeli, Zozəfe wooi laazeeli,
nii é boni.
Názu ɻa wooi nii Gəoðə GALAGI boni, naa dəəni la
ga gaamai ɻəni təun zea.
- 20** Masagi, nii é ga nuþuseiti ta-ɻundiʃii,
naa devei veeni ga ti fie, ti yeeʃəni ba.
- 21** E seini ga ná-pəleyeʃəi ma ɻundiʃii,
ta é kε ga kundiʃii naati kpein unda, niiti ti ɻəni
zeezu,
- 22** ga é da masagi ná-kundiʃi wolaiti kala, velei nəai
la bε,
é da ná-nu wolaiti kala ga ɻimalai.
- 23** Naa voluma, Izilayele liini Ezipete yooi zu,
Zakəbe ɻəni ga seikəʃəma nu Same ná-zooi zu.

- ²⁴ GALA ge ná-nubuseiti maamɔnni gola,
é ti-zεbei wɔəlɔ, é leve ti zili nuiti tɔnɔi va.
- ²⁵ E ti-gigi valiboni, wɔinzeğemai lɔ ti-yiimavε ná-nubuseiti daalɔğɔma,
ti da ná-wooğεfila nuiti yaava.
- ²⁶ Názu ga é ná-botigε nui Moize leveni da,
ta Aalɔn, nii é yiimazeğeni la.
- ²⁷ GALA sεbeí zu, ti laavɔɔ vaiti keεni,
ta maabεle vaa wolaiti, Ezipete nuiti saama, Same
ná-zooi zu.
- ²⁸ GALA ge kpidii leveni, kpidii vεεni zooi ga,
nu nɔpε ge la ȝεni daawooi zakpe.
- ²⁹ E ta-dεiti faliboni ga ñamai,
é kaleiti paa.
- ³⁰ E zəłɔğiti puuni zooi ga,
eyesu ti vu ta-masagi laa vεleiti bu.
- ³¹ GALA ge ɓoεni, dεgitit i ȝula,
ti vu ta-yooi kpein ga, ta sosoligitit.
- ³² E sakɔtui vuuni ti ma, tonai votogi zu,
ta geebadεi nii é abui yeini ti ma zooi zu.
- ³³ E leezen ɓeleiti kolofoloni, ta kooleğooole guluiti,
é ta-yooi ȝaa wuluiti galeğalenit.
- ³⁴ GALA ge ɓoεni, kotogiti ti ȝula,
ta koto ziwoiti, niiti nu la ti-liegɔ ȝwεεga.
- ³⁵ Ti ta-yooi ȝaa lufaiti kpein miini,
ti zooi ȝaa lɔnəgiti kpein miini.
- ³⁶ Naa volu, é Ezipete nubuseiti ti-loun zunu
məungiti kpein paani,
ti-zuvikεi ma lɔnɔ məungiti.
- ³⁷ E ná-nubuseiti kulani ná va, walii ta zanugi yεni
ti ya.
Bolodamaiti saama, tanɔpε ge la ȝεni ñiikpini.

38 Ti lii vai ḡeni ga koozunε Ezipete nuiti bε,
mazələo ti ḡeni luazu Izilayεle nuబuseiti ba.

39 Malijii tonabiingi zuvieni ga é ti maaləoঁgu,
é abui ve ga naa kpидii zu ḡe kala.

40 Təɔzei ti falini, é kakalogiti feeni ti ya,
ti yiঁoni ga ғului, nii é zegeni geezuঁvε.

41 E fasai laavalini, ziɛi ғula,
é vazani ada vooiti, eғe zie wola.

42 E ғizəni ná-minazeğe jadegai zu,
nii é boni ná-botigε nui Abalaame vε.

43 E ná-nubuseiti kulani Ezipete yooi va ga koozunε
wolai,
ná-nuiti é yiimazeğeni ga tiye, ti ғulani ga guyeiti
toa.

44 E zii ғiligit ta-yooiti feeni ti vε,
ti nuబuse ғiligit ta-wotii ma lənəgi zələo ga tənə,

45 nii a ke ti ғolo ná-deveiti bε,
ti ná-təgiti so.

A ғeoঁjø GALAGI maamuse!

106

*De ḡe va ga woovalada nuiti,
GALA ka ga woঁfela nui*

1 A ғeoঁjø GALAGI maamuse!

A ғeoঁjø GALAGI lebi, mazələo pageε,
mazələo ná-woogęfıladai ғa yesu ná ғø!

2 Be ғa a zoo é ғeoঁjø GALAGI ḡee vaa wolaiti bo?
Be ғa a zoo é maamuse vaiti kpein bo?

3 Undaane nu ғa ga naati, niiti ti səle fai ḡeezu,
ti naa ḡeezu yeenɔpε, nii é ga telebodai.

⁴ Ee, G̊oog̊o GALAGI, si̊gi zu è nuþøþølai ð̊eezu la ða-nubuseiti be, mina yeema mà,

si̊gi zu è ti g̊izosu da, b̊o b̊à,

⁵ nii a k̊e, g̊è g̊aaazula ða-nuiti ta-undaaneei ma, niiti è yiimazegeai ga tiye,

g̊è joozun̊e ga ða-nubuseiti ta-g̊oozun̊eei,
ta gi è maamuse v̊øma gá d̊ønøiti!

⁶ Gi kotoi ð̊ea ga gi-m̊em̊ewolani kev̊ele,
gi faa j̊ou ð̊e, gi ð̊e ga s̊øba nuiti.

⁷ Mazøloø, gi-m̊em̊ewolani ti la ð̊eni ða-laavøo vaiti
gaagaani Ezipete yooi zu,

ti yeeman̊i ða-woog̊øfila faa wolaiti ma,

ti bakani kpolodei g̊obave, Seeli Kpolodei g̊obave.

⁸ Kel̊e, GALA ge ti g̊izoni, daaseigi wøølø vai zu,
é ná-zobogi g̊ula kel̊ema.

⁹ E zelii loni Seeli Kpolodei ma, naa v̊øni su,
ti zi̊ni ma yejezañai zu, eð̊e tevebai zu.

¹⁰ E ti g̊izoni ti wøinzege nuiti ta-ð̊eveleiti ma,
é ti unmøøni ti zili nuiti ta-zobogi ma.

¹¹ Zi̊iti ti ti maayosege nuiti maabøleni,
gila kpalaa ge la ð̊eni g̊ulan̊i.

¹² Názu ja ná-nubuseiti ti laani la daawooi la,
ti maamuse wuyeiti too be.

¹³ Kel̊e ti yeeman̊i gaaman̊o ná-k̊ewotiiti ma,
ti la ná-faazeikpasuiti ke vai maabøunni.

¹⁴ Tevebai zu, ti-yiimave laaveni ga gaazuñulapøi,
ti GALA sug̊øg̊ø fai ð̊eeni zou v̊øoi zu.

¹⁵ Nii ti falini ma, é naa veeni ti ya,
kel̊e é seeþei vilini ti zaama.

¹⁶ Ti toloi g̊ulan̊i ga Moize ti-v̊uuzuue,

ta Aalon, Gaođo GALAGI ná-botigé nu ḡadegai.

17 Zooi laalaoni, é Datan ɓole,
é Abilame ná-nu ɓulugiti maalɔɔfuni.

18 Abui ta-nu ɓulugiti galani,
abui soni faa ḡou ḡe nuiti ba.

19 Ti niké yivoi bətəni ɓəđə ve Woləbe gizei ma,
ti nəkəni kəlu ɬaawuungai naa wu.

20 Ti GALA maavaliboni, nii é ḡəni ga ta-ləbiyai,
ga suai ɬaaqulabai, nii é tufai miizu!

21 Ti yeemani GALA ma, ti ḡizo nui,
nii é faa wolaiti keəni Ezipete yooi zu.

22 E laavə vaiti keəni Same ná-zooi zu,
ta keəwoti maayikiaiti Seeli Kpolodəi ḡobave.

23 GALA ge deveni ga é ti-ma zuwu ɬaaieve.
Kələ Moize, nii é yiimazejəni la, naa loni kakala,
é pee ve be, é zege ná-ziigaawanai volu, é mina ti
gologolo.

24 Zou ɬagəi maawooi woni ti ma, ti naa ʋeləvilini,
ti la ḡəni laani GALA daawooi la.

25 Ti ɓəeni unsu ta-zege ɬotaiti bu,
ti la ḡəni goloni Gaođo GALAGI laawooi ve.

26 Názu ɬa naa yeei wuzejəni la,
é ɬona ga tođa ti undaavilis tevebai zu,

27 é ti-mavofodaiti faza zooi kpein su,
ti za zii ɬiligit saama.

28 Ti ɓəđə ɬilini Baale-Peyəol va,
ti zalaqə zuaiti miini, niiti ti ḡəni ga ɬovəiti tənə.

29 Ti Gaođo GALAGI yiigaawanani ga ti-zie vele
ñoiti,
dəfə zeebə ḡoi ʋeeeni ti va.

30 Fineyase wuzegeni, é ná laazale,
dɔfɔ zeebɛ noj beni gaamago nɔ.

31 Naa leveni tɔun bɛ ga telebo faa ja é keeni,
eyɛsu yeegɛsalaiti ta yeegɛsalaiti su eyɛsu ɟɔ.

32 Ti GALA ziigaawana vai ɟɛeni Meliba dei vo bɛ,
Moize lɔoni maanəgɔi zu ti maavele ma.

33 Ti wola bɔini da,
é bɔc, é la ɟisieni su.

34 Ti la ɟeni Kanaan nuiti ma zuwu ɟaaleveni,
egevelei Goođo GALAGI boni la ti ma.

35 Ti zupuni ta zii ɟiligit,
ti naati siɛ vele maaleləni.

36 Ti ɟeni naati ta-ɟəəgɔ ganigit debizu,
naati ti ɟeni ti vɛ ga balii.

37 Anɛɛ ti-loun zunuiti, ta ti-loun anzaniuiti,
ti naati kulani ga zalagaiti inɛgit bɛ.

38 Ti sɔbalala ɲamai vuuni,
ti-loun zunuiti ma ɲamai, ta ti-loun anzaniuiti ma
namai,
ti ti ɟulani ga zalagaiti Kanaan yooi zu ɟəəgɔ ganig-
iti bɛ.

Zooi ɟɔzəni ga naama nu vaa vai.

39 Ti bɔđo ɟɔzəni ga ta-ɟɛewotiiti,
ti kologologi ɟɛ ti-zie velei vo.

40 Goođo GALAGI yiigaawanani, ziigula ná-
nubuseiti daaləgɔma,
ná-nubuseiti maayo ge zegeni bɛ.

41 E ti lɔoni zii ɟiligit zeezu,
niiti ti maayo ge la ɟeni vɛ, naati ti zeini ti unda.

42 Ti zili nuiti ti ti nimizani,

ti unmaayeini naati zeewu.

43 Anée ni sie mɔinmɔin su, Goojɔ GALAGI ʃeni ti unmɔɔsu,
kélé ta-ʃisiei ʃeni nɔ ga ti dà baka,
ti ʃata ta-vaagaaza golaiti ba.

44 Anée naa ve, Malijii a la ti bain gooī ménina,
é bëna ʃida ta-ʃidaavili faiti bu.

45 E ʃizéni ná-minazegégi zu ti letema,
ti maawɔin soni, eʃevelel ná-wooʃeʃiladai wɔɔlɔai
la.

46 E ta-maawɔingaa ʃigi lɔ naati ziima,
niiti ti ʃeni ti zosu ga duɔiti.

47 Ee, Goojɔ GALAGI, gá-GALAGI, gi ʃizo!
Gi ʃaalé ba, è gi ʃula zii ʃiliti saama,
naa ja a ke gi è maamuse, ʃeigi è nadegai,
gá-ʃoozuneei ʃe ga gi dà è lebi!

48 Mamagi ja Goojɔ GALAGI vε,
Izilayele ná-GALAGI, ʃoojɔ ta ʃoojɔ!
Nuñuseiti kpein ti ʃe ma: «Amina!»

A Goojɔ GALAGI maamuse!

Sεvεi Lɔɔlusie

107

(Guyeiti 107–150)

Unmɔɔ GALAGI, è mama

1 A Goojɔ GALAGI maamuse, mazɔlɔɔ page,
mazɔlɔɔ ná-wooʃeʃiladai ja yesu ná ʃo.

2 Goojɔ GALAGI ná-nu unmɔɔgaiti ti naa wo,
niiti é ti unmɔɔgai, é ti ʃula ti wɔinzege nuiti zeezu,

3 é ti ʃaalé ba, é ti ʃula zooiti kpein su,

folo ɡulazu, folo liizu, ləkpəmaue nu yeezazuue,
ləkpəmaue nu ɡəvəzuue.

⁴ Tanigaani ti ɡəni levetevesu tevebai zu,
ti la pele ɬaani, é va lo ada va, ná ga nu zeizu.

⁵ Pului ta kpoole wɔin ɡəni ti ma,
ti valani ti-zuvikεi ma.

⁶ Ta-ɡidaaviligi zu, ti ɬainni Goođə GALAGI woizu,
é ti ɡulani ta-yiibələ vaiti su.

⁷ E loni ti luđo, é li ga tiye ga pele zəlegi,
eyesu ti zeeli taa ma, nuiti seizuue.

⁸ Ti Goođə GALAGI maamuse ná-woođəfiladai vaa
zu,

ta ná-laavəo vaiti é ti ɡeezu nubuseiti bε.

⁹ Mazələo é kpoole dei veeni naati zea, niiti kpoole
wɔin ɡəni ti ma,

é ani vagəiti feeni naati zea, niiti pului ɡəni ti ma.

¹⁰ Tanigaa ti ɡəni zeini kpidi ɓəii zu,
maanəđəi ti va ga yələđəi ta kəlui, ti ga kasođa nuiti.

¹¹ Təəzei ti wuzəgeni GALA ná-deveiti daaləđəma,
nii é Anii-Pε-Unda, ti naa ná-tene gooiti bəlevilini.

¹² E ti ləəni kpələi zu,

ti ɓunəni, nu nəpe ge la vaani, é va ɓə ti va.

¹³ Ta-ɡidaaviligi zu, ti kpeei looni Goođə GALAGI
woizu,

é ti ɡizoni ta-yiibələ vaiti su.

¹⁴ E ti ɡulani kpidi ɓəii zu,
é ta-yələđəiti teveleveni ti va.

¹⁵ Ti Goođə GALAGI maamuse ná-woođəfiladai vaa
zu,

ta ná-laavəo vaiti é ti ɡeezu nubuseiti bε.

¹⁶ Mazələo é kəlu ɓəi kpogiti galeđəleni,

é kəlu zəgəgiti kpezeğele.

17 Gimalala nuiti, ti ta-eteai ziezu kotoi zu,
ti bəgə gəeni ga maawəin nuiti, ta-vaagfaaza golaiti
faa zu.

18 Daamianigiti kpein ti nəuni ti-laavə,
ti maabugfani saai va.

19 Ta-gidaaviligi zu, ti kpeei looni Gəoḡə GALAGI
woizu,

é ti gizoni ta-yiibələ vaiti su.

20 E daawooi leveni, é ti gəde,
é ti gulanı saai ya.

21 Ti Gəoḡə GALAGI maamusə ná-wooğəfiladai vaa
zü,

ta ná-laavə vaiti é ti gəezu nuñuseiti bə.

22 Ti faanəe wuuğwəe zalafaiti kula bə,
ta ná-kəewotiiti dəezu ga koozunə wuyeiti.

23 Tanigaa ti gəni sici wosu batoiti su kpolodei ga,
ti da yaagolai gə zie wolaiti ga,

24 naati ti Gəoḡə GALAGI ná-kəewotiiti kaani
ta ná-laavə vaiti, kpolode wolai ga.

25 E bəeni nə, file wolai lokolevə,
é kpolodei ma lakpatakpagiti buzeğe.

26 Ta-batoi gəni ti ləezu geezuvə,
ná tago a kəena, é ti yei zeğei zu,
dualuagi gəni ti ma, ti yiibələ.

27 Gaazulatigi ti zoni, ti da zie eğə dəəzo nu,
ta-gimalai kpein gaavalani ba.

28 Ta-gidaaviligi zu, ti bainni Gəoḡə GALAGI woizu,
é ti gulanı ta-yiibələ vaiti su.

29 E zelii loni filei ma, naa lei təən,
zie lakpatakpagiti ti laani kpe.

30 Naa ḡeni ga koozunε vaa ti vε,
Goođo GALAGI loni ti lugđo, ti zeeli kein tosuvε, vε ti
bēdei ḡeni ná va.

31 Ti Goođo GALAGI maamusε ná-woođegfiladai vaa
zu,

ta ná-laavø vaiti é ti ḡeezu nubuseiti bε.

32 Ti maamusε nubuseiti ta-maabøgi zu,
ti dëbi kewolaiti ta-ǵaalebai zu.

33 Tođa da zie wolaiti fō su, ná ḡe ga tevebai,
é zieungiti fō su, naati ti ḡe ga zou vøɔi,

34 é zou vagji valibo, é ḡe ga zooi kpoloi wanaai ba,
nuiti ti zeini ga naati ta-ǵotoi maavele ma.

35 Kele tođa da tevebai valibo, é ḡe ga zie wolai,
é zou vøɔi balaa valibo, é ḡe ga zieungiti.

36 E ná ḡe ga naati seizu, niiti pului ti ma,
naati ti taai lo ná, ti zei ná,

37 ti molo zuwui vaza kpalađiti su, ti da leezən
bēleiti da,
niiti ta ḡe gwaai wosu ga bøłøa.

38 GALA ka tuyā loo ti vε, é ti ǵaawøłø gola,
é la ta-loganiiti maaveleøa.

39 Sięgi zu ti maavelezu la,
ti Zubili nimiza ǵasøi wu, maanøgi ta kidaaviligi
zu,

40 GALA ka zobobe nuiti pelevøle,
é ti ḡe ga teveteve nuiti tevebai zu, vε pele la ná.

41 Kele tođa da bala nuiti kula maanøgi zu,
é ta-veleyegeiti gaawøłø, eጀe togani goiti.

42 Søle nuiti ta miná ǵa, ti goozunε,
kelε telebotala laavε kpein daa ǵa ǵulu.

43 Zəi nəpe é ga gjima nu, é dama ga niima vaiti,
é gjida Gəoḡə GALAGI ná-woogęgħila kewotiiti bu.

108

Nà pile soləə!

1 Davide ná-guyei. Guyei.

2 Ladalai ja z̥imavę, ee, GALA!

Nà guyei loo, gè è maamuse ga z̥imavę pę.

3 A wuzegħe, wa ve, nà-konigi ta nà-papai!

Nà geelaalaosuvę maaloga.

4 Nà è maamuse ziiti pę saama, ee, Gəoḡə GALAGI.

Nà guyei loo è ve zii għiligit saama.

5 Mazələə da-nuħoġħelai budevę geeġħoləgi maazu,
ta da-woogħegħidai tonabħiingħi maazu.

6 Ee, GALA, è wəlo velei le geeġħoləgi maazuuvę!

Da-lebħiyai volo eteai zu ná pę,

7 naa ja a kę, niiti è ti neai ve, naati ti unmoo.

Kizogħi wo ga è-yeezai, għoqxaavote.

8 GALA ge bəeni seizu jadegħi, é jżei ma: «Pile soləə
nui ja é ga ze!»

Nà Sikemha għaqawie su, gè Sukot ġiem għaqawie.

9 Galaade ja ga nàn, Manasé ja ga nàn,

Efelayime ja ga kċa għad-wəloġi unction,

Zuda ja ga nà-masa tukprej.

10 Moabē ja ga kokoi, nii gè maagħbazu su,

nà-savala pilisuvę ja ga Edome yooi.

Nà pile soləə kpeei loozu Filisiti nūti ta-yooi
laalċoġħma.»

11 Bej ja li ja ze taa wolai zu, nii sigfigi ma?

Bε ḡa a li ga ze Edəme?

¹² Ee, GALA, da laade ɓaa, è ȝea ȝeləni gi va?

Ee, GALA, siɛgi zu gá-ȝəȝə nuiti ti ȝəni ȝulazu la, è
la mə ȝəni vilesu ti volu.

¹³ Bɔ gi va gi zili nuiti daaləȝəma,
mazələo nubuseiti ta-ɓəbai ḡa nə ga wafuun faa.

¹⁴ Ni GALA ka ade va, ada pile sələo,
mazələo tɔ ḡa é ade zili nuiti dəevezu.

109

*Nui nii ti zeei veεzu ma,
é da ɓəȝə maalobosu gaizie GALA pɔ bε*

¹ Guye loo ȝundigii nənəi ve. Davide ná-guyei.

GALA, dəi gè è maamusezu, mina maagę kpɔ.

² Mazələo nu ɲəti ti laalaoga dàaləȝəma, ti da tòȝɔi
gologolo,

ti da sùȝula ga zee negiti.

³ Ti màagoolia ga wɔinzeȝəma ɓəȝiti.

Ti da laale bù wafuun.

⁴ Ta nà-nεεbei zuloozu ga ti da màalɔ,
tama nònun nà GALA falizu nɔ,

⁵ ti da nà-faa vagɔi zuloo ga faa ɲɔi,
ti da nà-bɔ̄lalai zuloo ga wɔinzeȝemai.

⁶ Wεle, nii ḡa ti bosu:

«Ade yeelo nu ɲəu ȝila ba daaləȝəma,
maaləo nu ȝila ge lo zeezazuve!

⁷ Siɛgi zu ta ȝε tukpɔ̄gaalevezu la, ti peelala,
ná-GALA falii ȝε ga kotoi!

⁸ Sii ma voloi zu mina mə ȝooza,
taȝili ge zei potogi zu!

⁹ Ná-dointi ti ñε ga podointi,
anzai ñε ga poanzai!

¹⁰ Ná-dointi ti ñε ga teveteve nuiti, ti da falii wo,
ta-vali wosuvue maagooza ta-valei va kologologai!

¹¹ Kuye nuiti ti yeevvee kɔligit kpein ma mεε,
ná-botii zulənəgi pε ge ñε ga toosu nuiti təno!

¹² Nu nəpε ge mina nuñəjəla ñε bε,
ta nu mina ná-podointi maawɔinga!

¹³ Mavofodai zuwuñaaleve,
ti-laaseigi gaaava yeeñəfəlai zu, nii é vaazu!

¹⁴ Gəođə GALAGI mina g̊i kula mεməwolani ta-
vaagaaza golaiti su,
dee ná-kotoi mina gba é va ɓe!

¹⁵ Gəođə GALAGI g̊aazuyε nə ñə ta-ñotoiti ba,
é ti-laaseigi ɓale eteai zu.

¹⁶ Təəzei, zunui nii la nuñəjəla nəpε kεenι,
é maawɔin nui wɔinzejeni, nii é ga bala nui,
eyεsu é nui naa vaa, nii ziijolođologai.

¹⁷ Nu voovoo vai ña é neenι bε, foovooi tə balaa so!
E la ñeni kεezu, é va tuyaa loo nu vε, tuyai vela, é
maagooza tə balaa ba!

¹⁸ E foovooi loo ñəba, eñeveleí ná-segei la,
naa lə koozuue ga ziei ñevele,
é lə ma gaeiti su ga gulɔi ñevele.

¹⁹ E ñε eñe segei, nii é felevalesu ñəđə ma,
ta saamañiligi é saamavue yeenəpe!»

²⁰ Təun, Gəođə GALAGI mu ge màaləo nuiti sala
ñana,
niiti ti təñəi ñologolosu.

²¹ Ee, Máligii, Gəođə GALAGI, màalobo, è-laaseigi
wəələ vai ma,

mazeloo da-woogefiladai vagε, ùnmoo.

²² Maawɔin nu ja ga ze, gè ḡe ga bala nu,
zli ḡologologe kðozu.

²³ Nà jeelezu vaa, eje niinigi é zegezu,
ta nòun fobesu ege kotogi.

²⁴ Zu so faa wolai ja jñibiiti subalizu,
gè da vo.

²⁵ Gè ḡea ti ya ga baagulama anii,
ta kàana no, ti da ungi jniikpi.

²⁶ Bø bà, Gøoḡø GALAGI, nà-GALAGI!
Kizo da-woogefiladai maauele ma.

²⁷ Sili nuiti ti ḡe kwεe ga da ja, è naa ḡeai ga è-yeei,
ga da gila kpe, Gøoḡø GALAGI, da ja è naa ḡeai.

²⁸ Ta zoo ti foovooi wo, kélé døun da, da tuyai loozu.
Ta wuzegena dàaløḡøma, ta unfe,
kélé nòun nà, da-wotige nui, dàa ja ve ga koozuneei.
²⁹ Niiti ti nòun maaloozu, zøngøi zele ti pe ba,
unfegi loo ti ḡeba eje segei.

³⁰ Nà Gøoḡø GALAGI maamuse ga woo wola,
nà dëbi bebe wolai zaama.

³¹ Mazeloo toga da maawɔin nui maalobo,
é unmoo, é kula naati zea, niiti ti peelalazu.

110

Masagi zalafa fula nui

¹ Davide ná-guyei.

Gøoḡø GALAGI laawooi é boni màligji ma:
«Zei zèezazuve,
eyesu gè è zili nuiti ke ga da-ḡøjoloma anii.»

2 Gəođə GALAGI ḡa da-masadai ma zəbeī
zuwəələzu,
é zo Siyən GALA sei vəlei ma.

Da masadai ḡe è zili nuiti saama.

3 Voloi da ḡe kəoi ḡəəzu la,
da-nubuseiti daa ḡa ve ga ziiləi,
ti da va è və ga kpizəi, maagili nadegai zu,
sobuzobui, da-ḡəəđə zu nu loungoiti ta suvilə ga vaa
è və bə, egevelei nədagi a da vuu la.

4 Gəođə GALAGI ḡonani, tama é la zeđea woo volu,
é ḡəni ma:
«Da ga zalaga ḡula nui eyəsu ḡə, egevelei
Melekizedeke ḡəni la.»

5 E-Maligii ḡa è ḡobavə,
ná-ziijaawana voloi, toğə masagiti dəevə.

6 Toğə ná-tukpəi laale zii ḡiligit bu,
nu voomai ma ḡulugiti gaa ḡa lə ba,
toğə kundigiiti dəevə eteai zu naa kpein.

7 Toğə* ḡəole pelei zu kətudei ḡa,
naa volumna toğə nəungi wuzeđe.

111

GALA ge faa maayikiaiti kəevə

1* A Gəođə GALAGI maamuse!

Nà Gəođə GALAGI ləbi ga zliimavə pe,

---

* **110:7 110:7 Toğə:** Masagi ḡa ti vaazu ma. * **111:1 111:1 Guyeiti**
tanigaa zu, guyeiti laagulazuueti toozieivə ga Efulu zəvə ḡae puufelego
maazu felegoi gila, é zoloo ti-ŋəkpe velei ma. Ti laasei pəevə ga sevə
ḡae wuyeiti.

maabøgi zu, telebo nuiti ta-ðaaləbai zu.

² Gøoðø GALAGI ná-kεewotiiti bøøløvø gola,
niiti kpein ti wøindøi la, naati ta da gida ti wu gola.
³ Ná-kεewotiiti ta ná-løbiyai ta ná-maaneεi ðulazu
kølema.

Ná-telebodai ña yesu ná ðø.

⁴ Toða po ga nu ðízø ná-faa maayikiaiti su.
Gøoðø GALAGI nuðøðøvø, é ðø ga maawøingaa
GALAGI.

⁵ Niiti ti luazu ba, toða da naati maavaiti kpein kε.
Toða da ðízø ná-minazeðegi zu yeenøþø.

⁶ E ná-zobogi leeni ga ná-nubuseiti ga kε vaiti
maavele,
siegi zu é zii ðiligitø ta-yooi veeni la ti vø.

⁷ Nii kpein é kεzu, naa ña é ga gaamai ta sølegi.
Nu maaneεvø, é la ná-deveiti kpein da.

⁸ E ti zei vele þøtevø eyøsu ðø,
kεai gaamai ta sølegi maazu.

⁹ E unmøø fai leveni ná-nubuseiti ma,
é minazeðegi wo ti vø, nii é ga ðøoðø kelei.
GALAGI vø, nii þadegai, maayiki.

¹⁰ Gøoðø GALAGI ðaaazuluabai ña é ga gimalai
løøzeizuøø,
niiti kpein ti ziezu ga naa, naati ka gí pagøi ti ma.
Ná-maamusei ña yesu ná ðø.

112

Woðøfila nuiti ta-undaaneεi

¹* A Gøoðø GALAGI maamuse!

---

* **112:1 112:1** Guyei tanigaa zu, guyei laaðulazuøeti tøøzeivø ga
Eþulu zøvø ñae puufeleðø maazu felegø gila, é zoloo ti-þøkø vøleí
ma. Ti laasei pøeøvø ga sevø ñae wuyeiti.

Undaan^e nu ḡa ga naama nui, nii é luazu Ḡooḡo
GALAGI va,
ta neebé vai ḡa é ga, é naa ná-deveiti so, é zie la.
² Mavofodai ḡa ḡe ga zebesu nu eteai zu.
Tuya ḡa ḡe telebo nui mavofodai ma.
³ Toṣa b̄ooḡo z̄elc̄o, naavoloi ḡe ná-pelei wu,
ná-telebodai ḡa yesu ná ḡo.
⁴ Siegi zu fai pe subidizu la, wozakalagi ḡa da gula
sôle nui ue.
Teleboge, nub̄ooḡoai, é ga maaaw̄ingaa nu.
⁵ Page ga nui nub̄ooglai ḡe, é kuyei uee,
é b̄ooḡo vaiti gaagula ba ga s̄oledai.
⁶ Mazelc̄o faa nōpe ge la telebo nui niikpiga eyesu
pe,
nuiti ta ḡize su eyesu ḡo.
⁷ E la luua ziigologolo kp̄e j̄oiti ba.
Ziileiv̄e, t̄oɔzei poluzeiv̄e Ḡooḡo GALAGI va.
⁸ Zii la Galia, dualua ge la ziimav̄e.
Gaabelagi, toga sili nuiti kologolo pelei ḡa.
⁹ Toṣa da faaneei ḡe ga b̄ooglā maanəḡo nuiti b̄e.
Ná-telebodai ḡa yesu ná ḡo,
tano ḡa a da la ná-zebei ta ná-lebiyai ma.
¹⁰ Faa j̄ou ḡe nui a kaana, ziigaa ḡa da wana,
é da niigai zie ga, é vala ná-zobogi ma.
Faa j̄ou ḡe nuiti ziimai ḡa gologolo.

113

GALAGI nii kefala la ná

¹ A Ḡooḡo GALAGI maamuse!

A maamuse, wo i wo ga Ḡooḡo GALAGI ná-botif̄e
nuiti,
à Ḡooḡo GALAGI laaseigi maamuse!

- ² Mamagi ḫa Goođo GALAGI vε,
é zo niizu ma, eyesu ḫo.
³ E zo folo ḡulazuvε ma, é li folo liizuvε,
Goođo GALAGI laaseigi ləbiyai zələo.
⁴ Toga zeini ziiti kpein unga,
ná-ləbiyai ḫa geegjəlogi maazu.

- ⁵ Be ḫa é ga Goođo GALAGI ada-GALAGI ḫevele?
Toga zeini anii kpein unga geezuvε.
⁶ Kélé toga da ungi vilε,
é geegjəlogi ḫa ta zooti.
⁷ Toga da maawɔin nui ḡula fu filigí zu,
toga da maanɔđo nui wuzeże, é kula kpođagi zu,
⁸ é sei seizumaanəgiti saama,
ná-nubuseiti ta-zeizumaanəgiti.
⁹ Toga pəleyegei ve doun zələotala anzau ya,
é koozuneei zələo, təozei é ḫea ga dounja ti-lee.

A Goođo GALAGI maamus!

114

*Siegi zu Izilayele nuiti ti ḡulani la
Ezipete yooi va*

- ¹ Siegi zu Izilayele nubuséiti ti ḡulani la Ezipete yooi
va,
siegi zu Zakəbe mavofodaiti ti ḡulani wεen
nubuséiti saama,
² Zuda yooi ḫeni ga Goođo GALAGI zeizu nadegai,
Izilayele ḫe ga ná-zooi.
- ³ Kpolodəi naa ḫaani, é bize,
Zuluden ḫaagalen ma ga voluvelei.
⁴ Gizeiti ti ḫeni vilisu ga baala sine wolaiti kεvele,

gize goiti ti da vili ga baala ziwoiti kevèle.

⁵ Togá gále, kpolodei, è velani jana?

Da ma, Zuludéñ, togá gále è galeni ma ga voluvelei?

⁶ Wa ma, gizeiti, togá gále wo vilini ege baala sine wolaiti?

Wa ma, gize goiti, togá gále wo vilini ege baala ziwoiti?

⁷ Ee, eteai, bali Maligii gakala,

Zakóbe ná-GALAGI jákala,

⁸ nii a da fasai valibo, é ke ga kpoigi,
é kótui ge ga zieuungi.

115

GALA gila kpe ka lebiyai be

¹ Ee, Goojó GALAGI, é la ga góno,
giya laade góno va ge ga lebiyai,
keni da gíla kpe, da-nubóglai maavele ma, ta da-woogéfiladai.

² Leeni vaa zu, zii gíligiti ti bágo gáazaðasu ga:

«Mini ja ta-GALAGI ná?»

³ Ada-GALAGI ja geegjelégi zu,
é da naa kpein ke, nii neai be.

⁴ Kéle ta-góógo ganigití ta ga walii ta zanugi,
niiti nubuséiti ti ti bétéai.

⁵ Daave ja ti va, kélé ti la báezu la,
gaazuue ja ti va, kélé ti la wozagaazu la,

⁶ goiyégei ja ti va, kélé ti la faa ménisu da,
sokpai ja ti va, kélé ti la ani makú ménisu da.

⁷ Ti-yeeiti ta ti va, kélé ti la voojuzu ani va ga tiye,
ti-góógoiti ta ti va, kélé ti la zieu ga tiye,

woo la zooga ǵulazu ti-ǵədayegei zu.

8 Ti ńete nuiti kulave ga tiye,
ta niiti kpein ti gitosu ti va.

9 Izilayele, galiva Goođo GALAGI ma.

Tə ga é è ue ga kpəba nui, ta kəəđə ǵəlu zepəgi.

10 Wəi wo ga zalaǵa ǵula nuiti, Aalən mavofodaiti,
à galiva Goođo GALAGI ma.

Tə ga é è ue ga kpəba nui, ta kəəđə ǵəlu zepəgi.

11 Wəiti wo luazu Goođo GALAGI va, à galiva ma.
Tə ga é wo ue ga kpəba nui, ta kəəđə ǵəlu zepəgi.

12 Goođo GALAGI ja ǵisiez u ade zu, toja tuya loo
ade ue,

toja tuya loo Izilayele uelyegei ue,
toja tuya loo Aalən ná-pelyegei ue.

13 Goođo GALAGI tuya loo naati be, niiti ti luazu ba,
bolomadəğəiti ta seizumaanəgiti.

14 Goođo GALAGI wo ǵaawəələ,
wa-o, wo-lointi-yo.

15 Goođo GALAGI tuya loo wo ue,
nii é geegələgi ńetea, ta zooi.

16 Geegələgi ja ga Goođo GALAGI nənə,
kəle é zooi veeue nubuseiti be.

17 Goveiti taade ta da Goođo GALAGI maamuse,
anee naati tagila kpala, niiti ti gaalei yooi zu.

18 Kəle adəun, ada Goođo GALAGI maamusezu, é zo
niizu ma, eyəsu ǵo.

A Goođo GALAGI maamuse!

116

Màligii ja da gðoi meni

- 1** Gooðo GALAGI neeuε bë, mazoløa toðfa da gðoi meni,
siegi zu gè maanεεnezu la.
- 2** Tøøzei goilogε gðoi ma,
nà ye woogulazu ma yeenøpε, sii ma voloi pε su.
- 3** Saai ma galuiti ti ðea veleveleni mà,
gøvealaazu vaiti ma yiizooliti ti ðeni mà,
gè zeelini kidaaviligi ta ziizooli ðwøgi ma.
- 4** Køle gè woogulani Gooðo GALAGI ma, gè ðe ma:
«Nà è maanεεnezu, Gooðo GALAGI, zènvui ðizo!»
- 5** Gooðo GALAGI ja da nuðøðlai ðe, salegε,
ada-GALAGI ja ga maawøinga GALAGI.
- 6** Gooðo GALAGI ja da naati make, niiti ti la dø faa
moimøain kwøni,
tø ja é kizoni, siegi zu màawøinni la.
- 7** Zii, ðaaðale ma da-yiileigi zu,
mazoløa Gooðo GALAGI faaneε ðeeeuε è ue.
- 8** Ungo, Gooðo GALAGI, è ùnmøoni, è kùla saai ya,
è gàazudeiti kpale,
è kòðøiti sege too velei ma.
- 9** Nà ye ziezu fulu nuitka ta-eteai tøi su,
Gooðo GALAGI ðaazu.
- 10** Iñø ge la ðeni leveni, anee siegi zu gè ðeni ðeezu
ma la:
«Màawøinda gola!»
- 11** Nà-ziiðøløi zu, gè ðeni ðeezu þøðø ma:

«Nui kpein ka ga zee nu!»

¹² Leeni ja nà zoo gè kε Gəođə GALAGI vε,
ná-faaneei kpein faa zu nòun tetema?

¹³ Nà pile sələɔ̄ ziawɔ̄ lε geezu,
gè woogula Gəođə GALAGI ma.

¹⁴ Nà nà-minazegéjiti daazeeli, niiti gè ti g̊ea Gəođə
GALAGI vε,
nà naa g̊e ná-nubuseiti pe gaazu.

¹⁵ Gəođə GALAGI ná-woogéjila nuiti saa vai ja da
g̊e gaazu ga faa baa gola.

¹⁶ Ee, Gəođə GALAGI, nà ga da-wotige zunui,
nii da-wotige anzanui sələɔ̄gai!

E bà wɔ̄inzegema galuiti tevea bà.

¹⁷ Nà faanee wuuğwεe zalagaiti kula è vε,
gè woogula è ma, Gəođə GALAGI.

¹⁸ Nà nà-minazegéjiti daazeeli, niiti gè ti g̊ea Gəođə
GALAGI vε,

nà naa g̊e ná-nubuseiti pe gaazu,

¹⁹ Gəođə GALAGI ná-koizuveti,
Zeluzaleme laaveaiti saama.

A Gəođə GALAGI maamuse!

17

Etea maamusei kpein

¹ Ziiti kpein, à Gəođə GALAGI maamuse!

A dəbi, nubuséiti kpein!

² Mazələɔ̄ ná-nubəğəlai zuwəələvə gola ade vε,
Gəođə GALAGI ná-woogéjiladai ja yesu ná g̊o.

A G  o   GALAGI maamuse!

118

*E y   vulua,    da naa wo,
nii G  o   GALAGI k  a*

- 1 A G  o   GALAGI maamuse, maz  lo   page, maz  lo   n  -woof  filadai    yesu n   g  !
- 2 Izilayele nuiti ti bo, ti    ma:
«N  -woof  filadai    yesu n   g  !»
- 3 Aal  n mavofodaiti ti bo, ti    ma:
«N  -woof  filadai    yesu n   g  !»
- 4 Niiti ti luazu G  o   GALAGI va, naati ti bo, ti    ma:
«N  -woof  filadai    yesu n   g  !»
- 5 N  -kidaaviligi zu, g   woofulani G  o   GALAGI ma,    g  o  saavoteni,    fieni.
- 6 G  o   GALAGI    ba, g   la lua ani n  pe ba, leeni    nui a zoo    ke ga ze?
- 7 G  o   GALAGI    b   ga n  -kp  ba nui, n   w  inzeje nuiti kolofolosuv      ga ga g  azuv  .
- 8 Fiz  ge nu G  o   GALAGI    ga l  o  fuzuv  , aisa nu va li   alivaazu nui ma.
- 9 Fiz  ge nu G  o   GALAGI    ga l  o  fuzuv  , aisa nu va li   alivaazu seizumaanegiti ma.
- 10 Zii   ligiti p   ti m  alatini, G  o   GALAGI laaseigi zu, g   ti   lukpuluni.
- 11 Ti m  alatini, ti m  avelevele, G  o   GALAGI laaseigi zu, g   ti   lukpuluni.
- 12 Ti m  alatini e  se sele k  ingiti,

- kélé ti zaani eđé abui é zosu də̄ laa fɔ̄i va.
 Goođo GALAGI laaseigi zu, gè ti ɓulukpuluni.
¹³ Ti dàavili gola, gè va loo,
 kélé Goođo GALAGI bəni bà.
¹⁴ Goođo GALAGI ḡa é ga nà-zobogi, ta nà-maamuse
      wuyeiti ma ungi,
      tə ḡa é ga nà-kizogi.
- ¹⁵ Koozuneei ta unmə̄gi ma bee wooiti ta telebo
      nuiti ta-zeđe ḡotaiti buulaave.
 Goođo GALAGI yeezai ḡa botii ḡeezu ga zəbe!
¹⁶ Goođo GALAGI yeezai wuzeđeu!
 Goođo GALAGI yeezai ḡa botii ḡeezu ga zəbe!
- ¹⁷ Gè la zaazu, nà yesu vulua,
 gè da naa zuđula, nii Goođo GALAGI kəa ga
      kewotiti.
¹⁸ Goođo GALAGI màagoloni,
 kélé é la dòoni saai zu.
¹⁹ A pəle i laalao bə̄, nii makəgai səle nuiti ta-vaa ma,
 miná ḡa gè ləezu ná, gè Goođo GALAGI maamuse.
²⁰ Welə sigidavə̄ va, nii é liizu Goođo GALAGI və̄ bə̄,
 miná vele ḡa səle nuiti ti levesu da.
²¹ Nà è maamusezu, təɔzei è gòođaaavoteni,
 è vaani è ḡe ga nà-kizo nui.
- ²² Kətui nii pəle lo nuiti ti ḡeləni ba,
 naa ḡa kəai ga səbelama ḡətu wolai.
²³ Naama vai uaavə̄ é zeđe Goođo GALAGI və̄,
 tođa ga laavə̄ vaa ade ḡaazu.
²⁴ Za ḡa ga foloi nii Goođo GALAGI kulaai,
 ade siɛ ga koozuneei, de jađai ḡula, de ḡoozunee!

25 G̊oog̊o GALAGI, kizo fai ve!

G̊oog̊o GALAGI, undaaneei ve!

26 G̊oog̊o GALAGI tuyā loo naama nui v̊e, nii é vaazu daaseigi zu!

Gá tuyā loozu wo v̊e, é g̊ula G̊oog̊o GALAGI zei v̊elei ẘu!

27 G̊oog̊o GALAGI g̊ila kpe ka é ga GALAGI, t̊o g̊a é wozakalagi veezu de ya.

A d̊o laaiti so ya, wo l̊o polu v̊eb̊ei zaama, eyesu wo zeeli zalaga g̊ulazuve.

28 Da ga nà-GALAGI, nà è musezu, ee, nà-GALAGI, nà è maamusezu!

29 A G̊oog̊o GALAGI maamuse, mazol̊o page, mazol̊o ná-woog̊efiladai g̊a yesu ná g̊o!

119

G̊oog̊o GALAGI ná-t̊ogi maayikiv̊e, daazeeli

1* Undaanē nu g̊a ga naati, niiti ti-zie velei z̊olegai, ti ti-zie velei zoloosu G̊oog̊o GALAGI ná-t̊ogi ma.

2 Undaanē nu g̊a ga naati, niiti ti ná-kala gooiti sosu,

ti g̊olozu b̊e ga ti-yiimav̊e p̊e.

3 Naati ti la faa j̊ou n̊ope k̊ea, k̊el̊e ta ta-eteai ziez̊u, é zoloo GALA ná-pelei ma.

4 E da-leveiti kulani k̊el̊ema, nii a ke nu g̊olo ti v̊e ga pag̊o.

5 Ziil̊ozi g̊e z̊ea, nii a ke, g̊e da-leveiti so!

* **119:1 119:1** Guyeit tanigaa zu, guyei laagfulazuueti t̊oɔzeiv̊e ga Eb̊ulu z̊ev̊e j̊ae puufelogo maazu feleg̊i gila, é zoloo ti-j̊ekp̊e velei ma. (Kele guyeit nii zu, ti j̊ekp̊e v̊e ga puuzu losava losava.) Ti laasei p̊eev̊e ga sev̊e g̊ae wuyeiti.

- 6** Naazu gè la unfega tago balaa,
siègi zu gè da-leveiti pè petesu da.
- 7** Nà è maamuse ga sòledai, é zìlimavè,
nà da-lelebodai ma leveiti kalana.
- 8** Nà da-leveiti so,
mina gèlè bà neglein.

- 9** Zunu loungoi ja zoo ñale, é ziè nadedai zu?
Keni è è-laawooi zo, é ziè la.
- 10** Nà è ñaiziezú ga zìlimavè pè,
mina 6e bà, gè va zeje da-leveiti polu.
- 11** Gè è-laawooi makègè zìlimavè,
naa ja a ke, gè mina koto gè è laalògòma.
- 12** Mamagi ja è ue, Gòogò GALAGI,
kàla ga da-leveiti!
- 13** Dàkòlogiti ta da-leveiti kpein sugulazu,
niiti è ti woni.
- 14** Gè vile da-gala gooiti polu, naa ja da kòozunè,
egé ni nà naavolo wola zòlò.
- 15** Nà gisie da-leveiti su,
gàazu logè da-veleiti ba.
- 16** Nii è seueai, naa ja nèebè vaa wolai su,
gè la yeemaa è-laawooi ma.
- 17** Faa vago gè bè, nèi gè ga da-wotigè nui,
gè zenvui wo, nà golo è-laawooi ue.
- 18** Gàazuuvè zeje ma,
naa ja a ke, gè da-lògi maayikizuuvè ja.
- 19** Nà ga seikògòma nu eteai zu,
mina da-leveiti dògù bà.
- 20** Yeejègalai pè su, da-leveiti kwèè fai ja
gè gaiziezú ga sèbei pè.
- 21** Da zelii losu waso nuiti ma, foovoo nuiti,

ti zegezu da-leveiti polu.

²² Baagulamai ta bélélala vai ma gassoi zege ùnma, mazoloo nà da-gala gooiti sosu.

²³ Anee ni kundigisti ta yaavai gilizu dàalòjoma, nèi gè ga da-wotigé nui, nà ye gisiezú da-lògiti su.

²⁴ Da-gala gooiti ti ga zlima vaiti, ta ga tènè nu vagɔiti.

²⁵ Nà laani fufiligi zu, zenvui ve bè, egevelei è-laawooi bogai la.

²⁶ Gè sògiti kpein dea ga de, è gòogaaavotení, kàla ga da-leveiti.

²⁷ Da-leveiti gaaaja velei le ga ze, nii a ke gè gisie da-vaa maayikiaiti su.

²⁸ Ziizooléi ga gàazudei vuuzu.

Bùzege, egevelei è-laawooi la.

²⁹ Màagooza zee velei va. E-zaalai zu, bò bà, gè zie ga da-lògi.

³⁰ Gè yiimazegea ga gè ye è ue ga woogéfila nu, nà golozu da-leveiti bë.

³¹ Nà gilizu da-gala gooiti ba, niiti è ti veeni zèa, Goojò GALAGI, mina va bu, gè va unfe.

³² Nà bizezu da-leveiti ma velei zu, mazoloo è zii laalaoga.

³³ Ee, Goojò GALAGI, kàla ga da-leveiti ma velei, nà ye ziezu la eyesu gaabelaa.

³⁴ Faagaagaa gígi ve bè, gè da-lògi zo, gè solo bë ga zlimavé pe.

³⁵ Lo tûgò da-leveiti ma velei zu, mazoloo naa ja ga zlima vai.

³⁶ Zii gevele bëte da-gala gooiti tujò,

gè mina vilε kpògɔ lɔnɔgi volu.

37 Gàazuue zege wafuun faiti ba,

zenvui ve bè da-velei ma.

38 Naa ḡε bɛ, nɛi gè ga da-wotigɛ nui,

nii è ma minazegea naati bε, niiti ti luazu è va.

³⁹ Baagulama vai maajooza bà, nii é màaluazu, mazələo da-leveiti page.

40 Wòin ma vaa wòlai ña ga da-leveiti!

Zenvui ve bë ða-lelebodai vœ.

⁴¹ Goođo GALAGI, da-woodęđiladai gula kęlema bę, kizo, eđevelej è mìnazeđeni la!

⁴² Nà zoo gè naati goosaaavote, niiti ti 6aagfulazu mà,

mazelə̥ g̊e ńęg̊ę ǵaliva è-laawooi ma.

43 Dàave mina zeđe gaama ńoei volu,
mazələo nà qitosu da-leveiti ba.

44 Nà da-lɔgi zo,

yeenəpə eyεsu ʃə.

45 Nà zie bədʒyeemai zu,

mazələo da-leveiti ka gə ti gaiziəzu.

⁴⁶ Nà ɓœ masagiti gaazu gá ða-ðala gooiti, gè la unfega da.

47 Da-leveiti nεενε bὲ,

kðozunεεvε ga gè golo ti vε.

⁴⁸ Nà yeemaalesu da-leveiti ma, mazələo ti nεεvε bè.
Nà q̊isie da-ləgiti su.

⁴⁹ Gize è-laawooi zu, nii è boni mà, nèi gè ga da-wotigè nui,
nii è kitogi veenì bè su

50 Nà-maanəgjōi zu, nà-ziileigi ḫa ga
dā-minazēdegi ḫa é z̄esu vilūja

51 Waso nuiti ti *ŋεεʃulani* nòun su,
kèlè gè la zegezu da-lògi volu.

52 Goojò GALAGI, kìgi ga da-leveiti su, è ti woni
kaite,
naa ga é zìileizu.

53 Zìi ga da gologolo, nà faa jnou gëe nuiti kaana,
ti jéléai da-lògi va.

54 Nà da da-leveiti maawuye,
zooi nii zu, vë gè ná ga wëen.

55 Ee, Goojò GALAGI, nà da gisië è zu kpidii,
nà da-lògi zo.

56 Nii é ga nòun tosuvë,
naa ga é ga, gè da-leveiti makë.

57 Ee, Goojò GALAGI, nà bosu volu, tòsuvë ga é ga,
gè solo è-laawooi vë.

58 Gè jaaña ga ziimavë pe, ga gè nee è vë,
zaalai la mà, ejevelei da-minazejegi la.

59 Gè gisiëni sìe veleiti su,
nà galesu ma da-gala gooiti ma.

60 Nà zuvilezu, gè la ná laazu gobà,
ga gè da-leveiti so.

61 Anee ni faa jnou gëe nuiti ti sòni ga ta-valii,
gè la yeemazu da-lògi ma.

62 Kua zaamai, nà da wuzejé ga gè è maamusë,
tòjzei da-leveiti sole fai va.

63 Nà ga naati ti-wɔɔlai, niiti ti luazu è va,
ta niiti ti golozu da-leveiti bë.

64 Goojò GALAGI, da-woogëfiladai eteai kpein
daavegë,
kàla ga da-leveiti.

65 Ḡooḡo GALAGI, è faanee ḡea b̄è, n̄ì ḡè ga da-wotiḡe nui,

é zoloo è-laawooi ma.

66 Kàla ga ḡimala vaḡoi ta kelegelegi, mazol̄o dàave da-leveiti da.

67 Aisa ùnmaa va yei, ḡè ḡakani, k̄el̄e niizu, ḡè è-laawooi zoga.

68 E vase, è ḡe ga faanee ḡe nui, kàla ga da-leveiti.

69 Waso nuiti ta zee m̄oinm̄oin p̄ezu mà, k̄el̄e nà golozu da-leveiti b̄e ga z̄imave pe.

70 Ti yiilaaḡuluge, k̄el̄e n̄oun, k̄òozun̄e vai ḡa ga da-l̄ogi zo vai.

71 E kp̄eten̄i, ùnmaayeini, nii a k̄e ḡè da-leveiti kala.

72 T̄ogi kulaai è-la, naa viz̄oḡe b̄è, é leve zanu kae waagila (1.000) ba, ta wali ḡaei.

73 E-yeeiti ti k̄evele b̄etea, ti sùzo, ḡimalai ve b̄è, nii a k̄e ḡè da-leveiti kala.

74 Niiti ti luazu è va, ta kà, ti ḡoozun̄e, mazol̄o k̄itoḡe è-laawooi va.

75 Ḡooḡo GALAGI, ḡè kw̄ee ga da-leveiti s̄oleḡe. E s̄oledai ḡeeni ùnmaayeい vai zu.

76 Da-wooḡeḡiladai ḡe ga ḡaaneeen̄e zabui, egevelei da-minazegegi la b̄è, n̄ì ḡè ga da-wotiḡe nui.

77 Da-maawɔinḡai yei mà, nii a k̄e ḡè z̄envui wo, mazol̄o da-l̄ogi ḡa é ga n̄èbe vai.

78 Unfeḡi yei waso nuiti ma, teiti ti w̄inzegezu wafuun.

N̄oun nà, nà ḡigaiziez̄u da-leveiti su.

79 E ḡaaazuluuba nuiti ti va volu p̄ò b̄e,

nii a ke ti da-gala gooiti kwεε.

80 Nà pɔ zii zole negelein, da-leveiti so fai zu,
naa ja a ke gè la unfega.

81 Zii ja zoolεzu ga da-gizogi ma vai,
kigi logε è-laawooi va.

82 Gàazuve bɔida su ga da-minazejegi ʃaizie vai.
Gè ʃe ma: «Da gàaneeεnε yeelε?»

83 Gè ʃea eʃε kɔlɔ woolei é ʃolοdolosu abu luului zu,
anee naa ve, gè la yeemazu da-leveiti ma.

84 Folo lielegɔ ja da-wotige nui keεzu dε, kevelei
niizu?

Yeelε ja è naati tukpɔʃaalevezu la, niiti ti
nimizazu?

85 Waso nuiti ta zejεi wɔɔzu tùʃɔ,
naa la zolooni da-lɔgi ma.

86 Da-leveiti kpein sɔlege ga nu la ti la.
Ta wɔinzejεzu wafuun, va è bɔ bà.

87 Ná tago ʃea de, ti va ùndaavili,
kelε gè la ʃelezu da-lɔgiti ba.

88 Zenvui ve bɛ ga da-woogʃεfiladai,
naa ja a ke gè deveiti so, è ti woni.

89 Gɔɔʃɔ GALAGI, è-laawooi ja ná eyεsu ʃɔ,
seizuve ja ná eyεsu ʃɔ, geegʃɔlɔgi zu.

90 Da-woogʃεfiladai ja ye ná, yeeʃεgalaiti pε su.
E eteai bεteni, toʃa lɔni kpaan losuve.

91 Aniiti pε ta ná za, da-levei zaʃui zu,
mazɔlɔ eteai kpein ka è yeema.

92 Ni da-lɔgi la ʃeni zimani,
nà la za kaite nà-maanɔʃɔi zu.

93 Eyεsu pε gè la yeemaa da-leveiti ma,
naati ka è vaazu bu, gè zenvui wo ti zaʃui zu.

94 Nà ga ðənə, kĩzo.

Mazələo nà ñaaßaaazu, gè vile ða-leveiti polu.

95 Faa ñou ñe nuiti ta pàa gelegselegi ñaiziezü,
kəle nòun, gòiloge ða-ðala gooiti ma.

96 Gè petegé ga kwε ka ani vapagi kpein ba,
kəle ða-leveiti, kwε ge la ba.

97 Ee, ða-løgi nœeuë bë!

Nà ða ñisië su yeenøpε.

98 Da-levei ña këezu ga ñima nu, gè leve sili nuiti ba,
mazələo toʃa zèa yeenøpε.

99 Gè ñimalai zələøga, gè leve nà-kalaməinti kpein
ba,

mazələo nà ñisiëzu ða-ðala gooiti su.

100 Gigi ña mà, é leve kewola wələiti ba,
təøzei nà ñolozu ða-leveiti bë.

101 Gè la keeni, kəgɔi va vile faa ñou ñe vele nəpε ma,
nii a ke gè è-laawooi zo.

102 Gè la maagoozani ða-leveiti ba,
mazələo ña ña è kàlasu.

103 Da-minazegégi nœeuë dàa ñoozuvε,
é leve kɔin gulɔi va dàavvε.

104 Da-leveiti ti këa ga ñima nu,
naa ña é këa gè zee veleiti kpein wəinzejsea.

105 È-laawooi ña ga lanboi kòðɔ wu,
ta wozakalagi é volozu nà-pelei zu.

106 Gè minazegéni, nà ma, nà nà-minazegégi zo,
gè ñolo ða-leveiti bë, təøzei ti zəlegé.

107 Ti gòla maanøðøni,
ee, Gøøgø GALAGI, zenvui ve bë, eñevelei è-laawooi
bogai la.

- 108 Ee, Gooѓo GALAGI, yeezei nà-maamuse wooi
wu,
è kàla ga da-leveiti.
- 109 Zènvui ja faabaagi laawu yeenope,
kele gè la yeemazu da-logi ma.
- 110 Faa jou ge nuiti ta balii zeizu tùѓo,
kele gè la zefezu da-leveiti polu.
- 111 Da-gala gooiti ta nòun be ѓo, ga ani 6ii gola,
tiya ja ti kòozuneezu zìimave.
- 112 Gè devea zìimave ga gè ջolo da-logiti be,
yeenope, eyesu ѓo.
- 113 Gè woovele nuiti wòinzegea,
kele da-logi neeve bè.
- 114 Da ga dàoѓuzuuve ta nà-kòoѓo zepegi,
kitoge è-laawooi va.
- 115 A maagooza bà, faa jou ge nuiti,
naa ja a ke gè nà-GALAGI nà-deveiti so!
- 116 Yeezei bù eğevelei da-minazegegi la, naa ja a ke
gè zenvui wo,
mina kiteve.
- 117 Ge ga pòluzeigi, naa ja a ke gè ѓizo,
gè la ѓaaazugeja da-leveiti ba eyesu ѓo.
- 118 Da naati daavilisu, niiti ti zefezu da-leveiti polu,
mazoloo ta-ѓisici ja no ga zee vai.
- 119 Da faa jou ge nuiti pilisu ya, niiti ti eteai zu, eğe
kavai,
naa ja é ba, da-gala gooiti neeve bè.
- 120 Kpùsei ja 6alizu ga dualuagi, è seizu mà,
nà luazu da-leveiti ba.
- 121 Nà ziezu ga sòledai ta telebodai,
mina ջele bà, è va dò nimiza nuiti zeezu.

- 122 Gε ga pòluzeigi, nèi gè ga da-wotigε nui, nà-undaanεei vaa zu,
mina yeebe bà, waso nuiti ti va nímiza.
- 123 Gàazu bɔida su ga da-bɔbai maaɓɔun fai,
ta da-gizogi, nii è ma minazegeni.
- 124 Faa ɟε bɛ, nèi gè ga da-wotigε nui, eጀevelei da-woogεfiladai la,
è kàla ga da-leveiti.
- 125 Nà ga da-wotigε nui, ɟigi ve bɛ,
ga gè da-gala gooiti kwεε.
- 126 Gooɟo GALAGI, yeeɟegjalai ɟa è wuzegε,
ti da-lɔgiti koloɟologa.
- 127 Nòun nà, da-leveiti nεεvε bɛ,
é ɓude zanugi maazu, anεε zanu kitei.
- 128 Gè da-lɔgiti kpein pεtεgε ga ti zɔlegε,
zeegsaagwεεzu nɔpε ge la ba,
gè zεε velei kpein wɔinzegεa.
- 129 Da-gala gooiti page gola,
naa ɟa é ba, nà makεsu ti ma ga pagɔ.
- 130 E-laawooiti ma ɟulakelεmai ɟa da wozakalagi
ve,
toga da ɟigi ve naati bε, niiti ti la dε faa mɔinmɔin
kwени.
- 131 Da-leveiti nεεvε bɛ gola,
nà ti magalasu ga zl̩imavε pε.
- 132 Gaavote mà, è zaalai la mà,
eጀevelei è deveai la naati bε, niiti ti è nεai vε.
- 133 Sèbelɔ, eጀevelei da-minazegεgi la,
mina va bu, faa jɔu nɔpε ge va zobo sɔlɔɔ mà.
- 134 Fie, è kùla nímiza nuiti zeezu,
naa ɟa a ke gè da-lɔgiti so.
- 135 Yeezei bù ga pagɔ, nèi gè ga da-wotigε nui,

kàla ga da-leveiti.

136 Gàazuðei ña yeizu egë kôtudëi,
tôzei nüiti ti la da-lögi zosu.

137 Gooðo GALAGI, è zolegë,
è lelebogë da-leveiti su.

138 Da-gala gooiti è ti veezu,
ta ga gaamai, ti zolegë.

139 Zii ña galazu kôozu,
tôzei sili nüiti ti yeema è-laawooiti ma.

140 Da-minazegegi ma ladurai gûlauë kelema,
naa ña é ba, ti nœue bë, nèi gë ga da-wotigë nui.

141 Nà ga nui tosu wola la ba, ti bëleviligai,
kele gë la yeemazu da-leveiti ma.

142 Da-lelebodai ña ga ga gooðo kelei,
da-lögi ña ga gaamai.

143 Kidaaviligi zeelia mà, nà koozuviligi zu,
kele da-leveiti ka ti ga nœebë vaiti.

144 Da-gala gooiti solege eyèsu ño.
Gigi ve bë, nii a ke gë zenvui wo.

145 Ee, Gooðo GALAGI, nà woogulazu è ma ga
zlimauë pe, gòogaavote,
nà golo da-leveiti bë.

146 Nà woogulazu è ma, va, è kïzo,
naa ña a ke, gë da-gala gooiti so.

147 Nà wuzegezu aisaa geelaa va lao, gë woogula è
ma ga è bë bë,
kïtoge è-laawooi va.

148 Nà niizu ñaazu ña,
nii a ke gë da gigaizië da-minazegegi zu.

149 Ee, Gəoḡə GALAGI, woilo gòoi ma, da-woogəfiladai zu,
è zè vulua, eጀevelei da-leveiti ti la.

150 Niiti ti faa jnɔi ḥevele bətezu, naati ta maabuḡavə
bà,
ti maagoozavə da-ləgi va.

151 Kələ, da ḡa è kòba, ee, Gəoḡə GALAGI,
da-leveiti kpein ta ga gaamai.

152 Gè suḡwəe kaite ga è da-ḡala gooiti seini,
ta yesu ná ḡɔ.

153 Nà-maanəḡjɔi vətə, è ùnməɔ,
mazələɔ gè la yeemazu da-ləgi ma.

154 Māalogi wo, è ùnməɔ,
zənvui ve bɛ, eጀevelei da-minazəḡegi la.

155 Kizo fai maagoozavə faa jnɔu ḥe nuiti ba,
mazələɔ ti la ḡolozu da-leveiti bɛ.

156 Ee, Gəoḡə GALAGI, da-maawəing̊ai zuwəələvə!
Zenvui ve bɛ, eጀevelei è deveai la.

157 Sili nuiti ta wəinzeḡe nuiti məinvə,
kələ gè la əvoluavega da-ḡala gooiti ba pɛ.

158 Nà woovalada nuiti kaana, nà da ti wəinzeḡe,
ti la ḡolozu da-leveiti bɛ.

159 Ee, Gəoḡə GALAGI, ḡizə su ga da-leveiti nəεvə bɛ!
Da-woogəfiladai maavele ma, zənvui ve bɛ.

160 E-laawooi ma ungi ḡa é ga gaamai,
ta da-leveiti kpein ti zəleg̊, ta yesu ná ḡɔ.

161 Zobobə nuiti ta wəinzeḡezu wafuun,
kələ sàsu la əalia, kəni è-laawooi nə luḡɔ.

162 Kòozunəvə è-laawooi ma,
eጀe nui nii é naavolo wola zələəgai.

163 Zəei maayo ge la bɛ, gè wəinzeḡevə,

kεlε ða-løgi ña neai bè.

164 Nà ða è maamusε ná zeizu ñε løfela foloi ma,
ða-leveiti faa zu, ti zølegai.

165 Ziilei gola ña naati bε, niiti ða-løgi neai ti vε,
ani nøpe ge la ti ñøjøzijaa, ti va loo.

166 Kitogε è va, Gøogø GALAGI, ga ða kízo,
nà ziezu ga ða-leveiti.

167 Nà ða-ñala gooiti sosu ga zñimavε pε,
tøzei ti wola neeuε bè.

168 Nà ða-løgiti ta ða-ñala gooiti sosu,
mazøloø è sñε velei kpein kwεε fai pε su.

169 Ee, Gøogø GALAGI, nà-kpee wooi zeeli è ma,
faaqaañaa ñigi ve bè, è zoloo è-laawooi ma.

170 Nà-maaneeñne wooi zeeli è ma,
ùnmøø, eñeveleí è minazegeni la.

171 Dàkøløgiti ti è maamusε gola,
mazøloø ða kàlasu ga ða-løgiti.

172 Nègi è-laawooi maamusε,
mazøloø ða-leveiti kpein sølegε.

173 E-yeei va è ñø bà,
mazøloø gè yiimazeñea ga ða-løgiti.

174 Gøogø GALAGI, wøinma vaa wolai ña ga è kízo,
ða-løgi ña è ga nèεbε vai.

175 Gè yε vulua, gè ða è lebi,
ða-leveiti ti ñø bà.

176 Nà levetevesu eñε baalagi nii toai ya.
Va, è gñazie, nèi gè ga ða-wotigε nui,
mazøloø gè la yeemazu ða-leveiti ma.

120

Nui ti zeei veezu ma, naa nd-GALA falii

¹ Tee wo guyei.*

Nà-kidaaviligi zu, gè bainni Goođo GALAGI woizu,
é gòogaaavoteni.

² Gè jeni ma: «Ee, Goođo GALAGI, ùnmoo,
è kùla naati zea, niiti ti zeei veezu mà, ti da
màayaava.»

³ Leeni ja GALA ge vaazu keezu ga de,
dei è zeei wosu ga è-negi?

⁴ Toşa vaazu koođo meen jaaazobagi vilisu è ma,
naa vee abulekai va.

⁵ Toşa bè ga maanoo vaa, sèi vai zii filigiti saama,
gè va ye zeini weeinti ta-zege jötaiti saama!

⁶ Kaite nà zeini naati saama,
niiti ziileigi wœin la ti ma.

⁷ Ziileigi ja gè po, kele siegi zu gè bœzu la,
tiya mu, koođo vai ja ti po.

121

Mini ja nà-kpɔbai a zege ná?

¹ Tee wo guyei.

Gè jaaazulea ga gizeiti,
mini ja nà-kpɔbai a zege ná?

* **120:1 120:1 Tee wo guyei:** E zo guyei ungila puufelego é li ungila puusavago maazu naanigo vo (120-134), naati ti jeni ga guyeiti ti jeni ti loozu, siegi zu ta la jena siei woga la, ti da li Zeluzaleme kona gilagila fetiiti su, ta la jena lea taa nadegai zu, nii é gizei unmaue.

² Nà-kpəbai ḡa vaaazu é zege Gəoḡə GALAGI və bε,
nii é geegələgi bətəa ta zooi.

³ È la vaa bu, è-ḡəḡoi va zigə,
zoi é è makəsu, é la jnia.

⁴ Wεlε, zoi é Izilayele makəsu,
é la lia siingisiingi, é la jnia.

⁵ Gəoḡə GALAGI ḡa é ga naa, nii é è makəsu,
Gəoḡə GALAGI ḡa é ga niinigi è-maagoolii zu,

⁶ foloi la è ḡalaa foloi ḡegelein,
alugi la faa ḡea ga de kpidi.

⁷ Gəoḡə GALAGI ḡa faa jnɔi kpein kpudε è maazu,
tɔḍa è-yεnvui make.

⁸ Gəoḡə GALAGI ḡa baa è maazu, é zo è ḡula yeei
ma,
é li è ḡalema voloi və,
é zo niizu ma, eyεsu ḡo.

122

A ziileigi vali Zeluzaleme ve

¹ Tεε wo guyei. Davide ná-guyei.

Kòozunεεni gola, siεgi zu ti ḡeni mà la:

«Ade li Gəoḡə GALAGI zei vεlei ma ḡoizuve!»

² Wεlε, gi-ḡəḡjiti ti loga da-zigfidaveti, ee,
Zeluzaleme!

³ Zeluzaleme, taa wolai togai ga pagə,
ná-sigfigiti kakugai ma, é ḡe ga ani ḡila kpe.

⁴ Miná ḡa bolodamaiti ta da va ná, Gəoḡə GALAGI
ná-bolodaiti,
ti va, ti Gəoḡə GALAGI maamuse návε,

naa ḡa ga tɔgi Izilayele vε.

⁵ Návε ḡa masa kpɔkpɔgiti ti ná, Davide mavofodai
vε, é zeizu ná, é da tukpɔi ḡaalevε.

⁶ A GALA fali ga Zeluzaleme ziileigi zɔlɔɔ, wo ḡe ma:
«Zeluzaleme, niiti ti è nεai vε, naati ti eteai zie ziileigi
zu.

⁷ Ziileigi masadai ḡe da-zigigit su,
ta da-masa pεleiti ziilei bɔɔjɔ ma tɔɔn.»

⁸ Kèeleaiti ta bɔɔlaiti maauele ma,
zlimai ḡa ga: «Ziileigi ḡe è vε!»

⁹ Gɔɔjɔ GALAGI, ada-GALAGI zei vεlei ná-fai
maavele ma,
nà undaanεei ḡaiziez zu è vε.

123

Zaalai maaɓəun fai

¹ Tεε wo guyei.

Nà ḡaazulosu è va,
dei è zeini geeջłɔgi zu.

² Eʃevelei botiже nuiti ti ḡaazulosu da ti-maligiti
zeeiti ba,
ta botiже anzanui, é ḡaazulosu da maligị anzanui
yeei va,
vele ḡana gi ḡaazulosu da Gɔɔjɔ GALAGI, gá-
GALAGI va,
eyεsu é gi maawɔinga.

³ Gi maawɔinga, ee, Gɔɔjɔ GALAGI, gi maawɔinga!
Mazɔlɔɔ baagulamai kula ḡea ga giye.

⁴ Kpεtε nuiti ta-ŋεεgulasui kula ḡea ga giye,

ta waso nuiti ta-wɔinzeğemai.

124

Ada-bəbai ḡa zələəsu Gəoḡə GALAGI ya

¹ Təε wo guyei. Davide ná-guyeи.

Ni Gəoḡə GALAGI la ḡəni loni ade və,
 Izilayele lə naa ma volu, é bo,
² ni Gəoḡə GALAGI la ḡəni loni ade və,
 siegi zu nuiti ti vaani la, ti laale ade wu,
³ naazu ta la ade-ma vului bəle,
 siegi zu ti ḡəni ziigaawana wolai zu ade laaləğəma.
⁴ Zie veinfeingi a la li ga adeye,
 kətudei ḡəni ade maabəlesu.
⁵ Naazu zie veinfein golaiti
 ti ḡəni yeizu ga adeye.

⁶ Mamagi ḡa Gəoḡə GALAGI və, nii é la vaani bu
 ga ti-niigaiti ti va ade valivali.

⁷ Ade gülani ti ya, eğə wənii
 pelaai é gula wəni bəe nui ná-tuməi zu.
 Tuməi valini ga, ade vela.

⁸ Ada-bəbai ḡa da zeğe Gəoḡə GALAGI bəğəi və bə,
 nii é geegəłəgi ta zooi bəteia.

125

Niiti ti ḡitogai Gəoḡə GALAGI va

¹ Təε wo guyei.

Niiti ti ḡitosu Gəoḡə GALAGI va,
 naati kəeve eğə Siyən gizei,
 é la niikpiga, toğə loni ḡə.

² Eđeveleli Zeluzaleme maađooliai la ga gizeiti,
zekana Gđođo GALAGI ná-nubuséiti maađooliai la,
é zo niizu ma, eyesu đđo.

³ Telebotala masadai la yega ma đđo telebo nuiti ta-
yooi zu,
nii a ke telebo nuiti 6alaa ti mina yeelo yaava vaiti
su.

⁴ Ee, Gđođo GALAGI, đđe ga nu vagđ naati bđe, niiti ti
ga nu vagđiti,
ta naati bđe, niiti ti-yii zđlegai.

⁵ Kelle niiti ti zeđezu pele vagđoi va, ti vilđ ma jđoi zu,
Gđođo GALAGI ti yevđe gđođuzu, ta naati niiti ti teleb-
otalai đđeezu!

Ziilegi đđe Izilayele ue!

126

Golđiti ti valibogai ga koozunđei

¹ Tee wo guyei.

Siegi zu Gđođo GALAGI Siyon zei vele 6eteni la volu,
é đjeni gi-đfi su ga se su vaa no.

² Naazu, gi la đjeni besu jđee wo fai va,
gi da koozune wuyei loo.

Naazu, ti đjeni đđeezu ma zii đđiligit saama:
«Ungo, Gđođo GALAGI faa wolaiti kđea ti ue!»
³ Gđođo GALAGI faa wolaiti kđeeve gi ue,
gá koozunđei zu.

⁴ Ee, Gđođo GALAGI, va, è gi zei vele 6ete volu,
egđeveleli da da ziei laa la, zies yeizuveti tevebai zu.

⁵ Niiti ti ani zuwui vazasu gaazudđevui zu,

ta ḡena tevea, ta teve ga koozunε wuyei.
⁶ Zoi é liizu ga wələa ná-molo zuwui unma,
naa ḡa ḡale ma ga koozunε wuyei, ná-molo ḡiliiti ti
zea.

127

Fai pe ka Maligīi yeezu

¹ Tεε wo guyei. Salomən ná-guyeit.

Ni Gəoḡə GALAGI la pəlei loni,
to nuiti ta botii ḡeezu nə wafuun.
Ni Gəoḡə GALAGI la taai makəni,
zoi é makəsu, naa ḡa niizu ḡaazu ḡa fuun.
² Toḡa ga wafuun faa, wo wuzeġe fala, wo da
      ḡaazuḥa, wo la laa fala,
wo da ziizoolε vaiti kε, wo-laamianigi ḡaizie vai zu.
Gəoḡə GALAGI ḡa da neebe nuiti kpədəma anii ve ti
ya, anee sięgi zu ti niizu la.

³ Welε, dointi ta ga tuyai, nii Gəoḡə GALAGI feezu,
dointi ti zələəsu, ta ga kulanumai.

⁴ Eġeveleli məeinti ti la, ti kəoġfulubai yeezu,
zekana doun zunuiti ti la, zunui ti zələəsu ná-zunu
      loungoyai zu.

⁵ Undaane nu ḡa ga naama zunui, nii ná-bələi
      laavegai ga tiye!

E la unfega, sięgi zu é bəεzu la sili nuiti daaləġəma
taai ma zigidavε.

128

Undaaneεi wooġfila nui sələəsu

¹ Tεε wo guyei.

Undaane nu ḡa ga naa, nu-o-nu nii é luazu G̊oog̊o
GALAGI va,
é da zie ga naa yiima veleiti!

² Botii è kεezu ga è-yeei, da naama lənəgi zələo,
è undaa ḡa ne, è kulanuma zələo.

³ E-anzai ḡa ḡe da-vdei wu, eḡe leezen ɓelei gaawaai
məindai,
è-loun zunuiti ta ḡooli ḡa-laɓalii ma, eḡe wolive
wului ma vənəgiti.

⁴ Uele ḡana nui a tuyai zələo da,
nii é luazu G̊oog̊o GALAGI va.

⁵ G̊oog̊o GALAGI ḡa yε Siyən, é tuyā loo è vε,
da Zeluzaləme ná-undaaneei ḡa, è-zii ma voloi pε
su,

⁶ ta da è-lounlointi ka.

Ziileigi ḡe Izilayεle vε!

129

Tifaa jəu məinməin kεeni ga ze

¹ Tεε wo guyei.

Kaite mà loungo zieg̊i zu ti laaleenī bù,
Izilayεle lε naa ma volu, é bo,

² kaite mà loungo zieg̊i zu ti laaleenī bù,
kεlε ti la zobo sələəni mà.

³ Ti kugui wolini pòluvε,
eḡe nu a ḡe kpalagi wolizu.

⁴ G̊oog̊o GALAGI zəleg̊e,
é faa jəu ḡe nūti ta-ǵaluiti sulevéléveni mà.

⁵ Ti unfe, ti ḡula volu,

niiti kpein ti Siyən wɔinzegezu.

⁶ Ti g̊e ege pele g̊oma lufai,

é vɔɔzu, aisa é va wɔɔlo,

⁷ nii molo leve nui la yeelaavega su,
ta molo g̊ili nui la gilia ba ga ma g̊ili.

⁸ Teve nuiti ti mina g̊e ma:

«G̊oog̊o GALAGI ná-tuyai məə wo ma!

Gá tuyā loozu wo vε, G̊oog̊o GALAGI laaseigi zu!»

130

Kidaaviligi zu

¹ Tεε wo guyei.

Ee, G̊oog̊o GALAGI, kidaaviligi zu nà woogſulazu è
ma, è b̊o b̊à.

² Màligii, woilo g̊ò ma!

Woilo, nà-maanεenε wooiti ma ga pagø!

³ Ee, G̊oog̊o GALAGI, ni da gi zona ga gá-vaagſaaza
golaiti,

Màligii, b̊e ja a yε vulua?

⁴ Kelε è-vo ka ga maavaayεgi,
naa ja a ke, nu lua è va.

⁵ Nà G̊oog̊o GALAGI maañounsū ga z̊imavε pε,
ta k̊itogε daawooi va.

⁶ Nà Maligii maañounsū,
é leve maañoungi va nii salavusuiti ta da bo, é lo
sobui zeeli vai va,
ungo, é leve maañoungi va, nii salavusuiti ta da bo,
é lo sobui zeeli vai va.

⁷ Ee, Izilayele nuñuseiti, à g̊ito G̊oog̊o GALAGI va!
Mazələo G̊oog̊o GALAGI ja ga woogſeſila GALAGI,

unmɔɔgi ma zobogi kpein ka tɔun zea.

⁸ Tɔga a Izilayele unmɔɔ,
é kula ná-faaqaaza golaiti kpein su.

131

Ziilei ma ungi

¹ Tεε wo guyei. Davide ná-guyei.

Ee, Gɔoɔjɔ GALAGI! Gè la wasoni z̄limavε,
gè la ga gaazulεε nu.

Gè la bɔɔjɔ lɔɔzu faa wolaa zu,
baa niiti ti wɔɔlɔai nɔun ba.

² Naa li poun, kélé gè maaʃεgε kpɔ, gè ʃaalei kpε,
z̄ilieivε, eʃε doin daagulaai niimii va, é dee ʃoba,
z̄ilieivε, eʃε doungoi naa.

³ Izilayele, ḡito Gɔoɔjɔ GALAGI va,
é zo niizu ma, eyεsu ʃɔ.

132

*Siyɔn, Masagi zeizuve,
ta Davide ná-taa wolai*

¹ Tεε wo guyei.

Gɔoɔjɔ GALAGI, ḡigaiziε Davide zu,
ta ná-kpɔlɔiti pε é ti woni.

² E niima minazeʃegi woni Gɔoɔjɔ GALAGI vε,
é niima minazeʃegi woni Zakɔbe ná-Zεbε-Su-
GALAGI vε ga:

³ «Gè la lea nà-pεlei wu, nii gè bu,
gè la lea nà-betei zu, vε gè laazu ná,

⁴ gè la vaa bu, niimenii va lo ḡaazu,
ḡaazu ʃɔlɔgi la pεa ma mεε,

⁵ eyεsu gè ada zələo Gəođə GALAGI vε ga seizu,
Zakəbe ná-Zεbe-Su-GALAGI vε.»

⁶ Wεlε, gi yεni Efelata, gi minazeđe kesui maawoo
meni,
gi kaani Yaal lugı zu.

⁷ Ade li Gəođə GALAGI zeizuvε,
ade nəkə ná-kəđəloma anii ȡakalauε!

⁸ Ee, Gəođə GALAGI, va da-loogø bosuvε,
wa da-minazeđe kesui, nii è-zεbeí ȡulazu kεlema.

⁹ Telebodai ȣa ȣe da-zalađa ȣula nuiti kəba,
eđeveleí ta da segei loo la ȣaba,
da-woođegjila nuiti ti woogjula ga koozunεei.

¹⁰ Da-nεebeí maavele ma, é lo da-wotijε nui Davide
va,
mina voluave masagi va, nii è gulɔi ziaai ma.

¹¹ Gəođə GALAGI minazeđeni Davide vε,
é la zεgea minazeđegi naa volu, é ȣeni ma:
«È-mavofodai ta ȣa gè seizu da-masa kpəkpəgi ȣa,
è-votogi zu.

¹² Ni è-loun zunuiti ta ziεna ga nà-minazeđegi,
ta nà-deveiti gè ti ȣalasu da,
ti-loun zunuiti balaa ta zei da-masa kpəkpəgi ȣa
yeenəpε, eyεsu ȣo.»

¹³ Ungo, Gəođə GALAGI yeeloni Siyən va,
é yiimazeđe ga ná seizu vai zu.

¹⁴ E ȣeni ma:
«Nà-doogjø bosuvε ȣa eyεsu ȣo.
Nà zei ná, mazələo wəinuε ga ná.

¹⁵ Ungo, nà tuyə loo bε, gè ani vagɔiti pε fe zea.
Nà daamianigi kpein fe bala nuiti zea, ti pɔ bε.

16 Nà kizo fai loo ná-zalaſa gula nuiti kɔba,
ná-woogſila nuiti ta woogſula ga koozuneei.

17 Nà Davide ná-zobogi wɔɔlɔ Siyɔn,
masagi gè gulɔ ziaai ma, nà naa votogi ſevele bɛtɛ,
eđe lanboi é sosu.

18 Nà sili nuiti maagili ga unfegi,
kɛlɛ tɔun, ná-masa bɔɔlogi ja volo unmaue.»

133

Solooge ſeeđelointi ma, ti gili va

1 Tee wo guyei. Davide ná-guyei.

Welɛ, page, é vizo ſeeđelointi ma,
ga ti gili va, ti zei ada gilal!

2 Kεeuɛ eđe gulo maku neenegi,
puai Aalɔn nɔungi zu, é da yei kpeléiti ga,
ta ná-seđe gɔgi zu.

3 Kεeuɛ eđe nɔđagi, é vuuni Gεeləmɔn gizei ma,
é da yei Siyɔn gizei ma.

Miná ja Gɔođɔ GALAGI ná-tuyai veezu ná, nii é ga
zenvui, eyesu gɔ.

134

A Maligii mama, ná-botifɛ nuiti wo pɛ

1 Tee wo guyei.

Ee, à Gɔođɔ GALAGI mama, wɔiti wo botii ſeeđu
Gɔođɔ GALAGI vɛ,

wɔiti wo losu Gɔođɔ GALAGI zei vεlei wu, kpidii
laawu!

2 A yeeiti buzeđe, wo tete seizu nadegai ma,
wo mamagi ve Gɔođɔ GALAGI vɛ!

³ Goođo GALAGI ye Siyɔn, é tuya loo wo ue,
toungi é geeđələgi bətəa ta zoot.

135

Maligii vagε

¹ A Goođo GALAGI maamuse!

A Goođo GALAGI laaseigi maamuse,
A maamuse, Goođo GALAGI ná-botijé nuiti,
² wɔi wo losu Goođo GALAGI zei uelei wu,
ada-GALAGI zei uelei ma goizuveti.

³ A Goođo GALAGI maamuse,
mazələa Goođo GALAGI vagε.
A daaseigi ləbi ga guyeiti,
mazələa fizəgə nu nəe ue.

⁴ Goođo GALAGI yiimazejeni ga Zakəbe,
é gə Izilayele gə ga kpəđo gele.

⁵ Ungo, gə kwəe gə gə Goođo GALAGI wəələvə,
ade-Maligii budevə gala kiliti pə maazu.

⁶ Nii nəpe Goođo GALAGI pə, naa ja a da ke,
geejələgi zu, ta zoot ma,
kpolodei gaaue, ta kpomaveti.

⁷ Toja da tonabiingi wuzede zou bela ga ná pə,
é mainmain za ja tonai zaamavə,
é fiilei gula ná-ani makəsuvə.

⁸ Toja balaa é doun zunu məungiti pə paani
Ezipete yooi zu,

é zo nubusəiti tənəiti ma, é li suaiti tənəiti pə.

⁹ E poogiti deəni, ta maabəle vaiti Ezipete yooi zu,
Falađən laaləđəma ta ná-botijé nuiti pə.

10 E zii g̃iligit i ma m̃oinm̃ain kolõoloni,

é zobob̃e masa golaiti paani:

11 naa ḡ̃eni ga Sigon, Amool nuiti ta-masagi,

ta W̃oge, Basan nuiti ta-masagi,

ta Kanaan yooi zu masagiti kpein.

12 E ta-yooi ḡ̃ẽni ga t̃õñ,

é naa veeni ná-nubuseiti zea, Izilayele nuiti.

13 G̃õõg̃o GALAGI, è-l̃og̃õi ga ná eyesu g̃õ.

G̃õõg̃o GALAGI, zeema la woga è ma, yeeg̃eg̃alaiti p̃e su.

14 Ungo, G̃õõg̃o GALAGI ga s̃ole fai g̃e ná-nubuseiti b̃e,

tõga maawɔ̃ingai g̃e ná-botig̃e nuiti b̃e.

15 Zii g̃iligit i ta-g̃õõg̃o ganigit i ta ga walii ta zanugi, niiti nubuseiti ti ti b̃eteai.

16 Daave ga ti va, k̃ele ti la b̃ẽezu la,

gaazuue ga ti va, k̃ele ti la wozagaazu la,

17 goiyeg̃ei ga ti va, k̃ele ti la faa m̃enisu da,

filẽ go g̃ila kpalã ge la ti-laaṽe.

18 Ti b̃ete nuiti kulaṽe ga tiye,

ta niiti kpein ti g̃itosu ti va.

19 Izilayele mavofodaiti, à G̃õõg̃o GALAGI mama.

Zalaga g̃ula nuiti, Aal̃on mavofodaiti, à G̃õõg̃o GALAGI mama.

20 Levi mavofodaiti, à G̃õõg̃o GALAGI mama.

W̃õiti wo luazu G̃õõg̃o GALAGI va, à G̃õõg̃o GALAGI mama.

21 Mamagi ga G̃õõg̃o GALAGI ṽe, é t̃õzei Siỹon gizei ma,

G̃õõg̃o GALAGI, ná-masa kp̃okp̃ogi zeini Zeluzal̃eme.

A G̊oog̊o GALAGI maamuse!

136

Ná-nubəg̊elai gwε ge la ba

- 1 A G̊oog̊o GALAGI maamuse, mazələ̄ page,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 2 A galagiti ta-GALAGI maamuse,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 3 A maligiiti ti-Maligii maamuse,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 4 Tə g̊ila kpe ka é maab̊ele vaa wolaiti k̊eeni,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 5 Tə ga é geeñeləgi b̊eteni ga keleñelegi,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 6 Tə ga é zooli zuvieni, é p̊ee zie wolai ga,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 7 Tə ga é wozakala golaiti kp̊et̊eai,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 8 E folo g̊aei b̊eteni, é da zei foloi unda,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 9 E alugi ta somideñsaiti kp̊et̊eni, ti da zei kpidii
unda,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 10 E Ezipete nuiti ti-loun zunu m̊oungiti paani,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 11 E Izilayele nuiti kulani ti zaama,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o,
- 12 ga ná-zeezubaai ta zobogi,
mazələ̄ ná-woog̊eñiladai ga yesu ná g̊o.
- 13 Tə ga é Seeli Kpolod̊ei valini su fele,

mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁴ E Izilayele nuiti teveni saamaue,

mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁵ E Falagón ta ná-kəənəgiti tooni bu ná,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁶ E loni ná-nubuseiti tugə tevebai zu,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁷ E masa golaiti koloñoloni,

mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁸ E masagiti undaavilini, zobobe nu wolaiti,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹⁹ E Sigon undaavilini, Amool nuiti ta-masagi,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²⁰ E Wəge undaavilini, Basan nuiti ta-masagi,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²¹ E ta-yooi veeni ga tənə,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²² E fe ná-botige nui Izilayele ve ga nənə,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²³ E gizeni ade zu, siegi zu ade gəni la maanəjəi zu,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²⁴ E ade gəlani de wəinzege nuiti kpein zea,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²⁵ Togə daamianigi veezu kpətəaniiti pə zea,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

²⁶ A GALAGI maamusə, nii é geegələgi zu,
mazələo ná-woogəfiladai ga yesu ná ḡo.

¹ Gi ñeni zeini Babilone zιε wolaiti daavε,
gi ñeni wɔlɔzu, gi da gigaizie Siyɔn zu.

² Gi gá-gɔnígiti seleni
zielave wulu wolaiti ba.

³ Niiti ti vɔnini gi ma, ti li ga giye,
naati ti ñeni gi guyeiti toona,
gi zili nuiti ti ñe gi ñoozunε,
ti ñe ma: «À Siyɔn wuyei tanigaa loo gi vε!»

⁴ Gá la zoo ñale gi Gɔogɔ GALAGI ná-guyeit ta loo
zooi naa zu, gi ná ga weein?

⁵ Ni ná yeemana è ma, Zeluzaleme,
zεbeí ñula zéezai va!

⁶ Nègi ñata dàa ñoozuvε va,
ni gè la mɔ ñisiiezú è zu, Zeluzaleme,
ni gè la è ñeeni ga ná-koozunε ei ma un golai.

⁷ Gɔogɔ GALAGI, ñize naa zu,
nii Edome nuiti ti keeni Zeluzaleme zo foloi,
ti ñeni ñeezu ma: «À taa wolai zuvoo, à suvoo,
eyesu è zeeli ma wuulaagiti ma!»

⁸ Ee, Babilone, da vaazu ñologolosu!
Undaane nu ña ga naati, niiti ti naa zalazu è ma,
nii è keeni ga giye!

⁹ Undaane nu ña ga naati, niiti ta è-lointi so,
ti ti lεevε fasai ma!

138

Nà pɔ gè è maamuse ga z̄limavε pε

¹ Davide ná-guyeit.

Ee, Gɔogɔ GALAGI, nà è maamusezu ga z̄limavε pε.
Nà è lebizu ga guyeiti zee ñagaliti gaazu.

² Nà nökøsu, gè gaaavote è zei vœle nadegai ma,
gè è-laaseigi maamuse, da-nubøglai maauele ma
ta da-woogøfiladai,

mazølo è da-minazegegi laazeelivø,
é budø naa maazu, nii gi-gigi gøni ba, é lo è va.

³ Voloi gè woogulani la è ma, è gòogaavoteni,
è ïjødøoni volu, è zebøi ve bø.

⁴ Eteai zu masagiti kpein ti è maamuse, Gøoøø
GALAGI,

ta woilona è-laawooiti ma.

⁵ Ta gøna guyei loa, ti Gøoøø GALAGI ná-køewotiiti
maamuse, ti da gø ma:

«Gøoøø GALAGI ná-lebiyai wøøløvø.»

⁶ Gøoøø GALAGI maagoozavø geezuuø,
køle toøa bøømaayei nuiti kaazu.

Toøa yesu gøozama, é waso nuiti kwøø.

⁷ Ni nà gøna ziaa kidaaviligi zaama,
da zobogi veezu bø, gè zenvui wo.

Da pele besasu sili nuiti ta-yiigulagi luøø.

Da kízosu ga è-zebøi.

⁸ Gøoøø GALAGI gø faiti pø unseizu bø ga pagø.

Ee, Gøoøø GALAGI, da-woogøfiladai gø yesu ná gø!
Mina gøle naati ba, niiti è ti bøteai ga è bøøø yeeiti.

139

Gøoøø GALAGI, è nà-faiti pø kwøø

¹ Guye loo gøndigøi nønøi ve. Davide ná-guyei.

Gøoøø GALAGI, è fèføleføfølega, è kwøø!

² Siøgi zu gè zeizu la, ta siøgi zu gè wuzegøezu la, è ti
pø kwøø.

Da yesu g̊oozama, è nà-kisi ei g̊wεε.

³ Siegi zu g̊è ziez̊u la, ta siegi zu g̊è laazu la, è ti pε kwεε,
è nà-peleiti pε kwεε.

⁴ Woo n̊ope ge va g̊e é lε dà,
ee, G̊oog̊o GALAGI, da kwεesu n̊egelain, nii g̊è vaazu
bosu.

⁵ E m̊aalatigε, p̊oluvelei ta kàkala velei,
è-yeei ja veeni mà mεe.

⁶ E n̊oun kwεε fai g̊ana, naa wɔɔlɔvε g̊àazu gola,
kpudevε nà-faaʃaaʃaiti pε maazu.

⁷ Mini ga nà li ná, m̊aadooza da-yεnvui va?
Mini ga nà vela, g̊è li ná, m̊aadooza è va?

⁸ Ni nà leena geeʃl̊ogi zu, da miná,
ni nà yeina g̊ovεalaazu, da miná balaa.

⁹ Ni nà g̊ovenā, g̊è li folo g̊ulazu velei,
baa ni nà liina, g̊è zei kpolodei voluvelei,

¹⁰ miná balaa, è-yeei ja losu tùg̊o,
è-yeezai la bega bâ.

¹¹ Ni nà g̊ena ma: «Kpidii ja m̊aalɔɔgu,
wozakalagi ja g̊e m̊aadoolii zu ga kpidii,»

¹² kpidii zu la 6idini è g̊aazu,
kuai zu g̊alage è g̊aazu, eʃevelei wozakalagi la.

¹³ Kεvelei g̊è su, da ga è kp̊etεai g̊ana,
da ga è fèl̊eni dèe g̊oozu.

¹⁴ È mama k̊eezu ga kp̊etεanii gola viz̊gai,
da laavɔɔ vaa wolaiti k̊eezu, g̊è naa zuʃwεε ga pagɔ.

¹⁵ Dɔɔfuzu ada la g̊eni kp̊ùsei va è g̊aazu,
siegi zu è g̊eni kp̊etεzu la dɔɔfuzu,
è g̊eai ma fèlez̊u zoot bomaue.

¹⁶ Siegi zu g̊è g̊eni la dε dèe g̊oozu, è g̊eni kàazu,

foloi liegoi è kpèteni bè, naa zεvεvε dà-zεvεi zu,
naazu ti tanɔpε ge la ɔeni dε tɔɔzeini.

¹⁷ Da-ɔisiieiti, ee, GALA, gè la zooga gè va ti ɔaaʃa!
Ti zuwɔɔlɔvε gola!

¹⁸ Ni gè ti ɔaaluni, ta la mɔin, ti leve naʃaegi va, nii
é kpolodei ɔjobavε.
Welε, nà wuunsu, gè ɔe è va dε.

¹⁹ Ee, GALA, soma è nu ɔoi vaa!
Nu vaa nuiti, à maagooza bà!

²⁰ Ta è-laaseigi wosu, ga tɔgɔ ɔologolo fai nɔ,
ta bosu wafuun nɔ, teiti ti ga è zili nuiti.

²¹ Gəoʃɔ GALAGI, naati wɔinzegevε ma, niiti ti è
wɔinzegezu,
niiti è zakpesu, naati bεlε la bè.

²² Nà ti wɔinzegezu, ga wɔinzedjemai ɓela ge la ba,
nà ti levezu ga nà ɓoʃɔi sili nuiti.

²³ Ee, GALA, fèʃelefèʃele, è ɔe zliimavε ɔwεε.
Pòlugula, è ɔe nà-ziiزووله vaiti kwεε.

²⁴ Pètε, ni nà pele ɔou ma,
è lo tùʃɔ, è pìlε ɔoʃɔ pele vagɔi ma.

140

Unməə, è kùla nu ɔoiti zea

¹ Guye loo ɔundigii nənɔi ve. Davide ná-guyei.

² Gəoʃɔ GALAGI, kùla nu ɔoiti zea,
kizɔ toosu nuiti ma.

³ Ta-ɔisiieit ɔa ga faa ɔou ɔee vai nɔ,
folo-o-folo, kpɔei nɔ ɔa ti gaiziez.

⁴ Ta ti-nègi ɔaalizu eʃe kaalii,

kaali wanai ḡa é gulazu ti-lakəlogiti bu.

Lo!

5 Gəoḡə GALAGI, màke, gè mina lə nu ḡoiti zeezu.
Make à, è kízo toosu nuiti ma,
niiti ti gisiezū ga ti tòo bu.

6 Waso nuiti ti baliiti daa kàḡə wu,
nii a ke ti sò, ti galui ta tumoiti daa,
ti ti zei tūḡə pelei zu.

Lo!

7 Gè ḡe Gəoḡə GALAGI ma: «Da ga nà-GALAGI!»
Gəoḡə GALAGI, woilo nà-maaneeené wooiti ma!

8 Ee, Gəoḡə GALAGI, Máliglii, da ga nà-zobogi, ta nà-kizogi,
da nàungi make kooḡə voloi.

9 Ee, Gəoḡə GALAGI, mina va naa wu, faa ḡou ḡe
nuiti bε, nii wəin ti ma!
Mina va bu, ta-vaazeikpasui va zoloo,
mazələo ta pile sələo naazu.

Lo!

10 Niiti ti màagooliai,
maanəḡəi nii ti wəindai ga é zeeli nəun ma,
naama maanəḡəi zei tiya bəḡəi ti ma!

11 Abuleka ḡezəi vu ti ma!
Ti vobé abui zu, zegezagai zu,
və ti la mə zooga ti va wuzegə ná ḡə!

12 Faa ḡou ḡe negiti ti gula eteai va!
Maanəḡəi vilə toosu nui volu, dooḡo ge mina ḡe ba!

13 Gè suḡwəe ga Gəoḡə GALAGI ḡa telebodai ḡe bala
nuiti bε,
é səledai ḡe maanəḡə nuiti bε.

14 Naazu, telebo nuiti ta è-laaseigi maamuse
wuyeiti too.
Sôle nuiti ta zei è goba.

141

Màliñii, make dàawooiti ma

¹ Davide ná-guyei.

Goojø GALAGI, nà woogulazu è ma, va fala, è ɓo bà.
Woilo gòoi ma, siegi zu gè woogulazu la è ma.

² Nà-maaneeñne wooi zole é lε è vo bε,
egε ansanse gala luului,
zèeiti ti maale è ma, egε kpokø zalañgai.

³ Goojø GALAGI, welε dàavε ma, è ñaañba mà,
dàkøløgiti ma vølølaveti make.

⁴ Mina ɓe bà, gè va li ga faa ñoi vo pelei,
naa ña a ke, gè mina yaava ñeeuwotii ta ñε
nui naati saama, niiti ti telebotalai ñeezu.
Màke, gè mina naama laamii ta wo ti zaama.

⁵ Nà va bu telebo nui dòñga, toña ná-nëebøi lëezu ga
ze,
ñaa è zeliiti to mà, naa ña ga ga gulo vagøi nòungi zu,
nni gè la ñelea ba.

Kelø nà-maaneeñne wooi ña faa ñou ñε nuiti ta-vaa
ñoi laaløgøma volu yee ná nøpø.

⁶ Ta-ñundigñiti ti vili ya fasaiti ma,
nu ñøiti ta gaaga niina, ga kpøe wooiti page.

⁷ Egε nu a ñε wozawolizu, é ña zooi laavalø,
ti-ma ñaeiti ta vazasu gøvealaazu ñakalavø.*

---

* 141:7 141:5-7 Eñulu woo zøvøi zu, puuzui niiti ti la wola góleni.

⁸ Ee, Goođo GALAGI, Màligii,
è vo pelei ja gè gaavotegai ná,
nà loođuzu gaiziezú è vo be.
Mina yee zege zènvui maazu.

⁹ Maké mà, è kízo telebotala nuiti ta-valiiti ma
ti ti laai tûđo, ta ta-yaavaiti.

¹⁰ Faa jnou gë nuiti ti loo ti bôđo valiiti ga,
ti voola bà naama ziegi nò zu.

142

Da ja è ga dòođfuzu gila kpegi

¹ Davide ná-kidafaawui. GALA falii é boni, siegi zu
é gëni pugi zu la.

² Nà woofulazu Goođo GALAGI ma ga kpee wooi,
kpee wooi ja gè Goođo GALAGI maanëenézu la.

³ Nà kpàla vai lëezu la,
gè nà-kidaavili fai lëe la.

⁴ Nà valana zebéi ma, da ja è kwëe ve gè liizu ná.
Ti balii laa nà-pelei zu ga këeđeei.

⁵ Welé ga zèezazu velei:
Nu nöpe ge la mò ná, nii é kwèe.
Gè la kwëe ve nà loođu ná,
nu nöpe ge la yiizooluzu ga zènvui ma vaa.

⁶ Goođo GALAGI, da ja gè kpee loozu è woizu,
Gè gë ma: «Da ja è ga dòođfuzuve,
da ga zliima anii, fizogai bë, eteai nii zu ve gi zènvui
wosu ná.»

⁷ Woilo nà-kpee wooi ma,
mazolò fiké nöpe ge la mò sù.
Unmoo, è kùla naati zea, niiti ti wòinzegezu.
Ti zubaave, ta-zobogi wøolò nònøi va.

⁸ Fie, è kùla kasoi ja,
nii a ke gè è-laaseigi maamuse.
Telebo nuiti ta va, ti màaqooli,
siegi zu è faaneei naa jeezu la bè.

143

Màligii, mina tukpə vee bà

¹ Davide ná-guyei.

Ee, Goođo GALAGI, woilo nà-maaneeene woori ma,
woilo nà-fali wooiti ma.
Goođaaavote degemmu da-woođefiladai zu ta da-
lelebodai.

² Nà ga da-wotigé nui, mina tükpođsaalevea,
mazələo fulu nu gila kpala ge la leleboni è gaazu.

³ Sili nui ja pòlu, é la ɓələzu,
é dà zooi ma, ga é joođəlo mà,
é sei kpidii zu ga naati kevele niiti ti zaai kaite.

⁴ Zènvui jiikpiga kòozu,
zii ja lojazu ga duai.

⁵ Nà gisiezü siegitu su ti levegai,
gè gisie naati kpein su, niiti è ti jeeeni,
gè jida è-yeei ná-botii jé veleiti bu.

⁶ Gè zéeiti maalega è ma,
nà ɓođo gaazu è jàkala, ejé zooi foai.

Lo!

⁷ Ee, Goođo GALAGI, va fala, è gòogaaavote!
Zènvui zeelia jwègi ma.
Mina voluave bà,
gè va jé ga naati kevele, niiti ti ti-zaa jizei lèezu
niina.

⁸ Geelaa ḡa laona nō feya, da-wooጀegiladai le ga ze,
mazələo ḡa dàai è la.

Pelei le ga ze, nii maanəai gè zie la,
mazələo gè ḡaavotega è ma.

⁹ Ee, Gooጀo GALAGI, ùnməo, è kùla sili nuiti zea,
nà ləoጀuzu è ḡobave.

¹⁰ Kàla ga è-yiimai ḡee vai,
mazələo ḡa è ga nà-GALAGI.

Da-Yenvu vagoi lo tūጀo zooi zu, ue faaṣa la ná.

¹¹ Ee, Gooጀo GALAGI, zènvui make, è-laaseigi wəoḷo
vai zu,
Da-lelebodai maavele ma, ùnməo, è kùla kidaaviligi
zu.

¹² Da-wooጀegiladai və, sili nuiti daaጀulu.

È naati undaavili, niiti ti wòinzegezu,
mazələo nà ga da-wotige nui.

144

Masagi ná-GALA falii

¹ Davide ná-guyeit.

Mamagi ḡa Gooጀo GALAGI ue, nà-fasai,
nii é kàlasu ga kooጀo vai,
é kèvele bətezu kooጀo vai ma.

² Nà-wooጀegila GALAGI ue, é mà ga sifigi.
Toṛa ga dàoጀuzuue, ta ùnməo nui.

Toṛa ga nà-kooጀo zepəgi, nii gè ləoጀuzu poluve.
Toṛa é nà-nubuseiti kolozu bè.

³ Ee, Gooጀo GALAGI, nui ḡa ga leeni, è va li
daazəbosu?

Nubusei ḡa ga leeni, è va li gisiez u ná-faa zu?

⁴ Nubusei ḡeevə eጀe filei,

ná-eteai ḡeevε eጀe niinigi, é levesu.

5 Ee, Goođo GALAGI, da-geegjələgi zie su, è yei vε.
Yeebeđai voođu lεe gizeiti ba, duului ḡula ti va.

6 Mainmainti sagá lεe, è sili nuiti suvaza.
Da-meeinti pili, è ti zuvaza.

7 Yε geegjələgi ungavε, è yeemaale,
ùnmoo, kùla zie wolaiti bu,
zii ḡiliti ta-zobogi ya.

8 Ti-laaveti ta ga zee wo daaveti,
ta-đonaiti kpein ta ga kona nɔ.

9 Ee, GALA! Nà guye niine loo è vε,
nà guyei loo è maamusε vai ma, kɔnigi ḡa nii galu
puugɔi ga.

10 GALA ka é kpəbai ḡeezu masagiti bε,
é ná-botige nui Davide ḡula bogá zəkpɔnɔi laawu.

11 Va è kizo, è kùla zii ḡiliti ta-zobogi ya,
ti-laaveti ta ga zee wo daaveti,
ta-đonaiti kpein ta ga kona zəmaiti nɔ.

12 Gi-loun zunuiti, ta-loungo zieggi zu,
ti wuzege eጀe siinziin ganigit i zubaai.
Gi-loun anzauiti ti pagi wo,
eጀe kpədegiti ti maavəneai, ti masa pelei wu.

13 Gá-molo ḡotaiti daave, è voova ma
ga daamianigi ma zii pε.
Gá-logani goiti ti balagjaiti su, ti məin gola,
ti ḡe ga waawaagiti, ta waavuupuugiti.

14 Gá-nikeiti ti ḡaawəəlo.
Gi ḡizo toosui ma ta duəlai,
ta kidaavili kpee taa zaamavε.

15 Undaane nu ḡa ga nubusei naati, niiti naa ḡeezu
ti vε.
Undaane nu ḡa ga nubusei naati, niiti Goođo
GALAGI ga ta-GALAGI.

145

Da-masadai ḡa ga ḡoođo masadai

1 Maamuse wuyei. Davide ná-guyezi.

- *Nà è mamasu gola, nà-GALAGI, nà-Masagi!
Nà yε è-laaseigi lebizu, eyεsu ḡo.
- 2** Nà yε è lebizu folo nəpε,
nà yε è maamusezu eyεsu ḡo.
- 3** Goođo GALAGI wəɔləvε, toğa maamusei kpein
soloogai ma,
nu la zooga é va ná-bəɔlɔi ḡaađa.
- 4** Yeeđəjalai ma nubusei ḡilagilagi pε ge da-
ḡeewotiiti maamuse,
faa wolaiti è ti ḡeai, ti naati suğula,
- 5** ta da-lebiyai é volozu, naama maayikii.
Nòun, nà ḡigaiziezú da-vaa maaneeenəgiti su.
- 6** Ti da-zobogi maayiki vai wo,
nòun nà, da-vaa wolaiti ka gè ti zula.
- 7** Ta ḡize da-nubəđəlai wəɔlə velei zu, ti da dεε,
ta guyezi loo da-zəledai vε.
- 8** Goođo GALAGI ḡa é zaalai veezu, é ḡε ga
maawɔingaa GALAGI,
zii la ḡula fala, kpeteai woođəfiladai zu.

---

* **145:1 145:1** Guyezi tanigaa zu, guyezi laađulazuveti təɔzeivε ga
Eñulu zεvε ḡae puufelego maazu felegɔi gila, é zoloo ti-ñe kpe velei
ma. Ti laasei pεevε ga sevε ḡae wuyeti.

- ⁹ Goođo GALAGI vagε nu pε bε,
toga ga maawoingaa GALAGI ná-kpεtεanii pε bε.
¹⁰ Da-bεtεanii kpein ti è lεbi, Goođo GALAGI,
da-woogfila nūiti ti è maamuse.
¹¹ Ta da-masadai ma lεbiyai ma vai wo,
ti zeze ga da-zobodai ma vai.
¹² Da-vaa wolaiti è ti gεai, ta nubusεti kala ga naati,
naa vee da-masadai ma lεbiyai va, é volozu.
¹³ Da-masadai ga ga goođo masadai,
da-gundigilai ga yesu ná, yeeđegfala pε su.

Goođo GALAGI ga ga woogfila nu ná-minazegfegiti
su,
daavegε ga nubogfola fai kpein su é kεezu.
¹⁴ Goođo GALAGI ga da naati suzo, niiti ti loozu,
é naati sōle, niiti ti biligai.
¹⁵ Fuluaniti pε gaazulogε è va kitogi zu.
Da ga è ti gōnogi veezu ti ya, ma yeeđegfala vagoi ma.
¹⁶ Da da yeavie,
è naati maavai kpein kε, niiti ti yenvuzu.
¹⁷ Goođo GALAGI zolegε ná-fai pε su nii é kεezu,
nubogfoué ná-kεewotiiti pε su.
¹⁸ Goođo GALAGI ga naati kobavε, niiti ti
woogfulazu ma,
niiti dɔin ti woogfulazu ma ga gaamai.
¹⁹ Toga gaazuluaba nūiti ziima vaiti kpein kεezu,
a ta-bεe wooi menina, é ti gizo.
²⁰ Goođo GALAGI ga da naati pε makε, niiti ti neai
vε,
kelə toga nu nɔiti kpein kologolo.
²¹ Nà zeze ga Goođo GALAGI ná-maamuse vai.
Kpεtεanii kpein ge dεbi, teigi é ga GALAGI, nadegai,

ta naa ḡε, eyεsu ḡo.

146

*Màliqii ḡa da faa zəlegai ḡe
zobobelala nuiti bε*

¹ A Goođo GALAGI maamuse!

Nà Goođo GALAGI ləbizu ga z̄imavε pε!

² Nà yε Goođo GALAGI ləbizu s̄i ma voloi pε su,
nà nà-GALAGI ləbi ga guye wooi, ni nà dε nə vulua.

³ A mina ḡaliva eteai zu zobobε nuiti ma,
ta nə ga nubuseiti, zobo ge la ti vε, ti va nu ḡizo.

⁴ Siegi zu ti yii loozu la, ta ḡalesu ma zooi wu,
gaamanə, ti ḡisu vai pε gaa ḡa vala ba.

⁵ Undaane nu ḡa ga naa, nii ná-kpəba nui ga Zakəbe
ná-GALAGI,

nii é ḡitosu Goođo GALAGI va, ná-GALAGI.

⁶ Mazələ Goođo GALAGI ḡa é geegələgi ɓetəa, ta
zooi,

ta kpolodei, ta ti zu aniti kpein.

Toga ga woodəgila nu yeenəpε.

⁷ Toga da səle fai ḡe naati bε, niiti ti ti nimizazu,
é daamianigi ve naati zea, niiti pului ti ma.

Goođo GALAGI ḡa da naati pile, niiti ti kasoi ḡa.

⁸ Goođo GALAGI ḡa da gaazugole nuiti gaazuvε zejε
ma.

Goođo GALAGI ḡa da naati gaalə, niiti ti biligai.

Goođo GALAGI ḡa da naati nεε vε, niiti ti zəlegai.

⁹ Goođo GALAGI ḡa da seikəđəma nuiti make.

Toga da podoin zuzo, ta poanzai,
kelə toga da nu jəi ḡisu vaiti gaavalə ba.

10 Ḡooḡo GALAGI ḡa masadai ḡε eȳesu ḡo,
ee, Siyən, ḡa-GALAGI ḡa ye ná, yeeḡeḡalaiti p̄e su.

A Ḡooḡo GALAGI maamuse!

147

*GALA ná-zobogi kp̄et̄eaniiti unda
ta faa wələmaiti su*

1 A Ḡooḡo GALAGI maamuse!

Mazələo solooḡe nu guyei loo ada-GALAGI lebi vai
ma,
mazələo faa vago ve ta fiz̄oḡe ga nu maamuse.

2 Ḡooḡo GALAGI ḡa Zeluzaleme losu volu,
Izilayele nui niiti ti liini ga tiye duəlai zu, toğ̄a naati
gaale ba náve.

3 Toğ̄a naati balo, niiti ti yiiḡoloḡologai,
é ta-valaiti gaaḡili.

4 Toğ̄a a da somideḡsaiti tiegi leve ba,
é ti ḡilagilagi laaseigi v̄ee.

5 Ade-Malifii wəələv̄e, ná-zobogi maayiki,
ná-kelejgelegi ḡw̄e ge la ba.

6 Ḡooḡo GALAGI ḡa da bəd̄omaayei nuiti suzo,
kəle toğ̄a da nu n̄oiti toka, é ti la m̄een zool ma.

7 A guyei loo Ḡooḡo GALAGI v̄e ga faanee
wuq̄wəegai.

A guyei loo ada-GALAGI lebi vai ma ga kōnigi.

8 Toğ̄a da geeḡələgi maaləəgu ga tonabiingiti,
é tonai ḡevele bəte eteai v̄e,
é tufaiti p̄on̄o gizeiti ma.

9 Toğ̄a da togani ғulugiti daamianigi ve ti ya,

è kalawoni yivoiti kōnogi ve ti ya, si^εgi zu ti 6ainsu
da ga pului.

¹⁰ Sooi ná-subaaai la gaazu ga faa nōpe,
kōo^go nui ná-zeb^ei laade, a da ziilei.

¹¹ K^ele G^{oo}g^o GALAGI w^oin^ve ga naati, niiti ti luazu
ba,
niiti ti git^os^u ná-woo^gejiladai va.

¹² Zeluzaleme, G^{oo}g^o GALAGI l^ebi!

Siy^on, da-GALAGI maamus^e!

¹³ Maz^ol^o é ta b^og^e è make vai va,
toga tuya loozu è-lointi pe b^e è vo b^e.

¹⁴ Toga baazu da-you gw^egiti ma, da zoo è zei
ziileigi zu,

toga molo vag^oi g^eezu ga wo-laamianigi.

¹⁵ Toga ná-devei levesu eteai zu.

Daawooi ja b^oizezu fala.

¹⁶ Toga kō^ole vuk^oi vazasu eg^e baala degai,
é bumugi vaza eg^e zuvui.

¹⁷ Toga sak^otui vilisu eg^e k^otui.

B^e ja a zie ná-d^eii w^u?

¹⁸ K^ele a devei veena feya, ti jaa ja da wuun,
a ná-fiilei vuuna ti ma, ti-ma d^ei ja da yei.

¹⁹ Toga daawooi wosu Zak^obe ma,
é ná-deveiti ta ná-t^ogiti fe Izilayele ya.

²⁰ È la g^eni naa g^egala g^eeni zii tagili nōpe b^e,
tanōpe ge la ná-t^ogi ta gw^eε.

A G^{oo}g^o GALAGI maamus^e!

148

GALA maamus^e vai geeg^ologi zu ta eteai zu

1 A G̊oog̊o GALAGI maamuse!

A G̊oog̊o GALAGI maamuse geeđeləgi ungav̊e!

A maamuse, ẘiti wo geezuue!

2 A maamuse, wo p̊e ná-geezuđelaiti!

A maamuse, wo p̊e geezu g̊oog̊og̊iti!

3 A maamuse, foloi ta alugi!

A maamuse, wo p̊e somideg̊aiti, ẘiti wo volozu!

4 A maamuse, ee, geđeləg̊iti ti maag̊oozaai!

Wa balaagi, zieiti wo maazuue geezuue!

**5 Naama aniiti kpein ti G̊oog̊o GALAGI laaseigi
maamuse!**

Mazələo é devei veeni, ti p̊e ti b̊ete.

6 E ti zeini ga ti ẙe đevele ma eyesu g̊o,

é đe ga t̊ogi é la valiboga eyesu p̊e.

**7 A G̊oog̊o GALAGI maamuse, ẘoi p̊e wo eteai zu,
ẘoi wo ga kpolod̊e wu zua wolaiti, kpolod̊e wu
yeg̊ezagađaiti wo p̊e,**

**8 mainmain, sakətui, kəəle vukəi, ɓumugi,
fil̊e wolai nii é jolozu daawooi ue,**

9 gizeiti ta gize goiti,

gwaa wuluiti ta s̊edele guluiti kpein,

10 dəb̊o zuaiti ta toganiiti kpein,

niiti kpein ti ɓokposu ɓaa ti ɗovesu,

11 eteai zu masagiti ta nubuseiti kpein,

kundigiiti ta eteai leve nuiti,

12 zunu loungoiti ta anzalu loungoiti,

kwola wəl̊iti ta doungoiti!

13 Ti G̊oog̊o GALAGI laaseigi maamuse!

Mazələo daaseigi ɻa bəələai ti p̊e unda,

ná-maayikii zooi ta geđeləgi laag̊ulav̊e.

14 E zobogi đevele b̊eteue ná-nubuseiti b̊e.

Naa ḡa ga nā-woogēfila nuiti bε,
Izilayele nuiti, nuñuseiti ti maabugfaai toun ba.

A Goođo GALAGI maamuse!

149

Goođo GALAGI ná-nuñuseiti neevē bε

¹ A Goođo GALAGI maamuse!

A guye niinei loo Goođo GALAGI vε!

A maamuse ga guye wooti ná-woogēfila nuiti ta-gaalebai zu!

² Izilayele, goozune è Bete Nui vø!

Siyon nuiti, à ḡe koozuneei zu wa-masagi ná-faa zu!

³ Ti maamuse ga kua wo fai,
ti guyei loo dəbi vai ma ga tamadegi ta kənigi.

⁴ Mazələo Goođo GALAGI ná-nuñuseiti ti ziimavε,
tođa da kizo fai ve bəđəmaayei nuiti bε eđe kəbu anii.

⁵ Ná-woogēfila nuiti ti goozune, ti nađai gula,
ti woogula ga koozuneei, ta ḡena laani ta-veteiti su.

⁶ GALA maamuse vai ḡe ti-laaveti,
bođa zəkpəj gaavε fele, naa ḡe zoni ti ya,
⁷ ga ti potokulai ḡe la zii giliti ma,
ti nuñuseiti maagjolo la.

⁸ Ti ta-masagiti gili ga yələđəiti,
ti ta-nu wolaiti gili ga kəluiti.

⁹ Tukpəj nii ma vai zəvəai, ti naa la ti unma.
Naa ḡa ga unbuzegə vaa wola ná-woogēfila nuiti bε.

A Goođo GALAGI maamuse!

150

A GALA maamuse ga gεingεin ganigit

1 A Goođo GALAGI maamuse!

A GALA maamuse seizu nadegai!

A maamuse geezuue, ue ná-zobogi ná!

2 A maamuse ná-faa wolaiti faa zu, é kεεzu!

A maamuse, é zoloo bɔɔlo velei ma, nii kpela ge la ba!

3 A maamuse ga baala mine vuvgugi wooi!

A maamuse ga kōnigi ta papai!

4 A maamuse ga tamadegi wooi ta kuai!

A maamuse ga kōnigiti ta koolei wooi!

5 A maamuse ga kōtēgi gεin gooí goo ġulazu!

A maamuse ga kōtēgi gεin gooí gaabaingai!

6 Nii kpein é yεnvuzu, naa pε ge Goođo GALAGI maamuse!

A Goođo GALAGI maamuse!

GALA Daawoo Zευεί
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2023 Pioneer Bible Translators and The Bible Society in Guinea-Conakry

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

Texte copyright © 2023 Traducteurs Pionniers de la Bible et Alliance Biblique en Guinée.

Cette œuvre est mise à disposition selon les termes de la Licence Creative Commons Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification 4.0 International.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Jul 2025 from source files
dated 9 Jul 2025

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf